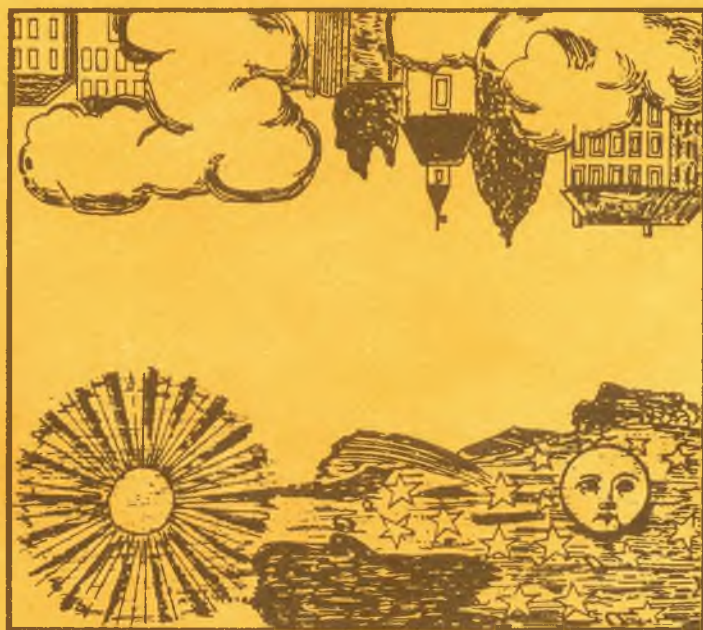

MAGYAR NÉPMESEKATALÓGUS

**MAGYAR
NÉPMESEKATALÓGUS**

MAGYAR
NÉPMESÉKATALÓGUS

MAGYAR

NÉPMESÉKATALÓGUS

8

Szerkesztő: KOVÁCS ÁGNES

MTA NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT
1989
Budapest

Kiadja a MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORTJA

A kiadvány a „Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása”
c. kutatási főirányhoz kapcsolódóan készült.

Témafelelős: KRIZA ILDIKÓ

A borítót Le monde renversé. Metz, Dembour et Gangel, 1842 nyomán
Barsai Jánosné készítette

Rövidítése: MNK 8

Accepted abbreviation: MNK 8

Szerkesztőség: MTA Néprajzi Kutató Csoport
Budapest Pf. 29. 1250

ISBN száma: 963 7762 60 4

Ö. sz. 963 7761 57 8

Felelős kiadó: MTA Néprajzi Kutató Csoport igazgatója

Hozott anyagról sokszorosítva

9017174 MTA Sokszorosító, Budapest. F. v.: dr. Héczey Lászlóné

MAGYAR NÉPMESEKATALÓGUS

8

**A MAGYAR HAZUGSÁGMESÉK KATALÓGUSA
(AaTh 1875-1999)**

Összeállította és a bevezetőt írta:

**KOVÁCS ÁGNES és
BENEDEK KATALIN**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ		9
BENEDEK KATALIN: Fenékkal felfordult a világ		
IRODALOM		37
TIPUSMUTATÓ	AaTh 1875 - 1999	41
HAZUGSÁGMESÉK	AaTh 1875 -	47
MÜNCHHAUSEN MESÉK	AaTh 1889 -	69
VADÁSZHISTÓRIÁK	AaTh 1890 -	79
VERSENYHAZUDOZÁS	AaTh 1920 -	88
ÓRIAS ALLATOK NÖVÉNYEK VAGY TÁRGYAK	AaTh 1960 -	127
EGYÉB HAZUGSÁGOK ÉS KÉPTELENSÉGEK	AaTh 1963 -	196
FELHASZNALT MŰVEK BIBLIOGRAFIÁJA		201
RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK		218
FÖLDRAJZI MUTATÓ		220
TALES OF LYING - SUMMARY		247

FENÉKKEL FELFORDULT A VILÁG BEVEZETŐ

A hazugságmese összefoglaló terminus alatt tkp. igen heterogén **túlzás típusokat** találhatunk, melyek tematikailag korhoz kötöttek. Hazugságot fogok énekelni, hogy megnevettessem önöket, mondják a 10. században a Modus florum Az már nem igaz mesetípusba tartozó túlzásaival kapcsolatban. Risus paschalis funkcióba veszik fel a Gesta Romanorum 91. Lustaságot megbélyegző történetét, háborút és vadászkalandokat féllovon átvészoló hazugságkovácsról tesz említést Bebel 1500 körül. A XV-XVI. században parttalan dicsekvések vannak feljegyezve sosem látott méretű óriás növényekről, állatokról, tárgyakról uti élmények kapcsán a senki által nem ismert országok meglátogatása során és képtelen vadászsikerekkel való felvágások, hencegések, csellel, ügyességgel, észszel való kérdések kapnak helyet a münchhauseniádákban. A kései folklór feljegyzésekben tréfás ironikus képtelenségek, lehetetlenségek fogalmazódnak hazugságmesékké. E hazugságmesékben elkülönül a hamisság, (1) mely az értelemmel, akaratlan ellenkezik és a csaló vagy ártó szándék, mely főként a hazugságversenyről szóló mesékben jelentkezik. Az erkölcsi oktatások (rabbinikus, katolikus stb. jogi, vagy vallási cél érdekében, érv gyanánt felhasznált hazugságmések valamely külsődleges gondolatrendszernek való megfeleltetéssel az üdvösséges isteni értelmet bontakoztatják ki), noha nem úgy történtek, mint elbeszéltek, nem hazugságnak, hanem inkább tanításnak számítanak.

Az elhíhetőség a hazugságmesék tekintetében koronként más és más: a középkorban és korábban az idegen országokról, a világ felépítéséről való ismeretek alig léteztek, így hihetők lehettek ezek a tanult hazugságok a távoli országok csodás lényeiről. Mitoszok és vallásos elképzelések is bemutatnak ilyen motivumokat (óriási, mitikus állatok, égig érő fa stb.), melyeknek teljesen más a funkciójuk. Az utikalandokban hasonló és rettenetes lények vannak már az antik irodalomban is. Mindezeknek tréfás ironikus tónusa azonban addig alig tudott fellépni (2), míg érvényben volt a mitikus világszemlélet, s csak az ettől való felszabadulás után alakulhatott ki a poétikus gondolkodás. Ekkor viszont már a fantasztikumot nem kellett hiedelem elem gyanánt számon tartani, s az nem a környező világ jelenségeinek elferdült tükrözési eredménye többé. Ezen a szinten a fantasztikum művészi, poétikai kifejező eszközzé válik.

Az egyik legkorábbi hazugságmesé Lukiánosz Igaz történetéből ismeretes. A Talmudban, Mishnaban a hazugságmesék közül a 3. századtól szerepelnek óriás állatok. A rabbik a tengeri, sivatagi, vagy szárazföldi utikalandokat jogi és vallási érvek gyanánt vagy szószerint véve vagy szimbolikus, allegorikus példázatokként használták fel. Magukat a történeteket úgy mondták el, mint látott, megtapasztalt, vagy E/1 személyben elvégzett cselekedeteket, egyszerre kiteljesítve a fantasztikus képtelenségeket, s mint ilyeneket igaznak,

bár nem reálisnak mutatták be, valamint distanciát teremtve térben és időben, hogy érvényesüljön a szórakoztató fikció, megmozgatva a hallgatóság fantáziáját, lebilincselje az érdeklődést. A hazugság igényelte túlzás önellentmondás, melyben egyszerre kell fenntartani az igazság látszatát és a leplezését. Mint Ben-Amos írja(3), a hazugságmesék témái reális, megszokott, ismert tárgyak (növények, állatok), melyeket lehetetlen, képtelenül nagy vagy kicsi, túlzó dimenziókkal írnak le, egy rendkívül szoros struktúrában, mely E/1 személyü referáló nézőpontú elbeszélői bevezető formulából áll: láttam..., a tárgyat leíró és a fordulópontot kiváltó értékelő állításokból, vagy a tárggyal kapcsolatos inverz cselekvésekből, valamint a komikumot kiváltó befejező formulából.

Antik gyökerei vannak A felszerszámozott medve mese-típus profán ágának is - (4) Esopusnál szerepel, utóbb münchauseniádként, majd napjainkban más, AaTh 650A, 301B, 1875 stb. mesetípusokkal kontaminálódott. A vallásos ág vizsgálata azt tanúsítja, hogy a hagiografia a 8. századtól kezdve használja fel, míg az ikonográfia csak a 9-10. században jelenik meg Tirolban, Itáliában, majd a 12-13. századtól Franciaországban.

A risus paschalis elterjedési területén (5) húsvéti nevetető tréfaaként alkalmazták a De acidia et pigricia című, a Gesta Romanorum 91., lustasági versenyről szóló történetét moralizációval egyetemben, - mely ismeretes az 1474-es Sztá-

rai kódexből is (6) latinul. *Tres pigri filij* címmel, majd a *Gesta Romanorum* 1695-ös Haller-féle fordításában *A jóra való restségről* címen. (7) Az általa vizsgált bambergi kéziratban az *Aenigmata paschalia* című történetről Wendland, V. azt írja hogy e szatirában háttérbe szorul a tanító elem a szórakoztatóval szemben, hiszen a vétkest itt azért lehet kinevetni, mert balgaként nem látja a nyilvánvaló megtérés szükségességét, kockára teszi szemeférvét és nyitott szemmel, vakon rohan a pusztulásba. A vaksága azonban egyidejűleg a lelki épülésre és intelmekre való süketségét is jelenti, így válik "ésszerűvé", ill. kevésbé önkényessé az allegorizáló moralizáció révén a túlzó lustasági próbák abszurditása (A példa szerint ui. az első királyfi tűz előtt ülve akkor se húzná vissza lustaságból a lábát, ha az megégne, a második akkor sem nyújtaná ki a kezét, ha az akasztókötél elvágására kardot adnának neki, a harmadik pedig inkább tűrné, hogy a szemébe csepegő víz megvakítsa, mintsem fejét elfordítsa. Ez utóbbi királyfi nyeri meg a lustasági versenyt és egyúttal a királyságot.) Így magyarázható meg az ironikusan hiperbolizált restség vétke a vallásos kontextus rejtvénytudó megfogalmazásában, azaz hogy az ördöggel azonosított király miért a leglustább fiának hagyja örökül a birodalmát.

Középkori fabliau: *Li Fabliaus di Coquaigne* (8), mely a 16-17. században elsősorban a germán, flamand földön elterjedt képzet, de ismerték egész nyugaton Spanyolország kivé-

telével. Híres képzőművészeti megfogalmazása 1567-ből Breughel Pays de Cocagne. Boccaccionál (9) a 8. nap 3. novellájában Paradicsomországban parmezán sajt hegy tetejéről kaplanlében főtt makarónit és gombócot hengergetnek le a sík földre, a szőlőtökét kolbásszal kötözik. Beszélni nem szabad egyébről csak evésről, ivásról, alvásról. Akit munkán érnek, azt lecsukják. Rabelais Panurge-je is vaj és liszthegyek, tej és borfolyók csodálatos országába érkezik. A meleg pástétomok gomba módra teremnek, az égből sült palacsinta eső esik. A házak tetejét tortából csinálják. A fekete hollók fehérek, levegőben legelésznek, mint a tehenek...Egy 1983-ban Toursban a reneszánszbeli utazások témakörének szentelt konferencián Boiteux, M. foglalkozott (10) az első, 16. század végi olasz folklór variánssal, mely a nemlétező országba irányuló, népi képzelet kifejezte utazásra invitál. Delumeau, J. szerkesztésében pedig 1976-ban jelent meg az a tanulmánygyűjtemény (11), melyben 15 vidék 13-19. század között fellelhető Pays de Cocagne variánsai alapján a kollektív viselkedésmódoknak a reneszánsztól a klasszicizmusig való összehasonlító elemzése kap helyet. Az összesítésből megtudható, hogy valamennyi variánsban kiemelt jelentőségű a kulináris paradicsom-képzet, a lustaság és könnyelműség dicsérete és a szakadatlan öröm, az állandó ünnepek, szerelem és béke. Ebben az országban az emberek ingyen anynyit ehetnek, ihatnak, amennyi jól esik, bőségben van a hús és hal minden fajtája, tej és borfolyók folynak, borforrások

fakadnak, sült ludak sétálnak az utcákon és sült disznók, hátukban késsel, sült galambok repülnek az ember szájába. Ezt a vidéket térsztahegyek határolják, málna eső esik, s mind a négy évszakban gyümölcsöt hozó fák ékesítik. A variánsok javarészeben további csodálatos, ruhákat és zsemléket termő fák találhatók, az örök ifjúság képzetköre, az aranyban, ezüstben való gazdagságot jelző pénzdarabok, melyek bőven hullanak a földre. Néhány változat moralizáló konklúzióval fejeződik be és két esetben megemlékeznek az országot illatosító csodálatos virágokról is.

Az Eldorádó képzetekből a magyar anyagban (12) leggyakrabban a kulináris paradicsom motivumai, a fáról hulló pénz, a restség és lustaság dicséretének részletei kerültek feljegyzésre a 20. századi variánsokban. A cigányok temploma mesetípus (13) bizonyos fokig kapcsolódik az Eldorádó mesetípushoz, itt a toposz a következőkben nyilvánul meg: túróból, sajtból, puliszkából épült templom, vagy új ház szerepel, melynek oldala, kerítése, vagy ajtaja szalonnából, vagy sódarból van, teteje túros lepényből, esetleg szalonnából, harangja sódarból, gömböcből, vagy disznófejből, ennek kötele kolbászból, vagy hurkából, a gyertyák hurkából, kolbászból, az oltár pogácsából, a harangütő májasból van. Ez a mesetípus a 16. század végétől előforduló ponyvákban táplálkozik.

A felfordult világról szóló történetek a német közköltészetben legnagyobb részben a 14-15. századra esnek, de már a

13. századtól megtalálható Haavio, M. (14) szerint az a motívum, ahogy a nyúl vadászik a vadászra. Ismeretes az a motívum is, hogy a birka megtámadja a farkast, béka elnyel egy gólyát, ludak sütik a szakácsot, búzás zsákok viszik a szamarat a malomba. Különböző hazugságok kompilációjából született 1559-ben a Roman von Finkenritter, melyre támaszkodva jelentette meg Krüger 1587-ben Bartolomaeus: Hans Clauert Werckliche Historien című művét. (15) Ebben előfordul a magas fa odvában fészkelő madarakért felmászás, majd az oduba való beesés, ahol a hős egy tágas téren sült halakat lát repkedni, s az a motívum, hogy a hős már nagy legény, amikor az apja születik. Chartier, Roger-Julia, Dominique (16) az e tárgyban készült francia nyomatokkal foglalkozva megállapítják, hogy attól függően, hogy hol működnek az inverziók, az abszurd világot 8 témakör írja le: a felfordult társadalmi viszonyok, a két nem közötti felcserélt kapcsolatok, felnőtt és gyerek közötti relációk, emberek és állatok szerepcseréi, állatok egymás közötti viszonyai, természeti elemek rendje, a dolgok és az emberek helyzete vagy az evilág és túlvilág közötti viszonyok terén. Kifejtik, hogy az egyes motívumok korhoz kötöttek, pl. középkori, vagy bestiáriumi örökség, hogy a gyenge állat üldözi az erőset, s a növendék állat vezérli az anyját. A nyulak által elfogott vadász először egy 14. századi francia kéziratban tűnik fel, s egy 15. századi feljegyzés szerint ezt a vadászt meg is sütik. Egy Anversből származó fametszet a 16. században örökíti meg a birkákat

örző farkast. Hasonló inverz szüzsék Itáliában a 16. század közepétől jelennek meg. A 19. század elejére a társadalmi szerepek szimbolikus cseréje kerül előtérbe. Megcserélődik a tudásbeli hierarchia: faragatlan tanítja a doktort, beteg gyógyítja az orvost, kliens ad tanácsot az ügyvédnek. Mindez a század közepére átadja a helyét egy a háziéletet inverziókkal bemutató formának, ahol a háziasszony szolgálja a szolgát. Végül egy militáris képzetnek, ahol az újonc oktatja a generálist. A népi képzetek nemzetközi elterjedését nagymértékben elősegítették a különböző nyomatok is, (17) pl. a 16. század 2. feléből ismeretes 4 németalföldi metszet a felfordult világról, illetve 1572 körül olasz metszetek készültek bolondokról, proverbiumok ábrázolásáról, stb. A képzet híres művészi megfogalmazása Bosch Cage des Fous című képe, a 14-15. század fordulójáról. E nyomatok kései, 19. századi megfogalmazása szerepel a kötet címlapján. (18)

Ebbe a képzetkörbe tartozik Boratav szerint az egész világon elterjedt, Fogyatékos társaságról szóló történet, ahol a vak, süket, béna olyat tesznek, ami helyzetükben lehetetlen, a vak lát, a süket hall, a béna fut. Ez a szüzsé a legkülönbözőbb műfajokban fordul elő: E/1 személyben elmondott mese pl. a török tekerleme, hazugtörténet, Schwank, képzelt utibeszámoló, parabola, prédikációs paródia, tréfás dal, rejtvény, wellerizmus, s műfajtól függően elhíhetősége más és más.

A Szentsei daloskönyv Alia c. darabjában (19) részletek

találhatók a felfordult világ képzetköréből, mely közköltészetű variánsként Turóczi (20) szerint három közel egykorú 17-18. századi feljegyzésben is szerepel. Ezek igen sok ide tartozó motivumot szerepeltetnek, a folklórfeljegyzések azonban ezektől független egyéb mesetipusok részleteiként tartalmazznak idekapcsolandó motivumokat (21): társadalmi viszonyok inverzióit, mikor fogyatékos emberek egészségeseket irányítanak (vak igazítja útba a látót, Vak, béna, süket természetellenes cselekedetei - önálló meseként); fízziológiasan természetes állati viselkedés helyett szokatlan, képtelen, inverz, fizikailag lehetetlen cselekedetek, szituációk (halak a fákon, madarak a vízben, ökröt, szekeret húzó zsákok); állat-ember inverz viszonyai (bolhával szántanak, bolhán nyargalnak, fűzfa paripán hányják-vetik magukat).

A 17-18. századi schwankkönyvekben szereplő hazugságmesék Thompson szerint (22) befolyásolták a szóbeliséget. Mint Moser-Rath írja, (23) a barokk kor prédikátorai megfelelő morális felhanggal a világ hazugságaival szemben használták fel a hazugságmeséket, egyúttal szórakoztatva is a hallgató-ságukat.

A 18. század nagyhatású kalandkönyve a hazugságmesét sok vonatkozásban befolyásoló Münchhausen báró (24) kalandjai közül először 1781-83-ban a Vademecum für lustige Leute kötetben jelent meg 11 történet németül, majd 1785-től angolból visszafordítva számos átdolgozásban elterjed az egész világon Raspe műve. A 18-ról utóbb 43-ra bővült kaland kö-

zött szerepel a 8. századból fentebb említett Felszerszámozott medve, a híres vadászsikerek: az egyszerre 12 kacsamegfogása hosszú zsineg végére kötött szalonnával, a cseresznyemaggal meglőtt szarvas, aminek agancsai közt kihajt egy cseresznyefa, a farkasfogás az állat kifordításával, a mézzel bekent szekérrúddal való medvefogás, a rókabőr szerzés azáltal, hogy egy lövéssel odaszögezi a rókát a fához, s az csak úgy tud menekülni, hogy bőréből kibujik. Továbbá a képtelen élmények, a kilőtt ágyugolyón való utazása kapcsán és a Holdig felnőtt, egy szem elvetett törökbab száron való Holdba mászása, s pozdorjából font kötélén való leereszkedése kapcsán. Ez olyanformán történik, hogy amely darabon lecsúszott, levágja, maga alá köti, mignem a kötélen elszakad, s ő még magasról 9 ölnyi lyukba esik, ahonnan csak körmével a földbe grádicsokat ásva tud kimászni. Itt szerepel az egyik legabszurdabb história a felvonóhid által félbemetszett paripájáról, amit úgy sikerül összevarrni, hogy utóbb hűs árnyékot adó fa nő ki a lóból. Itt a fikció az, hogy a rafináltan sikeresnek hazudott vadász és a furfangosan vakmerőnek, lovagiasnak, bátornak beállított katona precíz komolysággal, részletesen elmondott abszurd kalandjai, tengeri és szárazföldi utazásai során "megtörtént" csodálatra méltó élményei igazán megtapasztalt események. Ezeket maga a nagyotmondó báró történetileg létezett személye hitelesíti, és mesteri tökélyre kifejlesztett hazudozásával egyúttal szó-
rakoztató formában adja is közre. A nagyság, terjedelem,

különleges sajátosságok túlzásaira épülő 16 müncheni háziada szorosabb vagy tágabb párhuzama (25) mutatható ki a magyar hazugságmese anyagban, de épp a lazább kapcsolatok esetén felmerül, hogy a München utazások megjelenésénél korábbi hagyomány befolyásolhatta már magukat a müncheni háziadákat is, s hathatott a későbbi. folklorizálódott, szóbeliségben élő meseanyag is az azoktól eltérő, késői, részben 20. századi megfogalmazásokra.

A természetfeletti méreteket öltő állatok, növények, tárgyak (26) a kezdetektől fogva elterjedtek voltak világszerte, de nagyobb gyakorisággal a középkortól kezdve tűnnek fel a hazugságmesék között, egy epizódosan, vagy láncba kapcsolódottan, személyesen látott élményként, E/1 személyben elbeszélve. A óriás háziállatok: ökör, ló, disznó stb. méreteit leíró elemek a képtelenül hosszú idő valamilyen megfogalmazásai, amire egy madárnak szüksége van az állat egyik végétől a másikig tartó repülésekor, vagy míg valamely hanghatalás az állat egyik végétől a másikig elér, vagy azé a kiterjedt téré, amit az állatok betöltenek az istállóban, földön, pajtában. A magyarban nem jellemzők sem az óriás vadállatok, sem a természetüknél fogva kis állatok hatalmassá növe, s a világszerte ismert nagy hal sem gyakori bár előfordul. (27) A nagy kerti veteményt leíró jegyek közül gyakori a növény által beárnyékoltt térrel való jelölés (28), közöttük leggyakoribb a nagy káposzta, tök, s nem szólnak mesék a magyarban krumpliról, réparól, stb. A nagy üst terjedelmét szintén

tér-idő jegyekkel írják le, leggyakrabban azzal az idővel és távolsággal, amit a kolompárok kopácsolása hangjának kell megtenni az üst (29) egyik szélétől a másikig.

A nagy tojást/dinnyét leíró jegyek azzal vannak jellemezve, (30) hogy az eredetileg kis méretű tárgy olyan hatalmas terjedelemmel rendelkezik, amelyben lovas, huszár, vagy regiment katona, ménes vagy gulya fér el. A magyarban a 17. század végétől (31) fordul elő különböző természetfeletti méretű állatok motivumaival kombinálódva, a 19. századtól leggyakrabban az Égbenjárást, Apám lakodalmát tartalmazó mesetípus tartozéka. (32)

Történeti (17. század végi) feljegyzésektől kezdve napjainkig igen népszerű az óriás rovarok közül a szúnyog, (33) ennek a túlzást leíró jegyei részben mennyniségiek (rengeteg a zsirja), részben térbeli terjedelemre vonatkoznak (csontja Duna hid, épület váz stb.). (34) Hasonlóan eltúlzott méreteikkel vannak jellemezve a tetű (hizó malac nagyságu), a bolha (35) (teve nagyságu, egész házat bevilágító szörnyű nagy szemű, Duna vizét magába rekesztő hasu), a keresztеспók (36) (egyik lába égben, a másik a földön, kiálló szőreinek, mint létrán mászik az égbe a hős) és a méh. (37)

A magyarban leggyakoribbak a nagy kerti vetemény - üst, nagy tojás/dinnye, óriási rovarok, előfordulnak bár ritkán az óriás háziállatok (ló, bika), nagy fa, égisz érő növények, óriás épület, nagy madár, hal, kenyér, egyéni invenciónak tartható egyéb óriás tárgyak, de nem jellemzők sem az óriás

vadállatok, sem az eredetileg kis méretű naggyá növő egyéb állatok. Mesekezdő formulaként, vagy csalimeseként rendkívüli gyakoriságu az óriás jegenyenyárfa, mely meséket hordoz ágain.

Igazat kell adnunk Uthernek (38), hogy az összekötözött kispulykákat elragadó héja meséje legkevésbé sem tartozik a hazugságmesékhez, hanem a bolondmesékhez. Ezidáig legrégebb ismert feljegyzése 1505-ből Abstemiustól származik, de ismeretesei korai olasz, francia, német változatai is 16-17. században többször a bolondtörténetek közt szerepel és előfordul különböző Schwank és anekdotakönyvekben is. A barokk példázat traktátum prédikációs irodalmában is a javithatatlan ostobaság példája, mely nem képes elhárítani a csapásokat. A kései magyar változatok (39) is rátótiáival (AaTh 1313) vagy ostoba emberről szóló mesékkel (AaTh 1408) mesékkel kontaminálódnak leginkább.

A német, skandináv, román, horvát, görög nyelvterületről (40) újabb feljegyzések adnak csak hirt A fiu hazaszalad ásóért, hogy kiassa magát a gödörből melybe beszorult meséről, melyről Halpert, Herbertnek az a véleménye, hogy a motívum Raspe 1785-ös Münchhausen-jének angol verziójából terjedt el, és ez a későbbiekből hiányzik. Rokon motívum A fiu hazaszalad fejszéért, hogy kivágja magát (kezét, fejét) a faoduból, melybe beszorult. Ennek számos magyar változata van, különben kevésbé ismert.

A mikrokozmoszikusan közeli vagy makrokozmoszikusan távoli idegen világ, vagy a mikrokozmoszikusan közeli saját, de inverziókkal megjelölt családi kód érvényesül az Apám lakodalma típusú hazugságmesék bevezetésében: a hős az erdei idegen világba, vagy a halottak - óriások országába kell átlépjen, hogy tüzet szerezhessen, ill. az apja lakodalmához, vagy kereszteléséhez, vagy akár ezen indokok hiján is lisztet kell öröltetnie a malomban.

A keretet képező "Tűz vásárlás mesemondással" **első esetében**, hogy az életét mentse, kezd bele - Az apám lakodalma - hazugságmesébe. Itt keresztnévéért torzsa létrán, keresztvizért, keresztapáért-anyáért mászik az égbe Szent Péterhez (41), vagy az ángyától kapott korpából font ostoron, vagy égig érő fán mászik fel Máriskó nénjéhez/dinnyecsősz bátyjához.

A **második esetben** a malomba mentében ökrei nem tudják elhúzni a búzás zsákokat (42), a befogott zsákok repítik a szekérre felhányt, felapritott ökröket, vagy a mocsárba ragadt vonójószágokat, vagy a 2-2 előre ill. hátra fogott és sárba ragadt, majd felapritott lovakat, s így ér a hős a malomba örletni. Más változat szerint (43) porba irt hat ökrös szekéren jut el a malomba a búzával, vagy a ménesről hozott fakóval ér oda (44) vagy apja, négy, sérült szarvával csillagokat leverő, fordítva befogott /a hizbelit csának és fordítva, s egyuttal a járompalcát kötőrúddal, seprünyével helyettesítve/ ökörrrel viszi a feneketlen vékával kimért, fű-

letlen szatyorban, kupás zacskóban padlásról szekérre hordott tiz köből búzát (45) /inverz láncok bővített körülrással/. A malomhoz megérkezve az ökrök elé szűrt ostornyeléből nőtt odvas /harkály, evet, veréb, seregélyfiókákat rejtő/ hatalmas jegyenyárra mászik.

Az első helyszínről megszerezve, amiért odament, a le szálláskor földbe zuhan, s csak úgy szabadulhat, hogy hazafut ásóért (46), amivel kiassa magát. Más változatban (47) dinnyecsősz bátyjánál hagyva az óriás dinnyébe veszett bicskáját, véka kölesből font kötélén indul le az égből, a kötél azonban rövidnek bizonyul. Egyéb variánsban (48) a szunyogtojásból készült rántottába veszett kését, villáját hagyja fenn, s lementelkor veszi észre, hogy az égig érő fa közben lecsonkult, úgyhogy Máriskó nénje korpakötélén kezd leereszkedni (49), ill. az égből leesve boglya szalma gyullad meg (50) a fenekétől.

A madárfiókás /?meg nem születettek lelkeit tartalmazó/ odvas fára mászó **fészekrabló** esetében a hős vagy nem tud le szállni a fáról (fölerve az oduhoz előbb kézzel nem fér bele, fejjel igen, utóbb kimászni nem tud belőle, úgyhogy haza kell szaladnia a ródaló fejszéért, hogy kivágja magát (51), vagy szorult helyzetén csak úgy tud segíteni, hogy hazaszalad a hatot, kilencet fiadzó baltáért (52), vagy a beszorult kisujját kell otthonról hozott apai szekercével levágnia, vagy égben lakó Máriskó nénje baltájáért (53) kell felmennie, hogy fejét kivágja), vagy csak a molnártól kapott kor-

pából font kötélén indulhat le (54) - ez egyrét nem, de két-rét leér a földig - de a belefönt egér elrágja a kötelet és/vagy leesne, ha a keblébe rabolt madárfiókák - lelkek - hirtelen megtollasodva el nem repitenék.

Az **égből** leesettét vagy meglátja egy gránátos és ágyúból kilövi, (55) vagy a meggyulladt szalma pernyéjéből kalapot csinál (56), melyet vásáron elad s a pénzért vásárolt kassal tér haza. A **fáról leereszkedő** pedig közbülső kalandok után visszatér eredeti feladatához, a malombeli liszt örletéshez. (57)

Útjában gyümölcsös kert mellett megy el, ahova hajánál fogva (58) /másutt lovastul/ belóditja magát, megrázva a szilvafát, hull a dió (59), szedi a mogorót, vagy a gyümölcsösben annyi a káposzta, paradicsom, hogy más se látszik, mint a borsó, fuszulyka. Rázza az eper-, szilva-, alma-, uborkafát, s hull a répa, hogy a sütőtök majd beveri a fejét, végül jóllakik cseresznyével.

Meglát a gyümölcsösben egy tisztáson egy lépesmézből állított szép kicsi kápolnát (60), mely bundapalacsintával van befödve, mellette kolbászból és fekete hurkából a kerítés, laskából a kapuláb. A levegőből sült galambok repkednek kitért szájába. Tyukok tárcán viszik szájukban a csirkét, paprikásan kisütve, ehét belőlük annyit, amennyi tetszik. Sült malacok az utcán, hátukban kés, mindenki vághat belőle, amennyi jól esik. A közelben máléhegy, tejpaták és túró, ordahegy. A kilométerkövek süveg-cukorból, az utakat

kockacukor fedi. A patakokból sült halak, rákok ugranak az ember szájába. Nem messze borforrás folyik, mellette teli hordók. A fákon sörös üvegek teremnek fekete sörrel. A jegegyefán selyem, bársony, drága szövet női ruhák, a fenyőn szövet férfi ruhák nőnek. Rézből vannak a juhok, ezüsből a tehének, aranyból a lovak, gyémántból a szárnyas állatok. A pap csokoládéból, a kántor cukorból, a harangozó mézeskalácsból, a biró mandulából van. Villámláskor a villám piros pántlikát villámlik, az eső málnaszemekből áll. A gyümölcsösbe tévedt, mindenből jól lakik, sajnálja, de ott kell hagynia a boldog országot az öccse lakodalma kedvéért.

Az **első csoport** meséiben a boldog ország után búza arató asszonyoktól vizet kér inni, azok egy kúthoz igazítják, melynek vize be van fagyva. A jég lova alatt nem törik be, kövel sem tud léket ütni bele, de a fejével igen. Lekapja koponyáját, jót iszik s elvágat. Útközben három ember állítja meg, hogy hol hagyta a fejét? Visszanyargal a kúthoz, addigra a feje sárból, agyagból kezét, lábat, testet csinált és a jégen csúszkálva menekül előle. Minthogy nem hagyja magát kicsalogatni, agyagból, sárból kopót készít, mellyel sikerül elfogatni korcsolyázó fejét. (61)

Visszatér az öccse lakodalmába, de az már 2 gyerekes házas emberként lakomázik. Annyi az étel, hogy reng az asztal, de istenes ember, aki egy falást kap belőle. Más variánsnál (62) a malomban talál rá az öt sirató apjára. Visszatérnek a lakodalomba, menyasszonytáncot jár az anyjával, s

utóbb esztendőre születik meg, mint az apja igazi törvényes fia. A sámánizmusban a lélekhit hiedelme szerint egyes természetfeletti lények az egyént már születése előtt kiválasztják, hogy emberfeletti képességek, sámántudás birtokosává tegyék. Ez látható az apám lakodalma esetében, ahol az apja még meg se született, vagy meg se nősült, a fiát, aki majd csak a lakodalom után egy esztendőre fog megszületni, azzal bizza meg, hogy a malomba menjen búzát örletni, hogy legyen liszt a lakodalmi kalácshoz. A fiú varázsképessegek birtokosaként száll el a fordítva fogatolt, zsákvontatta szekéren a malomba. A hiedelem szerint a leendő sámán bemutatása a természetfeletti lényeknek azáltal történik meg, hogy a jelölt égisz fára mászik fel. Esetünkben erre utalhat az ostorból nőtt hatalmas odvas fára való felmászás, s a hirtelen megtollasodott madarak - lelkek, segítő szellemek - általi elrepítés. A sámánná vált jelölt a természetfeletti lényekkel közvetlenül érintkezhet: beleköltöznek, vagy birodalmukba látogathat, hogy értesüléseket szerezzen hozzátartozóira vonatkozóan. Ennek felelhet meg a mi mesénkben szereplő égbenjárás, ahol /?/ elhalt ősök, rokonok meglátogatására kerül sor, de a mese nem említi, hogy térben és időben távoli dolgokat is megismer ezalatt, vagy hogy ettől fogva gyógyítással foglalkozna.

A sámánkodás világfája összeköti az alsó-középső-felső világokat, a meséből azonban hiányzik, vagy jelöletlen az

alvilág, a tulvilág pedig nem vertikálisan, hanem horizontálisan terül el.

A sámánizmusban a sámán testét annak sámánná születésénél feldarabolják. Erre utalhat a mesehős jégországbeli kalandja, ahol a viziváskor használt koponyája külön testet, kezet, lábat szerkeszt magának, s önállóan a testtől függetlenül korcsolyázik.

Az égbe, természetfeletti lényekhez, ill. rokonokhoz ősökhöz való feljutás eszköze igen változatos: káposzta torzsa létrán mászik fel Szent Péterhez (63), sült verebek repítik fel egy hordó korpa mellett ülő égisz öregasszonyhoz (64) vagy seregélyek viszik fel Sánta Kata nénihez (65), ill. bablétrán (66), ángya tál korpájából font égisz osztoron (67), vagy óriás pók lábán (68), mint létrán, apja születését megnézendő, egy szalmaszálon (69) vagy osztonyélből (70), ösztökéből (71) nőtt égisz fán kerül fel. Az előbb említetten kívül, más variánsban (72) az az indok, hogy kis adósságát akarja rendezni, egy jót akar enni, vagy legtöbbször, hogy meglátogassa égben élő nénjét vagy bátyját. (73) Egyszer felhőn lakó ángya lakodalmába akar feljutni (74).

Szent Péternél, Sánta Katánál, angyaloknál főtt ételeket kap: töltött káposztát, tejbe /köles, vagy árpa/ kását, túrós csusza levest, míg rokonai nyers, óriás kiterjedésű ételekkel vendégelik meg: 100 liter aludttejjel (75) vagy szunyogtojásból készült rántottával (76), melyben gulya és nyáj vesztetett el, mielőtt maga is beleveszejti kését,

villáját, vagy hasonló méretű óriás dinnyével (77). Égi ősei, rokonai többnyire fonóasszonyok, akiktől segítséget kap: kötélsostráshoz használandó korpát, hogy szalma vagy kenderkötél helyett korpa, pelyva, törek, hamuból sodort kötél enyhébben le az égből, minthogy a felmászás eszköze mire lejönné, eltűnik. Vagy lova jóvoltából (78), ami elhúzza az égi lyuk alól az égig érő fát, vagy mert kecske rágja el a káposzta torzsát (79), vagy mert az égbe lábát támasztó pók elmegy időközben (80), esetleg a fa derében eltörik (81) vagy apja kivágja (82). A szentek szalmakötélen engedik el (83), a keresztapa keresésből hurkabélen ereszkedik a föld felé (84), Szent Pétertől (85) vagy az angyaloktól (86) viszont szintén korpakötélen indul el lefelé.

Az intenzív néprajzi gyűjtés kezdeteitől fogva vannak feljegyzéseink hazugságmesékről. Ha a napjainkig tartó gyűjtési időszakot felosztjuk öt időmetszetre (1850k-1900; 1900-1915; 1915-1940; 1940-1960; 1960 - ;) legjobban a 4. és az 1. van dokumentálva (1940-60; 1850k-1900), megközelítőleg egyformán, de valamivel kevésbé gazdagon az 5. és a 2. (1960 - ;1900-1915), leggyengébben a 3. (1915-1940) periódus.

Ami az AaTh 1962-t illeti a 4. periódusban az elsőhöz képest vannak csonkák, sokkal komplexebbek, más, (óriás növények, állatok, tárgyak) összetételűek, míg az elsőben

létezik **A szekerce megfiadzik, A fiút kilövik az ágyból zárómotívum**, ami a 4.-ben nem. **Az ember a fejét dübükkölő fának használja** fel van jegyezve Kolozsból, Zalából az első periódusban, Szabolcsból kétszer és Biharból a 4.-ben. **Keresztszülőért...való égbenjárással** /amely a 4.-ben háromszor önállóan is előfordul/ kapcsolatos az elsőben Torontálból, a 4.-ben Baranyából **Az ember nyáridőben koponyájával töri be a jeget, hogy inni tudjon** és **Az apám lakodalmával** Háromszékből ill. Baranyából és Kolozsból. Teljesen hiányzik viszont az elsőből a 4.-ben általánosnak mondható (Szabolcs kétszer, Maros-Torda, Bihar, Kolozs, Csik) **Égbenjárás**, valamint az önálló **Égbenjárás keresztszülőért. Az apám lakodalma** keretében egy-egy feljegyzésben szerepel az 1. és a 4. periódusban **Az embert madarak viszik a levegőben** s a 4. ben egyszer az Apám lakodalmától függetlenül. Nincs első periódusbeli feljegyzés **A fiú hazaszalad ásóért, hogy kiássa magát a földből**, s az AaTh 1962 keretében csak egy-egy Baranyából és Csikból a 4.-ben. Kilenc első periódusbeli adat (Borsod, Kolozs, Csongrád, Udvarhely, Zala háromszor, Veszprém, Háromszék) és négy negyedik periódusbeli (Bihar, Kolozs kétszer, Csik) van **A fiú hazaszalad fejszéért, hogy kivágja kezét/fejét a fa odvából**. Zalából az első periódusból van feljegyezve az egyébként ritka, (A 4.-ben elő sem forduló) **Az ember a saját koponyájából iszik** az AaTh 1962-vel kapcsolatban. Kolozsban és Zalában az első periódusban, Szabolcsban kétszer és Biharban a negyedikben gyűjtötték AaTh 1962 keretében A

fiú pernyéből kalapot csinál típust. Az első periódusban Biharból, de nem az Apám lakodalma keretében, a negyedikben Szabolcsból van adat a mesevégző **A viasz/szalma paripa** motívumra, ugyancsak az AaTh 1962-től független a **Lagziban mulatság** mesevégző típusként az első periódusban Szabolcsban, Borsodban (önállóan és egyéb összetételben kétszer), Biharban (önállóan és alternáns típus összetételben egy-egy adatban) valamint Veszprémben tündérmese keretben. A 4. periódusban viszont Szabolcsban **Apám lakodalma** keretében szerepel. Nincs adat az első periódusból **Az óriás keresztispók típusra**, a 4.-ben Szabolcsban és Biharban az AaTh 1962 komplex része, Jász-Nagykun-Szolnok-ban pedig a **Cigány és katonadiák álma** típussal kapcsolódik. Udvarhelyen **Falusoroló** keretében, Zalában pedig az **Apám lakodalma komplex** részeként fordul elő az első periódusban **A nagy tojás/dinnye** típus. Az első periódusból teljesen hiányzik a **Mikor én kisfiú voltam**), a 4.-ben Baranyából való feljegyzésben a **Fiú a hordóban** és az Apám lakodalma részletével való összetételben szerepel. A kolozsi három variánsból kettő pedig emlékeztet az először Erdélyinél 1855-ben megjelent variánsra; az egyik tartalmazza az Apám lakodalmát is, a másik nem, a harmadik pedig ostoba ördöggel ill. rátótiárával képez típus összetételt. Mind a négy variánsnál spontán kontamináció valószínű. **A leszállás az égből szalma/korpa-kötelen** az első periódusban Háromszéken van feljegyezve az Apám lakodalma keretében, de a negyedikben is erdélyi variánsok vannak csak: egy

Maros-Tordából, kettő Kolozsból és egy Csikból s mindegyik az Apám lakodalmával is kapcsolatos. Közülük az egyik kolozsi az egyetlen **Felzserszámozott medve** típust is tartalmazza, a másik pedig kontaminálódik a **Rázom a diót, hull a mogyoró** mesetípussal. A csiki variáns kapcsolódik az **Eldorádó** részletével és **Az ember a fejét dübückölő fának használja** típussal. A Maros-Torda-beli pedig az **Embert ma-darak viszik a levegőben** típus logikus folytatásaként és az Apám lakodalmahoz átvezetőként tartalmazza ezt a típust.

Tűz vásárlás mesemondással az első periódusban nincs, a negyedikben Kolozsból van feljegyezve **Az óriás eprek** és az **Apám lakodalma** társaságában. **Az már nem igaz** az 1. periódusban szintén hiányzik, a negyedikben Biharból és Zalából önállóan, Kolozsból az Apám lakodalmával való összetételben szerepel. **Rázom a diót, hull a mogyoró** tündérmese (Borsod), **Szarkaháboru** (Bihar) ill. Apám lakodalma (Kolozs, Csongrád m.) keretében fordul elő az első periódusban, a negyedikben Borsodban kétszer tündérmese, formulamese keretben, Biharban önállóan, Kolozsban kétszer, Zalában, Csikban az Apám lakodalma, Háromszéken önállóan fordul elő. **A nagy kerti vetemény** az első periódusban Torontáltól önállóan a negyedikben, Szabolcsból önállóan, Kolozsból az Apám lakodalma keretében fordul elő. **A fiú megharagszik egy cinegemadárra és vérfürdőt rendez** az elsőben Székelyföldről, a negyedikben Kolozsból az Apám lakodalma keretében fordul elő. **A trágyahordók tévedése** az elsőben Csongrádból novellamese, a negyedikben

Zalában az Apám lakodalma, Háromszékben novellamese keretében az egyik, a **Cigány és a katona /diák álma** mese keretében fordul elő a másik változat. Az **Eldorádó** az elsőben Udvarhelyen a **Fenékkal felfordult világ** keretében, a negyedikben Szabolcsban háromszor önállóan van feljegyezve, Csikban az Apám lakodalma keretében.

Az AaTh 1962-vel tehát kétszer annyi variáns képez kapcsolatot a negyedik periódusban, mint az elsőben. Közel egyharmada a kapcsolatoknak tartalmazza az elsőben az **AaTh 1882A-t** míg a negyedikben csak az egy tizede, ellenben a negyedikben közel $\frac{1}{4}$ tartalmaz más égbenjárást míg ez az elsőben a variánsoknak csak az egyhetede. Ez azt jelenti, hogy az első (sőt a második) periódusban is igen elterjedt AaTh 1882A helyét a 4.-ben más típusok, döntően az **Égbenjárást** tartalmazók töltik be, míg az 5. ben bizonyos mértékig kiegyenlítődik a viszony, megközelítőleg egyenlően fordulnak elő az AaTh 1882A és az Égbenjárás, valamint az onnan földre ereszkedést tartalmazó kalandok.

Nagy számú önálló, ill. más összetételben szerepel az **AaTh 1961Ax** az elsőben és csak az Apám lakodalmaival fordul elő egyszer a negyedikben, viszont megközelítőleg egyformán fordul elő az AaTh 1962-vel, ill. önállóan vagy más típus-összetételben az elsőben és a negyedikben egyaránt, tehát az elsőben jelentékenyebb hányadot képvisel, relative gyakoribb, nagyobb súlya van az előforduló típusok közt, mint a negyedikben.

JEGYZETEK

1. GELEJI KATONA István 1645 926.
2. ROSIANU, Nicolae 1974 40.
3. BEN-AMOS, Dan 1976 25-43.
4. MATICETOV, Milko 1975 129-145. ;uő. 1977 1204-1207.
5. WENDLAND, Volker 1980. 136-137.
6. SZTÁRAI kódex 1474 17r-v (28-29.)
7. KATONA Lajos 1900 283-284.
8. LE GOFF, Jacques 1989 271-286.
9. TURÓCZI TROSTLER József 1961 1. 217-264. különösen 238-239. és 226-247.
10. BOITEUX, Martine 1987 557-580.
11. DELUMAEU, Jean 1976
12. AaTh 1930 SZENDREY Zsigmond EA 4652 42.; ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 884-891.; MAKRA Sándor EA 4877 51. 14.; ERDÉSZ Sándor EA 6979 1747. 150.; ERDÉSZ-HALMOS EA 7651 103. 57.; SEBESTYÉN Adám 1981 II. 303-304. 14.
13. AaTh 1932 TÖRÖK Károly 1872 MNGy II. 330-331.; HARASZTI Gyula 1877 Nyr. VI. 528.; KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 83.; DÖMÖTÖR Sándor 1935 Ethn. XLVI 88.; RUBINYI Mózes 1901 Nyr. XXX 230.; JAKAB Miklós EA 3631 106.; SEEMAYER Vilmos 1937 Ethn. XLVIII 46-47.; ERDÉSZ-HALMOS EA 7651 111-112. 68.; PENAVIN Olga 1971a UMNGy XVI. 580. 195.
14. HAAVIO, Martti 1959 214.
15. STRASSNER, Erich 1968/78 79.; MÜLLER-FRAUREUTH 1881. 11.
16. CHARTIER, Roger-JULIA, Dominique 1976 43-53.
17. GRANT, Helen, F. 1977
18. BORATAV, Pertev, Naili 1987 1147-1151.
19. SZENTSEI György daloskönyve (BUDA) 1943 160-161. 79.
20. TURÓCZI TROSTLER József 1961 282. és 2. jegyz. 579.p. uő. 1942.
21. SZENDREY Zsigmond EA 4652 42.;AaTh 1965; KRIZA-GERGELY-KOVÁCS 1956 II. 384-395.; ARANY-GYULAI 1872 468-469. XIII/IV.; VASS János EA 211 14-15.; SAS János 1873 Nyr.II. 176-177.; LENCSE Mátyás EA 877 12-14.; ISTVÁNFFY Gyula EA 4637 181-183.; HORGER Antal 1908 MNGy X.369-373. 41.; BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 550-558. 86.; SZABÓ Sándor 1911 Nyr. XL 92-93.; BERZE NAGY János 1940. II. 480-482. 267.; BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132. 145-146. 28.; KOVÁCS Ágnes EA 3912 52-58.12.;KOVÁCS Ágnes 1944 UMNGy V. 124-127.; KATONA Imre 1972 332-334.30.; KUNTÁR Lajos 1955 87-88.; HORVÁTH István 1971 278.; NAGY Olga 1958 114-118.; DOBOS Ilona 1962 UMNGy X 449.; 358-359.; BOSNYAK Sándor EA 12.884 54-55.19.; PENAVIN Olga 1971a UMNGy XVI. 547-548.; SZENTSEI György daloskönyve (BUDA) 1943 160-161. 79. NAGY-ERDÉLYI MTAK Kézir. Ir. 8-r. 206/50 4v-5f. V.;
22. THOMPSON, Stith 1946 (1951) 214-216.
23. MOSER-RATH, E.-REAVAR, R. 1976 983-989.
24. KOVÁCS Endre münchenhauseniáda szócikk In: Világirodalmi lexikon 8. 708.; KASZONYI Ágota Münchenhausen szócikk uo. 707-708.

25. a hazugságmesékkel bizonyos kapcsolatot tartó müncheni-
 ádák: madarak levegőben visznek egy embert; a léghajóból kieső
 ember földbe fúródik; cseresznyefa nő ki a szarvasból; hal
 által elnyelt ember; egy felvonóhíd által félbevágott ló,
 melyet egy kovács megreparál; a felszerszámozott medve; kö-
 tél végén szalonnával megfogott 12 vadkacsa; kifordított far-
 kas; mézzel bekent nyomórúddal megfogott medve; ember egy grá-
 nátos ágyugolyóján elrepül; rókafogás: lövéssel fához szeg-
 zett róka kibújik a bőréből; lovát és magát az ember saját
 üstökénél fogva kihúzza; méh két medvével hadakozik; az ember
 Holdba repült fejszéje után törökbabszemből kinőtt száron a
 Holdba mászik, lefele kötelet fon pozdorjából; ami kötél-
 darabot maga után hagy, levágja, maga alá köti, a kötél
 elszakad, s az ember 9 öles lukba fúródik; az ember a kör-
 mével vájt grádícson mászik fel a földre.
26. RAUSMAA, Pirkko-Liisa 1988 239-249.
27. SZENTSEI György daloskönyve (BUDA) 1943 160-161. 79.; BALINT
 Sándor 1975 ÜMNGY XVII. 519-531.
28. AaTh 1960D KÖNYI János 1796 I. 47.; SZILCZ-GULYAS 1931
 54-56.; NAGY Olga 1958 114-118.; BALINT Sándor 1975 ÜMNGY
 XVII. 531-534.
29. KÖNYI János 1796 I. 47.
30. AaTh 1960L KERTÉSZ József 1885 Nyr XIV. 570-571.; EÖRDÖGH
 Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.; BERZE NAGY János 1940 II.
 480-482.
31. SZENTSEI György daloskönyve (BUDA) 1943 160-161. 79.
32. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I. 468-469.; KERTÉSZ József 1885.
 Nyr XIV. 570-571.; EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.;
 BERZE NAGY János 1940 II. 450-452.
33. TURÓCZI-TROSTLER József 1942 8-9.
34. MNK 1960M5
35. TURÓCZI-TROSTLER József 1942 8-9.
36. BERZE NAGY János 1940 II. 480-482.; VÉGH József 1944 58.;
 ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 892-895.
37. MNK 1960M8
38. UTHÉR, Hans-Jörg 1986 683-686.
39. AaTh 1876 és AaTh 1313 JÓKAI MÓR 1856 96-101.;
 MAILAND EA 1944 700-706.;
 MAKRA Sándor EA 94-66 4-6.
 AaTh 1876 és AaTh 1408 MAILAND EA 1944 700-706.;
 KÁLMÁNY Lajos 1914 I. 118-119.;
 EPERJESSY Ernő EA 7258 214-216.;
 NAGY Olga 1958 188-189.
40. MOSER - RATH, Elfriede 1976 1032-1033
41. AaTh 1920H MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat. Ir. 4-r
 397/I 5-8.; KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 215-216.; EÖRDÖGH Béla
 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.; BERZE NAGY János 1940 II.
 482-483.

42. KRIZA-GERGELY-KOVÁCS 1956 II. 384-395.; ARANY-GYULAI 1872
 468-469. XIII/IV.; VASS János EA 211 14-15.; SAS János 1873
 Nyr. II. 176-177.; LENCSE Mátyás EA 877 12-14.; ISTVÁNFFY
 Gyula EA 4637 181-183.; HORGER Antal 1908 MNGY X. 369-373.
 41.; BERZE NAGY János 1907 MNGY IX. 550-558. 86.; SZABÓ
 Sándor 1911 Nyr. XL 92-93.; BERZE NAGY János 1940. II.
 480-482. 267.; BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132. 145-146.
 28.; KOVÁCS Ágnes EA 3912 52-58.12.; KOVÁCS Ágnes 1944 ÜMNGY
 V. 124-127.; KATONA Imre 1972 332-334.30.; KUNTÁR Lajos 1955
 87-88.; HORVÁTH István 1971 278.; NAGY Olga 1958 114-118.;
 DOBOS Ilona 1962 ÜMNGY X 449.; 358-359.; BOSNYÁK Sándor
 EA 12.884 54-55.19.; PENAVIN Olga 1971a ÜMNGY XVI. 547-548.;
43. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 465-468.; FISCHER Ignác 1876 Nyr
 V. 87-88.; VÉGH József 1944 58.
44. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 463-465.
45. ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 884-891.
46. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 210-212.; LENCSE Mátyás EA 877
 12-14.; EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.; BERZE NAGY
 János 1940 II. 482-483.; BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132.
 145-146.; ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 45-46.; BOSNYÁK Sándor EA
 12884 54-55
47. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.; BERZE NAGY János
 1940 II. 480-482.
48. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 468-469.; HORVÁTH István 1971 278.
49. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 468-469.; EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn.
 XLVIII. 475-476.; HORVÁTH István 1971 278.
50. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 465-468.; BERZE NAGY János 1907
 MNGY IX. 550-558.; VÉGH József 1944 58.; BODNÁR Bálint EA
 9918 252-253.
51. KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 384-385.; KRIZA János 1863
 429-433.; ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 465-468.; ARANY - GYULAI
 1872 MNGY I 468-469.; SAS János 1873 Nyr II. 176-177.;
 FISCHER Ignác 1876 Nyr V. 87-88.; KÁLMÁNY Lajos 1878 II.
 210-216.; KERTÉSZ József 1885 Nyr XIV. 570-571.; BELLOSITS
 Bálint EA 122G 46-48.; HORGER Antal 1908 MNGY 10 369-373.;
 ÖSZ János 1901 Nyr XXX. 605-607.; TÓTH István 1903 Nyr XXXII.
 456.; SZABÓ Sándor 1911 Nyr XL 92-93.; BERZE NAGY János 1940
 II. 482-483.; VÉGH József 1944 58.; KATONA Imre 1972
 332-334.; KUNTÁR Lajos 1955 87-88.; NAGY Olga 1958 114-118.;
 DOBOS Ilona 1962 ÜMNGY X. 358.; 449.; 478.; BOSNYÁK Sándor
 EA 13502 136-138.; PENAVIN Olga 1971a ÜMNGY XVI. 266-267.;
 428-429.
52. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 465-468.; ARANY - GYULAI 1872 MNGY
 I 463-465.
53. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 468-469.
54. KRIZA János 1863 429-433.; ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III.
 884-891.; KOVÁCS Ágnes 1944 ÜMNGY VI. 94-96.; BOSNYÁK Sándor
 EA 13502 136-138.
55. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 463-465. PENAVIN Olga 1971a ÜMNGY
 XVI. 428-429.
56. ARANY - GYULAI 1872 MNGY I 465-468.; ISTVÁNFFY Gyula EA 4637
 181-183.; BERZE NAGY János 1907 MNGY IX. 550-558.; ORTUTAY-
 DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 892-895.; VÉGH József 1944 58.; BODNÁR
 Bálint EA 9918 252-253.

57. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.
 58. KRIZA 1863 429-433.; BOSNYÁK Sándor EA 13502 136-138.
 59. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 463-465.; SAS János 1873 Nyr II. 176-177.; ÖSZ János 1901 Nyr XXX. 605-607.; FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX 433-434.; MAILAND Oszkár EA 1944 713-715.; ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 884-891.; NAGY Olga 1958 114-118.; BOSNYÁK Sándor EA 13502 136-138.; PENAVIN Olga 1971a UMNGY 16 428-429
 60. AaTh 1930 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 884-891.
 61. KRIZA János 1863 429-433.; HORGER Antal 1908 MNGY X. 369-373. ÖSZ János 1901 Nyr XXX. 605-607.; TÓTH István 1903 Nyr XXXII. 456.; MAILAND Oszkár EA 1944 713-715.; LENCSE Mátyás EA 877 12-14.; ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 884-891.; NAGY Olga 1958 114-118.; BOSNYÁK Sándor EA 13502 136-138.; BOSNYÁK Sándor EA 12713 22-23.; BOSNYÁK Sándor EA 12884 54-55.; VÖÖ Gabriella 1969 97-98.
 62. KRIZA 1863 429-433.; ISTVANFFY Gyula EA 4637 181-183.; BOSNYÁK Sándor EA 13502 136-138.
 63. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 215.
 64. KATONA Imre 1972 332-334.;
 65. TÓTH István 1903 Nyr XXXII. 456.
 66. FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX 433-434.
 67. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 465-468.
 68. BERZE NAGY János 1907 MNGY IX. 480-482.; VÉGH József 1944 58. ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 892-895.
 69. NAGY Olga 1958 114-118.
 70. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 468-469.; BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132. 145-156.
 71. KISFALUDY Társaság nyg MTAK 993 15a folio 19.
 72. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 465-468.
 73. BERZE NAGY János 1907 MNGY IX. 550-558.; EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.
 74. BODNÁR Bálint EA 9918 252-253.
 75. ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 892-895.
 76. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 468-469.; HORVÁTH István 1971 278.
 77. BERZE NAGY János 1940 II. 482-483.; EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.
 78. LENCSE Mátyás EA 877 12-14.
 79. KÁLMÁNY Lajos 1878 I 215.
 80. VÉGH József 1944 58. ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1960. III. 892-895.
 81. ARANY - GYULAI 1872 MNGY 1 468-469.; HORVÁTH István 1971 278.
 82. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476.
 83. PENAVIN Olga 1971a UMNGY 16 547-548.
 84. BERZE NAGY János 1940 II. 482-483.
 85. BOSNYÁK Sándor EA 12884 10-12.; 85-89.
 86. FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX 433-434.

IRODALOM

- AARNE, Antti-THOMPSON, Stith
 1961 - The Types of the Folktale. Second Revision. FFC 184. Helsinki.
 ACKERMANN, E.M.
 1944 - Das Schlaraffenland in German Literature and Folksong...with an Inquiry into its History in European Literature. Chicago.
 BALASSA Iván UMNGY XI.
 1963 - Karcsai mesék és mondák. Gyűjt., bev., jegyz. --.Bp.
 BASGÓZ, I.-TIETZE, A.
 1973 - Bilmece: A Corpus of Turkish Riddles. Berkeley-Los Angeles 939-943.pp.
 BEN-AMOS, Dan
 1976 - Talmudic tall tale. In: Folklore Today. A Festschrift for Richard M. Dorson. Ed. by Linda Dégh-Henry Glassie- Felix J. Oinas. Bloomington, 25-43.pp.
 BERZE NAGY János
 1957 - Magyar népmesetipusok. 1-2.köt. Pécs.
 BIHARI Anna
 1980 - Magyar hiedelemmonda katalógus. Bp. EMN 6.
 BOAS, Franz
 1916 - Tsimshian Mythology. Report of the Bureau of American Ethnology No. 31. Washington.
 BOITEUX, M.
 1983 - Voyage au pays de Cocagne. In: Actes du Colloques de Tours. Voyager à la Renaissance
 BOLTE, Johannes und POLIVKA, Georg
 1913-1932 - Anmerkungen zu den Kinder und Hausmärchen der Brüder Grimm. 5 köt. Leipzig.
 BORATAV, Pertev Naili
 1959 - Les trois Compagnons infirmes. In: Fabula 2. évf. 231-253.pp.
 1963 - Le "tekerleme". Contribution a l'étude typologique et stylistique du conte populaire turc Paris.
 1987 - Gesellen: Die schadhaften G. (AaTh 1965) In: EM 5.köt. 1147-1151.
 CHARTIER, R.-JULIA, D.
 1976 - Monde à l'envers. In: Arc 65. 43-53.pp.
 DÉGH Linda
 1958 - A cár kutyája c. mesetipus és magyar rokonai. In: Néprajzi Közlemények 3.évf. 1-2. 174-198.
 DELUMEAU, J.
 1976 - La mort des Pays de Cocagne. Paris.
 DOBÓCZKI Pál Nyr.
 - János pap országa. In: Magyar Nyelvőr

- DÖMÖTÖR Sándor
1929 - Cigányadomáink. In: Ethnographia-Népelet XL évf. 1-25. pp.
- 1932 - A cigányok temploma. Erdélyi Tudományos Füzetek 41. sz. Cluj-Kolozsvár.
- 1935 - Mióta muzsikuskok Magyarországon a cigányok? Klny. az Ethnographia-Népelet 1934 3-4. számából.
- 1943 - Bogyiszlói vadásztörténetek. In: Ethnographia LIV. évf. 190. p.
- GYÖRGY Lajos
1932a - Kónyi János Demokritusa. Bp.
1932b - Eulenspiegel magyar nyomai. Kolozsvár.
1934 - A magyar anekdota története és egyetemes kapcsolatai. Bp.
1938 - Világjáró anekdoták. Bp.
- HANDWÖRTERBUCH des deutschen Märchens.
1930- - Hrsg. Bolte, Johannes-Mackensen, Lutz. Berlin, Leipzig.
- HONTI, Hans
1928 - Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen. FFC 81. Helsinki.
- HONTI János
1962 - A mese világa. In: Válogatott tanulmányok. Bp. 13-85.pp.
- JOLLES, Andrée
1958 - Einfache Formen. Legende, Sage, Mythe, Rätsel Spruch, Kasus, Memorabile, Märchen, Witz. 2. kiad. Darmstadt.
- KOVÁCS Agnes
1958 - Még néhány szó "Tóth János történeté"-hez In:Néprajzi Közlemények III.évf. 1-2.sz. 199-201.pp.
1960 - A készülő Magyar Népmesekatalógus meséinek típusmutatója. Debrecen. Műveltség és Hagyomány, I-II évf. 359-389.pp.
1977a - Apám lakodalma. In: Magyar néprajzi lexikon 1.köt. 116.p.
1977b - Égben járás, égben járás keresztvizért. In: Magyar néprajzi lexikon, 1. kötet. 637-638.pp.
1979a - Hazugságmese, bolondmese. In: Magyar néprajzi lexikon, 2.köt. 509-510.pp.
1979b - Hazugságverseny. In: Magyar néprajzi lexikon, 2. kötet. 510-511.pp.
1979c - Der heutige Stand der Arbeiten des ungarischen Volksmärchenkatalogs. Artes Populares 4-5. 147-170.pp.
- LE GOFF, Jacques
1979 - L'image du monde renversé de la fin du XVI siècle au milieu du XVII. Paris
1989 - L'utopie médiévale:Le pays de Cocagne In: Revue européenne des sciences sociales. Genève 27. kötet. 271-286.pp.
- LEHTISALO, T.
1937 - Der Tod und die Wiedergeburt des künftigen Schamanen. Helsinki.

- LEVI-STRAUSS, Claude
1971 - L'Homme nu. Mythologiques IV. Paris. 315-407.
- MAÁCS László
1956 - Adatok a hiedelmek és az epikus műfajok összefüggéséhez. (Babonás történetek) In: Ethnographia LXVII.évf. 279-293.pp.
- MAGYAR népköltészet ld. Vargyas Lajos főszerk.
A MAGYARSÁG néprajza
é.n./1935/ - Szellemi néprajz. 3. kötet. H.n. /Bp./
- MATICETOV, Milko
1975 - Prikaznata za naumovata mecska. In: Makedonszki folklor. 129-145. pp.
1977 - Bär (Wolf) im Gespann. In: EM 1. 1204-1207.
- MATIJEVICS Lajos
1973 - Egy mondókamese tanulságai. "A szűnyog halála In: Tanulmányok 6. kötet. 97-118. pp.
1976 - Tíz, tíz, tiszta víz. Jugoszláviai magyar népi mondókák. Újvidék.
- MELETYINSZKIJ, E.M.
1982 - A szó művészetének ősi formái. In: A művészet ősi formái. Bp. 147-190.pp.
- MOSER-RATH, Elfriede
1976 - Ausgraben:sich selbst a. In: EM 1.köt. 1032-33.
- MOSER-RATH, Elfriede- REAVER, Russel J.
1976 - Aufschneider. In: EM 1.köt. 983-989.
- MÜLLER-FRAUREUTH, Karl
1881 - Die deutschen Lügendichtungen bis auf Münchhausen. Halle.
- NAGY Olga
1978 - A táltos törvénye. Népmese és esztétikum. Bukarest.
- ORTUTAY Gyula-DÉGH Linda-KOVÁCS Agnes
1960 - Magyar népmesék. 1-3. Bp.
- PALÁDI-KOVÁCS Attila
1968 - A barkó etnikai csoport. In: Műveltség és Hagyomány, X. 175-218.pp.
1988 - Életmód, foglalkozás, nemzetiség. Gömör néprajza XIV. Debrecen.
- PROPP, V.J.
1975 - A mese morfológiája. Bp.
- RANDOLPH, V.
1951 - We Always Lie to Strangers: Tall Tales from the Ozarks. New York.
- RAUSMAA, Pirkko-Liisa
1988 - Grösse: Die ungewöhnliche G. (AaTh 1960-1960Z) In: EM 6.köt. 239-249.
- STROESCU, S.C.
1969 - La typologie bibliographique des facéties roumaines. I-II.Bucuresti.

- THOMPSON, Stith
1946 (1951) - The simple tale. (Laziness; Lies and exaggerations) In: The Folktale. New York 210-211; 214-216.pp.
- Journeys to the other world. In: The Folktale New York 345-352.pp.
- TISSIER, A.
1959 - Monsieur de Crac, gentilhomme gascon. Étude de la formation littéraire d'un "type populaire", suivie d'un aperçu sur la vie littéraire du personnage de 1791 a 1950, pour servir a déterminer l'historique et la nature des rapports entre M.de C. et le Baron de Münchhausen. Paris.
- TÖREM-isten népe
1960 - Osztják népmesék. Vál., ford., jegyz. Gulya János Népek meséi. Bp.
- TRISTAN, F.-LEVER, M.
1980 - Le Monde a l'envers. Paris.
- TÚRÓCZI-TROSTLER József
1942 - Fenékkal felfordult világ. Bp.
1961a - János pap országa. In: Magyar irodalom-világirodalom. Bp. 217-264.pp.
1961b - Tótágast álló világ. In: Magyar irodalom - világirodalom. Bp. 281-307.pp.
- UTHER, Hans-Jörg
1986 - Gänse an der Leine. In: EM 5.köt. 683-686.
- VARGYAS Lajos főszerk.
1988 - Magyar népköltészet. Magyar néprajz 5.köt. Bp.
- A VARÁZSDOB és a látó asszonyok
1966 - Lapp népmesék. Ford. Sebestyén Irén, N. vál., utószó, jegyz., Voigt Vilmos, vál., ellenőrizte Erkki Itkonen. Népek meséi.Bp.
- WACKERMANN, Erwin
1969 - Münchhausiana: Bibliographie der Münchhausen-Ausgaben und Münchhausiaden mit einem Beitrag zur Geschichte der frühen Ausgaben. Bibliographien des Antiquariats Fritz Eggert Bd 4. Stuttgart.
- WESSELSKI, Albert
1911 - Der Hodscha Nasreddin. I-II. Weimar.

TIPUSMUTATÓ

AaTh 1875 - 1999

Db

AaTh 1875	A fiu a hordóban ^x	23
AaTh 1876	Az összekötözött kispulyák (kiscsirkék) ^x	11
AaTh 1877 ^x	A fiu az odvas fában ^x	3
MNK 1879 ^x	A fiu megharagszik egy cinegemadárra	5
AaTh 1880 ₁	A fiut kilövik ágyuból (zárómotívum)	1
MNK 1880A ^x	A fiu pernyéből kalapot csinál	7
AaTh 1881	Az embert madarak viszik a levegőben ^x (ld. AaTh 1962 IV. önálló)	3
AaTh 1882	A fiu hazaszalad ásóért, hogy kiássa magát a földből ^x	7
AaTh 1882A	A fiu hazaszalad fejszéért, hogy kivágja fejét (kezét) a fa odvából	33
AaTh 1886	Az ember saját koponyájából iszik ^x	4
MNK 1886 ₁	Az ember nyáridőben koponyájával töri be a jeget, hogy inni tudjon	13
MNK 1886 ₂	Az ember a fejét dübükkölő fának használja	6
AaTh 1889	MÜNCHHAUSEN MESEK (1. még AaTh 513A, 1880, 1881, 1890, 1894, 1896, 1910, 1930)	+ 2
AaTh 1889B	A vadász kifordítja a vadat	3 + 1
MNK 1889D ₁	Fa nő ki a lóból (szarvasból), az égig ér (vö AaTh 1960G)	4
AaTh 1889E	Leszállás az égből (magasból) korpa-kötélen/l. AaTh 1889K is)	7
MNK 1889E ₁	Felmászás az égbe korpa-kötélen	5
AaTh 1889G	A hal által elnyelt ember	1
AaTh 1889K	Égbenjárás ^x (Ld. AaTh 1889E ₁ és MNK 1889E ₁ is)	19

MNK 1889K ₁	Égbenjárás keresztapáért (-anyáért)	10
AaTh 1889P	A megreparált ló ^x	4
MNK 1889R ^x	Az ember hajánál fogva kihuzza magát a vizből	1
AaTh 1890-1909 VADÁSZHISTÓRIÁK		
MNK 1890C ^x	A szarvas körmét és fülét ellőni	3
AaTh 1891	A nagy nyulfogás	1
AaTh 1891A ^x	Nyulfogás töklámpással ^x	1
MNK 1891A ^x ₁	Vadkacsafogás töklámpással	3
MNK 1891C ^x ₁	Nyulfogás télen	1
MNK 1891D ^x	Nyulfogás bojtorjással	1
AaTh 1892 ^x	A sajttá feldolgozott farkas ^x	1 + 1
MNK 1894A ^x	A zsinigre fűzött kacsák	3
AaTh 1896	Az ember odaszögezi a róka (farkas) farkát a fához ^x	1
MNK 1896A ^x	Medvefogás nyomórúddal (nyujtóval) (Vö AaTh 327C)	1
AaTh 1898 ^x	A meglőtt (megnyuzott, megsütött nyul) róka elszalad ^x	19
AaTh 1910	A felszerszámozott medve (farkas) (Ld. AaTh 650 keretében is)	1
AaTh 1920 VERSENYHAZUDOZÁS		
AaTh 1920A	A hazug és a szót szóra mondó ^x	8
AaTh 1920A ₁	A nagy káposzta és az óriás üst	11
AaTh 1920C	"Az már nem igaz!" ^x	8 + 1
AaTh 1920G	Az óriás méh és a szokásos méretű kaptár	3 + 1
AaTh 1920H	Tűz vásárlás mesemondással	6
AaTh 1920B ^x	Az óriás eprek (l. AaTh 1962 III. keretében is)	2

MNK 1920F ^x	Gyors lovak	2
MNK 1920J ^x	A trágyahordók tévedése	7
MNK 1920K ^x	A cigány és a katona (diák) álma	10
MNK 1920L ^x	Ki tud nagyobb hazudni	2
MNK 1923 ^x	A viasz (szalma stb.) paripa (mesevégző)	10
MNK 1923A ^x	A tarisznya leves és a nagy csont (mesevégző)	7
AaTh 1930	Eldorádó	13 + 1
MNK 1930 ₁	"Elbucsuzott mán a dohány zacskó..." (A pipa románca)	5
MNK 1930 ₂	"Elszaladt a kemence..."	7
MNK 1930 _{3a}	"Muzsikál a gölödény..."	4
MNK 1930 _{3b}	"Ha bemegyek a bableves csárdába..."	6
MNK 1930 _{3c}	Csodálatos kiránduló társaság	2
MNK 1930 ₄	"A part alatt ..."	2
AaTh 1932	A cigányok temploma ^x	15 + 5
AaTh 1935	Fenékkal felfordult világ (mendikás ének)	31 + 1
MNK 1935A ^x	Különös geográfia (versbe szedett rátótiádák)	12
MNK 1940A ^x	Falusorolók	42
MNK 1940B ^x	Gunyvers a gazdasorról (nemzetség-csufolók)	7
AaTh 1950	Mátyás király lustái ^x	7 + 4
AaTh 1950 ₁	Lustasági verseny	1
AaTh 1950 ₂	A három rest királyfi	2 + 1
MNK 1959 ^x	Apró állatok, növények vagy tárgyak	2
AaTh 1960 ÓRIÁS ÁLLATOK, NÖVÉNYEK VAGY TÁRGYAK		
AaTh 1960A	Az óriás ökör, ló stb.	3 + 2
MNK 1960A ₁	A jó fejős tehén	+ 1
AaTh 1960B	Az óriás hal	1 + 1

AaTh 1960D	A nagy kerti vetemény	6
AaTh 1960E	Az óriás épület ^x	1 + 1
AaTh 1960G	A nagy fa (égig érő növények)	4 + 1
MNK 1960G ^{xx}	A nagy jegenyenyárfa (mesekezdő v. csali mese)	27
AaTh 1960J	A nagy madár (tyúk) és óriás tojása	1
AaTh 1960K	A nagy kenyér	1
AaTh 1960L	A nagy tojás (dinnye) ^x (A dinnyébe ejtett bicska)	18 + 1
MNK 1960L ₁	A nagy tök (két tehén bebujik a tökbe)	1
MNK 1960M ₄	Az óriás szunyog rengeteg zsirja	12
MNK 1960M ₅	Az óriás szunyog (csontja) mint Duna-hid	1 + 1
MNK 1960M ₆	A nagyorru bolha	3
MNK 1960M ₇	Az óriás keresztospók	4
MNK 1960M ₈	Az óriás méh	1
AaTh 19060Z	Egyéb óriás lényekről szóló történetek	6
AaTh 1961A ^x	Lagziban mulatság (mesevégző)	17
MNK 1961A ^x ₁	Egy csepp leves	12
MNK 1961A ^x ₂	Sárga lé	8
MNK 1961A ^x ₃	Pap eskette-hóhér seprüzte	6
MNK 1961A ^x ₄	Levágtak nyolcvan mosópadot, százharminc fűrészlő kecskét	1
MNK 1961A ^x ₅	Hercegek, princek, grófok	7
MNK 1961A ^x ₆	Tejbekása	2
MNK 1961A ^x ₇	Hét cigánybandával, kutyavonítással... lakodalmat ültek	1
AaTh 1961B ^x	"Rázom a diót, hull a mogyoró..."	52
AaTh 1961B ₁	"Dióhajba kerekedtek, a Tiszán leereszkedtek..." (mesevégző)	7
AaTh 1961C ^x	"Mikor én kisfiu voltam..."	11
AaTh 1961D ^x	Sokféle mesterség ^x	5
MNK 1961E ^x	"Mikor én vásárra mentem..."	13

MNK 1961F ^x	A SZOLGAGYEREK KALANDJAI	
MNK 1961F ^x ₁	A szolga (gyerek) lovat legeltet	7
MNK 1961F ^x ₂	A szolga (gyerek) mint kecskepásztor	2
MNK 1961F ^x ₃	A madzagserítés	2
MNK 1961G ^x	Kidőlt-bedőlt kemence (mesekezdő, vö AaTh 1962 VI.)	17
MNK 1961H ^x	A megpatkolt bolha (mesekezdő)	8
MNK 1961J ^x	A jászolhoz kötött mesék (mesekezdő)	4
MNK 1961K ^x	A sokráncu szoknya (mesekezdő)	6
MNK 1962	Apám lakodalma (keresztelője)	64
MNK 1962B ^x	Szarkaháboru	87
MNK 1962C ^x	Tréfás versezetek (önálló motívumok AaTh 1935 mt-ból)	
MNK 1962C ^x ₁	A tetű temetése	2
MNK 1962C ^x ₂	Küzdelem az óriás bolhával	4
MNK 1962C ^x ₃	A zacskóba zárt ész	7
MNK 1963 ^x	EGYÉB HAZUGSÁGOK ÉS KÉPTELENSÉGEK (1. AaTh 1935 is)	
MNK 1963 ^x ₁	"Meghalt az Uristen" (AaTh 1920A Iic önállóan)	3
MNK 1963 ^x ₂	A csodálatos csecsemő	2
MNK 1963 ^x ₃	A szekerce megfiadzik	4
MNK 1963 ^x ₄	A cigány születése	3
AaTh 1965	A süket, a vak és a kopasz	9

AaTh 1875 A fiu a hordóban

(The Boy on the Wolf's Tail; H 1875; BN 1875)

Kisfiu (szolgalegény) zsványtanyára téved. A zsványok jól-tartják, majd belefenekelik egy üres boroshordóba, hogy nehogy elárulja őket. Eltávozásuk után egy farkas (róka) kerül oda a csontokra, farka becsuszik a hordó lyukán, a fiu megragadja s a farkas ijedtében a hordóval futásnak ered. a/ A fiut haza viszi, a hordó a tornác egyik oszlopának ütődik s széjjel megy (zárómotivum), - b/ a hordó egy erdei fához ütődik s széjjel megy. A fiu folytatja kalandjait (rendszerint az AaTh 1961C^X v. az MNK 1961E^X típus keretében fordul elő.)

1. KISFALUDY Társaság népmesegyűjteménye. MTAK Kézirat. Ms 10.020/IV. 234. 36a. Cim nélkül /Gyh:-; 1850K/
  - 1/ ERDÉLYI János 1855 183-191. 18. "Mikor én kis fiu voltam" (Gyh, gyi: -)

AaTh 1961C^XI /vö AaTh 1882A) + AaTh 1961C^X II,III,IV,V + MNK 1961F^X₂ + AaTh 1877^X + AaTh 1875. /H-; BN 2./
  - 2/ STIER, Georg 1857 193-201. 181. "Lügenmärchen" (C)
  - 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/1 79-86. 8. = (B)
2. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 558. 87. "Tréfás mese" (Besenyőtelek, Heves m.; 1904.I.) MNK 1961F^X_{1a} + AaTh 1875. (H 2.; BN 4.)
3. FAZEKAS István EA 1878 85-87. 21. "Bolond Jankó" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 1961C^XI (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1961C^X II,III,IV,V + MNK 1961F^X₂ + AaTh 1875.

4. SZENDREY Ákos EA 616 204. 40. "Csali mesék 1." (Nagyszalonta - Köröstárkány, Bihar m.; 1914-15) AaTh 1882A - AaTh 1881 + AaTh 1535 V + AaTh 1875.
5. BANÓ István 1941 ÚMNGy II. 146-147. 14. (Hazudós mese) (Kárász, Baranya m.; gyi.: -) AaTh 1961C^X IV,V + AaTh 1875 + AaTh 1962 IV,V,
6. KOVÁCS Ágnes EA 3912 52-58. 12. ("Mikor én szógálni vótam") (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I,II,III,IV,V + AaTh 1875 + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 II, III, IV, V, VI.
  - 1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 19-26. 49.
7. KOVÁCS Ágnes EA 3912 483-484. 152. ("Mikor én kis fiu voltam") (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1875.
  - 1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 93-94. 75. "Mikor éin kis fiu vótam..."
8. KONSZA-FARAGÓ 1957 177-179. 112. "Mikor serdülő gyermek voltam" (Bölon, Háromszék m.; 1947) MNK 1961E^XIb + MNK 1961F^X_{1b} + MNK 1961E^X III + AaTh 1875.
9. Uo. 179-180. 113. "Mikor kicsi gyermek voltam" (Zalán, Háromszék m. 1948) MNK 1961E^XIb + AaTh 1525H₄ + AaTh 1875 + MNK 1961E^X III, Vb
10. IPOLYI Arnold EA 2958 II. 1451-1458., 1459-1463. 521. "Kóbor Jancsi" (Túrkeve, Jász-Nagykun-Szolnok m.; 1843) rablótörténet + MNK 1228₁ + AaTh 1875 + AaTh 955 + AaTh 311

- 1/ IPOLYI Arnold 1914 MNGy XIII 82-90. 14. = (H 3.; BN 3.)
11. WOLF Vilmos 1876 Nyr.V. 33-34. "Népmesék" (Fülek, Nógrád m.; gyi.: -) AaTh 1567B (AaTh 1961C^X II,III) + MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875 (H 4.; BN 1.)
12. BERZE NAGY János 1960 223-224. 78. "A szolgagyerek mint macska" (Hertelendyfalva, Torontál m.; 1887) MNK 1961E^XIb, III + MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875 + MNK 1961F₃^X (BN 6.)
13. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 503.324. Cim nélkül (Dél-Magyarország, gyi.-) MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875
14. VARGA Gyula 1926 Ethn. XXXVII. 197. "Takács András" (Nyárád, Veszprém m.; gyi.: -) MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875. (H 1.; BN 5.)
15. BODNÁR Bálint EA 10.137 132-133. 20. "A szegény legény meg a betyárok" (Pátroha, Szabolcs-Szatmár m.; 1958) AaTh 1525H₄ + AaTh 1875.
16. DÖMÖTÖR Ákos NIFA 16/1 71-72. 15. C.n. (Nyirtura, Szabolcs-Szatmár m.; 1960) AaTh 1875 + AaTh 1962 IV, V.
17. MOLNÁR József EA 924 21-31. 3. "Mirkó királyfi meg a tizenkét fejű sárkány" (Csenger, Szatmár m.; 1929) ? Tm keretében
- 1/ ORTUTAY - KATONA 1956 II. 40-70. 4. =
2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 I. 902-934. 122 =
18. DÖMÖTÖR Sándor 1954 49-50. "Nagyapám meg a rablók" (Bük, Vas m.; gyi.: -) rablótörténet hm keretében.

19. VŐÖ Gabriella, 1969. 134-137. /44./ A budlibicska. (Görényüvegcsűr, Maros-Torda m.; R.; 1965.) AaTh 1875 + AaTh 1961C^X
20. BÁLINT Sándor, 1975. ÚMNGy XVII. 519-531. Amikor még legény voltam. (Szeged, Csongrád m.; 1966.) AaTh 1960D + AaTh 1875 + AaTh 1960B + AaTh 1889G
21. SEBESTYÉN Ádám, 1979. I. 196-198. 58. Amikor én gyermek voltam. (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-77.) AaTh 1882A + AaTh 1877^X + AaTh 1961C^X + AaTh 1875.
22. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 305-307. 15. Gyermekkori rosszaságom. (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972.k.) MNK 2100A^X + AaTh 1882A (eltér) ... + AaTh 1877^X + AaTh 1875 + AaTh 593
23. PENAVIN Olga, 1984. ÚMNGy XIX. 402. 163. Csali mese. (Kórógy, Szlavónia, Ju.; 1971-77.) AaTh 1875

AaTh 1876 Az összekötözött kispulykák (kiscsirkék) .^x

(The Geese on the Line; H-; BN -)

Az őrzésükkel megbízott ember madzaggal összekötözi őket, nehogy egyet is közülük elvigyen a hējja. A hējja valamennyit elviszi. (Nem önálló mese, rendszerint kapcsolódik AaTh 1313-mal és (v.) AaTh 1408 keretében fordul elő.)

1. JÓKAI Mór 1856 96-101. (10) "Az elveszett csibék" (Gyh, gyi.: -) AaTh 1876 - AaTh 1313
- 2/ JÓKAI Mór 1872 73-77. (34.) =
3/ JÓKAI Mór 1904 70-74. (34.) =

2. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 379. 215. "A bolondos embőr" (Gyh, gyi: -) AaTh 1313 (AaTh 1876)
- 2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 536-537. 261 =
3. BOSNYÁK Sándor EA 13502 112-113. (74.) "A pulykák és a patkányméreg" (Istensegits, Bukovina - Nagyvejke, Tolna m.; 1961) AaTh 1313 - AaTh 1876
4. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 279-282. 2. János (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972) AaTh 1313 (AaTh 1876) + AaTh 1696 + AaTh 1681 + AaTh 1387 + AaTh 1218
5. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 359-363. 4. A fekete kakas. (Andrásfalva, Bukovina, R.; Hidas, Baranya m.; 1973.) igaztörténet + hm + /(AaTh 1313) (AaTh 1876)/
6. KÁLMÁNY Lajos 1914. I. 118-119. 34. "A bárgyu ember" (Szentest, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1408 keretében.
7. NAGY Olga 1958. 188-189. "Az asszony becsülete" (Mezőség, gyi: -) AaTh 1408 keretében.
8. MAKRA Sándor, EA 9466 4-6. 46. Kolokányi úr. (Kisújszállás, Szolnok m.; 1954.) AaTh 1408 (AaTh 1876)
9. BOSNYÁK Sándor, EA 12.884 78-80. 30. Kolokán Mátyás. (Siklós, Baranya m.; 1959/AaTh 1408 (AaTh 1876) + AaTh 1739
10. EPERJESSY Ernő, EA 7258. 214-216. Cim nélkül. (Szentmihályhegy, Somogy m.; 1968.) AaTh 1408 (AaTh 1387m + AaTh 1876) + AaTh 1681

11. MAILAND Oszkár EA 1944. 700-706. I. "Hazug mesék" (Ócfalva, Udvarhely m.; 1907-1908) AaTh 1961C^XI, II, III, IV, V + AaTh 1681 + AaTh 1387m + AaTh 1242^X + AaTh 1408 + AaTh 1876 + AaTh 1313

Irodalom: UThER, Hans-Jörg 1986. Gänse an der Leine. EM 5. 683-686.

AaTh 1877^X A fiu az odvas fában^X

(The Boy in the Hollow Tree; H - ; BN -)

Favágók ki akarják vágni a fát. A fiu kiabálni kezd. A favágók szerszámaikat otthagya rémülten elszaladnak (meserészlet).

1. KISFALUDY Társaság népmesegyűjteménye, MTAK, Kézirat Ms 10.020/IV. 234. 37a. Cim nélkül. (Gyh.. - 1850k)
- 1/ ERDÉLYI János 1855, 183-191. 18. "Mikor én kisfiu voltam" (Gyh. gyi: -) AaTh 1961C^XI (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1961C^X II, III, IV, V + MNK 1961F^X2 + AaTh 1877^X + AaTh 1875.
- 2/ STIER, Georg 1857. 193-201. 18. "Lügenmärchen" (C)
- 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/1 79-86. 8. = (B)
2. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 305-307. 15. "Gyermekkori rosszaságom." (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972.k.) MNK 2100A^X + AaTh 1882A (eltér) ... + AaTh 1877^X + AaTh 1875 + AaTh 593
3. SEBESTYÉN Ádám, 1979. I. 196-198. 58. "Amikor én gyermek voltam." (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-77.) AaTh 1882A + AaTh 1877^X + AaTh 1961C^X + AaTh 1875.

MNK 1879^X A fiu megharagszik egy cinegemadárra

(H - ; BN -)

Hozzávágja a fejszét, tolla (vére) elborítja a környéket. Keresi a fejszékét. Meggyújtja a tollat. A tűzben a fejsze vasa elég, nyele megmarad. (Meserészlet AaTh 1962 keretében.)

1. KRIZA János MTAK Kézirat Ir. 4-r. 409/I 77b-78a f. Cn. (Udvarhelyszék; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A) VI + MNK 1879^X + AaTh 2018.
  - 1/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 384-385. 49. "Megindulék a malomba" (A)
  - 2/ KRIZA - KOVÁCS 1961 256-258. (24.) "Három hazug mese 3." (A)
2. MAILAND Oszkár EA 1944 713-715. III. "Hazug mesék" (Sóvárád, Maros-Torda m.; 1907) AaTh 1962 I-III + MNK 1886₁ I, II, III + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 V (eltér) IV (bővebb) + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
3. ISTVÁNFFY Gyula EA 4637 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I, II, IV + AaTh 1962 II, III (bővebb) + MNK 1880A^X I, II - MNK 1889E₁ + AaTh 1962 IV, V, VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
  - 1/ ISTVÁNFFY - BODGÁL 1963 215-217. 6. =
4. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyot mondó" (Mezőköbölkút, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III, IV. (AaTh 1882A) II + MNK 1886₁ I, II, III (AaTh 1960D) + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/
5. DOBOS Ilona EA 6694 67-68. "Kilenc igaz". (Bodrogkeresztúr, Zemplén m.; 1960) AaTh 1962 I, II (eltér) III + MNK 1886₂ + MNK 1889E₁ + MNK 1879^X (eltér)

AaTh 1880₁ A fiut kilövik ágyuból (zárómotivum)

(The Boy has a Hat of Butter; H - ; BN -)

1. ARANY - GYULAI 1872 (MNGy I.) 463-465. XIII/II. "Az egyszerű gyerek" (Hódmezővásárhely, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, IV, V (bővebb) + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963^X), V + AaTh 1880₁.

MNK 1880A^X A fiu pernyéből kalapot csinál

(H - ; BN -)

I. A fiu a magasból (égből) egy szénarakásra esik. Az esés következtében ülepe v. a széna (v. mind a kettő) meggyullad.

II. A pernyéből kalapot (kalapokat) csinál s a vásáron eladja. (Rendszerint AaTh 1889E, MNK 1889E₁, AaTh 1889K, MNK 1889K₁ folyt.)

1. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 114 (23.) Cn. (Kolozsvar, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 I + AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A) - MNK 1963^X) V, VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^X I, II
  - 1/ ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 465-468. XIII/III. "Az egyszerű gyerek".
2. GÖNCZI Ferenc 1948 323. 16. "Em múnárlegián kalangyai". (Bocfölde, Zala m.; 1895-1905) MNK 1889E₁ (MNK 1959^X - AaTh 1882A) + MNK 1880A^X (elhomályosult).

3. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX 550-558. 86. "Hogy mentem én mennyországba" (Besenyőtelek, Heves m.; 1903) AaTh 1962 II,III,IV-VI + AaTh 1892^X + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I.
4. ISTVÁNYFY Gyula EA 4637 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I,II,IV + AaTh 1962 II,III (bővebb) + MNK 1880A^X I,II - MNK 1889E₁ + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV,V,VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).

1/ ISTVÁNYFY (BODGÁL) 1963 215-217, 6 =

5. VÉGH József 1944 58. "Hazudó mesék" (1) (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (MNK 1960M₇) + MNK 1880A^X I + AaTh 1882A + AaTh 1962 V-VI.
6. BODNÁR Bálint EA 9918 252-253. "Ami soha meg nem történt" (Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV,V,VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I,II + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X
7. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS EA 7120 28-30. 5. "Nagynéném lakodalma" (Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1956) AaTh 1962 I (MNK 1960M₇) - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + MNK 1880A^X (eltér) + AaTh 1962 II,IV,V

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 892-895. 346. = (A)

AaTh 1881 Az embert madarak viszik a levegőben^X

(ld. AaTh 1962. IV.)

(The Man Carried through the Air by Geese; H - ; BN -)

1. TÓTH István 1903 Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I,II,III (eltér) + AaTh 1882A + AaTh 1881 - AaTh

1889K + AaTh 1962 VI.

2. SZENDREY Ákos EA 616 204. "Csali mesék 1." (Nagyszalonta - Köröstárkány, Bihar m.; 1914-15.) AaTh 1882A - AaTh 1881 + AaTh 1535 V + AaTh 1875.
3. DÖMÖTÖR Sándor 1943 Ethn. LIV. 190. "Bogyiszlói vadásztörténetek" között (Bogyiszló, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1942 I.) MNK 1894A^X + AaTh 1881.

Megj.: Ide csak azokat a szövegeket soroltuk, melyekben a motívum nem az "Apám lakodalma" (AaTh 1962) típus keretében fordul elő.

AaTh 1882 A fiu hazaszalad ásóért, hogy kiássa magát
a földből^X

(The Man who Fell out of a Balloon; H - ; BN -)

Az ember leesik a magasból és belefuródik a földbe. Hazamegy ásóért és kiássa magát. (Rendszerint AaTh 1881 v. AaTh 1889K folytatásaként: ld. MNK 1889K₁ és AaTh 1962 keretében is.)

1. FARAGÓ József, 1980. Aluta X-XI.évf. 269-275. Cím nélkül. (Fiátfalva, Udvarhely m.; 1810K) AaTh 1882
2. KÁLMÁNY Lajos, 1878 II. 215-216. 10. "Az óriás és a három testvér." (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1920H I,II (AaTh 1962 I + MNK 1889K₉ + AaTh 1882 + MNK 1963₃ + AaTh 1962 II,III) befejezetlen.
3. KÁLMÁNY Lajos, 1878 II. 210-212. 6. "A házasság cigány"

(Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1962 II (eltér)
III + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882
+ AaTh 1882A + MNK 1684^X (romlott).

4. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyiregyháza, Szabolcs m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I-II /AaTh 1962 I,II - AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K(AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV, V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/III.
5. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 145-146. 28. "Mikor én mónárámber vótam" (Csíkszentdomokos, Csík m. R.; 1944) AaTh 1962 II + AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1889K₁ III.
6. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 45-46. 18. "Mikor kicsi voltam, elmentem seregjét szedni" (Gállocs, Ung m.; Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956-57) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1960L + MNK 1923^X.

1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968. 85-86. 14. =

7. BOSNYÁK Sándor EA 12.884 54-55. 19. "Hazudós mese" (Siklós, Baranya m.; 1959) AaTh 1962 II,IV + AaTh 1882 + MNK 1886₁ (eltér).

Irodalom: MOSER - RATH, Elfriede 1976. Ausgraben: sich selbst a. EM 1. 1032-1033.

AaTh 1882A A fiu hazaszalad fejszéért, hogy kivágja fejét
(kezét stb.) a faoduból

(Man Caught in Log(cleft tree) Goes Home to Get Axe;
H 1878 ; BN 1961^{XXA})

Magas fa odvában madarokat hall csiripolni. Felmászik, hogy

kiszedje. Keze nem fér be csak a feje v. a teste. Bemászik, de nem tud kijönni. Hazaszalad fejszéért. (Ld. AaTh 1961C^X I és AaTh 1962 keretében is; gyakran kapcsolódik MNK 1963₃^X mt.-tal; folyt. rendszerint AaTh 1881.)

1. KRIZA János, 1863 429-433. X. "Az apám lakodalma". (Árkos, Háromszék m.; XIX.sz. közepe) AaTh 1962 I, II, III, IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E), V, VI + AaTh 1961B^X I, II + MNK 1886₁ I, II (eltér) III + AaTh 1962 VII.
- 2/ JONES - KROPF 1889 86-90. (17.) "My Father's Wedding" (C)
- 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2. 181-185. (29.) A bátyám lakodalma (B)
- 4/ KRIZA János 1911 MNGy XII. 131-137. X. =
- 5/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 468-471. 44. = (A)
- 6/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 386-391. 50. = (A)
- 7/ ORTUTAY, Gyula 1957 487-492. 41. "Meines Vaters Hochzeit". (C)
2. MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 114. 23. Cim nélkül (Kolozsvár, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II + AaTh 1962I + AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X), V, VI + MNK 1889E₁^X + MNK 1880A^X I, II
- 1/ ARANY - GYULAI 1872. MNGy I. 465-468. XIII/III. Az egyszeri gyerek.
3. MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 116.f. Cn. (Ráton, Szilágy m. gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV /AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/V, VI.
- 02/ DAL és balladagyűjtemény MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 365/I. 60 f. 14./ Cn.

- 1/ ARANY -GYULAI 1872 MNGy I. 468-469. XIII/IV. Az egyszerű gyerekek.
4. MERÉNYI László, 1862. II. 173-185. "Tilinkó." (Sajó völgye, Borsod m.; 1862) AaTh 1525A (AaTh 1740 + AaTh 1737) + AaTh 1535 + AaTh 1962 (AaTh 1882A)
5. SASS János, 1873 Nyr. 2. évf. 176-177. "Az ecceri gyerek" (Gyh, gyi: -) AaTh 1962 II, III, VI + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X II (H 2.; BN 6.)
6. FISCHER Ignác, 1876. Nyr. 5.évf. 87-88. "Bodom mese" (Bakony vidék.; 1876k) AaTh 1962 I-III (MNK 1886₂) IV + (AaTh 1882A) V
7. KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 210-212. 6. "A házasodó cigány" (Battonya, Csanád m; gyi: -) AaTh 1962 II (eltér), III + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1684^X (romlott). /H 1.; BN 8.)
8. KERTÉSZ József, 1885. Nyr. XIV. 570-571. "Tréfás mese". (Bókaháza, Zala m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV /AaTh 1882A/V + AaTh 1960L + AaTh 1886 (eltér)
9. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 369-373. 41. "Édesapám keresztelődje" (Tatrang, Brassó m.; 1890k) AaTh 1962 I (MNK 1886₁ I-III) II-III (AaTh 1920B^X) IV (AaTh 1882A) V-VI (MNK 1961E^X III-IV)+MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1355C
10. ŐSZ János, 1901. Nyr. 30. évf. 605-607. "Népmese." (Kibéd, Maros-Torda m.; 1901) AaTh 1962 + AaTh 1882A + MNK 1886₁ + AaTh 1961B^X
11. TÓTH István, 1903. Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt Kiskún m.; gyi: -) AaTh 1961B^XI + MNK

- 1889K₁I + MNK 1886₁ I,II,III (eltér) + AaTh 1882A + AaTh 1881 - AaTh 1889K + AaTh 1962 VI. (BN 12.)
12. GÖNCZI Ferenc, 1948 323. 16. "Em mounárlegién kalangyai" (Bocföldre, Zala m.; 1895-1905) MNK 1889E₁ (MNK 1959^X - AaTh 1882A) + MNK 1880A^X (elhomályosult).
13. ISTVÁNYFY Gyula EA 4637 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I, II,IV + AaTh 1962 II,III (bővebb) + MNK 1880A^X I, II - MNK 1889E₁ + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV,V,VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
- 1/ ISTVÁNYFY (BODGÁL) 1963 215-217. 6. =
14. SZABÓ Sándor, 1911. Nyr. XL. 92-93. "Tréfás mese" (Écs, Győr m.; gyi: -) AaTh 1935 + AaTh 1930 - AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1962 VI, (BN 15.)
15. SZENDREY Ákos EA 616 204. "Csali mesék 1." (Nagyszalonta, - Köröstárkány, Bihar m.; 1914-15) AaTh 1882A - AaTh 1881 + AaTh 1535 V + AaTh 1875.
16. BERZE NAGY János, 1940 II. 482-483. 268. "Tréfás mese" (Hosszuhetény, Baranya m.; 1934 IX.) MNK 1889K₁ I, II, III + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV, V, VI (eltér).
17. VÉGH József, 1944 58. "Hazudozó mesék" (1.) (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K + MNK 1880A^XI + AaTh 1882A + AaTh 1962 V-VI.
18. KATONA Imre, 1972. 332-334. 30. "Felfordult világ" (Kopács, /v/ Baranya m. Ju.; 1942) AaTh 1962 (AaTh 1882A - AaTh 1889E)

19. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 145-146. 28. "Mikor én mónárámber vótam". (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944) AaTh 1962 II. + AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1889K₁ III.
20. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 160-162. 34. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X + AaTh 1930 + MNK 1886₁
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 884-891. 345, =
21. NAGY Olga, 1958. 114-118. "A nagyotmondó". (Mezőköbölökút, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁ I + AaTh 1960D + MNK 1886₁ II, III + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/
22. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor EA 13.502 136-138. 93. "Hazudós mese" (Istensegíts, Bukovina, R.; Nagyvejke, Tolna m.; 1961) AaTh 1962 I-III + AaTh 1961B^X I-II + MNK 1886₁ I-II (eltér) III + AaTh 1962 III-IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E) VII.
23. KISFALUDY Társaság népmesegyűjteménye, MTAK Kézirat. Ms. 10.020/IV. 23a- 37a- Cim nélkül. (Gyh: -, 1850k) AaTh 1961C^X I /AaTh 1882A/II-V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1877^X + AaTh 1875
- 1/ ERDÉLYI János, 1855. 183-191. 18. Mikor én kis fiú voltam. (A) BN 2
- 2/ BENEDEK Elek, 1894-96⁶ II/1. 79-84. = (B)
- 3/ STIER, Georg 1857. 193-201. 181. Lügenmärchen. (C)

24. FAZEKAS István, EA 1878. 85-87. 21. "Bolond Jankó" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1915) AaTh 1961C^X I (AaTh 1882A) II-V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1875
25. KOVÁCS Ágnes, EA 3912. 483-484. 152. "Mikor én kis fiú voltam" (Ketesd, Kolozs m.; 1941) AaTh 1961C^X I (AaTh 1882A) + AaTh 1875
- 1/ KOVÁCS Ágnes, 1943. ÚMNGy VI. 93-94. 75. Mikor én kis fiju vótam
26. HORVÁTH István, 1971. 278. "Huncut mese" (Magyarózd, Maros-Torda m.; R.; 1948?) AaTh 1962/AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/
27. KUNTÁR Lajos 1955. 87-88. "A nagyotmondó kocsis" (Csákánydoroszló-Kisunyom, Vas m.; 1955) AaTh 1962 II, III, IV VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1882A
28. ERDÉSZ - HALMOS, EA 7651 45-46. 18. "Mikor kicsi voltam, elmentem seregjét szedni" (Gállocs, Ung m.; Baktalorántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956-1957) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1960L + MNK 1923^X
- 1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 85-86. 14. =
29. PENAVIN Olga, 1971a ÚMNGy XVI. 428-429. 107. "Csalimese" (Horgos, Bácska, Ju.; 1960-70) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X
30. PENAVIN Olga, 1971a ÚMNGy XVI. 266-267. 32. "Hazugságmese" (Vörösmart, /v/ Baranya m. Ju.; 1960-70) AaTh 1962 + AaTh 1882A

31. VÖÖ Gabriella, 1969. 97-98. (22.) "Ilia meséje" (Görgény-üvegcsűr, Maros-Torda m. R.; 1968) AaTh 1882A + MNK 1886₁ + MNK 1886₂
32. SEBESTYÉN Ádám, 1979. I. 196-198. 58. "Amikor én gyermek vótam" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-77) AaTh 1882A + AaTh 1877^X + AaTh 1961C^X + AaTh 1875
33. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 305-307. 15. "Gyermekkori rosz-szaságom" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972.k) MNK 2100A^X + AaTh 1882A (eltér) ... + AaTh 1877^X + AaTh 1875 + AaTh 593.

AaTh 1886 Az ember saját koponyájából iszik

(Man Drinks from own Skull; H - ; BN -)

Nyáridőben megy keresztül a Tisza jegén. Megszomjazik, leveszi a feje koponyáját s abból iszik. Ottfelejt. Mire visszamegy érte, két gácsér kacsza beletojt. Összeborit két jégforgácsot, a tojásokat megsüti és megeszi. (Rendszerint AaTh 1962 mt. keretében.)

1. EÖRDÖGH Béla, 1937. Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyír-egyháza, Szabolcs-Szatmár m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I-II/AaTh 1962 I-II-AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/ III.
2. BODNÁR Bálint, EA 9918. 252-253. "Ami soha meg nem történt"

(Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV,V,VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I-II+MNK 1923^X + AaTh 1961A^X.

3. KERTÉSZ József, 1885. Nyr. XIV. 570-571. "Tréfás mese" (Bókaháza, Zala m.; gyi: -) AaTh 1962 II,III,IV /AaTh 1882A/, V + AaTh 1960L + AaTh 1886 (eltér).
4. BERZE NAGY János 1940 II. 480-482. 267. "A szógalegény" (Boda, Baranya m.; 1935 XI.) AaTh 1962 II,III (AaTh 1886 (eltér), IV,V,VI + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L).

MNK 1886₁ Az ember nyáridőben koponyájával töri be a jeget, hogy inni tudjon

(H - ; BN -)

Fejét ott felejt.

II. Fa tetején cséplő embereket lát. A szem fennmarad, a szalma lehull. Csodálkozik a látottakon. "Miért csodálkozol te mirajtunk, mikor neked meg fejed nincs?"- kérdik a cséplők.

III. A fiu visszaszalad a fejéért. Feje ezalatt nádból (szalmából) kezet, lábat csinált magának s ott csúszkál a jégen. Nem tudja kicsalogatni, agyagból kutyát formál s utána küldi. Viszszateszi (forditva) a nyakára s folytatja útját. (Rendszerint MNK 1889K₁ és AaTh 1962 keretében.)

1. KRIZA János, 1863 429-433. X. "Az apám lakodalma" (Árkos, Háromszék m.; XIX.sz. közepe) AaTh 1962 I,II,III,IV (AaTh 1882A,+AaTh 1889E), V,VI + AaTh 1961B^X I, II + MNK 1886₁ I, II (eltér), III + AaTh 1962 VII

2/ JONES - KROPF 1889 86-90 (17.) "My Father's Wedding" (C)

- 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2. 181-185. (29.) "A bátyám lakodalma" (B)
- 4/ KRIZA János 1911 (MNGy XII.) 131-137. X. =
- 5/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 468-471. 44. = (A)
- 6/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 386-391. 50 = (A)
- 7/ ORTUTAY Gyula 1957 487-492. 41. "Meines Vaters Hochzeit". (C)
2. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 491. 314. C.n. (Lőrincfalva, Torontál m.; /1882-1891/ MNK 1889K₁ I-II, III (MNK 1886₁ (elhomályosult))).
3. ŐSZ János 1901 Nyr. XXX. 605-607. "Népmese" (Kibéd, Maros-Torda m.; gyi: -) AaTh 1962 II,III,IV /AaTh 1882A/, V,VI + MNK 1886₁ I,III + AaTh 1961B^X IV,II.
- 2/ ŐSZ János 1941 166-168. "Álommese" (A)
- 3/ ŐSZ - FARAGÓ 1969 151-152. "Álommese" (B)
4. TÓTH István 1903 Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I,II,III (eltér), III + AaTh 1882A + AaTh 1881 - AaTh 1889K + AaTh 1962 VI.
5. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 369-373. 41. "Édesapám keresztelője" (Tatrang, Brassó m.; 1890k) AaTh 1962I (MNK 1886₁ I-III) II-III (AaTh 1920B^X) IV (AaTh 1882A) V-VI (MNK 1961E^X III-IV) MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1355C
6. MAILAND Oszkár EA 1944 713-715. III. "Hazug mesék" (Sóvár rad, Maros-Torda m.; 1907) AaTh 1962 I-III + MNK 1886₁ I, II,III + AaTh 1961 B^X II + AaTh 1962 V (eltér) IV (bővebb) + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).

7. LENCSE Mátyás EA 877 12-14. "Csali mese" (Erk, Heves m.; 1921) MNK 1889K₁ I,II,III - AaTh 1962 II,III - MNK 1886₁ I-III.
8. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 160-162. 32. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m. R.; 1944) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X AaTh 1930 + MNK 1886₁
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 884-891. 345, =
9. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkut, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III,IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁I + AaTh 1960D + MNK 1886₁ II, III + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/.
10. BOSNYÁK Sándor EA 12.713 22-23. 6. "Hazudós mese" (Mohács, Baranya m.; 1958) MNK 1889K₁ I,II,III /MNK 1886₁ I,II,III (eltér)/.
11. BOSNYÁK Sándor EA 12.884 54-55. 19. "Hazudós mese" (Siklós, Baranya m.; 1959) AaTh 1962 II,IV + AaTh 1882 + MNK 1886₁ (eltér).
12. BÁCSKAI-BOSNYÁK Sándor EA 13.502 136-138. 93. "Hazudós mese" (Istensegítség, Bukovina, R.; Nagyvejke, Tolna m.; 1961) AaTh 1962 I-III + AaTh 1961B^X I-II + MNK 1886₁ I-II (eltér) III + AaTh 1962 III-IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E) VII.
13. VÖÖ Gabriella, 1969. 97-98. /22./ "Ilia meséje" (Görgény-üvegcsúr, Maros-Torda m. R.; 1968) AaTh 1882A + MNK 1886₁ + MNK 1886₂

MNK 1886₂ Az ember a fejét dübückölő fának használja

(H - ; BN -)

A malomban nem találja a dübückölő fát, s a fejével dübücköli meg a liszteszsákokat. Tévedésből a fenekéhez ragasztja. (Rendszerint AaTh 1962 keretében.)

1. MAROSI- BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 114. 23. Cim nélkül. (Kolozsvár, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II + AaTh 1962I + AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + AaTh 1962IV (AaTh 1882A - MNK 1963^X₃) V,VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^XI,II

1/ ARANY - GYULAI 1872. MNGy I. 465-468. XIII/III. Az egyszeri gyerek.

2. FISCHER Ignác 1876 Nyr. V. 87-88. "Bolom mese" (Bakony vidék; gyi: -) AaTh 1962 I,II,III (MNK 1886₂), IV (AaTh 1882A), V.

3. VÉGH József 1944 58. "Hazudó mesék" /1/ (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K + MNK 1880A^XI + AaTh 1882A + AaTh 1962 V-VI.

4. DOBOS Ilona EA 6694 67-68. "Kilenc igaz" (Bodrogkeresztur, Zemplén m.; 1960) AaTh 1962 I,II (eltér) III + MNK 1886₂ + MNK 1889E₁ + MNK 1879^X (eltér).

5. VÖÖ Gabriella, 1969. 97-98. /22./ "Ilia meséje" (Görényüvegcsúr, Maros-Torda m. R.; 1968.) AaTh 1882A + MNK 1886₁ + MNK 1886₂.

6. PENAVIN Olga, 1984. ÚMNGy XIX. 32-33. 7. "Hazudós mese" (Bácsföldvár, Bácska, Ju.; 1971-77.) AaTh 1962 + MNK

1886₂ + AaTh 1960L + MNK 1960L₁^X + AaTh 1960Z.

AaTh 1889 Münchhausen-mesék

(Münchhausen Tales ; H - ; BN -) 1. még AaTh 513A, 1880, 1881, 1890, 1894, 1896, 1910, 1930.

Irodalmi variánsok:

KÖNYI János In: GYÖRGY Lajos 1932 47-51.
Ponyva: "Bohó Misi élete és csinjei" Második rész, Pest, 1873 (Bucsánszky Alajos) OSzK 45/87 AaTh 1889G, 1889C, AaTh 1159 stb.

Irodalom:

GYÖRGY Lajos 1934. 168-169. 149. Münchhausen.
MÜLLER - FRAUREUTH 1881. Die deutschen Lügendichtungen bis auf Münchhausen
BP II. 112.

AaTh 1889B A vadász kifordítja a vadat

(Hunter Turns Animal Inside Out; H - ; BN -)

Bátor ember lenyúl az állat torkán, megfogja a farkát és kifordítja.

1. BERZE NAGY János 1940 II. 479-480. 266. "Vadászhistoriák" I. (Mohács, Baranya m.; 1937, VII) MNK 1891D^X + AaTh 1889B + MNK 1891A₁^X + MNK 1894A^X.

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 875. 340. = (A)

2. VÖÖ Gabriella, 1969. 212-213. "Küzdelmem a farkasokkal"

(Görgényüvegcsűr, Maros-Torda m., R.; 1968.) AaTh 1889B

3. SEBESTYÉN Ádám, 1986. IV. 380. 8. "Nagyapám mesélte"
(Istensegíts, Bukovina, R.; Majos, Tolna m.; 1982.) AaTh
1889B

Irodalmi variáns:

JÓKAI Mór 1856. 179-182. Vadászskalandok

MNK 1889D₁ Fa nő ki a lóból (szarvasból), az
éigig ér.

(H - ; BN -)

(Előzménye rendszerint AaTh 1889P, folytatása AaTh 1889K)

1. BENEDEK Elek, 1894-96⁶ I/2 112-117. "Gácséra" (Székely-
föld gyi: -) AaTh 1960Z + MNK 1960M_g^x + MNK 1889D₁^x.
2. KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 210-212. 6. "A házasodó cigány"
(Battonya, Csanád m; gyi: -) AaTh 1962 II (eltér), III +
AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh
1882A + MNK 1684^x(romlott).
3. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 522-524. 75. "Nem igaz"
(Eger, Heves m.; 1905 II.) AaTh 1920C (AaTh 1960D - AaTh
1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K)
4. BALASSA Iván 1963 ÚMNGy XI. 272. 142. (Hiedelemmonda)
(Karcza, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1960 III.)

AaTh 1889E Leszállás az égből (magasból) korpa

kötélen

(Descent from Sky on Rope of Sand ; H - ; BN)

(önálló motívumként)

(Ld. AaTh 1889K és AaTh 1962 IV. keretében is.) A fiu nem
tud lejönni, hazaszalad korpáért, kötelet sodor belőle, de vélet-
lenül belesodor egy egeret is s az elrágja a kötelet. Leesik.
(Folyt. AaTh 1882 v. 1962 VI.)

1. KRIZA János, 1863. 429-433. X. "Az apám lakodalma." (Árkos,
Háromszék m.; XIX.sz. közepe) AaTh 1962 I, II, III, IV (AaTh
1882A + AaTh 1889E) V, VI + AaTh 1961B^x I,II + MNK 1886₁ I,II
(eltér) III + AaTh 1962 VII
- 2/ JONES - KROPF 1889 86-90. (17.) "My Father's Wedding" (C)
- 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2 181-185. (29.) A bátyám lakodal-
ma (B)
- 4/ KRIZA János 1911 MNGy XII. 131-137. X. =
- 5/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 468-471. 44. = (A)
- 6/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 386-391. 50 = (A)
- 7/ ORTUTAY, Gyula 1957. 487-492. 41. "Meines Vaters Hochzeit"
(C)
2. SZABÓ Sándor 1911 Nyr. XL 92-93. "Tréfás mese" (Écs, Győr
m.; gyi: -) AaTh 1935 - AaTh 1930 - AaTh 1882A + AaTh 1889E
+ AaTh 1962 VI
3. KOVÁCS Ágnes, EA 3912 52-58. 12. /"Mikor én szolgálni vol-
tam"/ (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^x I, II, III +
AaTh 1875 + AaTh 1889E + AaTh 1961B^x II + AaTh 1962 II, III,
IV, V, VI
- 1/ KOVÁCS Ágnes, 1943 II. ÚMNGy VI. 19-26. 49. "Mikor én
szolgálni vótam"
AaTh 1962 IV keretében:
4. KOVÁCS Ágnes, EA 3912 488-489. 154. "Az én bátyám lakodal-
ma" (Kettesd, Kolozs m.; 1941) AaTh 1962 I, III-IV (AaTh
1889E) V, VI + AaTh 1910

- 1/ KOVÁCS Ágnes, 1943. II. ÚMNGy VI. 94-96. 76. "Az éim bátyám lakodalma"
5. KATONA Imre, 1972. 332-334. 30. "Felfordult világ" (Kopács, /v/ Baranya m., Ju.; 1942) AaTh 1962 (AaTh 1882A - AaTh 1889E)
6. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 160-162. 34. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X + AaTh 1930 + MNK 1886₁
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 884-891. 345. =
7. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor, EA 13.502 136-138. 93. "Hazudós mese" (Istensegíts, Bukovina, R.; Nagyvejke, Tolna m.; 1961) AaTh 1962 I-III + AaTh 1961B^X I-II + MNK 1886₁ I-II (eltér) III + AaTh 1962 III-IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E) VII

MNK 1889E₁ Felmászás az égbe korpakötélen

(H - ; BN -)

A fiu korpából kötelet fon végén horoggal, feldobja az égbe, s fel akar rajta mászni. A kötélen elszakad (mert egy egeret font a korpa közé s az elrágta v. más okból), leesik. (Vö. AaTh 1889E, 1889K és MNK 1889K₁)

1. MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat, Ir. 4-r. 397/II, 114. /23./ Cim nélkül. (Kolozsvár, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 I + AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X) V, VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^X I, II
- 1/ ARANY - GYULAI, 1872 MNGy I. 465-468. XIII/III. "Az egyszeregy gyerekek".

2. BAKOSS Lajos, 1876. Nyr. 5.évf. 226-227. "Az igazi komédiás" (Székelyhíd, Bihar m.; 1876k.) MNK 1889E₁
3. GÖNCZI Ferenc, 1948. 323. 16. "Em mounárlegiék kalangyai" (Bocföldre, Zala m.; 1895-1905) MNK 1889E₁ (MNK 1959^X - AaTh 1882A) + MNK 1880A^X (elhomályosult).
4. ISTVÁNYFY Gyula, EA 4637. 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I,II,IV + AaTh 1962 II,III (bővebb) + MNK 1880A^XI,II + MNK 1889E₁ + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV,V,VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
- 1/ ISTVÁNYFY - (BODGÁL) 1963 215-217. 6. =
5. DOBOS Ilona, EA 6694 67-68. "Kilenc igaz" (Bodrogkeresztur, Zemplén m.; 1960) AaTh 1962 I,II (eltér), III + MNK 1886₂ + MNK 1889E₁ + MNK 1879^X (eltér)

AaTh 1889G A hal által elnyelt ember

(Man Swallowed by Fish; H - ; BN -)

1. BÁLINT Sándor, 1975. ÚMNGy XVII. 519-531. "Amikor még legény voltam" (Szeged, Csongrád m.; 1966.) AaTh 1960D + AaTh 1875 + AaTh 1960B + AaTh 1889G

AaTh 1889K Égbenjárás

(A Cord Made of Chaff H - ; BN 1961^{XX}A 5,8,12,13,14,17.)

A hős égisz fán (szalmaszálon, káposztakóró létrán, stb.) felmászik az égbe. Ott rendkívüli dolgokat tapasztal. Közben a

fát kivágják (szalmaszál elég, létrát a kecske megeszi stb.), kénytelen korpából (pelyvából) font kötélén lejönni. Leesik. (Folyt, rendszerint AaTh 1882 v. AaTh 1962 V.)

1. KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 213-214. 8. "Nem igaz" (Pusztaföldvár, Békés m.; gyi: -) AaTh 852 I,II/AaTh 1889K/,III.
  2. DÖMÖTÖR Sándor, 1929. Népünk és Nyelvünk I. 303-304. "Versenyhazugságok" /I./ (Innen: Budai Kalendárium 1807) AaTh 1920C I,II (AaTh 1960A + AaTh 1889K), III.
  3. KISFALUDY Társ. Gyűjt. MTAK Kézirat Ms. 10.020/VIII. 126-27. f. 35. "A három diák" (Gy. - gyi: -) AaTh 1920C I,II (AaTh 1920A₁ + AaTh 1889K) III.
  4. IPOLYI Arnold, EA 2958 II. 68-73. 8. "Hazugság" (Békés m.; 1854-1858) AaTh 1920C I,II (MNK 1960M₈ + AaTh 1889P + AaTh 1961B^X III + AaTh 1889K), III.
- 1/ IPOLYI Arnold, 1914. MNGy XIII. 462-467. 101. = (BN 1961^{XXA} 17.)
- 2/ ORTUTAY Gyula, 1955. III. 463-466. 43b. = (A)
5. BERZE NAGY János, 1907. (MNGy IX) 522-524. 75. "Nem igaz" (Eger, Heves m.; 1905 II.) AaTh 1920C I (AaTh 1960D + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K I,II) (BN 1961^{XXA} 13.)
  6. NAGY Olga 1958. 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkút, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C I, /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^XII + AaTh 1962 III,IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁ I,II (AaTh 1960D), III + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X) II

7. MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat Ir. 4-r. 397/I. 5-8. "Mesék III." (Zilah, Szilágy m.; XIX.sz. közepe) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I,II /AaTh 1960L - AaTh 1889K - AaTh 1962 V-VI./, III.
8. EÖRDÖGH Béla, 1937. Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyír-egyháza, Szabolcs m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I,II (AaTh 1962 I,II - AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV, V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII),III.
9. KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 210-212. 6. "A házasodó cigány" (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1962 II (eltér), III + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1684^X (elhomályosult). (BN 8.) (Vö. 4,6 és 7. vált.).
10. BERZE NAGY János, 1940 II. 480-482. 267. "A szógalegény" (Boda, Baranya m.; 1935 XI.) AaTh 1962 II,III (AaTh 1886 (eltér), IV,V,VI + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L).
11. VÉGH József, 1944. 58. "Hazudó mesék" /1/ (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943.) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K + MNK 1880A^X I + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV-VI
12. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 145-146. 28. "Mikor én mónáráber vótam" (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944.) AaTh 1962 II. + AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1889K₁ III.
13. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS EA 7120 28-30. 5. "Nagynénem lakodalma" (Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1956) AaTh 1962 I - MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + MNK 1880A^X (elhomályosult) + AaTh 1962 II,IV,V

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 892-895. 346. = (A)

14. BERZE NAGY János, 1907. MNGy IX 550-558. 86. "Hogy mentem én mennyországba" (Besenyőtelek, Heves m.; 1903) AaTh 1962 II,III,IV,V-VI + AaTh 1892^X + AaTh 1889K - MNK 1880A^X I. (BN 14.)
15. FEHÉR Gyula, 1938. Ethn. XLIX. 433-434. "Tréfás mese Mátraballáról" (Mátraballa, Heves m.; gyi: -) AaTh 1961D^X + AaTh 1961B^X II,IV + AaTh 1962 II,III,IV,V + AaTh 1889K
16. BODNÁR Bálint EA 9918 252-253. "Ami soha meg nem történt" (Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV,V,VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I,II + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X.
17. MAROSI - BAGOSSY - BAK, MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 116.f.Cn. (Ráton, Szilágy m.; gyi: 1872) AaTh 1962 II,III,IV. /AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/ V, VI
- 02/ DAL- és balladagyűjtemény MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 365/I. 60. f. /4./ Cn.
- 1/ ARANY - GYULAI 1872 (MNGy I.) 468-469. XIII/IV. "Az egyszeri gyerek" (BN 5.)
18. TÓTH István 1903. Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I,II,III (eltér) + AaTh 1882A - AaTh 1881 - AaTh 1889K + AaTh 1962 VI. (BN 12.)
19. HORVÁTH István, 1971. 278. "Huncut mese" (Magyarózd, Maros-Torda m., R. 1948?) AaTh 1962 /AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/

MNK 1889K₁ Égbenjárás keresztapáért/anyáért

(H - ; BN -)

I. Mikor a fiú apja (öregapja) születik ő már felnőtt ember /= AaTh 1962 I./

II. A bába (öreganyja, a pap) elküldi őt a mennyországba szenteltvizért (keresztnévéért, keresztanyáért). Torzsából rakott létrán (magas fáról égisz növe kapinyaindán, kappanháton, korpakötélen stb.) feljut a mennyországba, Szent Pétertől kap szenteltvizet.

III. Korpakötélen jön le. Egy egér elrágja a kötelet /nem ér le/, leesik. Derékig belefuródik a földbe. Hazaszalad ásóért és kiássza magát(= AaTh 1882) és szerencsésen megérkezik a keresztvizzel (keresztnévvel stb.).

1. KÁLMÁNY Lajos, EA 2801. 454. 279. "Nem is volt, nem is lesz" (Battonya, Csanád m.; /1875-1878/) MNK 1889K₁ I, II, III + AaTh 1962 II-III (befejezetlen).

1/ KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 215-216. 10. "Az óriás és a három testvér". (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1920H I, II (AaTh 1962 I + MNK 1889K₁ + AaTh 1882 + MNK 1963₃^X + AaTh 1962 II, III) befejezetlen. (BN 1961^{XXA} 9.)

2. KÁLMÁNY Lajos, EA 2801. 491. 314. Cn. (Lőrincfalva, Torontál m.; gyi: -) MNK 1889K₁ I-II, III (MNK 1886₁ (elhomályosult)).

3. TÓTH István, 1903. Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I, II, III (eltér) + AaTh 1882A + AaTh 1881 + AaTh 1889K + AaTh 1962 VI

4. LENCSE Mátyás, EA 877. 12-14. "Csali mese" (Erk, Heves m.; /1921/) MNK 1889K₁ I, II, III - AaTh 1962 II, III - MNK 1886₁ I-III
5. BERZE NAGY János, 1940. II. 482-483. 268. "Tréfás mese" (Hosszuhetény, Baranya m.; 1934 IX.) MNK 1889K₁ I, II, III + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV, V, VI (eltér).
6. BANÓ István, 1941. ÚMNGy II. 238. 43. "Hazudós mese" (Alsómocsolád, Baranya m.; gyi: -) MNK 1889K₁ I, II, III
7. BELATIN BRAUN Olga, NIFA 131-132. 145-146. 28. "Mikor én mónárámber vótam" (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944) AaTh 1962 II + AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1889K₁ III
8. BOSNYÁK Sándor, EA 12.713 22-23. 6. "Hazudós mese" (Mohács, Baranya m.; 1958) MNK 1889K₁ I, II, III (MNK 1886₁ I, II, III)
9. BOSNYÁK Sándor, EA 12.884 10-12. 2. "Hazudós mese" (Siklós, Baranya m.; 1959) MNK 1889K₁ I, II, III
10. Uo. 85-89. 35. "Hazudós mese" (Siklós, Baranya m.; 1960) MNK 1889K₁ I, II, III

AaTh 1889P A megreparált ló

(Horse Repaired; H - ; BN -)

Az ember lova kettészakad. Fa szegekkel összeszegezi (füzfa vesszővel összekötözi, összecövekeli) és folytatja útját (folyt. rendszerint MNK 1889D₁ - AaTh 1889K).

1. IPOLYI Arnold, EA 2958. II. 68-73. 8. "Hazugság" (Békés m.; /1854-1858/) AaTh 1920C I,II (MNK 1960M₈ + AaTh 1889P + AaTh 1961B^X III + AaTh 1889K) III

1/ IPOLYI Arnold, 1914. MNGy XIII. 462-467. 101. =

2/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 463-466. 43b. = (A)

2. KÁLMÁNY Lajos, 1878 II. 210-212. 6. "A házasodó cigány" (Battonya, Csanád m.; gyi: 1877K) AaTh 1962 II (eltér), III + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1684^X (elhomályosult).
3. BERZE NAGY János, 1907 MNGy IX. 522-524. 75. "Nem igaz" (Eger, Heves m.; 1905 II.) AaTh 1920C I,II /AaTh 1960D + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K/, III.
4. EÖRDÖGH Béla, 1937. Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyíregyháza, Szabolcs m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I,II /AaTh 1962 I,II - AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV,V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/ III.

MNK 1889R^X Az ember a hajánál fogva kihuzza magát a vizből

(H - ; BN -)

1. HEGEDŰS Lajos (Öreg) 1870. 31-32, 48. "A következetes cigány" (Gyh., Gyi: -)

2/ DÖMÖTÖR Sándor, 1929. Ethn. XL. 90. 96.

AaTh 1890 - 1909 Vadászhistóriák (Hunting Tales)

MNK 1890C^X A szarvas körmét és fülét ellőni

(H - ; BN -)

"Egy hazug urnak okos inasa volt. Egy társaságban azt beszélte az ur, hogy mikor szarvast lőtt, a fülét és a körmét lőtte el. Mikor a társaság ezen csodálkozott, rögtön felelt a szolgálta:

- Uraim, éppen akkor vakarta a körmével a fülét."

1. BARÓTI SZABÓ Dávid 1803. 173. 8. "Könnyű azt mondani, de nehéz a körmét a füléhez vonni, és a hazugságot úgy szépitni -, hogy tsonntya ki ne tessék."
2. MÉSZÖLY Gedeon 1928. Ethn. XXXIX. 222. 2. 20. "Nehéz a körmét füléhez vonni" szólásmondás magyarázata (Dunántul; XVIII.-XIX.sz. fordulója) szövegét ld. fenn.
3. BALLAGI Mór 1850 II. 262, 4540 "Nehéz a körmét füléhez vonni" szólásmondás magyarázata.

2/ O. NAGY Gábor 1966 390 k1809 "Nehéz a körmét füléhez vonni - nehéz azt bizonyítani, ami nem igaz (rég) vö.: k1804." (A)

Megjegyzés: További irodalmi változatok felsorolását ld. GYÖRGY Lajos 1934 163-164. 140. "Mesterlövés".

Irodalom: MOSER - RATH, E. - REAVER, R.J.: Aufschneider. EM 1. 983-989.

AaTh 1891 A nagy nyúlfogás

(The Great Rabbit - Catch ; H - ; BN -)

Az erős fénytől a nyulak sírvafakadnak. Könnyeik megfagynak s ennek következtében a lábuk is odafagy a földhöz. A vadász könnyűszerrel összeszedi őket. (Előzménye AaTh 1891A^X).

1. DÖMÖTÖR Sándor 1943. Ethn. LIV. 190. "Bogyiszlói vadásztörténetek" között (Bogyiszló, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1942 I.) AaTh 1891A^X + AaTh 1891.

AaTh 1891A^X Nyúlfogás töklámpással^X

(Lighted Candle; H - ; BN -)

A vadász töklámpást készít s körülrakja káposztafejekkel. A nyulak odajönnek a káposztaszagra, jóllaknak s már csak bámulják a fényt (folyt. AaTh 1891).

1. DÖMÖTÖR Sándor, 1943. Ethn. LIV. 190. "Bogyiszlói vadásztörténetek" között (Bogyiszló, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1942 I.) AaTh 1891A^X + AaTh 1891.

MNK 1891A₁^X Vadkacsafogás töklámpással

(H - ; BN -)

A vadász töklámpást készít (rá tökmagot szór), a fejére teszi és nyakig vízbemerül. A vadkacsák odajönnek a tökre, (tökmagra) és enni kezdik. Mikor már elegenden vannak, az ember kiválasztja a legkövérebbeket, elkapja és hazaviszi.

1. TÓTH Béla 1901. II. 150-153. "Vadászlecke." (Gyh. gyi: -)
2. DÖMÖTÖR Sándor 1943. Ethn. LIV. 190. "Bogyiszlói vadásztörténetek között (Bogyiszló, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1942. I.)
3. BERZE NAGY János 1940. II. 479-480. 266. "Vadászhistóriák" I. (Mohács, Baranya m.; 1937. VII.) MNK 1891D^X + AaTh 1889B + MNK 1891A₁^X + MNK 1894A^X

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 875. 340 = (A)

MNK 1891C^X Nyúlfoqás télen

(H - ; BN -)

Télen ásnak egy gödröt, közepébe belevernek egy karót, erre káposztafejeket raknak. A gödör szélét meredeken képezik ki és vízzel öntözik, az ráfagy. Mikor a nyúlak odajönnek a káposztára, belecsuszna a gödörbe, reggel csak ki kell szedni őket, mert kijönni nem tudnak.

1. BOSNYÁK Sándor 1967. 97-98. 49. "Hazudós mesék" /2/ (Mohács, Baranya m.; 1967 nyarán).

MNK 1891D^X Nyúlfoqás bojtörjával

(H - ; BN -)

Régebben úgy vadásztak, hogy a nyúl farkához csapták a bojtörjánt, a nyúl odakapott, az orra is odaragadt, csak úgy forgott karikába. Az ember a karjára vette és hazavitte, mint valami koszorut.

1. BERZE NAGY János 1940. II. 479-480. 266. "Vadászhistóriák" (Mohács, Baranya m.; 1937. VII.) MNK 1891D^X + AaTh 1889B + MNK 1891A^X₁ + MNK 1894A^X.

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 875. 340. = (A)

AaTh 1892^X A sajtta feldolgozott farkas

(Wolf Made into Cheese)

Egy farkas beleesik a tejbe és feldolgozzák sajtnak. (Vö.

MNK 1306^X IV.) Mikor a sajtot megszegik, kiugrik, beleakad egy kaszába és lekaszálja a rétet.

1. BERZE NAGY János 1907. MNGy IX. 550-558. 86. "Hogy mentem én mennyországba?" (Besenyőtelek, Heves m.; 1903) AaTh 1962 II, III, IV, V-VI + AaTh 1892^X + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I.

Irodalmi variáns: DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I. 304. "Versenyhazugságok" /2/ (Innen: Váci kalendárium 1829) MNK 1920K^X I, II (AaTh 1960G + MNK 1960A₁ - AaTh 1892^X) III.

MNK 1894A^X A zsinigre füzött kacsák

(H - ; BN -)

A vadász (halász) erős zsinig végére (a halászhorogra) szalonát (kénesóvel megkent marhatüdőt) köt (fűz). A vadkacsa bekapja a csalétket, de nyomban ki is fossa, utána bekapja a második, a harmadik, egészen addig, amíg a zsinig tart. Az ember összeszedi és hazaviszi.

1. DÖMÖTÖR Sándor, 1943. Ethn. LIV. 190. "Bogyiszlói vadász-történetek" között (Bogyiszló, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1942. I.) MNK 1894A^X + AaTh 1881.
2. BERZE NAGY János, 1940. II. 479-480. 266. "Vadászhistóriák" I. (Mohács, Baranya m.; 1937. VII.) MNK 1891D^X + AaTh 1889B + MNK 1891A^X₁ + MNK 1894A^X.

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 875. 340. = (A)

3. BOSNYÁK Sándor 1967. 98. 56. "Pázmán Sándor tréfái" /2/
(Mohács, Baranya m.; 1967 nyarán).

AaTh 1896 Az ember odaszögezi a róka (farkas)
farkát a fához^X

(The Man Nails the Tail of the Wolf to the Tree. H - ;
BN -)

Az állat kiszalad a bőréből. (Vö. AaTh 1898^X)

1. BERZE NAGY János 1940. II. 480. 266. "Vadászhistóriák II."
(Mohács, Baranya m.; 1937 VI.)

MNK 1896A^X Medvefogás nyújtóval
(H - ; BN -)

"Csíkban sok a medve. Nehogy a medve megegye a szekeret huzó ökröket, a nyújtó végét bekenik zsirral. Ha a medve odacammog a szekérhez, a zsirral megkent nyújtó odavonja a szekér hátsó feléhez. Ott addig nyalja, míg teljesen le nem nyeli, még pedig olyan formán, hogy a nyújtó vége kijön a medve fenekén. Erre a csiki székely odaszalad, egy szeggel elzárja a nyújtón lévő likat, s ezzel egyszerre foglyul ejti a mohón lakmározó medvét." (Vö. AaTh 327C)

1. DUKA János EA 260/1961. 128. "A külső földi székelyek..."
(Udvarhelyszék; 1940-1960).

AaTh 1898^X A meglőtt (megnyúzott, megsütött)
nyúl, (őz, róka) elszalad^X

(H 1898 és BN 589^X bev.ö. BN 368^X)

A nyúl a hátsó lábára ül, bajuszát pödri, mellső lábával megfenyegeti a vadászt és beszél hozzá. (AaTh 449 bev.; MNK 365C^X keretében v. Bt.)

1. DAL - és balladagyűjtemény MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 365/II
28v-29 f. "A sült kecske" (Kolozsvár, Kolozs m.; 1862) AaTh
1898^X - AaTh 449 .
  2. KÁLMÁNY Lajos, 1878. II. 214-215. 9. "A puskás" (Pusztaföldvár, Békés m.; gyi: -) AaTh 1898^X - AaTh 449 (H1898
1.; BN 589^X 1.)
  3. VIKÁR Béla 1905. MNGy VI. 307-312. 9. "A bundás kutya"
(Szentmárton, Somogy m.; 1880-1899) AaTh 1898^X - AaTh
449 (H1898 2.; BN 589^X2.).
  4. ORTUTAY Gyula 1935. 171-175. 12. "A kutya" (Tiszabercel,
Szabolcs-Szatmár m.; 1934 /?/) AaTh 1898^X - AaTh 449.
  5. DÉGH Linda 1958. Népr. Közl. III. 1-2. 175-181. Cn.
(Bodrogsára, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1943) AaTh 1898^X
- AaTh 449.
- 2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. I. 652-662. 48. "Nagy
János története."
6. DÉGH Linda 1958. Népr.Közl.III. 1-2. 182-187. Cn.
(Bodrogsára, Borsod-Abaúj-Zemplén m. - Viss, Szabolcs-
Szatmár m.; 1943) AaTh 1898^X - AaTh 449.

7. Uo. 187-190. Cn. (Bodrogsára, Borsod-Abaúj-Zemplén m. - Viss, Szabolcs-Szatmár m.; 1951) AaTh 1898^X - AaTh 449.
8. NAGY Dezső 1957. Népr.Közl.II. 3-4. 197-200. "Bundi kutya története" (Gégény, Szabolcs-Szatmár m.; 1950) AaTh 1898^X - AaTh 449.
9. BODNÁR Bálint EA P. 77/1958 6-69. "Tóth János" (Gégény, Szabolcs-Szatmár m.; 1958) AaTh 1898^X - AaTh 449. (vö. 8.vált.).
10. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651. 15-18. 5. "Tóth János" (Gállocs, Ung m. Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956. ,1957.) AaTh 1898^X - AaTh 449.
- 1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968. 110-115. 26. =
11. ERDÉSZ Sándor EA 7272 129-138. 9. "Kovács János" (Ramocsa-háza, Szabolcs-Szatmár m.; 1959) AaTh 1898^X + AaTh 449.
12. KÁLMÁNY Lajos 1914. I. 60-65. 12. "A szögén árva legén" (Magyarszentmárton, Torontál m.; gyi: -) MNK 365C^X (BN 335, AaTh 1898^X) (BN 368^X1.)
13. DÉGH Linda 1942 II. ÚMNGy IV. 67-68. 30. "Ifju Nagy Sándor" (Bag, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1940-1941) MNK 365C^X (AaTh 468 + AaTh 1898^X).
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. II. 72-86. 55. =
14. BERZE NAGY János 1940 III. 347. 4. "Az ördög nyúl képibe" (Katádfa, Baranya m. 1935. VII) AaTh 1898^X (hiedelem).

15. ORTUTAY Gyula 1940. 301-302. 17. "A róka meg a vadászok" (Bátorliget, Szabolcs m.; /1936-38/) AaTh 1898^X + hiedelem.
16. MAÁ CZ László, 1956. Ethn. 67.évf. 287-289. 7. Tudorócki Laci (Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1955) AaTh 365 - AaTh 1898^X - AaTh 449.
17. BALASSA Iván 1963 268-270. 139. (Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1960 III.) AaTh 1898^X hiedelem.
18. Uo. 270-271. 140. (Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1960 III.) AaTh 1898^X hiedelem.
19. Uo. 473-474. 345. (Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1958 XI.)

Megjegyzés: További hiedelemmondák bibl. adatait l. BALASSA Iván 1963 553. 140. jegyz. és 593, 345. jegyz. és BIHARI Anna 1980 EMN 6.

AaTh 1910 A felszerszámozott medve (farkas)

(The Bear (Wolf) Harnessed; H - ; BN -)

1. KOVÁCS Ágnes EA 3912 488-489. 154. "Az én bátyám lakodalma" (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1962 I,III,IV (AaTh 1889E) V.VI + AaTh 1910.

1/ KOVÁCS Ágnes, 1943. ÚMNGy VI. 94-96. 76. =

Irodalom: MATICETOV, Milko: Bär (Wolf) im Gespann. EM 1. 1204-1207.

MATICETOV, Milko: Prikaznata za naumovata mecska.

In: Makedonszki folklor 1975. 129-145.

AaTh 1920 Versenyhazudozás

(Contest in Lying)

1. HORVÁTH István, 1971. 272-274. "A hétsinges szakállú"
(Magyarózd, Maros-Torda m., R.; gyi: -) AaTh 1920 (eltér).
2. GAÁL Károly, 1988. 343-344. 62. "Ki tud nagyobb hazudni?"
/Unterwart (Alsóór), Burgenland, Au.; 1962/ AaTh 1920 +
AaTh 1920A + AaTh 1960A.

AaTh 1920A A hazug és a szót szóra mondó^x

(The Sea Burns; H 1920A ; BN 1920A)

I. Két csirkefogó összebeszél, hogy hazugsággal fogják megkeresni a kenyérüket. Vándorutra kelnek.

II.a/ Találkoznak a szolgabíróval. Kérdi, mi hir Pesten. A hazug azt válaszolja, hogy óriás madarat látott a város felett, melynek egyik szárnya Pest, a másik pedig Buda felett volt. A szolgabíró huszonötöt veret rá a hazugságért. Erre megjelenik a szót szóra mondó és megfenyegeti a szolgabírót, hogy bepanaszolja a királynál, amiért egy embert igazságtalanul megveretett, s egyszersmind azt állítja, hogy óriási tojást látott Pesten, melyet 300 ember is alig birt felemelni. A szolgabíró nagy pénzüsszeget ad neki, gondolván, hogy az óriás tojást biztosan az óriás madár tojta. (Vö. AaTh 1960J).

b/ Találkoznak az alispánnal. Annak a hazug azt mondja, hogy Pesten a Duna meggyulladt s fenékgig kiégett. Itt is kap huszonötöt. A szót szóra mondó ismét fenyegetőzik s azt állítja, hogy Pesten annyi a sült hal, hogy az emberek nem győzik hordani. Az alispán is megfizeti, nehogy beárulja a királynál.

c/ Találkoznak a főispánnal. Kérdésére a hazug azt mondja, hogy meghalt Krisztus. Itt is megkapja a 25-öt. A szót szóra mondó ismét fenyegetőzik s azt állítja, hogy feketébe öltözött angyalokat látott Pest felett repkedni. Itt is pénzt kapnak. (Vö. MNK 1963₁^x).

III. Zsákmányukkal hazatérnek. (Var.: Ugyanaz a személy más öltözetben.

1. MERÉNYI László 1862. I. 169-182. /6/ "A hazug és a szót szóra mondó" (Sajó völgye: gyi: -) (H 1.; BN 1.)
1/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2. 14-18. 2.)
"A hazug legény" (B)
2. KÁLMÁNY Lajos 1914 I. 178-179. 107. "A hazugságot valóság-
nak bizonyítja be" (Szeged, Csongrád m.; gyi: -) (BN 2.)
3. BERZE NAGY János 1940 II. 477-478. 264. "Hazudni is tudni
köll" (Kisasszonyfa, Baranya m.; 1935.XII.) AaTh 852 I,II
(AaTh 1920A), III.
4. BÖZÖDI György 1942. 74-79. 11. "Három hazugság" (Gyh, gyi:
-) (Bözöd, Maros-Torda m.; gyi: -)
2/ BÖZÖDI György 1958 58-62. =
5. VÖÖ Gabriella 1981. 366-369. 130. "A hazudók" (Szék, Kolozs
m.; R.; 1959.) AaTh 1920A (AaTh 1920A₁)
6. NAGY Olga, 1976. 449-451. 91. "A hazudók" (Szék, Kolozs m., R.;
1960) AaTh 1920A
7. GAÁL Károly, 1988. 364. 90. "Amikor az Úristen nőszül" /Unterwart
(Alsóór), Burgenland, Au.: 1962/ AaTh 1920A + AaTh 1960J

+ AaTh 1960L.

8. GAÁL Károly, 1988.343-344. 62. "Ki tud nagyobbat hazudni?" /Unterwart (Alsóőr), Burgenland, Au.; 1962/ AaTh 1920 + AaTh 1920A + AaTh 1960A

AaTh 1920A₁ A nagy káposzta és az óriás üst

(H - ; BN 1960 5)

Egyik ember (katona) messze országban akkora káposztát látott, hogy annak árnyékában egész juhnyáj (regiment katona) hűsölt. (Vö. AaTh 1960D).

A másik meg akkora üstöt látott, hogy az üstön dolgozó rézművesek nem hallották egymás kopácsolását. (Vö. AaTh 1960F)

- Mire volt jó az a nagy üst?
- Hogy a te káposztádat megfőzzék benne.

1. SZILCZ - GULYÁS 1931. 54-56. /6/ "Egy Hitetlen Király Kis Asszonyról" (Vasmegyer, Szabolcs m.; 1789) AaTh 852 I,II (AaTh 1920A₁ + AaTh 1960L), III.
2. KÓNYI János 1796. I. 34. 43. (Gyh, gyi: -)
3. KISFALUDY Társ.Gyűjt. VIII. MTAK Kézirat. Ms. 10.020/VIII. 126-127. 35. "A három diák" (Gyh, gyi: -) AaTh 1920C I, II (AaTh 1920A₁ + AaTh 1889K) III.
4. CSALÁDI Naptár 1886. 107. 1. "Adomák" között
5. KÁLMÁNY Lajos 1914. I. 178. 106. "Nagyotmondó huszárok" (Szeged, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1920A₁ (AaTh 1920G) (BN 1960. 5.)

2/ GYÖRGY Lajos 1938. 142-143. 79. Obsitos füllentés (A)

6. MAILAND Oszkár, EA 1944. 707-711. "Hazug mesék" (Nagygalambfalva, Székelyföld, gyi: -) AaTh 1920A₁ + AaTh 1920G (eltér) + X
7. SZENDREY Ákos EA 616 160-165. "Tréfás mesék 1." "A hazug kondás" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 852 I,II (AaTh 1960L + AaTh 1920A₁ (romlott) - MNK 1920J^X I,II,III (eltér) AaTh 2014A) III.
8. KOVÁCS Ágnes EA 3912 449. 134. "A nagy káposzta" (Kertesd, Kolozs m.; 1941 IV.)

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 266-267. 37. =

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 883. 344. "Gönczi papó történetei" /3/
9. VÖÖ Gabriella, 1981. 366-369. 130. "A hazudók" (Szék, Kolozs m., R.; 1959.) AaTh 1920A (AaTh 1920A₁).
10. VÖÖ Gabriella, 1969. 145-147. (48.) "A két hazug legény" (Árpástó, Beszterce-Naszód m., R.; 1961) AaTh 1920A₁
11. SEBESTYÉN Ádám, 1979. I. 44-46. 9. "Két hazug legén, szót szóra mondó" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-77.) AaTh 1920A₁

Megjegyzés: További irodalmi változatok felsorolását ld.

GYÖRGY Lajos 1932. 48-49. 13.

AaTh 1920C "Az már nem igaz"^X

(The Master and the Peasant: the Great Ox)

(H 852 3,4.; BN 852 4,5.)

I. Gazdag uraság (pap) nagy jutalmat ígér annak, aki olyat mond, amit ő nem hisz el.

II. Obsitos (diák, cigány) képtelenebbnél képtelenebb hazugságokat mond. Az ur mindent elhisz.

III. Végül rákényszeríti, hogy kimondja: "Az már nem igaz!" (Rendszerint azzal az állítással, hogy az égben vagy a pokolban összetalálkozott az uraság apjával, aki ott kánász v. hasonló: vö. AaTh 852, 1920H, MNK 1920K^X)

1. /GAÁL György/ MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 66 24v. C.n. (Gyh: - ; /1812-1822/) AaTh 1920C I,II,III (AaTh 1960G).
2. KISFALUDY Társ. gyűjt. MTAK Kézirat. Ms. 10.020/VIII. 126-127. f. 35. "A három diák" (Gyh, gyi: -) AaTh 1920C I,II (AaTh 1920A₁ + AaTh 1889K) III.
3. IPOLYI Arnold EA 2958 II. 68-75. 8. "Hazugság" (Békés m.; /1854-58/) AaTh 1920C I,II /MNK 1960M₈ + AaTh 1889P + AaTh 1961B^X III + AaTh 1889K)/III.
1/ IPOLYI Arnold 1914 MNGy XIII. 462-467. 101. = (H 4.; BN 5.)
2/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 463-466. 43b. = (A)
4. BERZE NAGY János 1907. 522-524. 75. "Nem igaz" (Eger, Heves m.; 1905 II.) AaTh 1920C (AaTh 1960D + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K) (H 3.; BN 4.)

5. KONSZA - FARAGÓ 1957. 173-174. 108. "A szabadságolt katona" (Maksa, Háromszék m.; 1933) AaTh 1920C I,II (AaTh 1960Z + MNK 1963₁^X) III.
6. VÉGH József 1944. 90-91. "Tréfás hazugságok" (Biharugra, Bihar m.; 1941) AaTh 1920C I,II (X + X + X) III.
7. POGÁNY Péter EA 8780 886-888. 208. "A cigány hazugságai a kocsmáros kivánatára" (Kislengyel, Zala m.; 1943. jan.) AaTh 1920C I,II,III.
8. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkut, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C I,II /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III,IV/ AaTh 1882A/, II + MNK 1886₁ I, (AaTh 1960D) II,III + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/ III.

Irodalmi variáns: DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I. 303-304. "Versenyhazugságok" /1./ (Innen: Budai kalendárium 1807) AaTh 1920C I,II (AaTh 1960A + AaTh 1889K) III.

AaTh 1920G Az óriás méh és a szokásos méretű kaptár

(The Great Bee and Small Beehive; H - ; BN -)

A hazudozó azt állítja, hogy egy bizonyos országban a méhek akkorák, mint másutt a lovak (birkák stb.). - És a kaptárak? - Akkorák, mint a mieink. - Hogy mennek be akkor a méhek? - Nem tudom, mert akkor már eljöttem.

1. KÁLMÁNY Lajos 1914. I. 178. 106. "Nagyotmondó huszárok" (Szeged, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1920A₁ (AaTh 1920G)

2/ GYÖRGY Lajos 1938. 142-143. 79. "Obsitos füllentés" (A)

2. MAILAND Oszkár, EA 1944. 707-711. "Hazug mesék" (Nagygalambfalva, Székelyföld, gyi: -) AaTh 1920A₁ + AaTh 1920G (eltér) + X.
3. KATONA Imre EA 8170. IX. füzet 1-2.5. Cim nélkül. (Bogdánd, Szilágy m.; 1943) AaTh 1920B^X + AaTh 1920G.

Irodalmi variáns: TURÓCZI-TROSTLER József 1942. 9. (Egy Cyrusról szóló XVII.sz.-i protestáns iskoladráma utolsó intermediumából.)

AaTh 1920H Tűz-vásárlás mesemondással^X

(Buying Fire by Story-telling; H - ; BN 1961^{XXA} 9.)

I. Három testvér (pásztor, vadász, favágó) ritkán jár haza. Feleségeik ellopják tőlük az acélt, kovát, taplót, hogy kénytelenek legyenek hazamenni.

II. Este tüzet keresve egy óriáshoz kerülnek, aki csak akkor hajlandó adni tüzet, ha olyan mesét mondanak neki, amit ő nem hisz el (vö. AaTh 852, 1920C és MNK 1920K^X), ha nem, bocs-korszíjat hasít a hátukból (vö. AaTh 1000) v. megöli (megeszi v. másként elpusztítja) őket.

III. Végül a két nagyobb fiu áldozatul esik az óriásnak, a legkisebb össze-vissza hazudik, mesemondása sikerrel jár (vö. AaTh 1137).

1. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 215-216. 10. "Az óriás és a három testvér" (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1920H I,II + AaTh 1962 I + MNK 1889K₁ + AaTh 1882 + MNK 1963₃^X + AaTh 1962 II,III)(befejezetlen) (BN 1961^{XXA} 9.).

2. KOVÁCS Ágnes EA 3912. 251-253. 74. "Hazudsz gazember!" (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1920H I,II /AaTh 1962 I,II, III (AaTh 1920B^X)/, III.

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 124-127. 4. "A három fiu meg az óriás"

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960 III. 428-431.226. =

3. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat Ir. 4-r. 397/I. 5-8. "Mesék III." (Zilah, Szilágy m.; XIX.sz. közepe) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I,II (AaTh 1960L + AaTh 1889K + AaTh 1962 V-VI), III.
4. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyíregyháza, Szabolcs m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I, II /AaTh 1962 I,II + AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/, III.
5. HORVÁTH István, 1971. 272-274. "A hét singes szakállú" (Magyarózd, Maros-Torda m.R.; gyi: -) AaTh 1920H (eltér).
6. BANÓ István, 1941. ÚMNGy II. 172-178. 24. "Este, Éjfél, Hajnal." (Alsómocsolád, Baranya m.; 1938-40.) MNK 301F^X /AaTh 1920H - AaTh 300 (AaTh 1121) + MNK 301F^{XX} -AaTh 537 (griff madár epizód)+ AaTh 156. I + AaTh 300/

AaTh 1920B^X Az óriás eprek.

(Big Strawberries; H - ; BN -)

(ld. AaTh 1962 III. keretében is)

1. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 369-373. 41. "Édesapám keresztelője" (Tatrang, Brassó m.; 1890K) AaTh 1962I (MNK 1886₁ I-III)

II-III (AaTh 1920B^X) IV (AaTh 1882A)V-VI (MNK 1961E^XIII-IV) MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1353C

2. KATONA Imre EA 8170 IX. 1-2.5. Cn. (Bogdánd, Szilágy m.; 1943) AaTh 1920B^X + AaTh 1920G.

MNK 1920F^X Gyors lovak

(H - ; BN -)

Egyik ember egy olyan lóról mesél, mely olyan gyorsan vitte a kocsit, hogy az ember náthát kapott a faránál, a másik komájának a lovát, ha sebesen hajtott, még az Uristen is csak akkor látta, mikor a dombra ért (v. a kocsi hátsó bakját érte az eső, de a kocsit már nem).

1. ERDÉLYI János 1851 73. 1526. "Csókának is sok volna" (Gyh, gyi: -)
2. MAKRA Sándor EA 9296 248. 510. és 511. (Kisújszállás, Jász-Nagykun-Szolnok m.; 1950).

MNK 1920J^X A trágyahordók tévedése

(H 852 2.; BN 852 2.)

I. A nagyotmondó legény arról mesél, hogy a minap ő és két bátyja tévedésből a dudvát a szomszéd földjére hordták. Mikor észrevették tévedésüket, apjukkal megfogták a föld négy sarkát, s az egészet átborították a saját földjükre.

II. A földet bevetették fűmaggal. Hatalmas erdő nőtt rajta.

III. Az apjuk vett bele egy farka disznót s megfogadta melléje (a király apját) kondásnak.

(Rendszerint AaTh 852 v. MNK 1920K^X keretében.)

1. TÜRÖK Károly 1872 MNGy II. 456-459. XI. "Az már nem igaz!" (Csongrád m.; gyi: -) AaTh 852 I, II (MNK 1920J^XI, II, III) III. (H 2.; BN 2.)
- 2/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2. 125-127. 18. "A nagyotmondó legény" (B)
- 3/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 461-462. 43/a = (A)
- 4/ SÁNDOR László 1958 187-188. = (B)
2. SZENDREY Ákos EA 616 160-165. 13. "A hazug kondás" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 852 I, II (AaTh 1960L + AaTh 1920A₁ (romlott) - MNK 1920J^XI, II, III (eltér) AaTh 2014A) III.
3. FAZEKAS István EA 1878 82-84. 20. "Elhiszem" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 852 I, III (MNK 1920J^X I,II, III) III.
4. POGÁNY Péter EA 8780 778. 187. "Kifordított beszéd" (Vargaszeg, Zala m.; 1943 I.) AaTh 1962 I (MNK 1920J^X), II, III, IV, V, VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 VII (eltér).
5. KONSZA - FARAGÓ 1957 174-175. 109. "A szegény ember kisebb fia" (Eresztevény, Háromszék m.; 1948) AaTh 852 I, II (MNK 1920J^X I, II, III) III.
6. Uo. 175. 110. "A cigány és a huszár" (Nagyajta, Háromszék m.; 1948) MNK 1920K^XI, II (MNK 1920J^XI, II), III.

7. SEBESTYÉN Ádám, 1983. III. 5-6. 1. "A szép kirájlány" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-73.) AaTh 852 (MNK 1920J^X).

MNK 1920K^X A cigány és a katona (diák) álma

(H - ; BN 852 6.)

I. Szabadságos katona (diák) és cigány együtt utaznak. Találnak egy zacskó pénzt (v. más értéket). Megegyeznek, hogy azé legyen, aki olyat álmodik (vö. AaTh 1626) v. mond, amit a másik nem hisz el.

II. A cigány apja gazdagságával heneceg.

III. A katona (diák) apjának olyan lovárdól beszél, mely egyik évben csikót, a másik évben cigányt ellik. A cigány kijön a sodrából s elveszti a fogadást. (Vö. AaTh 852, 1920C, 1920H).

1. DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I. 304. "Verseny-hazugságok" /2./ (Innen: Váci kalendárium 1829) MNK 1920K^X I, II (AaTh 1960G - MNK 1960A₁ - AaTh 1892^X), III (BN 852 jegyz.).
2. KÁLMÁNY Lajos 1914 I. 177-178. 105. "A szabadságos katona és a cigány" (Szeged, Csongrád m.; gyi: -) MNK 1920K^X I, II, III. (BN 6.).
3. SZENDREY Ákos EA 616 174. /11./ "A cigány meg a huszár" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) MNK 1920K^X I, II ( ) III.
4. Uo. 209. /47./ "A cigány és a deják" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) MNK 1920K^X I, II (AaTh 563) III.

5. KONSZA - FARAGÓ 1957 175. 110. "A cigány és a huszár" (Nagyajta, Háromszék m.; 1948) MNK 1920K^X I,II (MNK 1920J^X I, II), III.
  6. MAKRA Sándor, EA 9296 256-257. 532. Cim nélkül. (Kisújszállás, Szolnok m.; 1950.) AaTh 1960M₇+ MNK 1920K^X
  7. BODNÁR Bálint EA 9918 127-130. "A huszár meg a baka" (Ajak, Szabolcs-Szatmár m.; 1955) MNK 1920K^X I, II, III + AaTh 1626 + AaTh 1525N + AaTh 1539 + AaTh 1654.
  8. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 66. 29. "A cigány és a katona megtalálták a pénzt" (Gállocs, Ung m.; Baktalorántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956 X.) MNK 1920K^X I, II, III.
- 1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 208-209. 63. "A cigány és a katona megtalálta a pénzt".
9. ERDÉSZ Sándor, JAMA 202. 1695-1698. "A cigány anagyságos urral pénzt lelt" (Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m.; 1959.) MNK 1920K^X (eltér).
  10. VÖÖ Gabriella, 1969. 242-243. "Ki hazudik nagyobb?" (Magyarpéterfalva, Fejér /v/ Kis-Küküllő m., R.; 1958) MNK 1920K^X

MNK 1920L^X Ki tud nagyobbat hazudni?

(H - ; BN -)

A résztvevők képtelenebbnél képtelenebb kalandjaikról mesélnek.

1. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 23-25. "Mysteriumok és vízkezesi játékok 2." (részlet) (Debrecen, Hajdu m.; gyi: -) MNK 1920L^X /AaTh 1935 (részlet) AaTh 1961B^X (részletek)/.
2. DÖMÖTÖR Sándor, 1929. Népiünk és Nyelvünk 304. "Versenyhazugságok 1." (Gyh., gyi: -) MNK 1920L^X (eltér: igazat hazudnak).

MNK 1923^X A viasz (szalma stb.) paripa

(H - ; BN -)

Az embernek van egy lova, melynek viasz a dereka, kenderkóc a farka, palacsinta a füle (v.hasonló). Ahogy vágat hazafelé, a patkója szikrájától tüzet fog a farka, elolvad a dereka, az ember lesuppan a földre s bánatában megeszi a palacsinta füleket. (Mesevégező.)

1. GAÁL György MTAK Kézirat Ir. 4-r. 66 I. 115. f. (mesebefejező) (Bécs, /1812-1822/) AaTh 516B bef. MNK 1923^X
1/ GAÁL György 1860 III. 200-223. LI. "Kalmár fia" (A közölt szövegből a tréfás befejezés hiányzik.).
2. ARANY - GYULAI, 1872. 459-463. XIII/I. "Az egyszeri gyerek" (Bihar m.; 1872k) MNK 1961E^XI (eltér) III, II + AaTh 1960L + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X
2/ ARANY László 1901. 133-147. /16./ =
3/ ARANY László 1914. (1901⁵) 153-157. /16./ =
3. ZOLNAI Lajos, 1886. Nyr. 15.évf. 326-330.; 373-377. "Babszem Jankó." (Tolmács, Nógrád m.; gyi: -) MNK 1960G^X + AaTh 563 + AaTh 314A (AaTh 314) + MNK 1923^X

4. LÁSZLÓ Géza, 1899. Nyr. 28.évf. 418-421. "A fekete kirájkisasszon" (Zilah, Szilágy m.; 1899k) MNK 1960G^{XX} (MNK 2100F^X) + MNK 400A^X + AaTh 401A + MNK 1923^X
5. SZENDREY Zsigmond, 1924. MNGy XIV. 183-188.2. "Rózsa és Ibolya" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1915.) AaTh 313C + AaTh 940 + MNK 1923^X (eltér).
6. DÉGH Linda, 1942. I. ÚMNGy III. 182-196. 7. "Jézus Krisztus keresztfia" (Bag, Pest m.; 1940-42.) AaTh 532^X - AaTh 300 + MNK 1923^X
7. KOVÁCS Ágnes, EA 3912 208-219. 69. "Rózsa kiráj" (Kettesd, Kolozs m.; 1941 jan.) AaTh 313A bef.
1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 83-94. 1. "Róuzsa kiráj"
8. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. II. 22. 51. "A koporsóba tett fiu" (Bogdánd, Szilágy m.; 1943) MNK 1923^X
1/ ORTUTAY - KATONA 1950. I. 220. 11. =
9. BODNÁR Bálint, EA 9918 252-253. "Ami soha meg nem történt" (Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV, V, VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I, II + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X
10. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 45-46. 18. "Mikor kicsi voltam, elmentem seregjét szedni" (Gállocs, Ung m.; Baktalorántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956-1957) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1960L + MNK 1923^X.
1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS, 1968 85-86. 14. =

MNK 1923A^X A tarisznya leves és a nagy csont

(H - ; BN -)

A mesemondó kap a lakodalomban egy tarisznya levest és egy nagy velős csontot. Hazafelé jövet találkozik két hallgatóval, azok kérnek tőle lakodalmi kóstolót. Egyiknek önt a fejére egy kanál levest, azóta kopasz, a másikhoz hozzávágja a csontot, azóta sánta. (Mesevégező.)

1. PAPP Gyula, 1865. 75-94. I. "Hamishitű Jancsi" (Palócföld, Salgó vidék, Nógrád m.; 1865.) AaTh 303A - AaTh 531, bef. MNK 1923A^X

2/ JONES - KROPF 1889. 262-277. 48. The Girl with Golden Hair.

2. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. MNGy III. 332-338. II. "A tejkut" (Székelyföld, gyi: -) AaTh 502 + AaTh 850 + MNK 1923A^X
3. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 313-333. 37. "Tündér Ilona és az aranyhaju ifju" (Tatráng, Brassó m.; 1890k.) AaTh 707 + MNK 1923A^X
4. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 35-44. 3. "Erős János" (Pürkerec, Brassó m.; 1890k.) AaTh 650A + AaTh 1000 + AaTh 1725 + MNK 1961A₁^X (MNK 1923A^X)
5. HORGER Antal, 1908. MNGy X. 45-48. 4. "Buhú" (Pürkerec, Brassó m.; 1890k.) AaTh 883A + MNK 1961A₁^X (MNK 1923A^X)
6. KOVÁCS Ágnes EA 3912 117-121. 32. "Mikor én vásárra mentem..." (Kettesd, Kolozs m.; 1942 I.) MNK 1961E^XIa, III, IV, II + AaTh 1653A + MNK 1923A^X + MNK 1961E^XV.

7. Uo. 208-219. 69. "Rózsa kiráj" (Kettesd, Kolozs m.; 1941 jan.) AaTh 313A bef.

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 83-94. 1. "Rózsa kiráj"

AaTh 1925 Kivánságversenyek(Wishing Contests) AaTh 1925^X (korábban 1951^X)AaTh 1930 Eldorádó

(Schlaraffenland; H - ; BN 1930)

Olyan ország, ahol a házak fala szalonnából, tetejük palacsintából, kerítésük kolbászból van, a patakokban tej és méz folyik, az utakon sült tyukok és malacok szaladgálnak, a hátukban kés és villa, a levegőben sült galambok röpködnek stb. (Vö. AaTh 1932)

1. BALÁSSY Dénes 1880 Nyr. IX. 38-39. "Lakodalmi versek" között (Homoród, Udvarhely m.; gyi: -) AaTh 1935 (AaTh 1930).
2. SZABÓ Sándor 1911 Nyr. XL. 92-93. "Tréfás mese" (Écs, Győr m.; gyi: -) AaTh 1935 - AaTh 1930 - AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1962 VI.
3. PAMOTYAY Lajos EA 125. 77-79. "Tréfás verses mesék" (Balatonkövesd, Zala m.; 1913-1914)
4. SÓLYOM Zoltán EA 898 145-146. "Gunydalok" (Kövecses, Gömör - Kishont m.; 1913-1914)
5. SZENDREY Zsigmond EA 4652 42. "Tréfás mese" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1918)

6. DÖMÖTÖR Sándor 1935. Ethn. XLVI. 87. (Innen: Benkő László Szeged, felsőtanya és népe, Szeged, 1932. Kézirat a Turul Szövetség 1932 évi néprajzi pályázatának anyagából.)
7. MAKKAI - NAGY 1939 145-146. (Istvánózás alkalmával elmondott tréfás köszöntő) (Székelycsóka, Maros-Torda m.; gyi: -) AaTh 1930 + AaTh 1935.
8. BELATINI BRAUN Olga, NIFA 131-132. 160-162. 34. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m. R.; 1944.) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X + AaTh 1930 + MNK 1886₁
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 884-891. 345. =
9. MAKRA Sándor EA 4877 51. 14. "Eldorádó" (Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m.; 1949-52.) AaTh 1930
10. JAGAMAS János - FARAGÓ József, 1974. 419.p. Cim nélkül (Moldva, R.; gyi: -) AaTh 1930 (részlet).
11. ERDÉSZ Sándor EA 6979 1747. 150. "Erdorádó" (Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m.; 1959) AaTh 1930
- 1/ ERDÉSZ Sándor, 1968 ÚMNGy XV. 446-448. 206. =
12. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 103. 57. "Van egy Eldorádó" (Gállocs, Ung m.; Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956.) AaTh 1930
13. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 303-304. 14. "Eldorádó" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972.) AaTh 1930

Irodalmi variáns: VALKAI András: János pap - császár birodalmának krónikája. 1573.

Heltai Gáspár Cancionalejában jelent meg.

Irodalom: TÓRÓCZI - TROSTLER József 1961. János pap országa
In: Magyar irodalom - világirodalom. Bp. 217-264.pp.

DOBÓCZKI Pál: János pap országa.

In: Magyar Nyelvőr

LE GOFF, J.: L'utopie médiévale: Le pays de Cocagne
In: Revue européenne des sciences sociales. Genève
1989. 27.k. 271-286

BOITEUX, M.: 1983 Voyage au pays de Cocagne
In: Actes du colloques de Tours. Voyager á la
Renaissance Paris

ACKERMANN, E.M.: 1944 Das Schlaraffenland in German
Literature and Folksong ... with an Inquiry into its
History in European Literature. Chicago.

CHARTIER, R - JULIA D.: 1976. Monde á l'envers.
In: Arc 65. 43-53. pp.

DELUMEAU, J.: 1976 La mort des Pays de Cocagne. Paris

MNK 1930₁ "Elbucsuzott mán a dohány zacskó..."

(H - ; BN -)

Elbucsuzott mán a dohány zacskó,
A csutora, acél, kőha, tapló,
A csillagok tajigára ültek,
Harmannapig mindég gyüttek-möntek,
Ugy tanáták mög a dohány zacskót,
A csutorát, acélt, kohát, taplót.
- Gyere vissza kedves kis csutorám,
Majd ezután több gondom lössz rejád!

A gazda is muzsikust fogadott,
Harmannapig mindég bálát tartott.
Úgy táncoltatták a dohány zacskót,
A csutorát, acélt, kohát, taplót.

1. KÁLMÁNY Lajos, 1878 II. 169-170. 18. "Tréfás és gúnyolódó dalok 18." (Csanádapáca, Csanád m.; gyi: -) (szövegét lf.)
2. KÁLMÁNY Lajos EA 2771 220. "Tréfás és gúnydalok 15." (Törökbecse, Torontál m.; gyi: -)
3. HALÁSZ András 1907 Nyr. XXXVI. 287-288. "A pipa románca" (Kisvárdai és Csap környéke, Szabolcs m.; gyi: -)
4. SÓLYOM Zoltán EA 898 144-145. "Gúnydalok" (Kövecses, Gömör-Kishont m.; 1913-1914)
5. LUBY Margit EA 2197 159. "Összeveszett pipa gazdájával..." (Nagyar, Szabolcs-Szatmár m.; 1948.)

MNK 1930₂ "Elszaladt a kemence ..."

(H - ; BN -)

Elszaladt a kemence	/Vö. Elbujdosott a disznó
Teli pogácsával,	Kilenc malacával,
Utána ment a mester	Utána ment a kanász
Minden diákjával;	Üres tarisznyával,
Befutott a kemence	Hüccs ki disznó a buzából,
Feneketlen tóba,	Ne edd meg a buzát
Utána a deák s mester	Mert a buza derága,
Ott vannak azóta.	Száz forint az ára./

1. LIMBAY Elemér 1881-1885 II. 295. Dallam 4. "Elszaladt a kemence" (Gyh, gyi: -) (Szövegét lf.; U.o. 3. "Elbujdosott a disznó", szövegét lf.)
2. KÁLMÁNY Lajos, 1882 II. 73. "Tréfás és csufolódó dalok 39." (Szaján, Torontál m.; gyi: -) MNK 1930₂ + MNK 1930_{3a}
3. VISKI Károly 1914 Nyr. XLIII. 214. 200. (Nagyszalonta, Bihar m.; gyi: -)
4. Uo. 215. 227. (Nagyszalonta, Bihar m.; gyi: -)
5. TIMÁR Istvánné, 1961. MRTV mondóka és gyermekjáték pályázata 123. (Vitnyéd, Győr-Sopron m.; 1961.) MNK 1930₂
6. SIMON Endre, 1961. MRTV mondóka és gyermekjáték pályázata 88. (Vitnyéd, Győr-Sopron m.; 1961.) MNK 1930₂
7. BARSÍ Ernő, 1961. MRTV mondóka és gyermekjáték pályázata 127. (Vitnyéd, Győr-Sopron m.; 1971.) MNK 1930₂

MNK 1930_{3a} "Muzsikál a gölödény..."

"Muzsikál a gölödény
Zsiros üngbe, gatyába,
Táncba ugrik a laska,
Paszomántos nadrágba.
Utánna a csipötke,
En nagy hirös süvegbe."

1. TÖRÖK Károly 1872 327. "Köszöntők és rigmusok 16." (Csongrád m.; gyi: -) MNK 1935A^x + MNK 1930_{3a}

2. KÁLMÁNY Lajos 1882 II. 73. "Tréfás és csufolódó dalok 39"
(Szaján, Torontál m.; gyi: -) MNK 1930₂ + MNK 1930_{3a} (szö-
vege második felét lf.)
3. MUHI Zsigmond 1889 Nyr. XVIII. 379. "Táncszók" között
(Szatmár vidéke; gyi: -)

2/ Magyarország Néprajza /1933-1937/ III. 377.

4. HEILIG Endre EA 457. 32-33. IIb. (Erdőtelek, Feldebrő,
Heves m.; 1912) MNK 2019A^x + MNK 1930_{3a}.

MNK 1930_{3b} "Ha bemegyek a bableves csárdába..."

(H - ; BN -)

"Ha bemegyek a bableves csárdába,
Krumplileves ott mulatgat magába.
Lencse leves elhuzza a nótáját,
Céklaleves összeüti bokáját.
Tejbekása lipity loty
Tökkáposzta kapackodj,
Paprikás hus a legjobb a világon."

1. ISTVÁNYFY (BOGDÁL) 1963 45. 12. "Tréfás és gúnydalok" között
(Sáta, Borsod m.; 1917)
2. SÓLYOM Zoltán EA 898 143-144. "Gúnydalok" (Ónod, Borsod m.;
1913-1914.)
3. KÁLMÁNY Lajos EA 2771 219. "V. Tréfás és gúnydalok 14."
(Zenta, Bács-Bodrog m.; gyi: -)

4. MOLNÁR József EA 627. 56. "Ha bemegyek a káposzta-csárdába
..." (Csenger, Szatmár m.; 1932)
5. BERZE NAGY János 1940. I. 621. 29. "Fölülök a sütt krump-
linak hátára..." (dallammal) (Hosszuhetény, Baranya m.;
1934.X.)
6. HARMATHNÉ Vöröss Kornélia, 1971 MRT mondóka és gyermekjáték
pályázata 116.68. Mondóka (Vámosladány, Cs. 1971)

MNK 1930_{3c} Csodálatos kiránduló társaság

(H - ; BN -)

1. /:Csipkedett, hüm!:/ Csipkedett, Csipkedett, Csipke fára billegett. Icca bizony, hüm!	3. /: A Táska, hüm!:/ A Táska, a Táska Paszomántos nadrágba, Icca bizony, hüm!
2. /:Pampuska, hüm!:/ Pampuska, Pampuska Pipi szőrös csuriba Icca bizony, hüm!	4. /:Herőce, hüm!:/ Herőce, Herőce, Pipi szőrös kendőbe, Icca bizony, hüm!
	5. /:Göldiny, hüm!:/ Göldiny, Göldiny Ballag a dülő végén, Icca bizony, hüm!
- (Vö. MNK 1349₂₃^x)
1. KÁLMÁNY Lajos 1877, I. 205-206. "Tréfás és gúnyolódó
dalok 56." (Pécska, Arad m.; gyi: -) szövegét lf.)

2. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 267. Gúnyolódó dalok jegyz. "Sári néni gödőlénynye..." (Török Kanizsa, Torontál m.; gyi: -)

MNK 1930₄ "A part alatt..."

(H - ; BN -)

/:A part alatt:/	/:három varju kaszál:/
/:Róka gyűjti,:/	/:szúnyog kévét köti.:/
/:Bolha ugrik,:/	/:hányja a szekérre.:/
/:Mén a szekér:/	/:majd a malomba ér.:/
/:A malomba:/	/:három tarka macska.:/

Egyik szítál, másik rostál, /:harmadik követ vág.:/
/:Tehén dagaszt,:/ /:medve vizet húzza.:/

"Ezen versek éneklése közben az éneklő a szöveg szerint járattja tagjait, t.i. a cselekvést tagjaival kifejezni iparkodik."

1. KERÉNYI György 1951. MNT I. 226. 425. (Szeged, Csongrád m.; 1870 körül) (szövegét lf.); dallammal; Innen CSAPLÁR Benedek gyűjteménye MTAK Kézirattár)
2. KÁLMÁNY Lajos 1877 I. 206-207. "Tréfás és gúnyolódó dalok 58." (Pécska, Arad m.; gyi: -)

AaTh 1932 A cigányok temploma

(Church Built of Cheese; H - ; BN -)

Fala szalonnából, teteje turós lepényből, harangkötele kolbászból van. A szentek hizott disznók, a pap pintes üveg stb. Megeszik (Vö. AaTh 1930)

1. TÖRÖK Károly 1872 MNGy II. 330-331. "Köszöntők és rigmusok 19." (Csongrád m.; gyi: -)
2. HARASZTI Gyula 1877 Nyr.VI. 528. "Tréfás dalok" (Veszprém, gyi: - ; Versben, dallam nélkül)
3. MIKSZÁTH Kálmán Öm 54. 297. (Rátót, Göcsej és Kóka, "E három község egyikében építették túróból a templomot...", 1879; a teljes szöveget ld. MNK 1306^XI.)
4. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882 MNGy III. 223-224. "Tréfás és gúnydalok 26." (Kisbacón, Udvarhely m.; gyi: -) (id. DÖMÖTÖR Sándor 1932 5.5.)
5. KRIZA János, 1902. Nyr. 31.47. "Székely szólásmódok" (Székelyföld, gyi: -) AaTh 1932
6. DÖMÖTÖR Sándor 1935 Ethn. XLVI. 88. "A cigányok nagyon éhesek voltak..." (Gyöngyös, Heves m.; 1890-es évek)
7. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 83. "Tréfás versek és versikék 8." (Lőrinczfalva, Torontál m.; gyi: -)
8. RUBINYI Mózes 1901 Nyr. XXX. 230. "Hát a cigányoknak miért nincsen templomuk?" (Szabófalva, Moldva; gyi: -) ld. DÖMÖTÖR 1935 88.)
9. JAKAB Miklós EA 3631 106. "A cigányok temploma, faluja és vetése" (Szenttamás, Udvarhely m.; 1903) AaTh 1204^X + AaTh 1932
10. DÖMÖTÖR Sándor 1932 5.6. "Egyiptomi rokonsági..." (Innen: Pápay Samu: Pozsony vm. népe 246. Nagylég, Csallóköz; gyi: - ; versben)

11. GESZTELYI-NAGY László EA 941. 15-16.17. (Lövöpetri, Szabolcs m.; 1912) MNK 1963₄^X + AaTh 1932.
12. DÖMÖTÖR Sándor 1935 Ethn. XLVI. 88. "Az ecsedi bolondok..." (Csenger, Szatmár m.; 1932)
13. SEEMAYER Vilmos: "Énekes népszokások Somogy és Zala vármegyéből" c. cikkében 1937. Ethn. XLVIII.46-47. (dallammal) (Nagyatád, Somogy m.; 1933)
14. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 111-112. 68. "Egyszer a cigányok összesereglettek..." (Gállocs, Ung m. - Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956; versben)

1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS, 1968 211. 66. =

15. PENAVIN Olga, 1971a ÚMNGy XVI. 580. 195 Anekdóta Szalafőről. (Szalafő, Muravidék, Ju.; 1960-70.) AaTh 1932 + AaTh 1245

Irodalmi variánsok: DÖMÖTÖR Sándor 1932. 3-4. 1. "Egy új históriát mondok tinéktek..." (Innen: Ferenczi Zoltán: A Bocskor-dalokkönyv énekei Erdélyi Múzeum 1898. 379.; versben)

Uo. 4.2. (A Vásárhelyi dalokkönyv CXXVI. éneke. RMKt XV. 212-213.)

Uo. 4. "Bártsak addig meg nem haltál volna..." (M. Nemzeti Múzeum "Kutyaszőr" c. colligatumból.; versben)

Uo. 5.4. "Meghótt, meghótt a cigányok vajdája..." (Innen: Arad vm. monographiája. Arad 1913 III. I-1. 305.; versben)

DÖMÖTÖR Sándor 1929 Ethn. XL 89.78.
(Innen: Hegedüs Lajos 1857. 135.)

Megjegyzés: További töredékek, utalásokat l. DÖMÖTÖR Sándor 1932 és Uő 1935 jelzetű tanulmányokban.

AaTh 1935 Fenékel felfordult világ

(Topsy-Turvy Land; H - ; BN -)

Több versszakból álló tréfás köszöntő, kéregető (mendikás) vers (ének), melyben a rigmusoló (énekes) távoli országokbeli képtelen, a valósággal ellenkező tapasztalatait mondja el a gazda és vendégei mulattatására (motivumait önállóan ld. AaTh 1960A-Z és MNK 1962C₁₋₃^X).

1. NAGY - ERDÉLYI, MTAK Kézirat Ir. 8-r. 206/5 f.v. "Jó vitéz barátim, ide hallgassatok..." (Gyh: - ; XIX.sz. első fele)
2. KELECSÉNYI - ERDÉLYI, MTAK Kézirat Ir. 8-r. 206/26. 9 f. (Család, Nyitra m.; 1844) "Jurcsák" (tréfás versek)

1/ ERDÉLYI János 1846. I. 111-113. 170. "Lakodalmi ünnepély versezetek" között.

3. DAL- és balladagyűjtemény MTAK Kézirat Ir. 4-r. 365/I 99_v-100 f. 41. "Obsitos katona éneke" (Karcza vid.; XIX. sz. közepe)
4. TÖRÖK Károly 1872 MNGy. II. 332-333. "Köszöntők és rigmusok 22." (Csongrád m.; gyi: -)
5. SONNENFELD Mór 1875 Nyr. IV. 238. "Lakodalmi vers. Étel előtt. (Régi kézirat után)".
6. PAPP György 1876 Nyr. VI. "Tréfás mondókák" (Vendégség alkalmával szokták elmondani) (Zajzon, Hétfalu, Brassó m.; gyi: -) AaTh 1935 + AaTh 1960Z + MNK 1960M₅
7. FELMÉRI Lajos 1878 Nyr. VII. 186-187. "Karácsonyi beköszöntő" (Oroszhegy, Udvarhely m.; gyi: -)
8. T. NAGY Imre 1880 Nyr. IX. 426. "Karácsonyi beköszöntő" (Csíkszentkirály, Csík m.; gyi: -)
9. KÁLMÁNY Lajos 1881 I. 71-73. "Tréfás versek 3." (Szeged-Felsőváros, Csongrád m.; gyi: -)
10. HALÁSZ János 1886 Nyr. XV. 377-380. "Vőfény köszöntők" (Rábaköz, gyi: -)
11. SÓLYOM Zoltán EA 898 146-149. "Gúnydalok" között (Ónod, Borsod m.; 1913-1914)
12. TURI Sándor EA 2336 26. "Felköszöntő" (Nagyhalász, Szabolcs m.; 1936 VIII. 24.)
13. BERZE NAGY János, 1940. III. 132-136. 50. "Termőág készítés és termőág köszöntő." (Mohács, Baranya m.; 1937) AaTh 1935
14. PENAVIN Olga, 1971a ÚMNGy XVI. 306. 48. "Csali mese" (Becse, Bácska, Ju.; 1960-70.) AaTh 1935 + AaTh 1965)

15. SEBESTYÉN Ádám, 1981. II. 302. 13. "Egy régi mese" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972.) AaTh 1935
16. DOBOSY László, 1989. 108. "Vőfély köszöntő részlet." (Hangony, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; gyi: -) AaTh 1935

Töredékek:

17. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 24. "Karácsonyi mysteriumok és vizkeresztii játékok 2." (részlet) (Debrecen, Hajdu m.; gyi: -)
18. Uo. 61. 8. (részlet) (Nagybánya, Szatmár m.; gyi: -)
19. Uo. 72. 10. (részlet) (Mindszent, ? ; gyi: -)
20. TÖRÖK Károly 1872 MNGy II. 331. "Köszöntők és rigmusok 21." (Csongrád m.; gyi: -)
21. PAMOTYAY Lajos EA 125 95. "Tréfás verses mesék" között (Balatonkövesd, Zala m.; 1913-1914)
22. MAKKAI - NAGY 1939. 110-111. "Gyermekrigmusok" között (Illencfalva, Maros-Torda m.; gyi: -)
23. MAKKAI - NAGY 1939. 175-176. (Ujévi köszöntő) (Almás-málom, Szolnok-Doboka m.; gyi: -)
24. BALÁSSY Dénes 1880. Nyr. IX. 38-39. "Lakodalmi versek" (Homoród, Udvarhely m.; gyi: -) AaTh 1935 (AaTh 1930).
25. SZABÓ Sándor 1911 Nyr. XL. 92-93. "Tréfás mese" (Écs, Győr m.; gyi: -) AaTh 1935 - AaTh 1930 - AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1962 VI.

26. MAKKAI - NAGY, 1939 146. (Istvánózás alkalmával elmondott tréfás köszöntő) (Székelycsóka, Maros-Torda m.; gyi: -)
AaTh 1930 + AaTh 1935 (részlet)
27. FELMÉRI Lajos, 1877 Nyr. VI. 90. "Karácsonyi tréfás vers"
(Csík; gyi: -) AaTh 1935 + MNK 1960M₆
28. T. NAGY Imre, 1879 Nyr. 8. évf. 190. "Tréfás vers"
(Csíkszentkirály, Csík m.; 1879k) AaTh 1935 (MNK 1960M₆)
29. KÁLMÁNY Lajos, EA 2801 292. 160. "Hol volt, hol nem volt..."
(Dergecs, Zala m.; gyi: -) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + AaTh 1961B^X I /AaTh 1935/, II
30. VASS János, EA 211. 14-15. 105. "Vendégshivogató" (Császboszók, Zala m.; 1930) AaTh 1962 II, III, IV, VI (eltér) + AaTh 1935
31. BELLOSICS Bálint, EA 122G 46-48. "Mese a vendégshivogató köszöntőjében" (Alsólendva, Zala m.; 1940) AaTh 1935 + AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A), VI
- Irodalmi variáns: SZENTSEI daloskönyv (BUDA) 1943. 160-161. 79. "Alia" (XVIII.sz. eleje, Tés, Veszprém m.;)
AaTh 1935 (MNK 1960M₅ + AaTh 1960B + AaTh 1960A + AaTh 1960L)
- 1/ THALY Kálmán 1864 II. 81-84. "Fenekkel felfordult..." (rövidítve)
- Irodalom: TÚRÓCZI - TROSTLER József 1961 "Tótágast álló világ."
In: Magyar irodalom - világirodalom: Bp. 281-307. pp.
- LE GOFF, J. 1979. L' image du monde renversé de la fin du XVI. siècle au milieu du XVII. Paris
(In: Actes du Congrès de Tours 1977)
- TRISTAN, F. - LEVER, M. 1980 Le Monde á l' envers. Paris
- CHARTIER R. - JULIA, D 1976 Monde á l'envers
In: Arc, 65.k. 43-53. pp.

MNK 1935A^X Különös geográfia

(H - ; BN -)

Versbeszedett rátótiádák. (Egyes sorokat ld. a megfelelő tipusszámokon)

"A geográfiából tudjuk a világot
Csodálkozva bámuljuk a sok földi dolgot,
Én különbet nem tudok mint Magyarországból,
Bár sok félét tanultam sok, ritka ujságból.

- /2/ Pesten a husnak fontját huszasért is mérik
Hol a -----;
Rátóton a zsebórát bottal agyon verték,
Debrecenybe az ürgét röptében meglőtték.
- /3/ Kecskeméten a lisztes hordót csapra verték;
Kőrösön a csirkehúst káposztával főzték;
Kókán pedig a lencsét kétszer is megették;
De azt a gyöngyösiek meg is irigyelték.
- /4/ Jászság s Kunság mentében szarkák kodácsolnak;
Jászberényi templomon verebet patkolnak;
Apatin és Kis-Éren csontokat örölnek;
Tasson és Hidén a vargák ködmönnyel köszörülnek.

- /22/ Régi kuruc világban volt egy öreg bába,
Kinek a szű féreg is esett már odvába,
Három zarándok jára -- az orrába;
Ha ezeket nem hiszed, búj -----gába!
1. THALY Kálmán 1864 II. 171-172. "Jászság, Kunság ... A XVII. századból." (ld. Kiss Áron 1891 511.)

2. BORZI NAGY - ERDÉLYI MTAK Kézirattár Ir. 8-r. 206/90 e 2-3. f.1. "Minden féle izé" (Alföld; XIX.sz. első fele)
3. JÓKAI Mór 1856 104-108. "Furcsa faluk" (Gyh, gyi: -)
2/ JÓKAI Mór 1872 80-84. =
3/ JÓKAI Mór 1904 77-80. =
4. JÓKAI Mór 1912. Hm.V. 166. (Epizód "Az én életem regénye" c. munkából)
2/ KOVÁCS Ágnes 1966 18. "Tisztelendő Tüdős József uram..."
5. TÖRÖK Károly 1872. MNGy II. 327. "Köszöntők és rigmusok 16." (Csongrád m.; gyi: -) MNK 1935A^X + MNK 1930_{3a}
6. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 178-179. "Köszöntők és rigmusok 20." (Makó, Csongrád m.; gyi: -; 1-4. 22. versszakát ld. fenn)
7. LIMBAY Elemér 1880-1885 V. 143-146. "Kálon történt meg..." (Gyh, gyi: -)
8. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 81-82. "Tréfás versek és versikék 4." (Szőreg, Torontál m.; gyi: -)
9. RUIK László 1894 Nyr. XXIII. 237. "Tréfás versek" (Zagyva vidéke; gyi: -)
10. PERÉNYI Adolf 1901 Ethn. XII. 263. "A magyar nép elméssége" c. cikkben)
11. ALBERT István EA 889. 47-49. "Egyes falvakra ráfogott csúfolódó mondások a Hegyháti járás 74 községéről" (Kisvaszar, Baranya m.; 1914-1921)

12. BERZE NAGY János 1940 II. 594-595. 27. "Hogyan gunyolik a községöket I." (Becefa, Baranya m.; 1935 VII.)

MNK 1940A^X Falusorolók

(H - ; BN -)

"A koldus koldút, aztán nem adtak neki semmitse. Kislengyel-be teli öntötték a bugyigát, Pajzsszegbe rákijátoztak, Vargaszegbe tele lett a zsákja, Kustánszegbe nem kapott semmitse, Paraszába meg ligbadüt

Natykijátható Paizsszeg,
Bugyiga Kislengyel,
Telizsák Vargaszeg,
Sulleggy ē Kustánszeg,
Ligbadüt Parasza."

1. KRESZNERICS - ERDÉLYI MTAK Kézirattár Ir. 8-r. 206/184 26v. C.n. (Gyh, gyi: -)
2. KRIZA János 1863 89-90. 234. "Gúnyvers" (Udvarhelyszék ? gyi: -) AaTh 1960L + MNK 1940A^X. (BN 1960. 1.)
2/ KRIZA János 1911 I. MNGy XI. 127-129. 234. =
3/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 I. 206-207. 159. "Falugúnyoló "
3. KRIZA - ORBÁN -BENEDEK - SEBESI 1882 MNGy III. 263.34. "Erdő-vidéki falvak gúnynevei" (Székelyföld, gyi: -)
- 4-5. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 81. "Tréfás versek és versikék 1, 2." (Lőrincfalva, Torontál m.; gyi: -)

6. ISTVÁNYFY Gyula 1894 Ethn. V. 185-186. Cn. (Parád, Heves m.; gyi: -)
7. GÖNCZI Ferenc 1914 133-134. "A községek gúnynevei" (Göcsej; 1895-1905)
8. GÖNCZI Ferenc 1948 108-109. g/ "Potyabeszídek a községekre" 1-5. (Göcsej; 1895-1905)
9. BEKE Ödön 1907. Nyr. 36.évf. 239. "Tréfás versek" (Győr-szentmárton, Győr-Sopron m.; 1907k.) MNK 1940A^X
10. BEKE Ödön 1906 NyF 33. 37. "Mivel csúfolják egymást a falusijak?" (Kemenesalja, Vas m.; gyi: -)
11. BUDENZ József 1902. Nyr. 31.évf. 55. "Helységekre ragadt gúnynevek." (Őrség; 1902k) MNK 1940A^X
12. SZABÓ Sándor 1907 NyF 38. "Szólamódok 46." (Nagybajcs, Győr m.; gyi: -)
13. Uo. "Szólamódok 47." (Bácsa, Győr m.; gyi: -)
14. SÓLYOM Zoltán EA 898 229. "Tréfás mondások" között (Ónod, Borsod m.; 1914)
15. BALOGH Jenő 1913. Nyr. 42.évf. 94. "Szólások II." (Gyh: - ; 1913k.) MNK 1940A^X
16. SZINKOVICH Jenő 1915. Nyr. 44.évf. 191. "Gúnyversek 1-5." (Sopron m.; 1915) MNK 1940A^X
17. BERZE NAGY János 1940 II. 595. 27. "Hugyan gúnyolik a községeket?" II. (Katádfa, Baranya m.; 1935. VII.)
18. Uo. 595. 27. III. (Pécsarányos, Baranya m.; 1936)

19. DUKA János EA P 260/1961. 47. "Középcsíki falucsúfoló" /1./ (Ajnád, Csík m.; 1940-1960)
20. Uo. 47. /2./ (Rákos, Csík m.; 1940-1960)
21. Uo. 47. /3./ (Székelyföld, 1940-1960)
22. Uo. 55. "Felcsíki falucsúfoló" (Karcfalva, Csík m.; 1940-1960)
23. Uo. 89. "Kézdiszéki falusorolók" /1./ (Kézdivásárhely, Háromszék m.; 1940-60)
24. Uo. 89. /2./ (Háromszék m.; 1940-1960)
25. Uo. 89. /3./ (Kézdivásárhely, Háromszék m.; 1940-1960)
26. Uo. 91. "Az erdővidéki falvak mondókája" (Háromszék m.; 1940-1960)
27. Uo. 107. "Falucsúfoló gúnyvers" (Udvarhely m.; 1940-1960)
28. Uo. 111. "Farkaslaki cifra bonda..." /igy!/ (Udvarhely m.; 1940-1960)
29. Uo. 125. "Egy más falusoroló gúnyversük így hangzik:" (Udvarhely m.; 1940-1960)
30. Uo. 127. "Falusoroló gúnyversek" /2./ (Zetelaka, Udvarhely m.; 1940-1960)
31. Uo. 139. "Mezőségi falusoroló gúnyvers" (Mezőség, 1940-1960)

32. BAKOS József 1953 ÚMNGy VII. 46. 11. "Szimeiek szatyrosok..."
(Magyarsók, Nyitra m.; 1939-43)
33. Uo. 46. 16. "Alsószelibe való utcacsufoló" (Alsószeli,
Pozsony m.; 1939-43)
- 34-35. POGÁNY Péter EA 8780 781. 189a-b. "Falucsúfolók" (Varga-
szeg, Zala m.; 1943 jan.) 189a szövegét lf.)
36. DÖMÖTÖR Sándor EA 2446 24. "Falucsúfoló" (Őriszentpéter,
Vas m.; 1951)
37. BORBÉLY Judit 1968. MRTV mondóka és gyermekjáték pályáza-
ta. 13.35. (Bezi, Győr-Sopron m.; 1968) MNK 1940A^X
38. BORBÉLY Judit 1971. MRTV mondóka és gyermekjáték pályáza-
zata. 13.7 (Bezi, Győr-Sopron m.; 1967.) MNK 1940A^X
39. SIMON Endre 1971. MRTV mondóka és gyermekjáték pályáza-
zata 88. /2-4.sz./ (Vitnyéd, Győr-Sopron m.; gyi: -) MNK 1940A^X
40. DANCS Lajos 1971 MRTV mondóka és gyermekjáték pályáza-
ta 15. (Gelénes, Szabolcs-Szatmár m.; gyi: -) MNK 1940A^X
41. UJVÁRY Zoltán 1984. Múzeumi Kurir 46. 63-66. 1-"Falucsúfolók
Gömörből." (Gömör-Kishont m. Cs.;) MNK 1940A^X
42. PALÁDI - KOVÁCS Attila 1988. 165-168. 1-"Falucsúfolók."
(Kecső, Szalóc, Körtvélyes, Jablonca, /v/ Gömör-Kishont m.;
Cs.; 1978-1980.) MNK 1940A^X

(H - ; BN -)

"Dorogi pap egy nagyot sz...t! Veresné verte, Dadai dadogta,
Bolemán bolhászta, Szekeres szerelte, Ernyes eresztette, Gál gá-
gároszta, Illés illesztette, Marjalaki marta, Váróci várta, Vikon
vikonyította, Csurka csudálta, Ari aratta, Nánási nádolta, Pap
papolta, Szücs Bálint szürte, Garaguj gátolta, Pója pójálta,
Ari aggatta, Hasi hasította, Kis Rebeka kicsillette, Kabai ka-
parfa, Ábri abdalta, Fodor fodroszta, Rác rakta, Nagy Gazsi
nagyolta, az öreg Saja igen-igen sajnálta!"

1. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 273. "Dajka rimek, gyermekversikék,
dalok s játékok jegyzete" (Lőrinczfalva, Torontál m.;
gyi: -)
2. BEKE Ödön 1905 (NyF 17.) 55-56. "Verses csúfnevek" (N.Győr,
Győr m.; 1903-4)
3. HEILIG Endre EA 457. 34. III. "Tréfás mese" (Erdőtelek-
Feldebrő, Heves m.; 1912)
4. MATÓ - TARCZY EA 498. 345-346. 262. "Töredék" (Sárospatak
vidéke; 1914.)
5. KISS Lajos 1927. Ethn. 38.évf. 263-265. "Csúfolódó vers-
részlet". (Hódmezővásárhely, Csongrád m.; gyi: -) (kéz-
iratból)
6. MAKRA Sándor EA 9296 248-249. 513. (Kisujszállítás, Szolnok
m.; 1950; szövegét lf.)
7. TURI Sándor EA 2336 18. "Kádencia" (Paszab, Szabolcs m.;
1948-1950)

AaTh 1950 Mátyás király lustái(The Three Lazy Ones; H - ; BN 1950^X)

Mátyás király összeszedeti az ország három leglustább emberét, egy házat adományoz nekik. Egyszer a ház kigyullad és az egyik lusta megszólal, hogy talán el kellene menni, a második azt feleli, hogy ha a királynak kellene, majd elviteti őket, a harmadik leinti társait, hogy minek fárasztják magukat a beszéddel. Mind a három bennég a házban. (Mátyás anekdotákat ld. AaTh 921, MNK 921^X és alszámaikon.)

1. KÁLMÁNY Lajos EA 2771. 515. 23. "Mátyás király lustái" (Szeged, Csongrád m.; gyi: -)

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 203. 164. = (A)
2. HUNYADI András 1956. 82-83. "A három lusta" (Zselyk, Beszterce-Naszód m.; gyi: -)
3. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor EA 13.502 106. 64. "Mátyás király lustái" (Istensegits, Bukovina, Nagyvejke, Tolna m.; 1961)
4. ERDÉSZ Sándor EA 6979 2916-2917. 250. "Vót egy herceg, aki három lusta embert az udvarába vitetett" (Szabolcs-Szatmár m.; 1961 v.)

1/ ERDÉSZ Sándor 1968 III. ÚMNGy XV. 449. 208. =
5. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 579. 192. "A három lusta." (Szecsőszentlászló, Muravidék. Ju.; 1960-70.) AaTh 1950
6. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 158. 18. "Anekdoták Mátyás királyról" (Kopács, /v/ Baranya m., Ju.; 1960-70) AaTh 1950

7. GAÁL Károly 1988. 279. 19. "A három lusta" (Mitterpullendorf (Középpulya), Burgenland, Au.; 1962.) AaTh 1950
Vö GRIMM, 1979 479-481. 151^X Die zwölf faulen Knechte

Irodalmi változatok: GYÖRGY Lajos 1938 310-312. 182. "Mátyás király lustái" (Ráday Gedeon verse alapján, 1790)

DUGONICS András 1820 II. 224-225. "Hogy nem röstel beszélni" szólásmondás magyarázataként.

JÓKAI Mór 1856 25-26. /XI./ "Mátyás király lustái"

2/ JÓKAI Mór 1872 21-22. /12./ =

3/ JÓKAI Mór 1904 20. /12./ =

Családi Naptár 1883 1-24. "A nagy Mátyás király..." (Vers, aláírás nélkül)

TÓTH Béla 1898 I. 136. "Mátyás király restjei" (Gyh, gyi: -) ld. BN 1950 (Ráday Gedeon "egy régi szóbeszéd szerint" - nyomán)

AaTh 1950₁ Lustasági verseny

(H - ; BN 1950)

Mátyás király kihirdeti, hogy a leglustább embernek ad száz aranyat. Odahoznak eléje három restet s azok leheverednek az árnyékba. Az első nem válaszol a királynak, mert nem fárasztja magát a beszéddel, a második nem fogadja el a meghívást a királyi ebédre, mondván, hogy ő csak akkor eszik, ha már nem lát. A harmadik nem is válaszol, s csak akkor hajlandó elfogadni a száz aranyat, ha a zsebébe dugják. Megkapja .

1. BOSNYÁK Sándor EA 12.884 98. 43. "Mátyás király lustái" (Siklós, Baranya m.; 1959)

AaTh 1950₂ A három rest királyfi

(H - ; BN 1950)

Egy király halálos ágyán annak igéri a birodalmat, aki három fia közül a legrestebb. A legnagyobb: Engem illet a korona, mert én olyan lusta vagyok, hogy ha a tűz eleibe ültetnének, el nem mozdulnék onnan, ha a lábamat a tűz elégetné is. A közbülső: Engem illet, mert ha fel akarnának akasztani s kezembe egy kardot adnának, nem vágnám el a kötelet, inkább hagynám, hogy felakaszszanak. A legkisebb: Engem illet, mert ha hanyatt fekvé viz csepegne a szememre, nem mozdítanám el a fejemet, inkább vakuljak meg. A király a legkisebbre hagyja az országot.

1. KONSZA - FARAGÓ 1957 126. 73. "A lusta király" (Eresztevény, Háromszék m.; 1948)
2. FARAGÓ József 1969. 211-214. "A három rest királyfi." (Magyaró, Maros-Torda m. R.; 1954) AaTh 1950₂

Irodalmi változatok: HALLER (KATONA) 1900 283. XCL. "Jóra való restségről" (1. kiad. 1695) (BN jegyz.)
Vö. GRIMM 1979. 479. 151. Die drei Faulen

Irodalom: GYÖRGY Lajos 1934. 184. 177. Piger

MNK 1959^X Apró állatok, növények vagy tárgyak

(H - ; BN -)

1. GÖNCZI Ferenc 1948 323. 16. "Em muónárlegien kalangyai" (Bocföldre, Zala m.; 1895-1905) MNK 1889E₁ (MNK 1959^X - AaTh 1882A) + MNK 1880A^X (elhomályosult).

2. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 312a-b. /172./ Cn. (Magyarszentmárton, Torontál m.; gyi: -) AaTh 1961B^{XI} (MNK 1959^X), II, III, IV, V, VI, VII.

AaTh 1960 Óriás állatok, növények vagy tárgyak

The Great Animal or Great Object

AaTh 1960A Az óriás ökör, ló stb.

(The Great Ox ; H 1960A ; BN 1960 2.)

1. KRIZA János 1873 Nyr. II. 88-89. "A kutya kabala" (Zetelaka, Udvarhely m.; gyi: -) H 1.; BN 1960 2.)
- 2/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 382-384. 48. =
- 3/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 876-878. 341. = (A)
- 4/ KRIZA - KOVÁCS 1961 253-256. /23./ =
2. BÉRES András EA 4137. 39-40. 2. "A bikabornyu" (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1950)
- 02/ BÉRES András EA 6001 108-109. 2. =
- 1/ BAJKÓ - BÉRES 1955 50-52. "A bikaborju" (A)
- 2/ ORTUTAY - KATONA 1956 II. 389-390. 48. = (A)
- 3/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 879-880. 342. = (A)
- 4/ FARAGÓ József 1962 /1953⁴/ 25-27. /10./ = (B)
- 5/ BÉRES András, 1967. ÚMNGy XII. 379. 93. = (A)
3. GAÁL Károly 1988. 343-344. 62. "Ki tud nagyobb hat hazudni?" (Unterwart /Alsóór/, Burgenland, Au.; 1962) AaTh 1920+ AaTh 1920A+AaTh 1960A

Irodalmi változatok: SZENTSEI daloskönyv (BUDA) 1943 160-161.
79. "Alia" (Dunántúl; 1704 körül) AaTh 1935
(MNK 1960M₅ + AaTh 1960B + AaTh 1960A +
AaTh 1960L)

THALY Kálmán 1864 II. 81-84. "Fenékkal föl-
fordult" (Rövidítve)

DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I.
I. 303-304. "Versenyhazugságok" /1./ (Innen:
Budai kalendárium 1807) AaTh 1920C I, II
AaTh 1960A + AaTh 1889K III (ökör)

MNK 1960A₁ A jó fejős tehén

(H - ; BN -)

Annyi tejet ad, hogy gödörbe kell fejni. (Belőle fejték a
tejutat)

Irodalmi változat: DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I.
304. "Versenyhazugságok" /2/(Innen: Váci
kalendárium 1829) MNK 1920K^X I, II (AaTh
1960G + MNK 1960A₁ - AaTh 1892^X), III.

AaTh 1960B Az óriás hal

(The Great Fish ; H - ; BN -)

1. BÁLINT Sándor 1975. ÚMNGy XVII. 519-531. "Amikor még legény
voltam." (Szeged, Csongrád m.; 1966.) AaTh 1960D + AaTh 1875
+ AaTh 1960B + AaTh 1889G

Irodalmi változat: SZENTSEI - BUDA 1943 160-161. 79. Alia
(Dunántúl; 1704 körül) AaTh 1935 (MNK
1960₅ + AaTh 1960B + AaTh 1960A + AaTh
1960L)

THALY Kálmán 1864. II. 81-84. "Fenékkal
felfordult világ..."

AaTh 1960D A nagy kerti vetemény

The Great Vegetable; H 1960D ld. AaTh 2044; BN 1960 3.)

1. KÁLMÁNY Lajos 1891 III. 186. "Csali mesék 7."
(Szőreg, Torontál m.; gyi: -) (BN 1960 3.) (Káposzta)
2. BERZE NAGY János 1907 522-524. 75. "Nem igaz" (Eger,
Heves m.; 1905 II.) AaTh 1920C (AaTh 1960D + AaTh 1889P
+ MNK 1889D₁ + AaTh 1889K) (dinnye: ld. AaTh 1960L is)
3. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkut,
Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^XII
+ AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁ I, II (AaTh
1960D), III + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/
(gomba)
4. ERDÉSZ Sándor EA 6979 422-425. 16. "Görögdinnye" (Szabolcs-Szatmár m.; 1958 XII.)

1/ ERDÉSZ Sándor 1968 III. ÚMNGy XV. 450-451. 209. =
5. BÁLINT Sándor 1975. ÚMNGy XVII. 531-534. "Katonavirtus." (Szeged,
Csongrád m.; 1965.) AaTh 1960D + AaTh 653
6. BÁLINT Sándor 1975. ÚMNGy XVII. 519-531. "Amikor még legény
voltam." (Szeged, Csongrád m.; 1966.) AaTh 1960D + AaTh 1875 +
AaTh 1960B + AaTh 1889G

AaTh 1960E Az óriás épület^X

(The Great Farmhouse; H - ; BN -)

1. KONSZA - FARAGÓ 1957. 173-174. 108. "A szabadságolt katona" (Maksa, Háromszék m.; 1933) AaTh 1920C I, II, (AaTh 1960E + MNK 1963₁^X) III.

Irodalmi változat: HEGEDŰS Lajos (Öreg; 1857) 133-134. /110/
"Az obsitos cigány"

2/ HEGEDŰS Lajos (Öreg; 1864) 191. 235. =

3/ HEGEDŰS Lajos (Öreg; 1870) 123-124. 239. =

ld. DÖMÖTÖR Sándor 1929 Ethn. XL. 89. 79.

AaTh 1960F A nagy üst(The Great Kettle ld. AaTh 1920A₁)AaTh 1960G A nagy fa (égig növő növények)

(The Great Tree; H 1960G; BN - ; 1. AaTh 317, 555, 1889K, 1962)

1. /GAÁL György/ MTAK Kézirat Ir. 4-r. 66 24v C.n. (befejezés hiányzik); /1812-1822/ AaTh 1920C I, II, III (AaTh 1960G).
2. BERZE NAGY János 1940 II. 339. 152. "A háromfertálos legény" (Hosszuhetény, Baranya m.; 1934) AaTh 852 I, II (AaTh 1960G) III.
3. KOVÁCS Ágnes, 1944 II. ÚMNGy VI. 90-93. 74. "Az éigig író paszuj" (Ketesd, Kolozs m.; 1940-42)
4. KOVÁCS Ágnes EA 3912 448. 133. "A nagy fa" (Ketesd, Kolozs m.; 1941 IV.)

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 266. 36. =

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 882-883. 344.
Gönczi papó történetei /2/

Irodalmi változat: DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk I
304. "Versenyhazugságok" /2/ (Innen: Váci
kalendárium 1829) MNK 1920K^X I, II. (AaTh
1960G + MNK 1960A₁ - AaTh 1892^X) III.

MNK 1960G^{XX} A nagy jegyenyenyárfa

(H - ; BN -)

Egyszer volt, hol nem volt,
hetedhétországon is túl volt
egy hetvenhétéves nyárfa.

A hetvenhétéves nyárfának
a hetvenhetedik ágán volt
egy hetvenhétéves szoknya.

A hetvenhétéves szoknyának
a hetvenhetedik ráncában volt
egy hetvenhétéves kis könyv.

A hetvenhétéves kis könyvnek
a hetvenhetedik oldalán volt
ez a kis mese,

akit most el akarok mondani.

(mesekezdő formula vagy csali mese; a sokráncú szoknyát
önálló motívumként ld. MNK 1961K^X)

1. ERDÉLYI János 1846, I. 459-466. "A három királyfi" (Pest 1846) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100A^X (folyt. AaTh 303 (AaTh 300))

- 0/ ERDÉLYI János MTAK Kézirat. Ir. 8-r. 206/95. Monda a három királyfiról. H
- 2/ STIER, Georg 1850. 1-14. Die drei Königssöhne. (C)
- 3/ JONES - KROPF 1889. 110-117. /20./ The three Princes (C)
2. MERÉNYI László 1862 I. 1-62. /1./ "Az ólombarád" (Sajó-völgye; gyi: -) MNK 1960^{XX} (MNK 319^X) + AaTh 1961A^X + AaTh 1961B^X III
3. PAP Gyula, 1865. 101-107. III. "A kigyóruha." (Palócföld, Salgóvidék, Nógrád m.; 1865) MNK 1960^{XX} - MNK 425A^X
- 2/ JONES - KROPF, 1889. 282-287. /50./ Snake Skin. (C)
- 3/ BENEDEK Elek, 1894-96⁴ IV/1. 217-222. 42. "A kigyóbőr." (B)
4. TURCSÁNYI Andor 1873 Nyr. II. 469-470. "Mesekezdés" (Bakony; gyi: -)
5. KÁLMÁNY Lajos 1881, I. 159. "Csali mesék 10." (Szeged-Madarasztó, Csongrád m.; gyi: -)
6. KÁLMÁNY Lajos 1882 II. 153. "Csali mesék 1." (Szaján, Torontál m.; gyi: -) AaTh 1961B^X + MNK 1960^{XX}.
7. ZOLNAI Lajos, 1886. Nyr. 15.évf. 326-330.; 373-377. "Babszem Jankó." (Tolmács, Nógrád m.; gyi: -) MNK 1960^{XX} + AaTh 563 + AaTh 314A (AaTh 314) + MNK 1923^X
8. BENEDEK Elek 1894-96⁶ I/2. 108. "A két bors ökröcske." (Székelyföld, gyi: -) MNK 1960^{XX} + MNK 2100F^X + AaTh 532^X

9. LÁSZLÓ Géza 1899. Nyr. 28.évf. 418-421. "A fekete király-kisasszon" (Zilah, Szilágy m.; 1899k) MNK 1960^{XX} (MNK 2100F^X) + MNK 400A^X + AaTh 401A + MNK 1923^X
10. MAILAND Oszkár, 1905. MNGy VII. 543-546. 13. "A szegény ember és a zenészek" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) MNK 1960^{XX} + AaTh 1539
11. MAILAND Oszkár, 1905. MNGy VII. 511-521. 9. "Szűz Mária keresztlányja" (Szováta, Maros-Torda m.; 1902.) MNK 1960^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 710
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. II. 831. 116. =
12. SZENDREY Zsigmond 1928.Ethn. XXXIX. 28. (Szatmár m.; gyi: -) MNK 1960^{XX} + MNK 1961G^X - MNK 1961J^X
13. SZENTMÁRTONI Kálmán (1944) 108-123. "A barna tehén fia" (Székelyföld, gyi: -) MNK 1960^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 511A + AaTh 301B + MNK 301B^X + MNK 1961A₃^X + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X - MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. I. 125-139. 5. =
14. DÉGH Linda, 1945. 12-28. "Vitéz János és Hollóferyniges" (Sára, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1944) MNK 1960^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 1961B^X + MNK 2100A₂^X (A^X) + MNK 2100D^X + MNK 552A^X + MNK 400C^X + AaTh 300A^X + AaTh 556F^X + MNK 300A^{XX} + MNK 1961A₂^X + MNK 2101G^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. II. 110-136. 57. =
15. BÉRES András 1967. ÚMNGy XII. 309-311. 55. "A szegény ember erősebbé teszi az ördögöt" (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1948.) MNK 1960^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 1133 (AaTh 1130)

16. ORTUTAY -DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 40-50. 129. "A pénz mindent megcsinál" (Andrásfalva, Bukovina, R., - Kakasd, Tolna m.; 1948) MNK 1960G^{XX} + MNK 2100A^X + (AaTh 854 bev.)
17. BÉRES András EA 4137 110. 25. (Mesebefejező) (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1949 VII.)
18. DÉGH Linda 1955, I. ÚMNGy VIII. 137-154. 15. "Kégyó-királyfi" (Andrásfalva, Bukovina, R., - Kakasd, Tolna m.; 1950; hf.) MNK 1960G^{XX} + (AaTh 425A bev.)
19. DÉGH Linda 1955. ÚMNGy VIII. 349-359. 34. "A büszke királykisasszony" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1950.) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 900 + MNK 1961A₄^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 74-89. 134. =
20. DÉGH Linda 1955. ÚMNGy VIII. 429-436. 44. "A két testvér" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1950) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 1536A + MNK 1961A₄^X
- 1/ ORTUTAY -DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 657-668. 288. A két testvér öröksége.
21. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 59. 23. "Jegenye nyárfa" (Gálóc, Ung m.; Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956 X.)
- 1/ ERDÉSZ-HALMOS - KOVÁCS 1968 29.1. "Jegenyenyárfa"
22. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 429. 110. "Csalimese" (Horgos, Bácska, Ju.; 1960-70) MNK 1960G^{XX}
- 2/ PENAVIN Olga 1971b. 122. =

23. PENAVIN Olga 1984. ÚMNGy XIX. 389-402. Cím nélkül (Kopács, /v/ Baranya m.; Ju.; 1942.) MNK 1960G^{XX} + AaTh 1525A + AaTh 804B + AaTh 1062 + AaTh 1072
24. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 90-93. 8. "A szegény ember fia meg az óriások" (Kopács, /v/ Baranya m. Ju.; 1960-70.) MNK 1960G^{XX} + mesei reminiscenciájú igaz történet
25. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 328-330. 67. "Betyárkapitány" (Zenta, Bácska, Ju.; 1960-70.) MNK 2100A₂^X + MNK 1960G^{XX} + AaTh 955
26. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 169-188. 29. "A gyerek meg a tátós ló" (Várdaroc, /v/ Baranya m. Ju.; 1960-70.) MNK 1960G^{XX} + MNK 2100F^X + AaTh 312D + AaTh 531 + AaTh 315
27. VILLÁNYI Péter 1989. 83-90. 7. "A három királyfi és a három királylány" (Zabar, Nógrád m.; 1982.) MNK 1960G^{XX} + MNK 312E^X

AaTh 1960J A nagy madár (tyúk) és óriás tojása

(The Great Bird; H - ; BN -)

1. GAÁL Károly 1988. 364. 90. "Amikor az Úristen nőszül" /Unterwart (Alsóór), Burgenland, Au.; 1962./ AaTh 1920A + AaTh 1960J + AaTh 1960L

AaTh 1960K A nagy kenyér

(The Great Loaf of Bread; the Great Cake; H - ; BN -)

1. BERZE NAGY János 1940 II. 479. 265. "Anyám kenyeret sitótt" (Katádfa, Baranya m.; 1935 IX.)

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 881. 343. = (A)

AaTh 1960L A nagy tojás (dinnye)

(The Great Egg; H - ; BN 1960 1.)

A fiu bicskája (fejszéje) beleesik, utánaugrik. Odabenn találkozik egy lovas huszárral (csikóssal, regiment katonával), aki (akik) lovát (lovaikat, ménesüket) keresi(k) már hosszú idő óta. Segítségével megtalálja (sem találja) a bicskáját s valahogy kijut a tojásból (dinnyéből). (Ld. AaTh 1889K keretében is.)

1. SZILCZ - GULYÁS 1931 54-56. /6./ "Egy hitetlen Király Kis Asszonyról" (Vasmegeyer, Szabolcs m.; 1789) AaTh 852 I, II (AaTh 1920A₁ + AaTh 1960L), III.

2. KRIZA János 1863 89-90. 234. "Gúnyvers" (Udvarhelyszék; gyi: -) AaTh 1960L + MNK 1940A^X. (H-; BN 1960.1.)

2/ KRIZA János 1911 I. MNGy XI. 127-129. 234. =

3/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 I. 206-207. 159. "Falugúnyoló".

3. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirattár Ir. 4-r. 397/I. 5-8. "Mesék III." (Zilah, Szilágy m.; XIX.sz. közepe) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I, II (AaTh 1960L - AaTh 1889K - AaTh 1962 V-VI), III.

4. Uo. II. 116. f.Cn. (Ráton, Szilágy m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV /AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/, V, VI.

02/ DAL- és balladagyűjtemény MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 365/I 60 f. /4./ Cn.

1/ ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 468-469. XIII/IV.

"Az egyszerei gyerek" (BN 5.)

5. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 459-463. XIII/1. "Az egyszerei gyerek" (Bihar m.; 1863-1871) MNK 1961E^{XI} (eltér), III, II + AaTh 1960L + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X.

2/ ARANY László 1901 144-147. /16./ =

3/ ARANY László 1914 (1901⁵) 153-157. /16./ =

6. KERTÉSZ József 1885 Nyr. XIV. 570-571. "Tréfás mese" (Bókaháza, Zala m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A) V + AaTh 1960L + AaTh 1886 (eltér)

7. TÖRÖK Ferenc 1896 13-14. "Egy kis szemétdombon" (Székelyföld; gyi: -) - AaTh 1960L (Vö. 3. vált.)

8. SZENDREY Ákos EA 616 160-165. "Tréfás mesék 1. A hazug kondás" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 852 I, II /AaTh 1960L + AaTh 1920A₁ (romlott) - MNK 1920J^X I, II, III (eltér) - AaTh 2014A/, III.

9. BERZE NAGY János 1940 II. 480-482. 267. "A szógalegény" (Boda, Baranya m.; 1935 XI) AaTh 1962 II, III (AaTh 1886 (eltér), IV, V, VI + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L).

10. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyiregyháza, Szabolcs-Szatmár m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I-II /AaTh 1962 I, II - AaTh 1249 + AaTh 1886 + AaTh 1889P - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1962 IV, V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/ III.

11. MAKRA Sándor EA 9296 340-341. 27. "A pirosnyelű bicska" (Kisujszállás, Szolnok m.; 1950)

12. Uo. 341-342. 28. "A hutykura-bicska" (Kisujszállítás, Szolnok m.; 1950)
13. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 45-46. 18. "Mikor kicsi voltam, elmentem seregjét szedni" (Gállocs, Ung m.; Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956-57.) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1960L + MNK 1923^X

1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 85-86. 14. =

14. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS EA 7120. 28-30. 5. "Nagynéném lakodalma" (Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1956) AaTh 1962 I /MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + MNK 1880A^X (eltér) + AaTh 1962 II, IV, V

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 892-895. 346. =

15. GAÁL Károly 1988. 364. 90. "Amikor az Úristen nőszül" /Unterwart (Alsóőr), Burgenland, Au.; 1962./ AaTh 1920A + AaTh 1960J + AaTh 1960L

16. PENAVIN Olga 1984. ÚMNGy XIX. 32-33. 7. "Hazudós mese" (Bácsföldvár, Bácska, Ju.; 1971-77.) AaTh 1962 + MNK 1886₂ + AaTh 1960L + MNK 1960L₁^X + AaTh 1960Z

17. SEBESTYÉN Ádám 1981 II. 245. 3. "A tojás" (Kakasd, Tolna m.; 1974.) AaTh 1960L-

18. SEBESTYÉN Ádám 1981 II. 74. 107. "A csürketojás" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1974.) AaTh 1960L

Irodalmi változat: SZENTSEI daloskönyv (BUDA) 1943 160-161.

79. "Alia" (Dunántúl; 1704 körül) AaTh 1935 (MNK 1960M₅ + AaTh 1960B + AaTh 1960A + AaTh 1960L)

1/ THALY Kálmán 1864 II. 81-84. "Fenékkel felfordult..." (rövidítve)

MNK 1960L₁^X A nagy tök

1. PENAVIN Olga 1984 ÚMNGy XIX. 32-33. 7. "Hazudós mese" (Bácsföldvár, Bácska, Ju.; 1971-77) AaTh 1962 + MNK 1886₂ + AaTh 1960L + MNK 1960L₁^X + AaTh 1960Z

MNK 1960M₄ Az óriás szunyog rengeteg zsirja

(H - ; BN -)

Volt nekem egy szunyogom,
Nagyobb volt a lónál,
Kisütöttem a zsirját,
Több volt száz akónál,
Aki eztet elhiszi,
Bolondabb a lónál.

1. KRESZNERICS - ERDÉLYI MTAK Kézirat Irod. 8-r. 206/184 127.f. (Gyh, gyi:-)
2. RÁTH - ERDÉLYI MTAK Kézirat Irod. 8-r. 206/138 16.f. 57. (Győr; gyi: -)
3. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 347-348. "Dajkarimek, gyermekdalok s játékok 17." (Fehérmegye, gyi: -)
4. STEINER (SIMONYI) Zsigmond 1872 Nyr.I. 187. "Tréfás versike" (Gyh, gyi: -)
5. HANTZ Gyula 1876 Nyr. V. 283-284. "Gyermekversikék" (Magyar Ittebe, Torontál m.; gyi: -) MNK 2019A^X (MNK 1960M₄)
6. LIMBAY Elemér 1880-1885 III.9. 405. 2. "Fogtam egy szunyogot"
7. MARUSKA Mihály 1889 Nyr. XVIII. 141-142. "Gyermekmondókák" (Szatmár; gyi: -) MNK 1960M₄ (bővebb)

8. KISS Áron 1891 14. XV.1. (Kiolvasó mondóka) (Kisoroszi, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1885-1887;szövegét lf.)
9. VIDA Sándor 1901. Ethn. XII. 129."Gyermekversek 20."/Bácsa, Győr-Sopron m.; 1901k/
10. HORVÁTH Endre 1906 (NyF 34.) "Tréfás versikék 147" (Lovászpátona, Veszprém m.; /1901-1906/)
11. ISTVÁNYFY Gyula 1911 Ethn. XXII. 368. "Tréfás versek I." (Mercse, Borsod m.; gyi: -)
12. N. BARTHA Károly 1931 14. (Betlehemes játék részlet) (Mikepércs, Hajdú m.; gyi: -)

MNK 1960M₅ Az óriás szunyog csontja mint Duna-híd

(H - ; BN -)

Egy nemes ember meglő egy szunyogot, bőrével bélelteti mentéjét.

"Örömeben ottan gondolkodik vala,
Hogy annak csontjait miképpen használja.
De jobb hasznát annak másképp nem vehetné,
Mint úgy hogy a Dunán a hidat emelé,
A két szárcsontjából lábakat formála,
És a más két lábbal gerendát csinála.
Oldala csontjait ezekre felrakta,
Ilyen drága hidat szunyogból állita.
Aki ezt nem hiszi, menjen fel Budára,
Kinek sok pénze van, léssen jó vására.
A szunyoghájából is vehet két pótrára,
Ezzel szekér kenni megéri utjára."

1. PAPP György 1876 Nyr. VI. "Tréfás mondókák" (Vendég-ség alkalmával szokták elmondani) (Zajzon, Hétfalu, Brassó m.) AaTh 1935 + AaTh 1960Z + MNK 1960M₅ (szövegének ide tartozó részér lf.).

Irodalmi változat: SZENTSEI daloskönyv (BUDA) 1943 160-161. 79. "Alia" (Dunántúl;1704 körül) AaTh 1935 (MNK 1960M₅ + AaTh 1960B + AaTh 1960A + AaTh 1960L)

1/ THALY Kálmán 1864 II. 81-84. "Fenékkel fölfordult..." (rövidítve)

MNK 1960M₆ A nagyorrú bolha

(H - ; BN -)

Egy nagyóru bóha
Ugy nálunk kapott vót,
Ebéden, vacsorán
Mindig csak nálunk vót.
De annak a szeme
Olyan szörnyü nagy vót,
Mikor kinyitotta,
A ház világos vót.

De annak a hasa
Olyan szörnyü nagy vót,
Hogy a Duna vize
Mind belé rekedt vót.

1. FELMÉRI Lajos 1877 Nyr. VI. 90. "Karácsonyi tréfás vers" keretében (Csík? gyi: -) AaTh 1935 + MNK 1960M₆

2. T. NAGY Imre 1879 Nyr. VIII. 190. "Tréfás vers"
(Csíkszentkirály, Csík m.; gyi: -) AaTh 1935 + MNK
1960M₆.
3. BARTÓK - KODÁLY /1921/ 133. 101. "Egy nagyorru bóha..."
(dallammal) (Gyergyószentmiklós, Csík m.; 1910) (szövegét
lf.)

2/ FARAGÓ József 1962 /1953⁴/ 30. /12./ "A bolha"

MNK 1960M₇ Az óriás keresztispók

(H - ; BN -)

Két lába a földön, kettő az égen, s a s...it nyalja. A lábán a szőrök úgy állnak, mint a létrafokok. A hős felmászik rajta az égbe. (Rendszerint AaTh 1889K előzménye.)

1. BERZE NAGY János 1940 II. 480-482. 267. "A szógalegény"
(Boda, Baranya m.; 1935 XI.) AaTh 1962 II, III (AaTh
1886 (eltér), IV, V, VI + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K
(AaTh 1960L)).
2. VÉGH József 1944 58. "Hazudozó mesék" /1/ (Magyarhomorog,
Bihar m.; 1943) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ -
AaTh 1889K + MNK 1880A^X (AaTh 1882A + AaTh 1962) IV-VI
3. MAKRA Sándor EA 9296 256-257. 532. Cim nélkül (Kisújszállás,
Szolnok m.; 1950) AaTh 1960M₇ + MNK 1920K^X
4. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS EA 7120 28-30. 5. "Nagynéném lakodalma"
(Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1956) AaTh 1962 I +
MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + MNK 1880A^X (eltér)
+ AaTh 1962 II, IV, V.

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 892-895. 346. = (A)

MNK 1960M₈ Az óriás méh

(H - ; BN -)

1. BENEDEK Elek 1894-96⁶ I/2 112-117. "Gácséra" (Székelyföld
gyi: -) AaTh 1960Z + MNK 1960M₈ + MNK 1889D₁^X

AaTh 1960Z Egyéb óriás lényekről és tárgyokról szóló

történetek

(Other Stories of Great Objects and the Like; H - BN -)

1. PAPP György 1876 Nyr. VI. "Tréfás mondókák" keretében
(Vendégség alkalmával szokták elmondani; óriás szikla)
(Zajzon, Hétfalu, Brassó m.; gyi: -) AaTh 1935 + AaTh
1960Z + MNK 1960M₅
2. BENEDEK Elek 1894-96⁶ I/2 112-117. "Gácséra" (Székely-
föld gyi: -) AaTh 1960Z + MNK 1960₈ + MNK 1889D₁^X
3. RÓZSA-féle Családi Naptár 1926 80. "Ki mond nagyobbat"
(Szerző nélkül) OSzK 390. (Óriás macska - óriás bosnyák
óriás csajkával.)
4. MAKRA Sándor EA 9466 31. 57. "A hizott kacsa" (Kisuj-
szállás, Szolnok m.; 1954) (Az óriásra hizlalt kacsa
pici zsirja)
5. KONSZA - FARAGÓ 1957 173-174. 108. "A szabadságolt katona"
(Maksa, Háromszék m.; 1933) (az égigérő fellelgvár) AaTh
1920C (MNK 1960Z + MNK 1963₁^X) III

6. PENAVIN Olga, 1984. ÚMNGy XIX. 32-33. 7. "Hazudós mese" (Bácsföldvár, Bácska, Ju.; 1971-77.) AaTh 1962 + MNK 1886₂ + AaTh 1960L + MNK 1960L₁^X + AaTh 1960Z

AaTh 1961A^X Lagziban mulatság

(Rivers in a Bag; H - ; BN 1961^{XXB})

Áll a lakodalom. Az ajtó sarkában Tisza, Duna, Dráva, Száva egy nagy zsákba bezárva. A nagy táncolásban a mesemondó sarkantyuja kihajítja a zsákot, a lakodalmas népet elviszi a víz. A mesemondó ijedtében megfogja egy kutya farkát, az kakál egy hosszut, abból horgot csinál, beleakasztja az egyik hallgató orrába s kimentti a vízből. "Ha nem hiszik, nézzék meg, most is ott van a két lyuk az orrán!" (Mesevégző)

1. BARTÓK - ERDÉLYI MTAK Kézirat Ir. 8-r. 206/169 9-16. f.2. "Monda az özvegy emberről s árva lányáról" (Máramarossziget, Máramaros m.; 1847) AaTh 510A bef.

1/ ERDÉLYI János 1848 III. 252-262. 7. "Az özvegy ember és az árva lány" (BN 1.)

2/ JONES - KROPF 1889 207-216. /39./ "The Widower and his Daughter"

3/ /PINTÉR Sándor 1891 91-100. "Mese"/ (BN 14.)

4/ BENEDEK Elek 1894-96⁴ IV/2 91-99. 19. "Hamupipőke".

2. IPOLYI Arnold 1914. MNGy XIII. 202-216. 31. "Bendebugk" (Nyírbátor, Szabolcs-Szatmár m.; 1850k) MNK 2100A + AaTh 518 (bővebb) + AaTh 314 + AaTh 306 + D1470. 1. 16. mot. + AaTh 1961A^X

3. MERÉNYI László 1862 I. 1-62. "Az ólombarád" (Sajóvölgye; gyi: -) MNK 319^X keretében (BN 2.)

4. KISFALUDY Társaság gyűjt. MTAK Kézirat. Ms. 10.020/VIII. 152-168 f. "Rádó és Anyicska" (Nagykőrös - Nagyszalonta 1854? Arany Jánosné kezeirása) AaTh 313 bef.

1/ ARANY László 1862 41-82. /4./ = (BN 3.)

2/ ARANY László 1901 66-97. /7./ =

3/ ARANY László 1914 (1901⁵) 69-103. /7./ =

4/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960.I.297. 15. =

5/ SOLYMOSSY Sándor 1936. 381-407. Rádó et Anyicska (C)

5. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 459-463. XIII/1. "Az egyszeri gyerek I." (Bihar m.; gyi: -) MNK 1961E^{XI} (eltér) III, II + AaTh 1960L + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X. (BN 6.)

2/ ARANY László 1901 144-147. /16./ =

3/ ARANY László 1914 (1901⁵) 153-157. /16./ =

6. TÖRÖK Károly 1872 375-388. 1. "A vasfejű ember" (Csongrád m.; gyi: -) AaTh 361^X bef. (BN 7.)

7. LÓCSKAY József 1875 Nyr. 4.évf. 231-234. "A két testvér" (Újkígyós, Csongrád m.; 1875.) MNK 2101D^X + AaTh 303- AaTh 300 + AaTh 1961A^X

8. KÁLMÁNY Lajos 1882 II. 115-118. 1. "Tehén fiú, szép vitéz Jankó" (Szaján, Torontál m.; gyi: -) AaTh 301B bef. (BN 9.)

9. GECSER Béla 1885 Nyr. XIV. 375-380. "Királymese" (Tamásvár-alja, Ugocsa m.; gyi: -) AaTh 552A bef. (H 10. BN 10.)

10. PASZLAVSZKY Sándor 1888 Nyr. XVII. 278-282. "A huszárkatona meg fejeér Rozália" (Sátoraljaujhely, Zemplén m.; gyi: -) (BN 12.)
11. HALÁSZ Ignác 1897 Nyr. 26. évf. 235-238. "A kiráfi meg a tündérkisasszon" (Csetény, Veszprém m.; gyi: -) MNK 400A^X + AaTh 518 + AaTh 1961A^X
12. KÁLMÁNY Lajos 1914. 2. 164-168. 54. "Kolondzijás kiráj" (Törökbecse, Torontál m.; 1913.) AaTh 552A + MNK 400C^X + MNK 300A^X + MNK 300A^{XX} + AaTh 1961A^X
13. LOSCHDORFER Anna 1937 Ethn. 48. évf. 348-351. "Látlak, szivem, látlak" (Buják, Nógrád m.; gyi: -) AaTh 311 + AaTh 1961A^X (dalbetétes mese)
14. BODNÁR Bálint EA 9918 252-253. "Ami soha meg nem történt" (Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954.) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV, V, VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I-II + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X
15. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 275-284. 37. "Mese a nagy lakodalomról" (Topolya, Vajdaság, Ju.; 1960-70.) AaTh 303 + AaTh 300 + AaTh 1961A^X
16. SZABÓ Judit 1977 69-98. /1./ "A Zöld király fia" (Gernyeszeg, Maros-Torda m., R.; 1967.) MNK 1961H^X + AaTh 317 + AaTh 1961A^X
17. VILLÁNYI Péter 1989 116-119. 17. "Az őztestvér" (Zabar, Nógrád m.; 1981.) AaTh 450 + MNK 1961A²_X (AaTh 1961A^X)

MNK 1961A₁^X Egy csepp leves...

Tál tányér elég vót
Kenyér cipó kevés vót
Istenes ember vót
Aki egy csepp levest kaphatott

1. KRIZA János 1956 II. 286. 30. "Az álomlátó fiú" (Székelykeresztúr, Udvarhely m.; 1850k.) MNK 725A^X + MNK 1961A₁^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 II. 888-901. 121. =
2. KRIZA János 1956 II. 347-354. 40. "A fortélyos lány" (Székelykeresztúr, Udvarhely m.; XIX.sz. közepe) AaTh 875 + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X (csonka)
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 61-67. 132. =
3. HORGER Antal 1908 MNGy X. 35-44. 3. "Erős János" (Pürkerec, Brassó m.; 1890k.) AaTh 650A + AaTh 1000 + AaTh 1725 + MNK 1961A₁^X (MNK 1923A^X)
4. HORGER Antal 1908 MNGy X. 45-48. 4. "Buhú" (Pürkerec, Brassó m.; 1890k.) AaTh 883A + MNK 1961A₁^X (MNK 1923A^X)
5. HORGER Antal 1908 MNGy X. 8596. 10. "A vasfejű farkas" (Pürkerec, Brassó m.; 1890k.) AaTh 471 + AaTh 361^X + MNK 1961A₁^X
6. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 430-435. 5. "A tizenkét koronás hattyu és a csiháninget fonó testvérkéjük" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 451 + MNK 1961A₁^X

7. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 435-467. 6. "Borsszem vitéz és szép Júlia, aki erdőt zöldít s füvet virágoztat"
(Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 312D + AaTh 409B^X
+ MNK 400C^X + AaTh 300A^X + griff madár epizód + MNK 300A^X
+ MNK 1961A₁^X
8. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 379-394. 2. "Nád Péter"
(Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 707 (AaTh 532^X +
AaTh 554- AaTh 451) + MNK 1961A₁^X
9. KÁLMÁNY Lajos 1914.I.1-13. 1. "Köles" (Magyarszentmárton, Torontál m.; 1912.) AaTh 463A^X + AaTh 301B + MNK ^X302 + MNK ^X302A^X + MNK 1961A₁^X (A₅^X)
10. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 284-289. 185. "A jáger meg a katona" (Csíkmenaság, Csík m.; 1942.) AaTh 952 + MNK 1961A₁^X
11. SZENTMÁRTONI Kálmán (1944) 108-123. "A barna tehén fia"
(Székelyföld, gyi: -) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 511A + AaTh 301B + MNK ^X301B + MNK 1961A₃^X + MNK 1961A₁^X
+ AaTh 1961B₁^X - MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960.I. 125-139. 5. =
12. FARAGÓ József 1955 33-47. "Szikszai" (Székelyföld, 1890k.) MNK 590A^X + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X + MNK 2100G^X + MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960.II. 847-861. 119. =

MNK 1961A₂^X Sárga lé

Csaptak olyan lakodalmat, hogy Incidától Boncidáig folyt a sárga lé (Mesevégző)

1. TÖRÖK Károly 1872 MNGy II. 389-397. II. "János királyfi és Szélike" (Csongrád m.; XIX. század közepe) MNK 2100A^X + AaTh 653 + MNK 1961A₂^X
2. TÓTH Lajos 1890 Nyr. 19. évf. 523-526. "Mese az apollóniai királyfiról" (Runya, Gömör-Kishont m.; 1890k.) MNK 1961G^X + MNK 978^X + MNK 1961A₂^X + MNK 2101A₁^X
3. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 23-29. 3. "A kis rák" (Eger, Heves m.; 1904.) AaTh 312D + AaTh 307 + MNK 1961A₂^X
4. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 138-148. 19. "Rózsa meg Viola" (Jászárokszállás, Szolnok m.; Besenyőtelek, Heves m.; 1903.) AaTh 313C + MNK 1961A₂^X
5. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 I. 562-565. 40. "A macska cicó" (Bogdánd, Szilágy m.; 1941.) AaTh 402 (MNK 1961A₂^X) eltér.
6. FARAGÓ József 1953 85-90. "A virágfejű ember" (Mezőköbölkut, R.; 1945.) MNK 2100A^X + AaTh 502 (AaTh 531) + MNK 1961A₂^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 II. 192-198. 65. =
7. JAKAB Ilona - KOVÁCS Ágnes 1957 Népr.Közl. 2. évf.3-4. 174-183. "A szegény ember három fia" (Kék, Szabolcs-Szatmár m.; 1957k.) AaTh 665 + MNK 1961A₂^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 II. 640-652. 105. =
8. VILLÁNYI Péter 1989. 116-119. 17. "Az őztestvér" (Zabar, Nógrád m.; 1981.) AaTh 450 + MNK 1961A₂^X (AaTh 1961A^X)

MNK 1961A₃^X Pap eskette, hóhér seprúzta...

(Mesevégző)

1. SZENTMÁRTONI Kálmán (1944) 108-123. "A barna tehén fia" (Székelyföld, gyi: -) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 511A + AaTh 301B + MNK ^X301B + MNK 1961A₃^X + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X - MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 I. 125-139. 5. =
2. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 489-511. 8. "Hajnal, Vacsora, Éjféli" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) MNK ^{XX}301A + AaTh 301A + AaTh 321 + MNK 1961A₃^X
3. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 467-489. 7. "Átkozott ruca" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 452A^X + MNK 400B^X + MNK 400A^X + AaTh 401A + MNK 1961A₅^X (A₃^X)
4. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 413-430. 4. "Hamujutka Jancsi" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-03.) MNK 2100A₃^X + AaTh 328 + AaTh 882 + MNK 1961A₅^X (A₃^X)
5. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 45-54. 5. "A Hollóferjős király" (Besenyőtelek, Heves m.; 1904.) MNK 2100A + AaTh 317 + AaTh 300A^X + R222.mot + AaTh 556F^X + MNK 300A^{XX} + MNK 1961A₃^X (A₅^X)
6. BÖZÖDI György 1958 74. "A varjukirály" (Bözöd, Udvarhely m.; 1940-50.) MNK 2100A^X + MNK 569A^X + MNK 1961A₃^X

1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 II. 541-548. 95. =

MNK 1961A₄^X Levágtak nyolcvan mosópadot, százharminc fűrészlő kecskét (Mesevégző)

1. HORGER Antal, 1908 MNGy X. 227-245. 29. "Jézus Krisztus keresztlányja" (Tatrang, Brassó m.; 1890k.) MNK 751A₁ +

AaTh 779A^X + AaTh 403A + AaTh 510A + AaTh 510B + MNK 1961A₄^X

MNK 1961A₅^X Hercegek, princek, grófok

Tizenhét országba s tizenhét világon cirkuláztam, hogy hercegek, princek, grófok jöjjenek össze a lakodalomra. (Mesevégző)

1. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 511-521. 9. "Szűz.Mária és a keresztlányja" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3) MNK 2100A + MNK 1906G^{XX} + MNK 2100F^X + AaTh 710 + MNK 1961A₅^X
2. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 413-430. 4. "Hamujutka Jancsi" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-03.) MNK 2100A₃^X + AaTh 328 + AaTh 882 + MNK 1961A₅^X (A₃^X)
3. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 467-489. 7. "Átkozott ruca" (Szováta, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 452A^X + MNK 400B^X + MNK 400A^X + AaTh 401A + MNK 1961A₅^X (A₃^X)
4. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 371-379. 1. "Fából faragott Péter" (Bere, Maros-Torda m.; 1901-3.) AaTh 703^X + MNK 1961A₅^X
5. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 45-54. "A Hollóferjős Király" (Besenyőtelek, Heves m.; 1904) MNK 2100A + AaTh 317 + AaTh 300A^X + R 222. mot + AaTh 556F^X + MNK 300A^{XX} + MNK 1961A₃^X (A₅^X)
6. KÁLMÁNY Lajos 1914 I. 1-13. 1. "Köles" (Magyarszentmárton, Torontál m.; 1912) AaTh 463A^X + AaTh 301B + MNK ^X302 + MNK ^X302A^X + MNK 1961A₁^X (A₅^X)
7. DÉGH Linda 1945 70-85. "A három testvér" (Sára, Borsod-Abauj-Zemplén m.; 1943-44.)

MNK 1961A₆^X Tejbekása

Lagzit tettek olyat, hogy hét országra szólt, volt ott minden a világon tán még tejbekása is (Mesevégző)

1. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 133-138. 18. "A szárnyas farkas" (Besenyőtelek, Heves m.; 1903.) AaTh 361^X + MNK 1961A₆^X
2. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 317-327. 42. "Az okos kis ló meg a gazdája" (Besenyőtelek, Heves m.; 1902.) MNK 2101A + MNK 1961G^X + AaTh 303A + AaTh 327B + AaTh 328 + AaTh 531 + MNK 1961A₆^X

MNK 1961A₇^X Hét cigánybanda s kutyavonítás

Hét cigánybandával, kutyavonítással tyúkhús és kaláccsal lakodalmat ültek. (Mesevégző)

1. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 I. 374-380. 18. "Radokán" (Mikháza, Maros-Torda m.; 1901-3. Mailand Oszkár gyűjtése.) MNK 2100C^X + AaTh 328A^X + AaTh 300A + MNK 1961A₇^X

AaTh 1961B^X Rázom a diót, hull a magyoró...^X

(Boat from Walnut; H - ; BN 1961^{XX}C)

I.	III.
Jó tűz, jó víz,	Nyúltam a seggembe (vagy a zse- bembe)
Jót ittam, jót melegedtem.	kivettem egy magyorót,
Lefeküdtem,	kétfelé haraptam.
Fejem alá tettem a fakót,	Egyikből evedzöt,
Kipányváztam a nyeret,	Másikból hajtót.
Éjfél tájba felébredtem,	Áteveztem a Tiszán,
Uccu fakó, hun a nyereg,	kilenc orsó karikán.
Talán a farkas ette meg?	

II.
Mentem egy nagy kerek erdőbe,
megráztam az eperfát,
hullott rulla a dió, magyoró,
majd agyon vert a fejszefok.
Kaptam, fogtam,
felugrottam az ugorkafára
Kiszaladt Kati néni, hogy:
- Nem azért vetettem a
retket, répát, csicsókát, hogy
más egye le az ugorkát!

IV.
Ott főztik a jó juhúsos tökká-
posztát
Ugy tartottak, hogy
még a hasam is kicsucsorodott,

V.
A papok, rácok, nagylábu diákok
felszántották a Tiszát,
vetettek bele rókakutya tamburát

VI.
Hiszek szekfü, jámbor a neve.
Annak van egy jánya,
annak van egy cipellője,
hetven gombra meg kettőre

VII.
Aki ezt egy hallásbul elmondja,
egy akó bor a dijja.

(IV, VI. teljesebb alakban:)

IV.
Tisza partján vót egy kis ház,
Ott sütöttek, főztek mindenféle jót,
Engem is odahittak,
Ugy jól tartottak tötöttkáposztávvál
Hogy még most is fáj a fejem a tökmagtul.

VI.
Tamburásnak vót egy jánya,
Cipellője számárbürbül,
Annak is a legfarábul...

1. ARANY László 1867 184-185. "Vót nekem egy édesapám..." (Gyh, gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, V (bővebb) + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X) (bef: csali meseként)
2. ARANY -GYULAI 1872 463-465. XIII/2. "Az egyszeri gyerek II." (Hódmezővásárhely, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, V (bővebb) + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X) + AaTh 1880₁.
3. VOZÁRI Gyula 1876 Nyr.V. 179-180. "Bolond mese" (Hajdusámson, Hajdu m.: gyi: -) AaTh 1961B^X I, II, III, IV, VI, VII. (BN. 5.)
4. KÁLMÁNY Lajos 1882 II. 153-154. "Csali mesék 2." (Jázova, Torontál m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I, II, III, V, IV. (BN A nyomtatott szövegből hiányzik az I motívum 7 sora és a VI-VII. motívum (a kéziratból kihuzva), a IV. motívum pedig meg van toldva egy sorral ("Majd ha nem gőzölög, tovább mondom") s az egész szöveg ö-ző nyelvjárásba van átírva.)
5. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 312 a-b. /172./ Cn. (Magyarszentmárton, Torontál m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I (MNK 1959^X) II, III, IV, V, VI, VII.
6. JANKÓ János 1893 278-279. 8. "Bolond mese" (Aranyos-Torda m.; 1892 VI-IX.) AaTh 1961B^X II, I, III, IV.
7. RECHNITZER Ignác EA 1276 2. "Mese 1." (Hajduszovát, Hajdu m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I, II, IV, V, VI.
8. PAP Károly 1905 Ethn. XVI. 308. "Tréfás mondóka" (Rákos, Bereg m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II, I, IV, VII.

9. KULCSÁR Gyula 1912 Nyr. XLI 246-247. "Népmesék. Groteszk mese" (Nagysitke, Vas m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I,II,III, IV. (BN 13.)
10. SZENDREY Ákos EA 616. 206-207. "Csali mesék 5." (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-1915) AaTh 1961B^X I,II,VI,VII
11. Uo. 207-208. "Csali mesék 7." (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-1915) AaTh 1961B^X I,IV, II, V, VI, VII
12. VÉGH József 1944 59. "Jóu tűz, jóu viz..." (teljes szöveget lf. kieg. a 3. vált.-ból) (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943) AaTh 1961B^X I,II,III,IV,V,VI
13. NAGY Géza 1985 II. ÚMNGy XXI. 814. 138. "Mese" (Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1964) AaTh 1961B^X
2-3 motívum (strófa)
14. (GAÁL György) MTAK Kézirattár Ir. 4-r. 66.I. 37-40. f. "Iső mese" (Gyh. gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, III, II
02/ KISFALUDY Társ. gyűjt. MTAK Kézirat Ms. 10.020/VII. 21-24. Cn. V. "Mázer" (?)
15. KRIZA János, 1863. 429-433. X. "Az apám lakodalma". (Árkos, Háromszék m.; XIX.sz. közepe) AaTh 1962 I,II,III,IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E) V,VI + AaTh 1961B^X I,II + MNK 1886₁ I,II (eltér) III + AaTh 1962 VII
2/ JONES - KROPF 1889. 86-90. (17.) "My Father's Wedding" (C)
3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2 181-185. (29.) A bátyám lakodalma (B)
4/ KRIZA János 1911 MNGy XII. 131-137. X. =
5/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 468-471. 44. = (A)
6/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 386-391. 50. = (A)
7/ ORTUTAY Gyula 1957 487-492. 41. "Meines Vaters Hochzeit" (C)
16. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 24-25. (Betlehemes játék ke-

- retében) (Debrecen, Hajdu m.; gyi: -) MNK 1920L^X /AaTh 1935 (részlet), AaTh 1961B^X II,III,IV/ (BN 1,2.)
17. Uo. 130. (Vizkeresztii játék keretében) Orosháza, Békés m.; gyi: -) AaTh 1961B^X VI,II,IV (BN 3.)
18. VOZÁRI Gyula 1874 Nyr. III.280. "Bolond mese" (Debrecen, Hajdu m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I,II,IV (BN 4.)
19. BAKOSS Lajos 1878 Nyr.VII. 285-286. "Mese a fonókából" (Bihardiószeg, Bihar m.; gyi: -) MNK 1962B^X + AaTh 1961B^X I,III,IV (BN 6.)
20. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 292. 160. "Hol volt, hol nem volt..." (Dergecs, Zala m.; gyi: -) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + AaTh 1961B^X I (AaTh 1935),II
21. SIMON György 1885 Nyr. XIV. 43-44. "Népmesetöredék" (Pölöskefő, Zala m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II,IV,I (BN 7.)
22. BARTÓK Jenő 1886 Nyr. XV. 184. "Tréfás mesék" (Krassó, Szatmár m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I,II, IV (BN 8.)
23. HALÁSZ Ignác 1888 Nyr. XVII. 471-472. "Tréfás elbeszélés" (Csetény, Veszprém m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I,II (BN 9.)
24. /BERZE/ NAGY János 1900 Nyr. XXIX. 538. "Tréfás mese" (Bessenyőtelek, Heves m.; 1900) AaTh 1961B^X I,II,IV (BN 10.)
25. ŐSZ János 1901 Nyr. XXX. 605-607. "Népmese" (Kibéd, Maros-Torda m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III,IV (AaTh 1882A), V,VI + MNK 1886₁ I,III + AaTh 1961B^X IV,II
- 2/ ŐSZ János 1941 166-168. "Álommese" (A)
- 3/ ŐSZ - FARAGÓ 1969 151-152. "Álommese" (B)
26. OLÁH Gábor 1906 (Nyf 26.) 52-53. "Bolond mese" (Debrecen, gyi: -) AaTh 1961B^X I,II,IV (BN 1961^{XXC} 13.)

27. ISTVÁNFFY Gyula EA 4637 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I,II,IV + AaTh 1962 II,III (bővebb) + MNK 1880A^X I,II - MNK 1889E₁ + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV,V,VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
- 1/ ISTVÁNFFY - (BODGÁL) 1963 215-217. 6. =
28. VISKI Károly 1914 Nyr. XLIII. 213. 176. "Felnyergetem a farkót..." (Nagyszalonta, Bihar m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I,IV
29. SZENDREY Zsigmond 1924 172-173. 67. (Gyermekmese) (Nagyszalonta, Bihar m.; 1915) AaTh 1961B^X I,IV (BN 14.)
30. KOCSIS Lajos EA 501. 54. "Tréfás mese" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1915) AaTh 1961B^X I,II
31. FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX. 433-434. "Tréfás mese Mátraballáról" (Mátraballa, Heves m.; gyi: -) AaTh 1961D^X + AaTh 1961B^X II,IV + AaTh 1962 II,III,IV,V + AaTh 1889K
32. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 884-891. 345. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m.; 1943) AaTh 1962 I, II (bővebb), III,IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E) + AaTh 1961B^X I-II + AaTh 1930 + MNK 1886₁ I,II (eltér) III.
33. Uo. 896-897. 347. "Amikor megkezdtem az életemet" (Sára, Zemplén m.; 1943) AaTh 1961D^X + MNK 2360^X + AaTh 1961B^X II-IV + MNK 2360
34. BÁCSKAI-BOSNYÁK Sándor EA 13.502 136-138. 93. "Hazudós mese" (Istensegits, Bukovina R.; Nagyvejke, Tolna m.; 1961) AaTh 1962 I, II, III + AaTh 1961B^X I, II + MNK 1886₁ I,II (eltér), III + AaTh 1962 III,IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E),VII
35. PENAVIN Olga 1971/a. ÚMNGy XVI. 132-139. 14. "Mese a három fiuról" (Kopács, /v/ Baranya m.; Ju. 1960-70.) AaTh 1961B^X + AaTh 653

36. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 428-429. 107. "Csalimese" (Horgos, Bácska, Ju.; 1960-70) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X
AaTh 1961B^X I. (önálló v. különböző összetételekben)
37. KATONA Imre EA 8170 VI. 260-261. /1./ Cn. (Bogdánd, Szilágy m.; 1943.) AaTh 1961B^X I.
38. KÁLMÁNY Lajos 1882 II. 153. "Csali mesék 1." (Szaján, Torontál m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1960G^{XX}
39. SEBESTYÉN Gyula 1906 MNGy VIII. 471-472. "Csali mesék IV." (Nemes-Pátró, Somogy m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + Csali mese (BN 1961^{XX}C 11.)
40. TÓTH István 1903 Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I, II, III (eltér) + AaTh 1882A - AaTh 1881 - AaTh 1889K + AaTh 1962 VI.
AaTh 1961B^X II. (önállóan v. különböző összetételekben)
41. KONSZA - FARAGÓ 1957 359. 511. (Gyermekversek között) (Uzon, Háromszék m.; 1933.) AaTh 1961B^X II.
42. MAROSI - BAGOSSY -BAK MTAK Kézirattár Ir. 4-r. 397/II. 114. /23./ Cn. (Kolozsvar, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 I,II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X), V, VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^X I, II
1/ ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 465-468. XIII/III. "Az egy-szeri gyerek"
43. SZINI Péter MTAK Kézirattár Ir. 4-r. 367/I. 79v f. "Gyer-mek és népvorsikék és tréfás mondások 26." (Tiszahát, Bereg m.; gyi: -) (tréfás mondóka keretében)

44. SASS János 1873 Nyr. II. 176-177. "Az ecceri gyerek" (Gyh. gyi: -) AaTh 1962 II,III,VI + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X II
45. MAILAND Oszkár EA 1944 713-715. III. "Hazug mesék" (Sóvá-rad, Maros-Torda m.; 1907) AaTh 1962 I-III + MNK 1886₁ I, II,III + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 IV (bővebb) V (eltér), + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
46. KOVÁCS Ágnes EA 3912 53-58. 12. "Mikor én szolgálni vol-tam" (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I,II,III,IV, V + AaTh 1875 + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962
1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 19-26. 49. =
47. POGÁNY Péter EA 8780 778. 187. "Kifordított beszéd" (Var-gaszeg, Zala m.; 1943 I.) AaTh 1962 I (MNK 1920J^X) II,III, IV,V,VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 VII (eltér)
48. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkut, Ko-lozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III,IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁ I, (AaTh 1960D), II,III + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/
49. KUNTÁR Lajos 1955 87-88. "A nagyotmondó kocsis" (Csákány-doroszló, Kisnyom, Vas m.; 1955) AaTh 1962 II,III,IV,VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1882A
AaTh 1961B^X III. (Különböző összetételekben)
50. IPOLYI Arnold EA 2958 II. 68-73. 8. "Hazugság" (Békés m.; /1854-58/) AaTh 1920C I,II /(AaTh 1889P + MNK 1960M₈ + AaTh 1961B^X III + AaTh 1889K)/ III
1/ IPOLYI - KÁLMÁNY 1914 MNGy XIII. 462-467. 101. =
2/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 463-466. 438. =

51. MERÉNYI László 1862 I. 1-62. /1./ "Az ólombarát" (Sajó-völgye, Borsod m.; gyi: -) MNK 319^X keretében: AaTh 1961A^X (AaTh 1961B^X III)
52. DÉGH Linda 1945 12-28. "Vitéz János és Hollófernyiges" (Sára, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1944) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 1961B^X + MNK 2100A₂^X - (A^X) + MNK 2100D^X + MNK 552A^X + MNK 400C^X + AaTh 300A^X + AaTh 556F^X + MNK 300A^{XX} + MNK 1961A₂^X + MNK 2101G^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. II. 110-136. 57. =

AaTh 1961B₁^X "Dióhéjba kerekedtek, a Tiszán leereszkedtek..."

(H - ; BN -)

"Lakodalom után a fiatalok dióhéjba keverettek és a Tiszán leereszkedtek (holnap legyenek a ti vendégeitek)." (mesevégző)

1. KRIZA János 1956. II. 347-354. 40. "A fortélyos lány" (Székelykeresztúr, Udvarhely m.; XIX.sz. közepe) AaTh 875 + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X (csonka)
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS, 1960. III. 61-67. 132. =
2. BENEDEK Elek 1888. 56. "A papucsszagató királykisasszonyok" (Székelyföld, gyi: -) MNK 2100A^X + AaTh 306 + AaTh 1961B₁^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. I. 221-225. 10. =
3. FARAGÓ József 1955. 33-47. "Szikszai" (Székelyföld, 1890k.) MNK 590A^X + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X + MNK 2100G^X + MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. II. 847-861. 119. =

4. FARAGÓ József 1955. 110-114. "A szegény ember vására" (Székelyföld, 1890k.) AaTh 1415 + AaTh 1961B₁^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 548-552. 264. =
5. BERZE NAGY János 1940 II. 278-280. 94. "Szűz Mária körösztlánya" (Vásárosdombó, Baranya m.; 1934. dec.) AaTh 710 bef.
6. Uo. 484. 271. "Mesevégek I." (Vásárosdombó, Baranya m.; 1935. szövegét lf.)
7. SZENTMÁRTONI Kálmán (1944) 108-123. "A barna tehén fia" (Székelyföld, gyi: -) MNK 1960G^{XX} - MNK 2100F^X + AaTh 511A + AaTh 301B + MNK ^X301B + MNK 1961A₃^X + MNK 1961A₁^X + AaTh 1961B₁^X - MNK 2100F^X
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. I. 125-139. 5. =

AaTh 1961C^X "Mikor én kisfiu voltam..."

(The Four-horse Coach ; H - ; BN 1961^{XXD})

I. A mesemondó kisfiu korában rossz fát tesz a tűzre. A veréstől félve elszökik hazulról (v. apja, anyja elzavarja) és beáll szolgálatba (Vö MNK 1961E₁^{Xb}).

II. A gazda megparancsolja, hogy kenje meg a szekeret. A gyerek az egész kocsit bezsirozza, nemcsak a tengelyeket (Vö. AaTh 1017 és 1273B^X). A gazda összeszidja és megmagyarázza, hogy mit kellett volna tennie.

III. Meghagyja, hogy fogja be a négy lovat, kettőt elől és kettőt hátul.

A gyerek két lovat a rudhoz köt, kettőt a saroglyához. (Vö. AaTh 801 és 1249). A gazda összeszidja és befogja a lovakat maga.

IV. Felülnek a szekérre. A gazda megparancsolja, hogy meg ne merjen mukkanni (vö AaTh 1562). A fiu észreveszi, hogy kiesőben van az egyik hátsó kerék (mert nem dugta be a kerékszegeket). Nem szól. Elgurul az egyik hátsó kerék, egy idő múlva kiesik a másik is. Most már a gazda is észreveszi a hibát és elküldi a gyereket lóháton az elveszett kerék után. A gyerek a kereket a ló nyakába akasztja, s az eltöri a ló lábát.

V. Nem mer visszamenni a gazdához. Lovakat, kereket otthagya hazaszalad (v. a gazda elkergeti).

1. KISFALUDY Társaság népmesegyűjteménye, MTAK Kézirat. Ms. 10.020/IV. 234. 37a. Cim nélkül (Gyh: -. 1850k.)

1/ ERDÉLYI János 1855 183-191. 18. "Mikor én kisfiu voltam ..." (Gyh. gyi: -) AaTh 1961C^X I (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1961C^X II, III, IV, V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1877^X + AaTh 1875. (BN 2.)

2/ STIER, Georg 1857 193-201. 18. "Lügenmärchen" (C)

3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/1. 79-96. 8. = (B)

2. FAZEKAS István EA 1878 85-87. 21. "Bolond Jankó" (Nagyszalonta, Bihar m.; 1915) 1961C^X I (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1961C^X II, III, IV, V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1875.

3. MAILAND Oszkár EA 1944 700-706. I. "Hazug mesék" (Ócfalva, Udvarhely m.; gyi: -) AaTh 1961C^X I, II, III, IV, V + AaTh 1681 + AaTh 1387 + AaTh 1242^X + AaTh 1408 + AaTh 1876 + AaTh 1313.

4. BANÓ István 1941 ÚMNGy II. 146-147. 14. "Hazudós mese" (Kárász, Baranya m.; gyi: -) AaTh 1961C^X IV, V + AaTh 1875 + AaTh 1962 IV, V.

5. KOVÁCS Ágnes EA 3912 52-58. 12. "Mikor én szolgálni voltam..." (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I, II, III, IV, V (bővebb) + AaTh 1875 + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 II, III, IV, V, VI.

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 19-26. 49. =

6. KOVÁCS Ágnes EA 3912 165-167. 46. "Mikor én szóga vótam..." (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I, II + AaTh 1016 + AaTh 1961C^X III, IV + MNK 1275A^X

7. Uo. 483-484. 152. "Mikor én kisfiu voltam..." (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I (vö. AaTh 1882A) + AaTh 1875.

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 93-94. 75. =

8. VÖÖ Gabriella 1969. 134-137. /44./ "A budlibicska" (Görgényüvegcsúr, Maros-Torda m. R.; 1965) AaTh 1875 + AaTh 1961C^X

/AaTh 1567B keretében/

9. WOLF Vilmos 1876 Nyr.V. 33-34. "Népmesék" (Fülek, Nógrád m.; gyi: -) AaTh 1567B (AaTh 1961C^X II, III) + MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875. (BN 1.)

2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 904-905. 348. "Mikor kicsi voltam..."

10. KONSZA - FARAGÓ 1957 145-146. 86. "Bolond Fityók" (Szörce, Háromszék m.; 1948) AaTh 1567B (AaTh 1961C^X II, III, IV)

11. SEBESTYÉN Ádám 1979. I. 196-198. 58. "Amikor én gyermek vótam" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1970-77) AaTh 1882A + AaTh 1877^X + AaTh 1961C^X + AaTh 1875

AaTh 1961D^X Sokféle mesterség

(Which Pig Belongs to Which Sow? H - ; BN 1961^{XXE})

"Egyszer vót, hun nem vót a világon, még az óperenciás tengeren, még az üveghegyeken is túl vót egy ács, oszt ez úgy kitanulta a kovácmesteriget, hogy lett belüle olyan varga, hogy nem vót az a szabó, amék olyan jó cipőt tudott vóna csinálni, mint amilyen jó görbe fésüt ez a kádár esztergába metszett. Egyszer csinált magának olyan pár csizmát, hogy még a furulyán se lehetett vóna csifergősebb-csafargósabb nótát fújni, mint amilyen bikókúcs lett belüle. Olyan okos ember is vót, hogy esztendőbe egyszer ment ki a minesre, akkor is meg tudta mondani, hogy mék malac ki ökrit ellette."

1. KALOCSAI 1879 Nyr. VIII. 212. 13. "Tréfás mese" (Sárköz, Kalocsa; gyi: -) (BN 2.)
2. SZENDREY Ákos EA 616 207. 45. "Csali mesék 6." (Nagyszalonta, Bihar m.; 1914-15.)

1/ SZENDREY Zsigmond 1924 212. 13. "Tréfás mese" (ld. a fenti szöveget) (BN 2.)

2/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 472. 45. "Tréfás mese" (A)

3. FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX. 433-434. "Tréfás mese Mátraballáról" (Mátraballa, Heves m.; gyi: -) AaTh 1961D^X + AaTh 1961B^X II, IV + AaTh 1962 II, III, IV, V + AaTh 1889K.

4. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 896-897. 347. "Amikor megkezdtem az életemet" (Sára, Zemplén m.; 1943.) AaTh 1961D^X + MNK 2360^X + AaTh 1961B^X II - V + MNK 2360^X
5. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 430. 113. "Csali mese" (Horgos, Bácska, Ju.; 1960-70.) AaTh 1961D^X

1/ PENAVIN Olga 1971b 119. =

BN 1961^{XXD} Utazás szekéren ld. AaTh 1961C^X

MNK 1961E^X "Mikor én vásárra mentem..."

(H : - ; BN 1655^X)

Ia./ A mesemondó elindul a vásárba. Utközben "rossz nyomba lép" (eltéved) és különböző kalandokon megy keresztül.

Ib./ AaTh 1961C^X I

II. Az eső elől egy üres malomba menekül. Ugyanoda térnek be tolvajok is, zsákmányukat, egy borjut elkölteni. A borjúbőrt a garatba dobják, ahova a mesemondó meghúzódott. Kiemelkedik a garatból a borjúbőrbe burkolózva. A tolvajok azt hiszik, hogy feltámadt a borju és elszaladnak. A mesemondó folytatja útját. (Vö. AaTh 1875).

III. Egy ismeretlen háznál szállást kér és kap. Részeg házigazdája annyi ételt erőltet bele, hogy végül kénytelen az inge elejébe hányni. Azután táncra kényszeríti. A tánc hevében az inge elejébe rejtett ennivaló szanaszét repül. A házigazda azt hiszi, hogy vendége a házába csunyt s elkergeti.

IV. A mesemondó egy szalmalyukban huzza meg magát, ahol egy menyecske kedvesének gondolva finom ételekkel és italokkal trak-

tálja. A mesemondó a következmények elől a szalmakazal tetejére menekül s akaratlanul tanuja lesz egy szerelmi jelenetnek. A végén a menyecske azt kérdezi "S ha gyerek lesz, ki tartja el?" "Majd a Fennvaló!" A mesemondó megrémül, hogy vele akarják el-tartatni a gyermeket s onnan is elmenekül (vö. AaTh 1355C^X).

Va./ Megérkezik a vásárba s elmeséli kalandjait a cimborák-nak. Elbeszélésének valódiságát ételmaradékokkal bizonyítja.

Vb./ Különböző kalandok után hazakerül.

1. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 459-463. XIII/1. "Az egyszeri gyerek" (Bihar m.; /1863-71./) MNK 1961E^X I (eltér), III, II + AaTh 1960L + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X.
2/ ARANY - GYULAI 1901 144-147. /16./ =
3/ ARANY - GYULAI 1914 (1901⁵) 153-157. /16./ =
2. BERZE NAGY János 1960 223-224. "A szolgálgyerek mint macska" (Hertelendyfalva, Torontál m.; 1887) MNK 1961E^X Ib, III + MNK 1961F^X 1a + AaTh 1875 + MNK 1961F₃^X
3. HORGER Antal 1908 MNGy I. 369-373. 41. "Édesapám keresztelője" (Tatrang, Brassó m.; 1898-1906.) AaTh 1962 I + MNK 1886₁ I, II, III + AaTh 1962 II, III (AaTh 1920B^X), IV (AaTh 1882A), V-VI + MNK 1961E^X III, IV + MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1355C (BN 2.)
4. ASZTALOS Sándor EA 463. 89-94. "Mesék 2." (Nagyszalonta, Bihar m.; /1915/) MNK 1961E^X
5. KOVÁCS Ágnes EA 3912 117-120. 32. "Mikor én vásárra mentem..." (Kettesd, Kolozs m.; 1942 I.) MNK 1961E^X I, III,

IV, II + AaTh 1653A + MNK 1923^X + MNK 1961E^X V (eltér).

6. Uo. 138-140. 37. "Mikor én vásárra mentem Zsibóra..." (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) MNK 1961E^X I, III, IV, V.
7. Uo. 151-153. 42. "Mikor én vásárra mentem..." (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) MNK 1961E^X I, II, IV, III, V.
8. Uo. 624-628. 174. "Mikor én vásárra mentem..." (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) MNK 1961E^X I, II, III, IV, V.
1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 233-238. 25. =
2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 898-903. 348. =
9. KATONA Imre EA 8170 4. füzet 183-192. Cn. (Bogdánd, Szilágy m.; 1943.) MNK 1961E^X I (eltér), IV (AaTh 1355C^X) III, V (eltér).
10. KONSZA -FARAGÓ 1957 177-179. 112. "Mikor serdülő gyerek voltam" (Bölon, Háromszék m.; 1947) MNK 1961E^X Ib + MNK 1961F_{1b}^X + MNK 1961E^X III + AaTh 1875.
11. Uo. 179-180. 113. "Mikor kicsi gyermek voltam" (Zalán, Háromszék m.; 1948) MNK 1961E^X Ib + AaTh 1525H₄ + AaTh 1875 + MNK 1961E^X III Vb.
12. BÉRES András EA 4137 81-84. /14./ "A feketeardói nagyvásár" (Rozsály, Szabolcs, Szatmár m.; 1949 VII.) MNK 1961E^X I (bővebb) + MNK 1961F₃^X + X + MNK 1961E^X IV (eltér).
02/ BÉRES András EA 6001 153-157. 14. =
1/ BÉRES András 1967 ÚMNGy XII. 425-428. 141. =

13. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 79-81. 40. "A drótos" (Gállocs, Ung m.; Baktalorántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1965 X.) MNK 1961E^X I (eltér), III, II (eltér), IV, V (eltér).

1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 221-223. 77. =

BN 1961^{XX}E 1d. AaTh 1961D^X.

MNK 1961F₁^X A szolga (gyerek) lovat legeltet

a/ Lovai (állatai) elszöknek, keresésükre indul.

b/ Lovait megeszik a farkasok (v. hazaszöknek). Gazdája megbéklyózza, hogy őt is egyék meg a farkasok (hogy a ló ne tudjon elszökni mellőle).

1. WOLF Vilmos 1876 Nyr. V. 33-34. "Népmesék" (Fülek, Nógrád m.; gyi: -) AaTh 1567B (AaTh 1961C^X II, III + MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875)
2. BERZE NAGY János 1960 223-224. "A szolgagyerek mint macska" (Hertelendyfalva, Torontál m.; 1887) MNK 1961E^X Ib, III + MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875 + MNK 1961F₃^X
3. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 558-87. "Tréfás mese" (Besenyőtelek, Heves m.; 1904 I.) MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875
4. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 503. 324. C.n. (Dél-Magyarország, gyi: -) MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875.
5. HORGER Antal 1908 MNGy X. 369-373. 41. "Édesapám keresztelődje" (Tatrang, Brassó m.; 1898-1906.) AaTh 1962 I + MNK 1886₁ I, II, III + AaTh 1962 II, III (AaTh 1920B^X), IV (AaTh 1882A), V, VI + MNK 1961E^X III, IV + MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1355C

6. VARGA Gyula 1926 Ethn. XXXVII. 197. "Takács András" (Nyárád, Veszprém m.; gyi: -) MNK 1961F_{1a}^X + AaTh 1875. (H 1.; BN 5.)

7. KONSZA - FARAGÓ 1957 177-179. 112. "Mikor serdülő gyerek voltam" (Bölon, Háromszék m.; 1947) MNK 1961E^X Ib + MNK 1961F_{1b}^X + MNK 1961E^X III. + AaTh 1875.

MNK 1961F₂^X A szolga (gyerek) mint kecskepásztor

Felgyújtja a karámot és elszökik. (Motivum AaTh 1961C^X keretében)

1. KISFALUDY Társaság népmesegyűjteménye, MTAK Kézirat. Ms 10.020/IV. 234. 37a. Cím nélkül. (Gyh. -; 1850k.)

1/ ERDÉLYI János 1855 183-191. 18. "Mikor én kis fiu voltam..." (Gyh; gyi: -) AaTh 1961C^X I (vö. AaTh 1882A), II, III, IV, V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1877^X + AaTh 1875.

2/ STIER, Georg 1857 193-201. 18. "Lügenmärchen" (C)

3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/1. 77-84. 8. = (B)

2. FAZEKAS István EA 1878 85-87. 21. "Bolond Jankó" (Nagy-szalonta, Bihar m.; 1914-15) AaTh 1961C^X I (vö. AaTh 1882A), II, III, IV, V + MNK 1961F₂^X + AaTh 1875.

MNK 1961F₃^X A madzagserítés

(H - ; BN -)

A hős vándorútja során szállás kér és kap egy háznál. A gazdasszony madzagot serített vele s az ajtón kívül lépteti, az

ajtót hirtelen becsukja s a fiu kívül marad. (Motivum AaTh 1961^Xv. MNK 1961E^X keretében)

1. BERZE NAGY János 1960 223-224. A szolgálgyerek mint macska" (Hertelendyfalva, Torontál m.; 1887) MNK 1961E^X Ib, III + MNK 1961F^X_{1a} + AaTh 1875 + MNK 1961F^X₃
2. BÉRES András EA 4137 81-84. 14. "A feketeardói nagyvásár" (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1949 VII.) MNK 1961E^X I (bővebb) + MNK 1961F^X₃ + X + MNK 1961E^X IV (eltér).

02/ BÉRES András EA 6001 153-157. 14. =

1/ BÉRES András 1967 ÚMNGy XII. 425-428. 141. =

MNK 1961G^X Kidőlt-bedőlt kemence

(H - ; BN 1961^{XX}G)

"Hetedhétországon is túl, kidőlt-bedőlt kemencének egy csepp oldala sem volt, mégis annyi pogácsa megsült benne, hogy egy uraságnak hat szekere sem birta volna elvinni. Arra szaladt egy meztelen cigánygyerek s mind elvitte." (Mesekezdő v. csali mese)

1. ERDÉLYI János 1847 2. 354-359. 7. "A három királykisasszony" (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1846) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + AaTh 327A + AaTh 510A

0/ ERDÉLYI János MTAK Kézirat. Ir. 8-r. 206/103. 1-4. 1. Cim nélkül.

2/STIER, Georg 1850 34-45. 5. Die drei Königstöchter. (C)

3/ JONES - KROPF 1889 144-149. /29./ The Three Princesses (C)

2. WOLF Vilmos 1872 Nyr. 1. évf. 376-378. "Az elkárhoztatott borbély" (Szeged vidéke, Csongrád m.; 1872k.) MNK 1961G^X + AaTh 326A^X
3. Ifj. KÁPLÁNY József 1874 Nyr. 3.évf. 227-228. "A szegény ember és a kígyó királyfi" (Gyh. - gyi: 1872k.) MNK 1961J^X + MNK 1961G^X + AaTh 670
4. HANTZ Gyula 1876 Nyr. 5.évf. 469-470. "Ijesztő mese" (Nagybecskerek, Torontál m.; 1876k.) MNK 1961G^X + AaTh 366
5. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 292. 160. "Hol volt, hol nem volt..." (Dergecs, Zala m.; gyi: - ; (Abafi hagyaték) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + MNK 1961B^X I (AaTh 1935), II
6. KÁLMÁNY Lajos 1881 I. 158. "Csali mesék 7." (Szeged-Felsőváros; gyi: -)
7. TÓTH Lajos 1890 Nyr. 19.évf. 523-526. "Mese az apollóniai királyfiról" (Runya, Gömör-Kishont m.; 1890k.) MNK 1961G^X + MNK 978^X + MNK 1961A^X₂ + MNK 2101A^X₁
8. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 358-363. 48. "A bús gellice, meg a két kiráfi" (Besenyőtelek, Heves m.; 1904 febr.) MNK 1961G^X + AaTh 567 + MNK 2101A^X₁
9. Firtosvárallyai DEÁK Ferenc EA 2569 511-518. "Az arany-szarvas meséje" (Jászsalsószentgyörgy, JNK-Szolnok m.; /1906-1907/) MNK 1961G^X + MNK 1961J^X, MNK 301A^X₁ bev, (szövegét lf.)
10. LENCSÉ István 1927 Ethn.XXXVIII. 55. "Jakab meg az apja" (Jászdózsa, JNK-Szolnok m.; gyi: -) MNK 1961G^X + MNK 2013C^X + MNK 1961J^X, AaTh 2030E bev. (BN 1.)

11. SZENDREY Zsigmond 1928 Ethn. XXXIX. 28.1. "Egyszer hát csontlelkenkenteremtette..." (Szatmár megye; gyi: -) MNK 1960G^{XX} + MNK 1961G^X + MNK 1961J^X
12. HORVÁTH István 1971 188-196. "János és az aranyhaju lány" (Magyarózd, Maros-Torda m., R.; 1943.) MNK 1961G^X + AaTh 303A^X + AaTh 518 + AaTh 554- AaTh 531
13. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 59. 22. "Kidült-bedült kemence" (Gállocs, Ung m.; - Baktalorántháza, Szabolcs m.; 1956 X.)
- 2/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 203. 56. =
14. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 366-368. 79. "A katona meg a kupec" (Doroszló, Bácska, Ju.; 1960-70.) MNK 2100A^X + MNK 1961G^X + AaTh 592
- 1/ PENAVIN Olga 1971b 77-81. 11. =
15. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 341-349. 75. "Tündér Ilona, meg az ifju szép Árgyélus" (Doroszló, Bácska, Ju.; 1960-70.) MNK 1961G^X + AaTh 401A + AaTh 470
- 1/ PENAVIN Olga 1971b 141-151. 27. =
16. NAGY Olga - VÖÖ Gabriella 1974 349-369. "A Zódbéli király leánya" (Görgényüvegcsúr, Maros-Torda m., R.; 1974k.) MNK 1961G^X + AaTh 550 + AaTh 725 + AaTh 650 + AaTh 707
17. VILLÁNYI Péter 1989 104-106. 14. "A szurok halott" (Zabar, Nógrád m.; 1984.) MNK 1961G^X + AaTh 365

MNK 1961H^X A megpatkolt bolha

(H - ; BN -)

- "Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még azon is túl, hol a bolhát s a tetüt rézpatkóba verték, hogy a sulyba s a fenébe meg ne botorkázzék..." (Mesekezdő)
1. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 268-274. 183. "A furfangos legény szerencséje" (Székelyföld, XIX-XX. század fordulója) MNK 1961H^X + AaTh 950
2. MAILAND Oszkár 1905 MNGy VII. 524-534. 11. "A házasodni akaró király fiú" (Martonos, Udvarhely m.; 1901-3.) MNK 1961H^X + AaTh 1137 + AaTh 361^X
3. ORTUTAY - DÉGH KOVÁCS 1960 I. 381-386. 19. "A hétlábu paripa" (Csíkszentdomokos, Csík m.; 1943) MNK 1961H^X + AaTh 328A^X + AaTh 556F^X + MNK 300A^X + AaTh 313
4. KOVÁCS Ágnes EA 2734 28. I. 128. 1. Cím nélkül (Lésped, Moldva, - Mekényes, Baranya m.; 1952. XI.28.) I. 128. 1. "Volt egyszer, hol nem volt..."
5. SZABÓ Judit 1977 69-98. /1./ "A Zöd király fia" (Gernyeszeg, Maros-Torda m., R.; 1967.) MNK 1961H^X + AaTh 317 + AaTh 1961A^X
6. SEBESTYÉN Ádám 1986 IV. 8-10. 2. "Az égigérő fa" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Aparhant, Tolna m.; 1972.) MNK 1961H^X + AaTh 317 (AaTh 302A^X)
7. SEBESTYÉN Ádám 1986 IV. 11-12. 3. "A csillagszemű juhász" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Aparhant, Tolna m.; 1972.) MNK 1961H^X + AaTh 858
8. NAGY Olga - VÖÖ Gabriella 1974 247-267. "A síró gyermek" (Görgényüvegcsúr, Maros-Torda m., R.; 1974k.) MNK 1961H^X + AaTh 650A - AaTh 328^X - AaTh 300A

MNK 1961J^X A jászolhoz kötött mesék

(H - ; BN -)

"Ülök a deresre,
 Menek a peredre,
 Menek a mesék elejbe,
 Ott vannak jászóhoz kötözve.
 Megláttak, el kesztek szaladni,
 Vót köztük egy sánta,
 Megfogtam, hopp, maj téged elmondalak:"

1. Ifj. KÁPLÁNY József 1874 Nyr. 3.évf. 227-228. "A szegény ember és a kígyó királyfi" (Gyh. - gyi.: 1872k.) MNK 1961J^X + MNK 1961G^X + AaTh 670
2. Firtosvárallyai DEÁK Ferenc EA 2569 511-518. "Az arany-szarvas meséje" (Jászsalsószentgyörgy, JNK-Szolnok m.; /1906-1907/) MNK 1961G^X + MNK 1961J^X, MNK 301A₁ bev.
3. LENCSE István 1927 Ethn. XXXVIII. 55. "Jakab mög az apja" (Jászdózsa, JNK-Szolnok m.; gyi: -) MNK 1961G^X + MNK 2013C^X + MNK 1961J^X, AaTh 2030E bev. (Szövegét lf.)
4. SZENDREY Zsigmond 1928 Ethn. XXXIX. 28. "Egyszerhát csont-lelkekeremtette..." (Szatmár m.; gyi: -) MNK 1960G^X + MNK 1961G^X + MNK 1961J^X

MNK 1961K^X A sokráncu szoknya

(H - ; BN -)

"Hol volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren, még a világon is túl volt egy rongyos csárda. Abban a csárdában volt

egy szeg, azon a szegen pedig volt egy 77 éves szoknya, ennek a szoknyának a 77-ik ráncából szedem elő ezt a gyönyörű mesét" (mesekezdő). (NB Id. MNK 1960G^{XX} keretében is.)

1. ERDÉLYI János 1847 2. 354-359. 7. "A három királykisasszony" (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; 1846.) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + AaTh 327A + AaTh 510A
 0/ ERDÉLYI János MTAK Kézirat. Ir. 8-r. 206/103. 1-4. 1. Cím nélkül.
 2/ STIER, Georg 1850 34-45. 5. Die drei Königstöchter. (C)
 3/ JONES - KROPF 1889 144-149. /29./ The Three Princesses (C)
2. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 292. 160. "Hol volt, hol nem volt..." (Dergecs, Zala m.; gyi: - ; (Abafi hagy.)) MNK 1961G^X + MNK 1961K^X + AaTh 1961B^X I (AaTh 1935), II
3. VIKÁR Béla EA 4535 1243-44. "Csalogató mesék VII." (Battonya, Csanád m.; gyi: -) MNK 1961K^X + AaTh 2251. (Szövegének idetartozó részét lf.)
4. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 301-304. 46. "Zsófia" (Bajsa, Bácska, Ju.; 1960-70.) AaTh 510B + AaTh 450 + MNK 1961K^X
5. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 90-91. 8. "A szegény ember fia, meg az óriások" (Kopács /v/ Baranya m., Ju.; 1960-70) MNK 1960G^{XX} + MNK 1961K^X
6. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 328-330. 67. "Betyárkapitány" (Zenta, Bácska, Ju.; 1960-70) MNK 2100A₂^X + AaTh 955 + MNK 1960G^{XX} + MNK 1961K^X

AaTh 1962 Apám lakodalma

(My Father's Baptism (Wedding) H 1962 ; BN 1961^{XXA})

I. A fiu már nagy legény, mikor apja a lakodalmát tartja.

II. Elküldik malomba lisztért. Befog hat ökröt, feltesz hat zsák buzát, de az ökrök meg sem bírják mozdítani a szekeret. Kifogja őket, felrakja a szekérre, helyettük a zsákokat fogja be. A búzas zsákok el is repítik a szekeret ökröstől a malomba.

III. A malom nincs otthon, elment eprészni. A fiú leszúrja ostora nyelvét az ökrök eleibe s utána megy a malomnak. Szerencsésen meg is találja s hazakergeti (gyakran beékelődik AaTh 1920B^X).

IV. Amíg odajár, ostora nyeléből égis érő jegenyefa nő s belefészkelnek a seregélyek. A fiu felmászik s ingét telerakja seregélyfiókákkal. (Gyakran beékelődik AaTh 1882A és MNK 1963^{3X}) A seregélyfiúk kebelében megtollasodnak és elrepítik (vö. AaTh 1881).

V. Egy folyó (patak, tó) felé érnek, melyben asszonyok mosnak. Az asszonyok mikor meglátják, elkiáltják magukat: "Ó Jézus Mária!" A gyerek úgy érti, hogy oldja meg a gatyamadzagját. A seregélyfiúk kirepülnek s ő leesik. (Gyakori folyt. AaTh 1882.)

VI. Belecsurban a vízbe. Annyi halat vet ki, hogy egy falu 3 hétig hordja, s nem képes elhordani. Végül egy mezitelen cigány-purdé kebelébe hányja és elszalad vele. (Vö. MNK 1961G^X)

VII. A fiu hazaviszi a lisztet, eljárja anyjával a menyasszonytáncot és két évre rá megszületik, mint szülei törvényes gyermeke. (Vö. AaTh 1935)

1. KRIZA János 1863 429-433. X. "Az apám lakodalma" (Árkos, Háromszék m.; gyi: -) AaTh 1962 I, II, III, IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E), V, VI + AaTh 1961B^X I,II + MNK 1886₁ I,II (eltér), III + AaTh 1962 VII. (H 3.; BN 2.)
  - 2/ JONES - KROPF 1889 86-90 /17./ "My Father's Wedding" (C)
  - 3/ BENEDEK Elek 1894-96⁶ II/2. 181-185. 29. "A bátyám lakodalma" (B)
  - 4/ KRIZA János 1911 II. MNGy XII. 131-137.X. =
  - 5/ ORTUTAY Gyula 1955 III. 468-471. 44. = (A)
  - 6/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 386-391. 50. = (A)
  - 7/ ORTUTAY Gyula 1957 487-492. 41. "Meines Vaters Hochzeit" (C)
2. KRIZA János MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 409/I. 77b-78a. f. Cím nélkül. (Udvarhelyszék; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A), VI + MNK 1879^X + AaTh 2018
  - 1/ KRIZA - GERGELY - KOVÁCS 1956 II. 384-385. 49. "Megindulék a malomba" (A)
  - 2/ KRIZA - KOVÁCS 1961 256-258. /24./ "Három hazug mese 3." (A)
3. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 114. /23./ Cím nélkül. (Kolozsvár, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1961B^X + AaTh 1962 I, II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X), V, VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^X I, II
  - 1/ ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 465-468. XIII/III. "Az egyszeri gyerek" (H 6.; BN 4.)

4. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 116. f. Cím nélkül. (Ráton, Szilágy m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV /AaTh 1889K (AaTh 1960L) + AaTh 1882A/, V, VI

02/ DAL- és balladagyűjtemény MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 365/I. 60. f. /4./ Cím nélkül.

1/ ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 468-469. XIII/IV. "Az egy-szeri gyerek" (H. 7.; BN 5.)

5. MERÉNYI László 1862 II. 173-185. "Tilinkó" (Sajó völgye, Borsod m.; 1862.) AaTh 1525A (AaTh 1740 + AaTh 1737) + AaTh 1535 AaTh 1962 (AaTh 1882A)

6. ARANY László 1867 184-185. "Volt nekem egy édesapám" (Gyh., gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, V + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X) (vö. ARANY - GYULAI 1872 (MNGy I. 463-465. XIII/II).

7. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 463-465. XIII/II. "Az egy-szeri gyerek" (Hódmezővásárhely, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, IV, V + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X), V + AaTh 1880₁. (H 5.; BN 3.)

8. SASS János 1873 Nyr. II. 176-177. "Az ecceri gyerek" (Gyh, gyi: -) AaTh 1962 II, III, VI + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X II. (H 10.; BN 6.)

9. FISCHER Ignác 1876 Nyr.V. 87-88. "Bolom mese" (Bakony vidék, gyi: -) AaTh 1962 I, II, III (MNK 1886₂), IV (AaTh 1882A), V. (H 11.; BN 7.)

10. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 210-212. 6. "A házasodó cigány" (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1962 II (eltér), III + AaTh 1889P - MNK 1889D₁ - AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1684^X (romlott). (BN 8.)

11. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 454, 279. "Nem is volt, nem is lesz" (Battonya, Csanád m.; 1875-76) MNK 1889K₁ I, II, III + AaTh 1962 II-III (befejezetlen).

1/ KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 215-216. 10. "Az óriás és a három testvér" (Battonya, Csanád m.; gyi: -) AaTh 1920H I, II (AaTh 1962 I + MNK 1889K₁ + AaTh 1882 + MNK 1963₃^X + AaTh 1962 II, III ...)(befejezetlen) (H 2.; BN 9.)

12. KERTÉSZ József 1885 Nyr. XIV. 570-571. "Tréfás mese" (Bókaháza, Zala m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A), V + AaTh 1960L + AaTh 1886 (eltér). (H 14.; BN 10.)

13. HORGER Antal, 1908 MNGy X. 369-373. 41. "Édesapám keresztelője" (Tatrang, Brassó m.; 1890k.) AaTh 1962 I (MNK 1886₁ I-III) II-III (AaTh 1920B^X) IV (AaTh 1882A) V-VI (MNK 1961E^X III-IV) MNK 1961F_{1b}^X + AaTh 1355C (H 8.; BN 16.)

14. ŐSZ János 1901 Nyr. XXX. 605-607. "Népmese" (Kibéd, Maros-Torda m.; gyi: -) AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A), V, VI + MNK 1886₁ I, III + AaTh 1961B^X IV, II (H 16.; BN 11.)

2/ ŐSZ János 1941 166-168. "Álomese" (A)

3/ ŐSZ - FARAGÓ 1969 151-152. "Álomese" (B)

15. TÓTH István 1903 Nyr. XXXII. 456. "Csali mese" (Foktő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.; gyi: -) AaTh 1961B^X I + MNK 1889K₁ I + MNK 1886₁ I, II, III (eltér) + AaTh 1882A + AaTh 1881 - AaTh 1889K + AaTh 1962 VI. (H 17.; BN 12.)
16. BERZE NAGY János 1907 MNGy IX. 550-558. 86. "Hogy mentem én mennyországba?" (Besenyőtelek, Heves m.; 1903.) AaTh 1962 II, III, IV, V-VI + AaTh 1892^X + AaTh 1889K - MNK 1880A^X I. (BN 14.)
17. MAILAND Oszkár EA 1944 713-715. III. "Hazug mesék" (Sóvárad, Maros-Torda m.; 1907.) AaTh 1962 I-III + MNK 1886₁ I, II, III + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 V (eltér), IV (bővebb) + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
18. ISTVÁNFFY Gyula EA 4637 181-183. 1. "Tréfás mese" (Királd, Borsod m.; 1909) AaTh 1961B^X I, II, IV + AaTh 1962 II, III (bővebb) + MNK 1880A^X I, II - MNK 1889E₁ + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV, V, VI + MNK 1879^X + AaTh 1962 VII (eltér).
- 1/ ISTVÁNFFY -(BODGÁL) 1963 215-217. 6. =
19. LENCSE Mátyás EA 877 12-14. "Csali mese" (Erk, Heves m.; /1921/) MNK 1889K₁ I, II, III - AaTh 1962 II, III - MNK 1886₁ I-III.
20. BELLOSICS Bálint EA 1226 46-48. "Mese a vendégfogadó köszöntőjében" (Alsólendva, Zala m.; gyi: -) AaTh 1935 + AaTh 1962 II, III, IV (AaTh 1882A), VI
21. VASS János EA 211 14-15. 105. "Vendégfogató" (mese) (Csácsbozsók, Zala m.; 1930) AaTh 1962 II, III, IV-VI (eltér) + AaTh 1935.

22. BERZE NAGY János 1940 II. 482-483. 268. "Tréfás mese" (Hosszuhetény, Baranya m.; 1934 IX.) MNK 1889K₁ I, II, III + AaTh 1882A - AaTh 1962 IV, V, VI (eltér).
23. Uo. II. 480-482. 267. "A szógalegény" (Boda, Baranya m.; 1935 XI.) AaTh 1962 II, III (AaTh 1886; eltér), IV, V, VI + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L).
24. EÖRDÖGH Béla 1937 Ethn. XLVIII. 475-476. "Népmese" (Nyiregyháza, Szabolcs m.; gyi: -) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H I-II /AaTh 1962 I (eltér), II (AaTh 1249) + AaTh 1886 + AaTh 1889P (AaTh 1889K AaTh 1960L)+AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1962 VII/ III.
25. FEHÉR Gyula 1938 Ethn. XLIX. 433-434. "Tréfás mese Mátraballáról" (Mátraballa, Heves m.; gyi: -) AaTh 1961D^X + AaTh 1961B^X II, IV + AaTh 1962 II, III, IV, V + AaTh 1889K
26. BANÓ István 1941 ÚMNGy II. 286. 69. "Hazudós mese" (Jágonak, Baranya m.; gyi: -) AaTh 1962 I, II-III (eltér, reális), IV, V
27. KOVÁCS Ágnes EA 3912 251-253. 74. "Hazudsz gazember!" (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1920H (AaTh 1962 I, II, III AaTh 1920B^X)
- 1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V 124-127. 4. "A három fiu meg az óriás"
- 2/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 428-431. 226. =
28. KOVÁCS Ágnes EA 3912 52-58. 12. "Mikor én szolgálni voltam" (Ketesd, Kolozs m.; 1941 I.) AaTh 1961C^X I, II, III, IV, V (bővebb) + AaTh 1875 + AaTh 1889E + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 II, III, IV, V, VI

- 1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 19-26. 49. "Mikor én szogálni vótam..."
29. KOVÁCS Ágnes EA 3912 488-489. 154. "Az én bátyám lakodalma" (Kettesd, Kolozs m.; 1941 I.) 1962 I,III,IV (AaTh 1889E), V,VI + AaTh 1910
- 1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 94-96. 76. "Az éim bátyám lakodalma"
30. VÉGH József 1944 58. "Hazudó mesék" /1./ (Magyarhomorog, Bihar m.; 1943) AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K + MNK 1880A^X + AaTh 1882A + AaTh 1962 V-VI
31. KATONA Imre 1972 332-334. 30. "Felfordult világ" (Kopács, /v/ Baranya m. Ju.; 1942) AaTh 1962 (AaTh 1882A - AaTh 1889E)
32. POGÁNY Péter EA 8780 778. 187. "Kifordított beszéd" (Vargaszeg, Zala m.; 1943 I.) AaTh 1962 I (MNK 1920J^X) II,III, IV,V,VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 VII (eltér)
33. BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132. 145-146. 28. "Mikor én mónárámber vótam" (Csíkszentdomokos, Csík m., R.; 1944) AaTh 1962 II + AaTh 1889K + AaTh 1882 + AaTh 1882A + MNK 1889K₁ III
34. BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132. 160-162. 34. "Az ecsém lakodalma" (Csíkszentdomokos, Csík m.; 1943) AaTh 1962 I,II (bővebb), III,IV-AaTh 1882A (AaTh 1889E) + AaTh 1961B^X I-II + AaTh 1930 + MNK 1886₁ I,II (eltér),III
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 884-891. 345. =
35. KONSZA - FARAGÓ 1957 176-177. 111. "Apám lakodalma" (Szörcse, Háromszék m.; 1948) AaTh 1962 I,II,III,IV-V (eltér), VII (kissé eltér)

36. BODNÁR Bálint EA 9918 252-253. "Ami soha meg nem történt" (Komoró, Szabolcs-Szatmár m.; 1954.) AaTh 1962 I + AaTh 1886 + AaTh 1962 IV, V, VI + AaTh 1889K + MNK 1880A^X I-II + MNK 1923^X + AaTh 1961A^X
37. KUNTÁR Lajos 1955 87-88. "A nagyotmondó kocsis" (Csákánydoroszló- Kisunyom, Vas m.; 1955) AaTh 1962 II, III, IV, VI + AaTh 1961B^X II + AaTh 1882A
38. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS EA 7120 28-30. 5. "Nagynéném lakodalma" (Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.; 1956.) AaTh 1962 I + MNK 1960M₇ - AaTh 1889K (AaTh 1960L) + MNK 1880A^X (eltér) + AaTh 1962 II, IV, V
- 1/ ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960 III. 892-895. 346. = (A)
39. NAGY Olga 1958 114-118. "A nagyotmondó" (Mezőköbölkut, Kolozs m.; gyi: -) AaTh 1920C /AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X II + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A), II + MNK 1886₁ I, II (AaTh 1960D) III + AaTh 1962 VII (eltér) + AaTh 1889K (MNK 1879^X)/
40. DOBOS Ilona 1962 ÚMNGy X. 358-359. I/68. "Üregapám keresztelője" (Kisbajom, Somogy m.; 1958.) AaTh 1962 I, II, III, IV (AaTh 1882A), V, VI
41. Uo. 449. III/27. "Üregapám születése" (Kisbajom, Somogy m.; 1959; hf.) AaTh 1962 I, II,III, IV (AaTh 1882A), V, VI
42. Uo. 478. IV/5. "Üregapám születése" (Kisbajom, Somogy m.; 1959.) AaTh 1962 I, II, III, IV (AaTh 1882A), V, VI
43. BOSNYÁK Sándor EA 12.884 54-55. 19. "Hazudós mese" (Siklós, Baranya m.; 1959) AaTh 1962 II,IV + AaTh 1882 + MNK

- 1886₁ (eltér)
44. DOBOS Ilona EA 6694 67-68. "Kilenc igaz" (Bodrogkeresztur, Zemplén m.; 1960) AaTh 1962 I,II (eltér), III + MNK 1886₂ + MNK 1889E₁ + MNK 1879^X (eltér)
45. BOSNYÁK Sándor EA 13.502 136-38. 93. "Hazudós mese" (Is-tensegits, Bukovina, R. - Nagyvejké, Tolna m.; 1961) AaTh 1962 I-III + AaTh 1961B^X I,II + MNK 1886₁ I,II,III + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A + AaTh 1889E),VII
46. /GAÁL György/ MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 66. I. 37-40. f. "Első Mese" (Gyh; XIX.sz. első fele) AaTh 1962 I - AaTh 1961B^X I,III,II
- 1/ KISFALUDY Társ. gyűjt. MTAK Kézirat. Ms. 10.020/VII 21-24. "Mázer"
47. PENAVIN Olga 1984 ÚMNGy XIX. 32-33. 7. "Hazudós mese" (Bács-földvár, Bácska, Ju.; 1971-77.) AaTh 1962 + MNK 1886₂ + AaTh 1960L + MNK 1960L₁^X + AaTh 1960Z
48. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI.266-267. 32. "Hazugságmese" (Vörösmart, /v/ Baranya m.; Ju.; 1960-70) AaTh 1962 + AaTh 1882A
49. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 428-429. 107. "Csalimese" (Horgos, Bácska, Ju.; 1960-70) AaTh 1962 + AaTh 1882A + AaTh 1961B^X
- AaTh 1962 IV,V,VI. önállóan v. kül. összetételekben.
50. KISFALUDY Társaság népmesegy. MTAK Kézirat. Ms. 10.020/VIII. 19-20. Cím nélkül (Pest, 1869 II.) X + AaTh 1962 IV, V, VI

- 02/ KISFALUDY Társ. gyűjt. MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 414, 15a f. 19. C.n. (Vázlat)
51. MAROSI- BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/I. 5-8. "Mesék III." (Zilah, Szilágy m.; XIX.sz. közepe) MNK 304A^{XX} - AaTh 1920H (AaTh 1960L - AaTh 1889K - AaTh 1962 V-VI.)III
52. SZABÓ Sándor 1911 Nyr. XL. 92-93. "Tréfás mese" (Écs, Győr m.; gyi: -) AaTh 1935 + AaTh 1930 + AaTh 1882A + AaTh 1889E + AaTh 1962 VI. (BN 15.)
53. BANÓ István 1941 ÚMNGy II. 146-147. 14. "Hazudós mese" (Kárász, Baranya m.; gyi: -) AaTh 1961C^X IV, V + AaTh 1875 + AaTh 1962 IV, V
54. Uo. 192. 30. "Hazudós mese" (Kárász, Baranya m.; gyi: -) AaTh 1962 IV, V
55. HORVÁTH István 1971 278. "Huncut mese" (Magyarózd, Maros-Torda m.R.; 1948?) AaTh 1962 /AaTh 1889K (AaTh 1960L)+ AaTh 1882A/
56. MAKRA Sándor EA 4877 50. 13A "Nagyító mese" (Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m.; 1949-52) AaTh 1962 V - IV, VI
57. Uo. 50-51. 13/B "Nagyító mese" (Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m.; 1949-52) AaTh 1962 V - IV, VI
58. BÉRES András EA 5882 9-10. Cím nélkül. (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1950.) AaTh 1962 VII.
- 01/ EA 6001 409-411. 72. =
- 1/ BÉRES András 1967 ÚMNGy XII. 380-382. 95. "Anyám lakodalma"

59. BÉRES András EA 5882 11. Cím nélkül (Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.; 1953) AaTh 1962 I
01/ BÉRES András EA 6001 412. 73. =
1/ BÉRES András 1967 ÚMNGy XII. 382. 96.
60. ERDÉSZ - HALMOS EA 7651 45-46. 18. "Mikor kicsi voltam, elmentem seregjét szedni" (Gállocs, Ung m.; - Baktalorántháza, Szabolcs-Szatmár m.; 1956-57) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV-V + AaTh 1882 + AaTh 1960L + MNK 1923^X
1/ ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968 85-86. 14. =
61. DÖMÖTÖR Ákos NIFA 16/1. 71-72. 15. C.n. (Nyirtura, Szabolcs-Szatmár m.; 1960) AaTh 1875 + AaTh 1962 IV,V
62. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 547-548. 173. "Csalimese" (Hertelendyfalva, Bánság, Ju.; 1960-70) AaTh 1962
1/ PENAVIN Olga 1971b 117-119. =
63. VÖÖ Gabriella 1969 213-214. "Hogyan kerültem Magyarszentmártonba" (Magyarszentmárton, Temes m. R.; 1967) AaTh 1882A + AaTh 1962 IV (részlet).
64. SEBESTYÉN Ádám 1981 II. 311-313. "Bátyám lakodalma" (Andrásfalva, Bukovina, R.; Kakasd, Tolna m.; 1972) AaTh 1962

MNK 1962B^X Szarkaháboru

(AaTh 91C^X The Death of the Gnat; H 280 5, BN 91^X)

"Rengeteg erdőben
Szarkák verekedtek
Varju pajtás meghallotta,
Szalma kardját kirántotta,
Szunyog lábát elvágta,
Bagolyt küldtek doktorért,
Még a bagoly ballagott,
Szunyog lába elfagyott."

1. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 82. (Betlehemes játékban) (Orosháza, Békés m.; gyi: -) (BN 1.)
2. Uo. 349. "Dajkarimek, gyermekdalok s játékok 22." (Fehérmegye; gyi: -) (BN 2.)
2/ KISS Áron 1891 "Kiolvasó mondókák XIII. 12."
3. TÜRÖK Károly 1872 MNGy II. 326. "Köszöntők és rigmusok 15." (Csongrád m.; gyi: -) (BN 3.)
4. ZSILINSZKY E. 1874 Nyr. III. 284. "Adogató választás" (kiolvasó: inkább fiu játéknál.)
2/ KISS Áron 1891 41-42. "Kiolvasó mondókák XIII. 3."
5. DEÁK Farkas 1875 Nyr. IV. 564. "Gyermekversikék I." (Marosszék; gyi: -)
6. UJHELYI Géza 1877 Nyr. VI. 190-191. "Kiolvasás" (Borsod, Bács-Bodrog m.; gyi: -)
2/ KISS Áron 1891 41. "Kiolvasó mondókák XIII. 2."
7. KÁLMÁNY Lajos 1877 I. 16. (Betlehemes játék keretében) "Töredék" (Pécska, Arad m.; gyi: -) (BN 4.)
8. BAKOSS Lajos 1878 Nyr. VII. 285-286. "Mese a fonókából" (Bihardiószeg, Bihar m.; gyi: -) (folyt.: AaTh 1961B^X) (BN 5.)
9. FISCHER Ernő 1880 Nyr. IX. 380. "Gyermekversikék (Kiolvasás)" (Bajmok, Bács-Bodrog m.; gyi: -) (BN 6.)
10. LÁZÁR Virgil 1881 Nyr. X. 94. "Kiolvasás a cicás (cicés) játékhoz" 2. (Csurgó, Fehér m.; gyi: -) (BN 7.)

- 2/ KISS Áron 1891 "Kiolvasó mondókák XIII.2." (Irod. helyesírással)
11. KÁLMÁNY Lajos 1882. II. 203. (Jegyzetek között) (Tiszahegyes, Torontál m.; gyi: -) (BN 8.)
12. Uo. 203. (Jegyzetek között) (Torda, Torda-Aranyos m.; gyi: -) (BN 8.)
13. KARDOS Matild 1885 Nyr. XIV. 381. (Kiolvasó versek között) (Hajduszoboszló, Hajdu m.).
14. UJHELYI Géza 1887 Nyr. XVI. 282. "Kiolvasó versek" (Borsod, Bács-Bodrog m.; gyi: -) (Vö. 6. vált.) (BN 9.)
15. SZALAY Gyula 1889 Nyr. XVIII. 189. (Gyermekversikék között) (Léva, Bars m.; gyi: -) (BN 10.)
- 2/ KISS Áron 1891 "Kiolvasó mondókák XIII. 10." (vált.)
16. POLLÁK Miksa 1890 Nyr. XIX. 44. "Gyermekversikék" (Rábaköz, gyi: -) (BN 11.)
17. KISS Áron 1891 42. "Kiolvasó mondókák XIII. 4." (Aigner gy. gyh, Gyi: -)
18. Uo. 42. 5. (Aigner gy.; gyh; gyi: -)
19. Uo. 42. 6. (Gyh, gyi: -)
20. Uo. 42. 7. (Gyh, gyi: -)
21. Uo. 42. 8. (Gyh, gyi: -)
22. Uo. 42. 9. (Aigner gy.; gyh, gyi: -)

23. Uo. 41. 10. (Borsos Boriska gy.; Nagysáp, Fehér m.; 1885-1887)
24. Uo. 42-43. 11. (Gyh, gyi: -)
25. Uo. 43. 13. (Tóth Kálmán gy.; Tapolcafő, Veszprém m.; 1885-1887)
26. Uo. 43. 14. (Tóth Kálmán gy.; Tapolcafő, Veszprém m.; 1885-1887)
27. Uo. 43. 15. (Gyh, gyi: -)
28. Uo. 43. 16. (Szombathely, Vas m.; gyi: -)
29. Uo. 43. 17. (Gyh, gyi: -)
30. VOLÁK Lajos 1892 Nyr. XXI. 476. "Gyermekversikék" (Veszprém m.; gyi: -) (BN 12.) MNK 1962B^X + MNK 2019A^X
31. DÉKÁNY Ráfael EA 2279 50. 5. "Szarkaháboru" (Kecskemét, PPSkk m.; gyi: -)
32. ISTVÁNFY Gyula 1894 Nyr. XXIII. 141. "Tréfás versikék IV." (Parád, Heves m.)
33. LÁSZLÓ Géza 1899 Nyr. XXVIII. 472-473. (Betlehemes játékban) (Zilah, Szilágy m.; gyi: -) (BN 14.)
34. HERMAN Ottó és HERMAN Ottóné EA 5171 13. "Versike" (Rév, Komárom m, Komárom m.; gyi: -)
- 02/ HERMAN Ottóné EA 5217 6. 1. Cn.
35. NAGY Sándor 1903 Nyr. 10. 56. "Kiolvasó versikék 2." (Vác, PPSkk m.; gyi: -)

36. VIKÁR Béla 1905 MNGy VI. 269 31. "Dajkavers" (Edde, Somogy m.; 1880-1890) (BN 15.)
37. GÖNCZI Ferenc 1948 41. 42. "Kiolvasó mondókák" (Zalabesnyő, Zala m.; 1895-1905)
38. HORVÁTH Endre 1906 NyF 34. 150. Cn. "Játékkiolvasások" (Lovászpata, Veszprém m.; gyi: -) (BN 16.)
39. Uo. 150. (Játékkiolvasó versben) (Lovászpata, Veszprém m.; gyi: -) (BN 17.)
40. ISTVÁNFY Gyula EA 4637 90. "Tréfás versikék 1." (Bóta, Borsod m.; 1909)
- 1/ ISTVÁNFY (BODGÁL) 1963 112. =
41. ISTVÁNFY Gyula EA 4637 90. "Tréfás versecskék 1. (Más változat)" (Sáta, Borsod m.; 1909)
- 1/ ISTVÁNFY (BODGÁL) 1963 112. =
42. KERÉNYI György 1951 MNT I. 120-121. 240. C.n. (Vásárosnamény, Bereg m.; 1912 VI.)
43. HÁFFNER Ferenc EA 633. 15g "Tréfás versek" (Tóalmás, Pest m.; 1913-14)
44. Uo. "Tréfás versek" /2./ (Tóalmás, Pest m.; 1913-14)
45. NYÁRÁDY Mihály 1923/24 Ethn. XXXIV-XXXV. 111. "Kiolvasók 9." (Kék, Szabolcs m.; gyi: -) (H 290 5.; (BN 18.)
46. KERÉNYI György 1951 MNT I. 166. 320. C.n. (Kiskomárom, Zala m.; 1925.)

47. Uo. 25-26. 63. C.n. (Alsódobok, Nyitra m.; 1937 X.)
- 48-49. Uo. 42-43. 97. C.n. (a. Naszvad, Komárom m.; b. Andód, Nyitra m.; 1939-43)
- 2/ /a/ BAKOS József 1953 ÚMNGy VII. 62-64. 4. "Hintázás a/"
50. BAKOS József 1953 ÚMNGy VII. 64. 4. "Hintázás b/" (Tardoskéd, Nyitra m.; 1939-43)
51. Uo. 94. "Kiolvasó vers 66." (Mátyusföld, 1939-43)
52. KRESZ Mária gyűjteményéből: "Egyszer egy időben..." (Túrkeve; JNKSz m.; gyi: -)
53. Uo. "Eccer egy erdőben..." (Pázmánd, Fehér m.; gyi: -)
54. PENAVIN Olga 1971a ÚMNGy XVI. 598. 211. "Csali mese" (Szentlászló, Szlavónia, Ju.; 1960-70) MNK 1962B^X
55. BARSZ Ernő MR Ifjúsági Osztálya pályázata 127. (Sály, Borsod-Abaúj-Zemplén m.; 1972. hangfelvétel) MNK 1962B^X
56. HARMATHNÉ VÖRÖSS Kornélia 1971. MRTV mondóka és gyermekjáték pályázata 116. 86. (Naszvad, Cs.; 1971.) MNK 1962B^X (eltér).
57. MATIJEVICS Lajos 1976. 100. "Nagy kerek erdőben" (Csantavér, Bácska, Ju.; gyi: -) MNK 1962B^X
58. MATIJEVICS Lajos 1973. Tanulmányok 6. 97. 1.a (Csantavér, Bácska, Ju.; 1972.)
59. Uo. 98. 1b (Csantavér, Bácska, Ju.; 1972.)
60. Uo. 98. 1c (Csantavér, Bácska, Ju.; 1972.)

61. Uo. 98. 2a (Gombos, Bácska, Ju.; 1971.)
62. Uo. 98. 2b (Gombos, Bácska, Ju.; 1971.)
63. Uo. 98. 2c (Gombos, Bácska, Ju.; 1971.)
64. Uo. 98-99. 2d (Gombos, Bácska, Ju.; 1971.)
65. Uo. 99. 2e (Gombos, Bácska, Ju.; 1971.)
66. Uo. 99. 3 (Gunaras, Bácska, Ju.; 1971.)
67. Uo. 99. 4 (Hertelendyfalva, Bánság, Ju.; 1972.)
68. Uo. 99. 5 (Kishegyes, Bácska, Ju.; 1964.)
69. Uo. 100. 6a (Kúla, Bácska, Ju.; 1971.)
70. Uo. 100. 6b (Kúla, Bácska, Ju.; 1971.)
71. Uo. 100. 7 (Martonos, Bácska, Ju.; 1973.)
72. Uo. 100. 8 (Mohol, Bácska, Ju.; 1973.)
73. Uo. 100. 9 (Nagyfény, Bácska, Ju.; 1972.)
74. Uo. 100-101. 10a (Órom, Bácska, Ju.; 1972.)
75. Uo. 101. 10b (Órom, Bácska, Ju.; 1972.)
76. Uo. 101. 10c (Órom, Bácska, Ju.; 1972.)
77. Uo. 101. 11 (Óromhegyes, Bácska, Ju.; 1972.)
78. Uo. 101. 12 (Péterréve, Bácska, Ju.; 1972.)

79. Uo. 102. 13 (Szabadka, Bácska, Ju.; 1972.)
80. Uo. 102. 14a (Szaján, Bánság, Ju.; 1972.)
81. Uo. 102. 14b (Szaján, Bánság, Ju.; 1972.)
82. Uo. 102. 15 (Szentlászló, Szlavónia, Ju.;)
83. Uo. 102. 16 (Telecska, Bácska, Ju.; 1971.)
84. Uo. 102-103. 17a (Tornyos, Bácska, Ju.; 1972.)
85. Uo. 103. 17b (Tornyos, Bácska, Ju.; 1972.)
86. Uo. 103. 17c (Tornyos, Bácska, Ju.; 1972.)
87. Uo. 103. 18 (Ürményháza, Bánság, Ju.; 1972.)

BN 1962^XB 1d. AaTh 2300

MNK 1962C^X Tréfás versezetek (önállószult motívumok
AaTh 1935-ből) 1d. AaTh 1960A-Z-nél is.

MNK 1960C^X 1 A tetü temetése

(H - ; BN -)

"Megvallom asszonyom, hogy jártam az uton,
Egy tetü ugrott rám egy koldusról Gúton
Soha sem volt több ez egyetlen tetvemnél,
Az is elhalt tegnap éhen a fejemnél
Temetésére több jött el hét ezernél
Jöttek, maradtak a gubám környékénél,

Landulár gatyámban meg nem maradának,
Az uton szanaszét elhulladozának.
Csepü csákányukkal úgy verének hátba,
Csak egy esztendeig feküdtem az ágyba,
Ennek kén valami meggyógyítására!"

(Karácsonyi köszöntő részlet)

1. SZENDREY Zsigmond 1927 Ethn. XXXVIII. 242. C.n. (Tiszabecse, Szatmár m.; 1927 nyarán; szövegének idetartozó részét ld. fenn)
2. KRESZ Mária EA 4435 4069. p. C.n. (Nyárszó, Kolozs m.; /1941/)

MNK 1962C₂^x Küzdelem az óriás bolhával

(H - ; BN -)

"Egyszer egykoromban
Ültem a kuckóban,
Egy nagy balhát fogtam
A gatyá korcomba.
Mégfogtam a lábát,
Kivetém a hóra,
Látod-e te balha,
Nem vagy már a korcba,
Sem a dejákok közt
A nagy iskolába."

1. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 73. "Mysteriumok és vizkeresztii játékok 10." (Részlet; szövegét lf.) (Mindszent, Bihar m.; gyi: -)
2. KOLUMBÁN Samu 1885 Nyr. XIV. 283. "Tréfás mondókák" (Olasztelek, Udvarhely m.; gyi: -)

3. KISS Áron 1891 406. 21. "Társasjáték" (Szalók - Abádszalók, Jász-Nagykun-Szolnok m.; /1885-87/)
4. MAILAND Oszkár 1905. MNGy VII. 252-253. "Gúnydalok 81." (Bordos, Udvarhely m.; 1901-3.) MNK 1962C₂^x

MNK 1962C₃^x A zacskóba zárt ész

(H - ; BN -)

Péter bátyád a szakállát
Félvállra vetette,
Ami kicsiny esze volt,
Zacskóba kötötte,
A zacskó zsiros volt,
A kutya megette,
Szegény Péter bátyádnak
Odalett az esze.

1. ERDÉLYI János, 1851 121. 2425. "Ha zacskóba kötné az eszét, megenné a kutya" Szólasmondás. MNK 1962C₃^x
  2. DUGONICS András 1820 I. 106. "Zsiros zsatskóban van esze" - szólasmondáshoz fűzött vers
  3. ERDÉLYI János 1848 III. 180. 311. (Gyh, gyi: -)
  4. BALLAGI Mór 1850 I. 117. 2017. "Zsiros zacskóban van az esze" - szólasmondáshoz fűzött vers
- 2/ SIRISAKA Andor 1891. 254. =
5. HORVÁTH Endre 1906 NyF 34. "Tréfás versikék 147." (Lovász-Patona, Veszprém m.) /1901-1906/ (szövegét lf.)

6. MAKKAI - NAGY 1939 115. "Rigmusok" között (Ilencfalva, Maros-Torda m.; gyi: -)
7. Uo. 196. (Betlehemes játék részlete) (Székelykeresztur, Udvarhely m.; gyi: -)

MNK 1963^x Egyéb hazugságok és képtelenségek:

MNK 1963₁^x "Mehalt az Uristen!" (AaTh 1920A IIc önálló motivumként H - ; BN -)

A hazug ezzel az állítással készletti ellenfelét annak a kimondására: Ez hazugság!

1. KONSZA - FARAGÓ 1957 173-174. 108. - "A szabadságolt katona" (Maksa, Háromszék m.; 1933.) AaTh 1920C I, II (AaTh 1960Z + MNK 1963₁^x) III
2. BERZE NAGY János 1940 II. 340. 153. "Cigán mese" (Kis-herend, Baranya m.; 1934.)
3. KOVÁCS Ágnes 3912 394-395. 110. "A hóbertos papról" (Kettesd, Kolozs m.; 1941. IV.) AaTh 852 I, III (MNK 1963₁^x)

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 II. ÚMNGy VI. 41-42. 53. "A hóbertos papról".

MNK 1963₂^x A csodálatos csecsemő

(H - ; BN -)

Egy ember meséli: ahol ő katona volt, ott egy asszonynek a gyereke esernyővel és bottal (bajusszal és szakállal) jött a vi-

lára. Az esernyő ki volt nyitva. A gyerek, amint világra jött, "Jó napot apám" - köszöntötte az apját. Három hónapos korában miniszter lett.

1. DEMJÉN Kálmán 1887 Nyr. XVI. 134. "Tréfás mondások" (Bélye, Baranya m.; gyi: -)
2. KOVÁCS Ágnes EA 3912 450. 135. "A csodagyerek" (Kettesd, Kolozs m.; 1941 IV.)

1/ KOVÁCS Ágnes 1943 I. ÚMNGy V. 267. 38. "A csodálatos gyermek".

MNK 1963₃^x A szekerce megfiadzik

(H - ; BN -)

(Rendszerint AaTh 1882A keretében.) Eltörik a tengely. A hős favágóktól kér fejszét. Nem akarják odaadni, mert a fejsze hasas. Mégis odaadják, megcsinálja a szekeret, a fejsze hatot fiadzik.

1. ARANY László 1867. 184-185. "Volt nekem egy édesapám" (Gyh., gyi.: -) AaTh 1962 I (AaTh 1961B^x I-III, V), III, IV/ (AaTh 1882A)(MNK 1963₃^x)/
2. MAROSI - BAGOSSY - BAK MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/II. 114. 23. Cím nélkül (Kolozsvár, Kolozs m.; gyi.: -) AaTh 1961B^x II + AaTh 1962I + AaTh 1962 II + MNK 1886₂ + AaTh 1962 IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^x), V, VI + MNK 1889E₁ + MNK 1880A^x I, II

1/ ARANY - GYULAI 1872. MNGy I. 465-468. XIII/III. "Az egyszeri gyerek"

3. ARANY - GYULAI 1872 MNGy I. 463-465. XIII/II. "Az egyszeri gyerek II." (Hódmezővásárhely, Csongrád m.; gyi: -) AaTh 1962 I + AaTh 1961B^X I, II, III, IV, V + AaTh 1962 III, IV (AaTh 1882A - MNK 1963₃^X), V + AaTh 1880₁
4. KÁLMÁNY Lajos 1878 II. 215-216. 10. "Az óriás és a három testvér" (Battonya, Csanád m.; gyi.: -) AaTh 1920H I, II (AaTh 1962 I + MNK 1889K₁ (AaTh 1882) + AaTh 1962 II (MNK 1963₃^X), III...)(befejezetlen)

MNK 1963₄^X A cigány születése

(H - ; BN -)

"Mikor téged szőttek, fontak, szakadt a nyüst
Még édesanyádban megfogott a füst.
Mikor kibujtál
Mindjárt hegedüt, vonót kaptál.
Húzd rá te cigány!"

1. GESZTELYI NAGY László EA 941. 15-16. 17. (Lövőpetri, Szabolcs m.; 1912) MNK 1963₄^X + AaTh 1932
2. MAKRA Sándor EA 9296 342-343. 29. "A csizmadia búcsuja" keretében (Kisujszállás, Szolnok m.; 1950.)
3. Uo. 259. 537. "Két tréfás ember versenyzett egymással..." keretében (Kisujszállás, Szolnok m.; 1950.)

AaTh 1965 A süket, a vak és a kopasz

(Knoist and his Three Sons; H - ; BN 1961^{XXF})

Egy süket, egy vak és egy kopasz barátságot kötöttek. Amint mennek, megszólal a süket: "Hallgassatok csak, én valamint hallok",

mire a vak: "Én meg valamit látok", a kopasz: "Akkor szaladjunk, hadd lobogjon a hajunk!"

1. HALÁSZ János 1886 Nyr. XV. 140. "Tréfás mesék" (Rábaköz, gyi: -) (BN 1.)
- 2/ SÁNDOR László 1958 190. "Hazug mese"
2. BERZE NAGY János 1960 117. "A süket, a vak és a kopasz" (Hertelendyfalva, Torontál m.; 1887.)
3. BENEDEK Elek 1894-1896⁴ IV/1. 162. 29. "Tréfás mesék 2." (Gyh., gyi: -) (B)
4. KÁLMÁNY Lajos EA 2801 382. 218. "Mióta vannak az egerek szörte széjjel" (Magyarszentmárton, Torontál m.; gyi: -) AaTh 113 (AaTh 210 + AaTh 1965 + AaTh 577)
- 02/ KÁLMÁNY Lajos EA 2771 319-320. 37. "Mijuta vannak az egerek szörte széjjel?"
5. POGÁNY Péter EA 8780 265. 67. "Adoma" (Milej, Zala m.; 1941 VIII.)
6. KOVÁCS Ágnes EA 129. 1. (Lésped; Moldva - Mekényes, Baranya m.; 1952 XI.)
7. BOSNYÁK Sándor EA 12.884 76.28. "A vak, a süket és a kopasz" (Siklós, Baranya m.; 1959.)
8. Uo. EA 13.502 139. 94. "A süket, a kopasz és a vak" (Istensegits, Bukovina, - Nagyvejke, Tolna m.; 1961.) AaTh 1991 ld. AaTh 1922^X

9. PENAVIN Olga, 1971a ÚMNGy XVI 306. 48. "Csali mese"
(Becse, Bácska, Ju.; 1960-70) AaTh 1935 (AaTh 1965)

FELHASZNÁLT MŰVEK BIBLIOGRÁFIÁJA

- ALBERT István EA 889
1914-21 - Egyes falvakra ráfogott csúfolódó mondások a Hegyháti járás 74 községéről. In: Folklór. 59 p.1 k.Baranya m.
- ANDRÁSFALVY Bertalan-KOVÁCS Ágnes EA 7120
1956 - Tyukodi mesék. I. rész. Magn.felv. 194 p. Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.
- ANDRÁSFALVY Bertalan-KOVÁCS Ágnes EA 8728
1956 - Tyukodi mesék. II. rész. Magn. felv. gy. 281 p. Tyukod, Szabolcs-Szatmár m.
- ARANY László
1862 - Eredeti népmesék. Pest.
1867 - Magyar népmeséinkről. Székfoglaló. In: Kisfaludy Társaság évtapjai IV. köt. 108-191.pp.
1872 MNGy I. - Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből. Pest. Kiad.-- és Gyulai Pál.
1901 - Arany László összes művei I-V. Budapest. Bev. és kiad. Gyulai Pál.
1914 - Magyar népmese-gyűjtemény. 5. kiad. Budapest, /1914/
- ASZTALOS Sándor EA 463
(1914-15?) - Néprajzi gyűjtemény. 101 p. Nagyszalonta, Bihar m.
- BÁCSKAI BOSNYÁK Sándor ld. BOSNYÁK Sándor
- BAGOSSY Károly ld. MAROSI, BAGOSSY, BAK MTAk Kézirat. Ir.4-r. 397/I-II.
- BAJKÓ Mátyás-BÉRES András
1955 - Három arany alma. Debrecen.
- BAKOS József ÚMNGy VII.
1953 - Mátyusföldi gyermekjátékok. Bp. Gyűjt., bev., jegyz.--.
- BAKOSS Lajos Nyr.
1876 - Az igazi komédiás. In: Magyar Nyelvőr 5.évf. 226-227.pp.
1878 - Mese a fonókából. In: Magyar Nyelvőr 7.évf. 285-296.pp.
- BALASSA Iván ÚMNGy XI.
1963 - Karcsai mondák.Bp. Gyűjt.,bev.,jegyz.--.
- BALÁSSY Dénes Nyr.
1880 - Lakodalmi versek. In: Magyar Nyelvőr 9.évf. 38-39.pp.
- BÁLINT Sándor ÚMNGy XVII.
1975 - Tombác János meséi. Bp.Gyűjt., bev.--.
- BANÓ István ÚMNGy II.
1941 - Baranyai népmesék. Bp. Bev., jegyz.--
- BARSI Ernő
197? - MRT Ifjúsági Osztálya pályázatára beküldött gyűjtemény 127 hangfelv. Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1972.
- BARTHA Károly, N.
1931 - Magyar néphagyományok. I.Gyűjt., jegyz.--.Debrecen.
- BARTÓK Béla-KODÁLY Zoltán
1921 - Népdalok. Erdélyi magyarság. Bp.
- BARTÓK Jenő Nyr.
1886 - Tréfás mesék. In: Magyar Nyelvőr 15.évf. 184.p.

- BEKE Ödön Nyr.
 1905 NyF - Verses csúfnevek. In: Nyelvészeti Füzetek 17. 55-56.pp.
 1906 NyF - Mivel csúfolják egymást a falusiak? In: Nyelvészeti Füzetek 33.37.p.
 1907 - Tréfás versek. In: Magyar Nyelvőr 36. évf. 239.p.
- BELATINI BRAUN Olga NIFA 131-132.
 1944
- BELLOSICS Bálint EA 122G
 - Tárgyi és szellemi néprajzi jegyzetek. 518 p. 3 r. Göcsej, Hetés, Alsólendva, Zala m.
- BENEDEK Elek
 1888 - Székely mesemondó. Budapest.
 1894-96 1/2-2/2
 - Magyar mese és mondavilág. Ezer év meseköltése. Meséli --.6. kiad. Bp. 1929.
 1894-96 3/1-5/2
 - 4. kiad. Bp. 1914-1927.
- BÉRES András
 1950 EA 4137
 - Egy mesélő szatmári falu. 268 p. 10 f. Rozsály, Szabolcs-Szatmár.
 1953 EA 5882
 - Népmesék Rozsályban. 11 p. 1 m. Rozsály, Szabolcs-Szatmár m.
 1950-59 EA 6001
 - Szatmári népmesék I-II. Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 819 p. 9 f. 9 k.
 1967 ÜMNGy XII.
 - Rozsályi népmesék. Bp. Gyűjt., bev.:-- Jegyz.: Kovács Ágnes.
- BERZE NAGY János
 1900 Nyr. - Tréfás mese. In: Magyar Nyelvőr 29.évf. 538.p.
 1907 MNGy IX.- Népmesék Heves és Jász-Nagykún-Szolnok megyéből. Bp. Gyűjt., jegyz.:--.A (-)be tett pótlások Katona Lajostól.
 1940 I-III. - Baranyai magyar néphagyományok. 1-3.köt. Pécs.
 1957 II. - Magyar népmesetípusok. 2. köt. Pécs. Bev., szerk. Banó István.
 1960 - Régi magyar népmesék-- hagyatékából. Szerk.: Banó István és Dömötör Sándor. Pécs.
- BODNAR Bálint EA 9918
 1950-57 - Népmesegyűjtemény. 282 p. Nyírség.
 1955 EA 9650
 - Népmesék, versek. 49 p. Anarcs, Lövépetri, Döge, Komoró, stb. Szabolcs-Szatmár m.
 1958 EA 10.137
 - Nyírségi népmesék. V. 407 p. Nyírség.
 1958 EA 10.095 korábban EAP 77/1958
 - Nyírségi népmesék. IV. Maczkó bácsi mesél. 94 old. 1 mell. Gégény, Szabolcs-Szatmár m.
- BORBÉLY Judit
 1968 - MRT mondóka és gyermekjáték pályázata 13. 35.p. Győr -Sopron m.
 1971 - MRT mondóka és gyermekjáték pályázata 13. 7.p. Győr -Sopron m.

- BOSNYÁK Sándor
 1958 EA 12.713
 - A malom a bot meg a csákó. Mesegyűjtemény. 87 p. 2 f. Mohács, Baranya m.
 1961-62 EA 13.502
 - Gáspár S. Antal és családja meséi. Nagyvejke, Tolna m. 156 p.
 1967 JPMÉk - A mohácsi hajósok, komposok és gátmunkások meséiből. In: A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, Pécs, 89-101.pp.
 1969 EA 12.884
 - "A község bikája" - Molnár Béni meséi. 98.p. Kémes, Baranya m.
- BÖZÖDI György
 1942 - A tréfás farkas. Bágyi János meséi. Bukarest.
 1958 - Az eszös gyermek. Bágyi János meséi-- lejegyzésében. Bukarest.
- BUDENCZ József Nyr.
 1902 - Helységek ragadt gúnynevek. In: Magyar Nyelvőr 31.évf. 55.p.
- DAL és balladagyűjtemény, MTAK Kézirat. Ir.4-r. 365/I-II.
- DANCS Lajos
 1971 - MRT mondóka és gyermekjáték pályázata 15. Szabolcs -Szatmár m.
- DEÁK Farkas Nyr.
 1875 - Gyermekversikék. In: Magyar Nyelvőr 4.évf. 564.p.
- DÉGH Linda
 1942 ÜMNGy III-IV.
 - Pandur Péter meséi. 1-2. Bp. Gyűjt., bev., jegyz.:--.
 1945 - Bodrogi mesék. Népek meséi. Bp.
 1955 MNGy VIII.
 - Kakasdi népmesék. I. köt. Palkó Józsefné meséi. Bp. Bev., jegyz.:--.
 1958 Népr.Közl.
 - A cár kutyája c. mesetípus és magyar rokonai. In: Néprajzi Közlemények III.1-2.174-198.pp.
 1960 ÜMNGy IX.
 - Kakasdi népmesék. 2. köt. Palkó Józsefné, Andrásfalvi György, Sebestyén Lajosné és László Márton meséi. Bp., Bev., jegyz.:--.
 1965 - Folktales of Hungary. Chicago. Ed. by--.
- DÉKÁNY Rafael EA 2279
 1882-85 - Vegyes népköltési gyűjtés, főleg népmesék. 316 p. Alföld.
- DEMJÉN Kálmán Nyr.
 1887 - Tréfás mondások. In: Magyar Nyelvőr 16. évf. 134.p.
- DOBOS Ilona EA 6694 korábban EAP 131/1960
 1960 - Babonás történetek, népmesék, mondák. 112.p. 1 jel. Bodrogeresztur, Zemplén m.
 1962 ÜMNGy X.
 - Egy somogyi parasztcsalád meséi. Bp., Gyűjt., bev., jegyz.:--.
- DOBOSY László
 1989 - Szokások és hiedelmek a Hangony-völgyben. Debrecen. Gömör néprajza XIX.

- DÖMÖTÖR Akos NIFA 16/1
1959-60 -
- DÖMÖTÖR Sándor NNy
1929a - Versenyhazugságok. In: Népünk és Nyelvünk I. 303-304.pp.
1929b Ethn.
- Cigányadományok. In: Ethnographia 40.évf. 82-106.pp.
1932 - A cigányok temploma. Cluj-Kolozsvár. Erdélyi Tudományos Füzetek 41. sz. 15 p.
1935 Ethn.
- Felfalt templom. In: Ethnographia 46. évf. 87-89.pp.
1943 Ethn.
- Bogyiszlói vadástörténetek. In: Ethnographia 54.évf. 190.p.
1951 EA 2446
- Néprajzi gyűjtés. I-V. 31 p. 14 r. Vas m.
1954 - Büki népmesék. Szombathely.
- DUKA János EA 13.002 korábban EAP 260/1961
1960-61 - Csúfokodó székelyek. Falu és névcsúfolók. 173 p. 8 t. Székelyföld.
1968előtt EA 15.882 korábban EAP 197/1968
- Népmesék. 28 p. 4 mell. Csík és Bihar megye; Szamos mente, Mezőség.
- EÖRDÖGH Béla Ethn.
1937 - Népmese. In: Ethnographia 48.évf. 475-476.pp.
- EPERJESSY Ernő EA 7258
1963 - Mesék, mondák. Magn. felv. gy. 306 p. Szentmihályhegy, Ortilos, Somogy m.
- ERDELYI Jánoshoz küldött Kézirat MTAK Kézirat. Ir. 8-r. 206. é.n.
- -- féle népköltési gyűjtemény számára beküldött vers és dalgyűjtemény. 1-235 db. Önálló gyűjtemény. Autográf.
5. - NAGY, gyi-; 1-4 f.: Haas Mihálytól gyűjtött Nép Dalok, többnyire baranyai híres rablókról 20 drb.
26. - KELECSÉNYI József, 1844. 1-48 f.: Baracska népdalok, tréfás énekek, kortes dalok, zászló felírások, egy népmonda Bors Jankóról és nyomtatásban megjelent népdalok jegyzéke.
90. - Borzi NAGY Iván népdal küldeménye:
a/Mátra és Zagyva táji népdalok 1806ikból 31 darab
b/Zagyva és Tarna parti Népdalok 1819 ik évből 49 darab
c/Nép és régi dalok több helyről 9 darab
d/1798ki j.berényi cigány restauráció
e/Érdekes furcsaságok 4 darab egy palócz szótárral és 3 váci népdallal. 1. Mindenféle izé 2-3 f.
3. Magyar zürzavar 4-5f. (halandzsa vers)
f/Magyar huszár dalok 4 db (Egy alföldi kántor írásai közül.
95. - Monda a három királyfiról. Közli GAAL György. Hiányzik.
138. - RÁTH Károly: Népdalok Győrből. 96 drb.
103. - KÜRTI Mihály: Mesék. Pest, 1846. 6 db.
169. - BARTÓK Gábor 1847.: Mondák Iső és Iidik küldeménye. M.Sziget.
184. - KRESZNERICS Ferenc 2 dalgyűjteménye, magyar, német és latin egyházi és világi dalokkal.

- ERDELYI János
1847, 1848 2.3.kötet
- Népdalok és mondák. 2. 3. k. Pest.
1851 - Magyar közmondások könyve. Pest.
1855 - Magyar népmesék. Pest. Kiad.--.
- ERDÉSZ Sándor-HALMOS István EA 7651
1956-57 - Népmesék és népdalok. Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m. Elm.: Ruszkovics I. Magn. felv. gy.
- ERDÉSZ Sándor-HALMOS István-KOVÁCS Ágnes
1968 - Ruszkovics István meséi. Bp.-Nyiregyháza. Gyűjt.-- és --. Szerk., jegyz. Kovács Ágnes.
- ERDÉSZ Sándor
1959a EA 7272
- Jóni Anna meséi. I-II.r. Magn. felv. 365 p. Ramocsaháza, Szabolcs-Szatmár m.
1959b JAMA 202.
1958-62 EA 6979
- Ami Lajos meséi. I-X. 3035 p. Szamoszeg, Szabolcs-Szatmár m.
1968 ÚMNGy XV.
- Ami Lajos meséi. Bp. 3. köt. Gyűjt., jegyz. --.
- FARAGÓ József
(1953) - Előbb a tánc, azután a lakoma. Mezőségi népmesék. Bukarest. Gyűjt. Nagy Olga, szerk., bev. --.
1955 - A szegény ember vására. Székely népmesék. Bukarest.
1962 (1953) - Farkas-barkas. Magyar népmesék. 4. kiad. Bukarest. Összeáll.--.
1969 - Kurcsi Minya havasi mesemondó. Bukarest.
1980 - Egy fiátfalvi mesemondó az 1810-es években. In: Aluta X-XI. 269-275.pp. Sepsiszentgyörgy.
- FAZEKAS István EA 1878
1915 - Mesék. 72 p. Nagyszalonta, Bihar m.
- FEHÉR Gyula Ethn.
1938 - Tréfás mese Mátraballáról. In: Ethnographia 49.évf. 433-434.pp.
- FELMÉRI Lajos Nyr.
1877 - Karácsonyi tréfás vers. In: Magyar Nyelvőr 6.évf. 90.p.
1878 - Karácsonyi beköszöntő. In: Magyar Nyelvőr 7.évf. 186-187.pp.
- FIRTOSVÁRALLYAI DEÁK Ferenc EA 2569
1930-31 - Népköltési gyűjtemény. 626 p. 106 k. Szolnok m.
- FISCHER Ernő Nyr.
1880 - Gyermekversikék. In: Magyar Nyelvőr 9.évf. 380.p.
- FISCHER Ignác Nyr.
1876 - Bolom mese. In: Magyar Nyelvőr 5.évf. 87-88.
- GAAL György MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 66/I-III.
1812-1822 - Közkatonák meséi. (--mesegyűjteménye) Bécs. Autográf, több kéz írása.
- GAAL (Georg) gyűjteményéből kihagyott mesék ld. KISFALUDY Társaság Népmesegyűjteménye MTAK Kézirat. Ms 10.020/7.
- GAAL, Georg von
1822 - Märchen der Magyaren. Wien.

- GAÁL Károly
1970 - Die Volksmärchen der Magyaren im südlichen Burgenland. Berlin.
1988 - Aranymadár. A burgenlandi magyar faluk elbeszélőkultúrája. Szombathely.
- GECSER Béla Nyr.
1885 - Királmese. In: Magyar Nyelvőr 14.évf. 375-380.pp.
- GESZTELYI NAGY László EA 474
(1912) EA 941 - Folklór. 22 p. Lövépetri, Tizzasalamon, Szabolcs m.; Gyüre, Ung m.; Debrecen, Hajdu m.
- GÖNCZI Ferenc
1914 - Göcsej s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése. Kaposvár.
1948 - Göcsej népköltészete. Zalai Tudományos Gyűjtemény. Zalaegerszeg. Összeáll.: Fülöp István. 1. Néprajz.
- HÁFFNER Ferenc EA 633
- Folklór. 17 p. Tóalmás, Pest m.
- HALÁSZ András Nyr.
1907 - A pipa románca. In: Magyar Nyelvőr 36.évf. 287-288.pp.
- HALÁSZ Ignác
1888 Nyr. - Tréfás elbeszélés. In: Magyar Nyelvőr 17.évf. 471-472.pp.
1897 Nyr. - A kiráfi meg a tündérkisasszon. In: Magyar Nyelvőr 26.évf. 235-238.pp.
1933 - Legszebb magyar mesék. Bukarest.
- HALÁSZ János Nyr.
1886a - Vőfény köszöntők. In: Magyar Nyelvőr 15.évf. 377-380.pp.
1886b - Tréfás mesék. In: Magyar Nyelvőr 15.évf. 140.p.
- HANTZ Gyula Nyr.
1876a - Gyermeversikék. In: Magyar Nyelvőr 5.évf. 283-284.pp.
1876b - Ijesztő mese. In: Magyar Nyelvőr 5.évf. 469-470.pp.
- HARASZTI Gyula Nyr.
1877 - Tréfás dalok. In: Magyar Nyelvőr. 6.évf. 528.p.
- HARMATHNÉ VÖRÖSS Kornélia
1971 - Mondóka. In: MRTV mondóka és gyermekjáték pályázata 116. 68.
- HEILIG Endre EA 457
- Néprajzi gyűjtemény. 35 p. Erdőtelek, Feldebrő, Heves m.
- HERMAN Ottó és HERMAN Ottóné EA 5171
1835-1914 - Állathivogatók, riasztók, mondókák, állatokkal kapcsolatos gyermekjátékok. 59 p. Szolnok m., Békés m., Zemplén m.
- HERMAN Ottóné és mások EA 5217
1890 - Vegyes, a galambokkal, más madarakkal kapcsolatos néprajzi jellegű feljegyzések. 21 p. Kolozsvár, Kolozs m.
- HORGER Antal MNGy X.
1908 - Hétfalusi csángó népmesék. Bp. Gyűjt., jegyz.--.
- HORVÁTH Endre NyF
1906 - A bakonyalji nyelvjárás. Bp. Nyelvészeti Füzetek 34.sz.
- HORVÁTH István
1971 - Magyarózdai toronyalja. Irói falurajz. Kolozsvár.
- HUNYADY András
1956 - Erővel is ésszel is. Zselyki és décsei népmesék. Bukarest. -- gyűjtése.

- IPOLYI Arnold és gyűjtői EA 2958
1847-1853 - Kéziratosa mese hiedelem és szokásgyűjtés I-VII. Magyarország.
- IPOLYI Arnold MNGy XIII.
1914 - -- népmesegyűjteménye. Bev.: Sebestyén Gyula, szerk., jegyz. Kálmány Lajos.
- ISTVÁNFY Gyula EA 4637
1893-1912 - Palóc népköltési gyűjtemény. 277 p. Palócság.
1894a Ethn - 2. Palóc gúnynevek. 184-189. pp. In: Ujabb adalékok a palócok néprajzához. Ethnographia 5.évf. 181-199.pp.
1894b Nyr. - Tréfás versikék. In: Magyar Nyelvőr 23.évf. 141.p.
1903 -
1911 Ethn - Tréfás versek. I. In: Ethnographia 22. évf. 368.p.
- ISTVÁNFY Gyula-BODGÁL Ferenc
1963 - Palóc népköltési gyűjtemény Istvánffy Gyula születésének 100. évf. alkalmából. S.a.rend. Bodgál Ferenc, Miskolc.
- JAGAMAS János-FARAGÓ József
1974 - Romániai magyar népdalok. Bukarest.
- JAKAB Miklós EA 3631
é.n. - Székely népmese gyűjtemény. 199 p. Erdély Udvarhely m.
- JAKAB Ilona-KOVÁCS Ágnes
1957 Népr.Közl.
- Új népmeseti pusok a magyar népmesekatalógusban. II.közl. In: Néprajzi Közlemények II.3-4.174-196.pp.
- JANKÓ János
1893 - Torda, Aranyosszék, Toroczkó magyar (székely) népe. Bp.
- KÁLMÁNY Lajos EA 2771
1872-1919 - Alföldi Gyűjtés. (MNGy 17. Kézirata). Dél-Magyarország. Autogr. 599 p.
1872-1919 EA 2801
- Meseszövegek. 1-3. 514 p. Magyarország.
1877-1878 - Koszoruk az Alföld vad virágaiból. I-II. Arad.
1881 - Szeged népe. Ős Szeged népköltése. I. Arad.
1882 - Szeged népe. Temesköz népköltése. II. Arad.
1891 - Szeged népe. Szeged vidéke népköltése. III. Szeged.
1914 1-2. - Hagyományok. 1-2. Vác, Szeged. Gyűjt., jegyz.--.
- KALOCSAI Nyr.
1879 - Tréfás mese. In: Magyar Nyelvőr 8.évf. 212.p.
- KÁPLÁNY József, ifj. Nyr.
1874 - A szegíny ember és a kigyó királyfi. In: Magyar Nyelvőr 3. évf. 227-228.pp.
- KARDOS Matild Nyr.
1885 - (Kiolvasó versek közt) In: Magyar Nyelvőr 14.évf. 381.p.
- KATONA Imre EA 8170
1942a - Mesék, trufák, csalimesék, adomák. 432 p. Bogdánd, Szilágy m.
1942b EA 8218
- Népmesegyűjtemény és tréfás történetek. 826 p. Kopács, Baranya m.
1972 - Sárkányölő ikertestvérek. Kopácsi népmesék. Újvidék. Gyűjt., s.a.rend.--.
- KERTÉSZ József Nyr.
1885 - Tréfás mese. In: Magyar Nyelvőr 14.évf. 570-571.pp.

- KISFALUDY Társaság Népmesegyűjtéménye MTAK Kézirat. Ms 10.020
1855-1860 4. - -- 4. k. (Kazinczy Gábor mesegyűjtéménye. Autográf. Másolat 98 f.
1863a 5. - Népmesék. 5.k. Autográf. Másolat 98 f.
1863b 6. - Mesék. 6.k. Bánfalva és környéke. Autográf másolat. 106 f. Kazinczy Gábor meg bízásából lejegyezte titkárra Barczikay Bertalan.
é.n. 7. - Mesék a Gaal (György) gyűjtéményéből kihagyva. Autográf. Tisztázat, (Barczikay Bertalan másolta 1856-57-ben) 64 f.
é.n. 8. - 8. kötet. Autográf. Több kéz írása. Kol. 169 f. 1-22 ff. Pest megyei gyűjtés 1869. 35-63 ff. Orbán Balázs: Székely népmesék (Csiki, oláhfalvi és udvarhelyszéki népmesék.) saját kezű jegyz.-116-125, 152-168 Arany Jánosné, 169 f. Arany Juliska keze írása.
- KISS Aron
1891 - Magyar gyermekjáték-gyűjtémény. Szerk.--.Bp.
- KISS Lajos Ethn.
1927 - Csúfolódó versrészlet. In: Ethnographia 38.évf. 263-265.pp.
- KOCSIS Lajos EA 501
1914-15 - Mesék. 93 p. Nagyszalonta, Bihar m.
- KOLUMBÁN Samu
1885 Nyr. - Tréfás mondókák. In: Magyar Nyelvőr 14.évf.283.p.
- KONSZA Samu-FARAGÓ József
1957 - Háromszéki magyar népköltészet. Konsza Samu gyűjtéménye. Szerk., bev.: Faragó József.
- KOVÁCS Agnes EA 3912
1941-43 - Népmesegyűjtémény. 833 p. Kettesd, Kolozs m.
1943 1-2. ÚMNGy V-VI
- Kalotaszegi népmesék.1-2.k. Bp. Bev., jegyz.,gyűjt.--.
- KOVÁCS Agnes
1952 EA 2734
- Mesék, népdal szövegek. 30 p. Egyházaskozár, Baranya m.
1952 EA 6994
- Moldvai mesék II. r. 16-57.sz. 89 p.Lésped, Diószény, Válszka, Klézse, Moldva, R.; Mekényes, Szárász, Baranya m.
1966 - A rátótiadák típusmutatója. A magyar falucsúfolók típusai./AaTh 1200-1349/ In: A magyar népmesekatalógus füzei 3.Bp.
- KRESZ Mária
1944 EA 4435
- A gyermekkor és az ifjúkor néprajza egy kalotaszegi faluban. 5062 p. 102 r.1 k. Nyárszó, Kalotaszeg, Kolozs m.
- KRIZA János gyűjtéménye MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 409/I-IV.
1860 k. - Mesék, találós mesék, versek és népdalok. Autográf, több kéz írása.
1863 - Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtémény I. Kolozsvár.
1873 Nyr. - A kutya kabala. In: Magyar Nyelvőr 2.évf. 88-89.pp.

- KRIZA-ORBÁN-BENEDEK-SEBESI MNGy III.
1882 - Székelyföldi gyűjtés. Bp.
1902 Nyr. - Székely szólásmódok. In: Magyar Nyelvőr 31.évf. 47.p.
1911 MNGy XII.
- Vadrózsák. 2. köt. Budapest.
- KRIZA János-GERGELY Pál-KOVÁCS Agnes
1956 2.k. - Székely népköltési gyűjtémény. Bp. Összesítő vál. a kiadott Kéziratok hagyatékából Kovács Agnes és Gergely Pál gondozásában.
- KRIZA János-KOVÁCS Agnes
1961 - Az álomlátó fiú. Székely népmesék. -- kéziratos hagyatékából vál., szerk., csekély stiláris átd. Kovács Agnes. Bp.
- KULCSÁR Gyula Nyr.
1912 - Népmesék. Grotteszk mese. In: Magyar Nyelvőr 41.évf. 246-247.pp.
- KUNTÁR Lajos
1955 - A furfangos Tilinkó. Kardos József meséi. Szombathely.
- LÁSZLÓ Géza Nyr.
1899a - A fekete kiráj-kisasszon.In:Magyar Nyelvőr 28.évf. 418-421.pp.
1899b - Betlehemes játék részlet: Szarkaháború. In: Magyar Nyelvőr 28.évf. 472-473.pp.
- LÁZAR Virgil Nyr.
1881 - Kiolvasás a cicás (cicés) játékhöz. In: Magyar Nyelvőr 10.évf. 94.p.
- LENCSE István Ethn.
1927 - Jakab meg az apja. In: Ethnographia 38.évf. 55.p.
- LENCSE Mátyás EA 877
- Folklór. 19 p. Erk, Heves m.; Jászberény, Jászdózsa, Szolnok m.
- LIMBAY Elemér
1881-88 - Magyar daltár. A magyar nép dallamainak egyetemes gyűjtéménye, dallam szerinti rendben. Győr.
- LÓCSKAY József Nyr.
1875 - A két testvér. In: Magyar Nyelvőr 4.évf. 213-234.pp.
- LOSCHDORFER Anna Ethn.
1937 - Látlak szivem, látlak. In: Ethnographia 48.évf. 348-351.
- LUBY Margit EA 2197
1947 - 1848-as hagyományok. 144 p.8 r.2 t. Szatmár m., Bereg m.
- MAÁCS László Ethn.
1956 - Adatok a hiedelmek és az epikus műfajok összefüggéséhez. Tudorócki Laci. In: Ethnographia 67.évf. 279-293.7.
- A MAGYAR népzene tára
1957 - 1.Gyermekjátékok. Bp. Sajtó alá rendezte KERÉNYI György. 2. kiad. 933 p.
- A MAGYARSÁG néprajza.
é.n./1933-37/- Oktató és alkalmi hagyományok. In: Szellemi néprajz.III. 377.p.
- MAILAND Oszkár MNGy VII.
1905 - Székelyföldi gyűjtés. Bp. Gyűjt., szerk.--.
1908 EA 1944
- Népköltészeti gyűjtés. 973 p. Székelyföld

- MAKKAI Endre-NAGY Ödön
1939 - Adatok téli néphagyományaink ismeretéhez. Hetven néprajzi gyűjtő munkája alapján összeállította -- és --, Kolozsvár.
- MAKRA Sándor EA 4877
1949-52 - Cancékos öreg: Görbedi István 87 éves dolgozó paraszt meséi és élettörténete. 142 p. Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m.
- 1950-52 EA 9296
- Kisújszállás népe. I. Monográfia 494 p. 64 r. 12 f. Kisújszállás, Szolnok m.
- 1954 EA 9466
- Kisújszállás népe. III. 67 p. 2 f. Kisújszállás, Szolnok m.
- MAROSI, BAGOSSY, BAK és mások gyűjtése. MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 397/I-II.
- Népmesegyűjtés Marosi Samu, Bagossy Károly, Bak László és mások gyűjtéséből.
- MARUSKA Mihály Nyr.
1889 - Gyermekmondókák. In: Magyar Nyelvőr 18.évf. 141-142.pp.
- MATIJEVICS Lajos
1973 - Egy mondókamese tanulságai. "A szűnyog halála". In: Tanulmányok 6.füzet, Újvidék.
- 1976 - Tiz, tiz, tiszta víz. Jugoszláviai magyar népi mondókák. Gyűjt., s.a.rend.--. Újvidék. Hagyományaink 7.
- MATÓ József-TARCZY Sándor EA 498
- Néprajzi gyűjtés. 391 p. Sárospatak vidéke, Zemplén m.
- MERÉNYI László
1862 1-2. - Sajóvölgyi eredeti népmesék. 1-2.k. Pest
- MÉSZÖLY Gedeon Ethn.
1928 - "Nehéz a körmét füléhez vonni" szólásmondás magyarázata. In: Ethnographia 39. évf. 222.2.20.
- MOLNÁR József EA 924
1928 - Mesék. 50 p. Csenger, Szabolcs-Szatmár
- 1932 EA 627
- Folklór. 301 p. Csenger, Szabolcs-Szatmár m.
- MUHI Zsigmond Nyr.
1889 - Tánctörzsek. In: Magyar Nyelvőr. 18.évf. 379.p.
- NAGY Dezső Népr.Közl.
1957 - A 651x mesetípus egy újabb magyar változata. In: Néprajzi Közlemények II.3-4. 197-201.pp.
- NAGY Géza ÜMNGy XXI.
1985 2. k. - Karcsai mesék. 2. Bp. Gyűjt., bev.:--Vál.,jegyz.: Erdész Sándor.
- NAGY Imre, T. Nyr.
1879 - Tréfás vers. In: Magyar Nyelvőr 8.évf. 190.p.
- 1880 - Karácsonyi beköszöntő. In: Magyar Nyelvőr 9.évf. 426.p.
- NAGY Olga
1958 - A három táltos varjú. Mezőségi népmesék Cluj.
- 1976 - Széki népmesék. Gyűjt., s.a.rend., bev.-- Bukarest.
- NAGY Olga-VÖÖ Gabriella
1974 - A mesemondó Jakab István.
- NAGY Sándor Nyr.
1903 - Kiolvasó versikék. In: Magyar Nyelvőr 32.évf. 56.p.
- NYÁRADY Mihály Ethn.
1923/24 - Kiolvasók.9. In: Ethnographia 34-35.évf. 111.p.

- OLAH Gábor NyF
1906 - Bolond mese. In: Nyelvészeti Füzetek 26.52-53.pp.
- OLOSZ Katalin
1972 - A kecskés ember. Udvarhelyszéki népmesék. Bukarest. Vál., bev., jegyz.--.
- ORTUTAY Gyula
1935 - Nyíri és rétközi parasztesék. Gyoma.Bev., jegyz.:--.
- 1940 ÜMNGy I.- Fedics Mihály mesél. Bp. Bev.,jegyz.,--.
- ORTUTAY Gyula-KATONA Imre
1951,1956 - Magyar parasztesék. 1-2. Bp.
- ORTUTAY Gyula
1955 3.k. - Magyar népköltészet. 3.k. Népmesék. Bp. s.a.rend.:--.
- 1957 - Ungarische Volksmärchen. Berlin.
- ORTUTAY Gyula-DÉGH Linda-KOVÁCS Ágnes
1960 - Magyar népmesék. 1-3.k. Budapest.
- ÖSZ János Nyr.
1901 - Népmese. In: Magyar Nyelvőr 30.évf. 605-607.pp.
- 1941 - A csudatáska. Eredeti székely népmesék. Budapest. Gyűjt., feljegyezte--,bev.:Kovács László.
- ÖSZ János-FARAGÓ József
1969 - Az élet vize. Kisküküllő-völgyi népmesék-- gyűjtéséből vál., utószó Faragó József. Bukarest.
- PAÁL Gyula Nyr.
1879 - A szegény ember fia. In: Magyar Nyelvőr 3. évf. 182-185.pp.
- PALÁDI-KOVÁCS Attila
1968 - A barkó etnikai csoport. 187-188.pp. In: Műveltség és Hagomány X. 175-218.pp.
- 1988 - Falucsüfölk. 165-168.pp. In: Életmód, foglalkozás, nemzetiség. Gömör néprajza XIV. Debrecen.
- PAMOTYAY Lajos EA 125
- Különböző népszokásanyag. 107 p. Balatonkövesd, Zala m.
- PAP Gyula
1865 - Palóc népköltészet. Sárospatak.
- PAP Károly Ethn.
1905 - Tréfás mondóka. In: Ethnographia 16.évf. 308.p.
- PAPP György Nyr.
1876 - Tréfás mondókák. In: Magyar Nyelvőr 6.évf.
- PASZLAVSZKY Sándor Nyr.
1888 - A huszárkatoná meg feje Rozália. In: Magyar Nyelvőr 17.évf. 278-282.pp.
- PENAVIN Olga ÜMNGy XVI.
1971a 1.k. - Jugoszláviai magyar népmesék. Budapest. Közzétette - Jegyz.: Dömötör Ákos.
- 1971b - Szélördög. Bácskai népmesék. Budapest-Újvidék.
- 1984 2.k. ÜMNGy XIX.- Jugoszláviai magyar népmesék. 2.k. Budapest-Újvidék. Közzétette --. Jegyz. Kovács Ágnes, Veselinovic-Sulc Magdalena
- PERÉNYI Adolf Ethn.
1901 - A magyar nép elméssége. In: Ethnographia 12. évf. 263.p.
- PINTÉR Sándor
1891 - A népmesékről XIII eredeti palócsmesével. Losonc.
- POGÁNY Péter EA 8780
1941-43 - Gőcseji népmesegyűjtés. 1337 p. Milejszeg, Rózsászeg, Pálfiszig, Csonkahegyhát, Ukk stb. Zala m.

- POLLAK Miksa Nyr.
1890 - Gyermekversikék. In: Magyar Nyelvőr 19. évf. 44.p.
- RECHNITZER Ignác EA 1276
- Dalok, mondókák, mesék. 4 p. Hajdúszovát, Hajdúdorog, Hajdú m.
- RUBINYI Mózes Nyr.
1901 - Hát a cigányoknak miért nincsen templomuk? In: Magyar Nyelvőr 30.évf. 230.p.
- RUIK László Nyr.
1894 - Tréfás versek. In: Magyar Nyelvőr 23. évf. 237.p.
- SASS János Nyr.
1873 - Az ecceri gyerek. In: Magyar Nyelvőr 2.évf. 176-177.pp.
- SEBESTYÉN Adám
1979 - Bukovinai székely népmesék. I. Fábián Agostonné meséi. Szekszárd.
1981 - Bukovinai székely népmesék. II. Fábián Agostonné, Mátyás Rózsika, Fábián Agoston, Győrfi Rudolf, Győrfi Rudolfné, Győrfi Ferenc meséi. Szekszárd.
1983 - Bukovinai székely népmesék. III. Palkó József (Lüle Jóskacska), Kovács (Ráfi) Péter, László Györgyné (Pius Gyurkáné), Derék (Jádri) Károly meséi. Szekszárd.
1986 - Bukovinai székely népmesék. IV. Sebestyén Lőrinc (Sándor Lajos), Domokos Imre, Sebestyén Antal, (Diszke Pál Anti)... és mások meséi. Szekszárd.
- SEBESTYÉN Gyula MNGy VIII.
1906 - Dunántúli gyűjtés. Bp. Gyűjt és szerk.--.
- SEEMAYER Vilmos Ethn.
1937 - Énekes népszokások Somogy és Zala vármegyéből. In: Ethnographia 48.évf. 46-47.pp.
- SERES András
1984 - Barcasági magyar népköltészet és népszokások. Bukarest.
- SIMON Endre
1971 - MRT mondóka és gyermekjáték pályázata 88. Győr-Sopron m.
- SIMON György Nyr.
1885 - Népmesetöredék. In: Magyar Nyelvőr 14.évf. 43-44.pp.
- SIMONYI Zsigmond Nyr.
1874 - Elbeszélések 1. In: Magyar Nyelvőr 4.évf. 511--512pp.
- SÓLYOM Zoltán EA 898
- Folklór. 333 p. Borsod, Gömör, Abaúj, Zemplén, Heves, Bereg m.
- SONNENFELD Mór Nyr.
1875 - Lakodalmi vers. In: Magyar Nyelvőr. 4.évf. 238.p.
- STEINER (SIMONYI) Zsigmond Nyr.
1872 - Tréfás versike. In: Magyar Nyelvőr 1.évf. 187.p.
- SZABÓ Judit
1977 - Rózsa királyfi. Berekméri Sándor gernyeszegi meséi. Gyűjt., bev., jegyz.--.
- SZABÓ Sándor NyF.
1907 - Szólamódok. 46-47. In: Nyelvészeti Füzetek 38.
1911 Nyr. - Tréfás mese. In: Magyar Nyelvőr 40.évf. 92-93.pp.
- SZALAY Gyula Nyr.
1889 - (Gyermekversikék közt) In: Magyar Nyelvőr 18.évf. 189.p.

- SZEMERKÉNYI Agnes szerk.
1980 - Nógrádsipek. Tanulmányok egy észak-magyarországi falu mai folklórjáról. Bp. Néprajzi tanulmányok.
- SZENDREY Akos EA 616
1914-15 - Folklór. 394 p. 42. Nagyszalonta, Bihar m.
- SZENDREY Zsigmond
1918-19 EA 4652
- Nagyszalontai gyűjtés. Népköltési gyűjtemény. 65 p.- Nagyszalonta, Bihar m.
1924 MNGy XIV.
- Nagyszalontai gyűjtés. Kodály Zoltán közreműködésével szerk.--.
1927a Ethn. - Falucsüfölkink. In: Ethnographia 38. évf. 37.p.
1927b Ethn. - Karácsonyi köszöntő részlet. In: Ethnographia 38.évf. 242.p.
1928a Ethn. - Szatmár megye néphagyományai. II. In: Ethnographia 39.évf. 27-38.pp.
1928b Ethn. - Egyszer hát csontlelkekeremtette. 28.p. In: Szatmár megye néphagyományai. II. In: Ethnographia 39.évf. 27-38.pp.
- SZENTMARTONI Kálmán P.
1944 - Székely népmesék. Kolozsvár
- SZENTSEI-dalokkönyv
1943 - Betűhív kiadás, Buda János gondozásában. In: Régi Magyar Verseskönyvek 1. Bp.
- SZENTSEI György dalokkönyve
1977 - Hasonmás kiadás, Varga Imre gondozásában. In: Bibliotheca Historica. Bp.
- SZINI Péter MTAK Kézirat.
(1890?) Ir. 4-r.367/I.
- (Néprajz, népszokások. Találós kérdések és mesék. Névnapki köszöntők. Játékok. Tájszavak. Babonás szokások. Gyermek és népversikék, tréfás mondókák. Eredeti népmesék.) 129 f. Autográf. Bereg megyei Tiszahát.
- SZINKOVICH Jenő Nyr.
1915 - Gúnyversek. In: Magyar Nyelvőr 44.évf. 191.p.
- TÓTH István Nyr.
1903 - Csali mese. In: Magyar Nyelvőr 32.évf. 456.
- TÓTH Lajos Nyr.
1890 - Mese az apollóniai királyfiról. In: Magyar Nyelvőr 19. évf. 523-526.pp.
- TÖRÖK Ferenc
1896 - A székely gyermekvilág ezer év múltán. Sepsiszentgyörgy.
- TÖRÖK József gyűjtése ld. NÉPSZOKÁSOK, versek, mesék (töredékek) MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 414.
- TÖRÖK Károly MNGy II.
1872 - Csongrád megyei gyűjtés. Szerk.--.
- TURCSÁNYI Andor Nyr.
1873 - Mesekezdés. In: Magyar Nyelvőr 2.évf. 469-470.pp.
- TURI Sándor EA 2336
1948-50 - Vegyes néprajzi gyűjtés. 45 p. Paszab, Szabolcs-Szatmár m.
- UJHELYI Géza Nyr.
1877 - Kiolvasás. In: Magyar Nyelvőr 6.évf. 190-191.pp.
1887 - Kiolvasó versek. In: Magyar Nyelvőr 16.évf. 282.p.

- UJVÁRY Zoltán
1984 - Falucsúfolók Gömörből. In: Múzeumi Kurir 46.sz. 63-66.pp.
- VARGA Gyula Ethn.
1926 - Takács András. In: Ethnographia 37.évf. 197.p.
- VASS János EA 211
1930 - Folklor anyag 28 p. Csácsbozsok, Zala m.
- VEGH József
1944 - Sárréti népmesék és elbeszélések. Debrecen. Gyűjt.-- Magyar néprajzi szövegek
- VEGYES népdalok, MTAK Kézirat 917/II
1862
- VIDA Sándor Ethn.
1901 - Gyermeekversek. In: Ethnographia 12.évf. 129.p.
- VIKAR Béla EA 4535
1896-1906 - Vegyes néprajzi gyűjtés, főleg népköltészet. 1480 p.12 k Csökölly, Somogy m.; Viszák, Vas m.; Korond, Udvarhely m.
1905 MNGy VI. - Somogy megye népköltése. Bp.
- VILLÁNYI Péter
1989 - Tündérmesék a zabari néphagyományban. Gömör néprajza XX. Debrecen.
- VISKI Károly Nyr.
1914 - A szalontai nép nyelvéből. Hagyományok. In: Magyar Nyelvőr 43.évf. 212-218.pp.
- VOLÁK Lajos Nyr.
1892 - Gyermeekversikék. In: Magyar Nyelvőr 21.évf. 476.p.
- VOZÁRI Gyula Nyr.
1874 - Bolond mese. In: Magyar Nyelvőr 3.évf. 280.p.
1876 - Bolond mese. In: Magyar Nyelvőr 5.évf. 179-180.pp.
- VURZEL Lőrinc gyűjtése ld. NÉPSZOKÁSOK, versek, mesék (töredékek) MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 414.
- VŐ Gabriella
1969 - Többet ésszel, mint erővel. Bukarest. Vál., bev.--
1981 - Tréfás népi elbeszélések. Bukarest.
- WOLF Vilmos Nyr.
1872 - Az elkárhoztatott borbély. In: Magyar Nyelvőr 1.évf. 376-378.pp.
1876 - Népmesék. In: Magyar Nyelvőr 5. évf.33-34.
- ZOLNAI Lajos Nyr.
1886 - Babszem Jankó. In: Magyar Nyelvőr 15.évf. 326-330.és 373-377.pp.
- ZSILINSZKY Endre Nyr.
1874 - Adogató választás. In: Magyar Nyelvőr 3.évf. 284.p.

RÉGI MAGYAR IRODALMI FORRÁSOK, NÉPKÖNYVEK, PONYVÁK,
KALENDÁRIUMOK

- ANDRÁD Sámuel
1789-90 1-2. - Elmés és mulatságos rövid anekdoták, melyeket iminnen amonnan válogatva egybe-gyűjtött és magyar nyelven kiadott --.Béts, I. Darab 1789.
II. Darab 1790.
- ARAD vármegye monographiája
1913 - III. köt. I-1.305.p.
- BALLAGI Mór
1850 - Magyar példabeszédek. Szarvas.
- BARÓTI SZABÓ Dávid
1803 - A magyarság virági. Komárom. Szedte--.
- BOCSKOR daloskönyv
1716-1739 - In: Ferenczi Zoltán A Bocskor daloskönyv énekei. Erdélyi Múzeum 1898. 379.p.
- BUCSÁNSZKY Alajos
1873 OSzK 45/87 - Bohó Misi élete és csinjei. Második rész. Pest.
- BUDAI Kalendárium
1807
- CSALÁDI naptár
1883, 1886
- DUGONICS András
1820 1-2. - Magyar példabeszédek és jeles mondások. Szeged. I-II.
- GESTA ROMANORUM
1474 - Egyetemi Könyvtár Budapest. Cod. lat. 25.
- GRACZA György
1901 1-2. - A nevető Magyarország. Budapest. 2.böv. kiad.
- GULYÁS József
1931 - A sárospataki kéziratos népmesegyűjtemény. /Szilcz István vasmegyeri földbirtokos 1789-ben leírt gyűjteménye./ Kiadta a teológus ifjúság. Sárospatak.
- GYÖRGY Lajos
1938 - Világjáró anekdoták. Bp.
- HEGEDŰS Lajos
1857, 1864, 1870 - Eredeti tréfák, adomák s mondák a cigány életből. Pest
- JÓKAI Mór
1856 - A magyar nép adomái. Pest.
1872 - A magyar nép élcze szép hegedűszóban. Összegyűjt.:-- 3. bőv. kiad. Pest.
1904 - A magyar nép élcze szép hegedűszóban. JÓKAI 1872-nek 10. kiadása. Budapest.
1912 - Az én életem regénye. Hátrahagyott művei V. Bp. 166.p.
1914 - A magyar nép élcze. Budapest.
- JONES-KROPF
1889 - The folk-tale of the Magyars. London.
- KATONA Lajos
1900 (1695) - Gesta Romanorum. Ford. Haller János. Kolozsvár. 1695. Kiad. -- egy hasonmással. In: Régi Magyar Könyvtár 18. Bp.

- KOLUMBÁN János
1770 - Vida György facetiai.
- KOMÁROMI Kalendárium
1861
- KÖNYI János
1782 1. rész
1785 2. rész - A mindenkor nevető Democritus, avagy okos leleményü furtsa Történetek mellyeket a' bánatjokat felejteni kívánó jáborok kedvéért szedegette öszve -- Budán.
- 1981 - A mindenkor nevető Demokritus. Budapest. Vál.,s.a. rend., jegyz. Biró Ferenc.
- KUTYASZÖR kolligátum
- Tzigányprédikáció. In: M. Nemzeti Múzeum könyvtárában OSzK
- MAGYAR és Erdélyországi Uj és Ó Kalendárium Vác
1827
1829
- MARGALITS Ede
1897 - Magyar közmondások és közmondásszerű szólások. Bp.
- MÉSZÖLY Gedeon
1928 - Folklore-adalékok Kresznerics Ferenc kézírataiból
In: Ethnographia 39. évf. 220-223. pp.
- MIKSZATH Kálmán
1879 - Összes művei 54. kötet. Bp.
- O. NAGY Gábor
1966 - Magyar szólások és közmondások. Bp.
- PÁPAY Samu
- Pozsony vármegye népe. Magyarország Vármegyéi és Városai. 14. köt. 246.p.
- PÖNA kolligátum
- Tzigány Prédikáció és tzigányoknak furtsa lakodalma
In: M. Nemzeti Múzeum könyvtárában. OSzK
- RÓZSA-féle CSALÁDI naptár OSzK 390.
1926 - Ki mond nagyobbat?
- SIRISAKA Andor
1891 - A közmondásokról. Tanulmány Szvorényi, Ballagi, Erdélyi s mások után. Pécs.
- SOLYMOSSY, Sándor
1936 - Contes et légendes de Hongrie. Paris.
- STIER, Georg
1850 - Ungarische Sagen und Märchen. Aus der Erdélyischen Sammlung übers. von -- Berlin.
1857 - Ungarische Volksmärchen. Nach der aus Georg Gaals Nachlass herausgegeben Urschrift übersetzt von -- Pesth.
- SZENTSEI-dalokkönyv
1943 - Betűhiv kiadás, Buda János gondozásában. In: Régi Magyar Verseskönyvek 1. Bp.
- SZENTSEI György dalokkönyve
1977 - Hasonmás kiadás, Varga Imre gondozásában. In: Bibliotheca Historica. Bp.
- THALY Kálmán
1864 - Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok. Pest. I-II.

- TÓTH Béla
é.n.(1898-1903) 1.2.4.k.
- A magyar anekdotakincs. Bp. Gyűjt. és magyarázta --.
- TURÓCZI-TROSTLER József
1942 - Egy Cyrusról szóló XVII. századi protestáns iskoldráma utolsó intermediumából.
- URAM Bátyám
1889
- VALKAI András
1573 - János pap-császár birodalmának krónikája. In: Heltai Gáspár: Cronica. Kolozsvár.
- VAS Gereben
1856a - Neveünk. I. köt. 2. kiad. Pest.
1856b - No még egyet neveünk. Pest.
- VÁSÁRHELYI dalokkönyv
1672k - In: RMKt XV. 212-213.pp.

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

A	forrásközlés (mese címe után)
AaTh	Antti Aarne-Stith Thompson: The Types of the Folktale. A Classification and Bibliography. Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen. Translated and Enlarged by Stith Thompson. Second Revision. Helsinki. 1961. FFC 184. (Tipusszám előtt)
Au	Ausztria
B	átdolgozás (mese címe után)
BN	Berze Nagy János: Magyar népmesetipusok. 1-2. Pécs, 1957. Szerk., bev., kiad. Banó István. (Tipusszám előtt)
BP	Bolte, Johannes und Polivka, Georg: Anmerkungen zu den Kinder und Hausmärchen der Brüder Grimm. 5 köt. Leipzig. fordítás (mese címe után)
C	cím nélkül
C.n.	Csehszlovákia
Cs	közlés, újraközlés címe megegyezik az elsődleges forrás címével
=	
EMN	Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához. Bp. 1977. 1--.
EM	Szerk.: Hoppál Mihály Enzyklopadie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung. Hrsg. Kurt Ranke, Göttingen, 1975--
Ethn.	Ethnographia, Budapest, 1890--
EA	A Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattára, Budapest.
EAP	A Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattára, Pályázatok Budapest.
évf.	évfolyam
f.	folio
FA	Folklór Archivum. Budapest, 1973--. Szerk.: Hoppál Mihály.
FFC	Folklore Fellows Communications, Helsinki, 1910--.
Grimm	Die Märchen der Brüder Grimm. Vollständige Ausgabe. 9. Aufl. 1979. München.
Gyh., gyi.	gyűjtés helye, ideje
H	Honti, Hans: Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen. Helsinki, 1928. FFC 81.
Ir.	irodalom
Ju	Jugoszlávia
MNGy	Magyar Népköltési Gyűjtemény. Új folyam. 1-2. Pest, 3-tól Budapest. 1872-1882. 1-3. Szerk.: Arany László és Gyulai Pál 1902-1908. 4-10. Szerk.: Vargha Gyula 1911-1924. 11-14. Szerk.: Sebestyén Gyula Magyar Népmese Katalógus. Budapest, 1953-tól. Szerk.: Kovács Ágnes.
MNK	
MTAK Kézirat	A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattára, Budapest.
Ms	manuscriptum
megj.	megjegyzés
NE	Néprajzi Értesítő, Budapest, 1900--
NIFA	Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Néprajzi Intézetének Folklór Archivuma, Budapest.

NKI	A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának Adattára, Budapest.
NyF	Nyelvészeti Füzetek, Budapest, 1902--
Nyr	Magyar Nyelvőr, Budapest, 1872--
OSzK	Országos Széchenyi Könyvtár, Budapest.
rég.	régies nyelvezetű
RMKT	Régi Magyar Könyvtár. Szerk.: Heinrich Gusztáv, Budapest 1897--
R	Románia
szerk.	szerkesztette, szerkesztő
Sz	Szovjetunió
táj.	tájnyelvi
ÜMNGy	Új Magyar Népköltési Gyűjtemény. Szerk.: Ortutay Gyula, 1. Budapest, 1940--
(v)	(v)olt -- megyenév előtt
vált.	változat
vő.	vesd össze
1/,2/,stb.	az adott variáns további nyomtatott kiadványban
01/,02/ stb.	az adott variáns további kéziratos előfordulása
x	(a magyar cím után) a cím/tipusvázlat eltér a nemzetközi katalógustól

FÖLDRAJZI MUTATÓ

ARAD m.

1. Arad 1913 1932 DÖMÖTÖR 5. AaTh 1932
 2. Pécska 1877 1877 KÁLMÁNY 1.k.205. MNK 1930_{3c}
 " " " 206. MNK 1930₄
 " " " 16. MNK 1962B*

BÁCS-BODROG m.

3. Bajmok 1880 Nyr.9.évf. 380. MNK 1962B*
 4. Borsod 1877 Nyr.6.évf. 190. MNK 1962B*
 " 1887 Nyr.16.évf. 282. MNK 1962B*
 5. Kalocsa 1879 Nyr.8.évf. 212. AaTh 1961D*
 6. Zenta EA 2771 219. MNK 1930_{3b}

BÁCSKA Ju.

7. Bácsföldvár 1984 PENAVIN ÚMNGy XIX.
 1971-77 32. AaTh 1962+MNK 1886₂+AaTh 1960L
 +MNK 1960L₁*+AaTh 1960Z
 8. Bajsa 1960-70 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 301. AaTh 510B+AaTh 450+MNK 1961K*
 9. Becse 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 306. AaTh 1935(AaTh 1965)
 10. Csantavér 1976 MATIJEVICS 100. MNK 1962B*
 " 1972 1973 Tanulmányok 6.
 " " " " 97. MNK 1962B*
 " " " " 98. MNK 1962B*
 " " " " 98. MNK 1962B*
 11. Doroszló 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 366. MNK 2100A*+MNK 1961G*+AaTh 592
 " " " " 341. MNK 1961G*+AaTh 401A+AaTh 470
 12. Gombos 1973 Tanulmányok 6.
 1971 98. MNK 1962B*
 " " " " 98. MNK 1962B*
 " " " " 98. MNK 1962B*
 " " " " 98. MNK 1962B*
 " " " " 99. MNK 1962B*
 " " " " 99. MNK 1962B*
 13. Gunaras 1971 " " 99. MNK 1962B*
 14. Horgos 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 428. AaTh 1962+AaTh 1882A+AaTh 1961B*
 " 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 429. MNK 1960G**

14. Horgos 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 430. AaTh 1961D*
 15. Kishegyes 1964 1973 Tanulmányok 6.
 99. MNK 1962B*
 16. Kúla 1971 " " 100. MNK 1962B*
 " " " " 100. MNK 1962B*
 17. Martonos 1973 " " 100. MNK 1962B*
 18. Mohol 1973 " " 100. MNK 1962B*
 19. Nagyfény 1972 " " 100. MNK 1962B*
 20. Orom 1972 " " 100. MNK 1962B*
 " " " " 101. MNK 1962B*
 " " " " 101. MNK 1962B*
 21. Oromhegyes " " 101. MNK 1962B*
 22. Péterréve " " 101. MNK 1962B*
 23. Szabadka " " 102. MNK 1962B*
 24. Telecska 1971 " " 102. MNK 1962B*
 25. Topolya 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 275. AaTh 303+AaTh 300+AaTh 1961A*
 26. Tornócs 1972 1973 Tanulmányok 6.
 102. MNK 1962B*
 " " " " 103. MNK 1962B*
 " " " " 103. MNK 1962B*
 6. Zenta 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 328. MNK 2100A₂*+AaTh 955+MNK 1960G**
 +MNK 1961K*

BÁNSÁG Ju.

27. Hertelendyfalva 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
 1960-70 547. AaTh 1962
 " 1972 1973 Tanulmányok 6.
 99. MNK 1962B*
 28. Szaján 1972 " " 102. MNK 1962B*
 " " " " 102. MNK 1962B*
 29. Ürményháza " " 103. MNK 1962B*
 BARANYA m.
 30. Alsómocsolád 1941 ÚMNGy II. 238. MNK 1889K₁ I-III
 " " " " 172. MNK 301F*(AaTh 1920H-AaTh 300
 /AaTh 1121/+MNK 301F**+AaTh 537
 (griff madár epizód)+AaTh 156 I+
 AaTh 300
 31. Becefa 1935 1940 BERZE NAGY 2.k.
 594. MNK 1935A*

32. Bélye 1887 Nyr. 16. évf. 134. MNK 1963z*
33. Boda 1935 1940 BERZE NAGY 2. k.
480. AaTh 1962II, III (AaTh 1886 eltér)
IV-VI+MNK 1960M7-AaTh 1889K
(AaTh 1960L)
34. Bogdása 1936 1940 BERZE NAGY 2. k.
35. Hosszúhetény 1940 BERZE NAGY 2. k. 482. MNK 1889K1I-III+AaTh 1882A-
1934 AaTh 1962 IV-VI (eltér)
" 1934 " " 339. AaTh 852 I, II (AaTh 1960G) III
" 1934 " " 1. k. 621. MNK 1930ab
36. Jágonak 1941 BANÓ ÜMNGy II.
286. AaTh 1962I-III(eltér)IV, V
37. Kárász 1940 1941 BANÓ ÜMNGy II.
146. AaTh 1961C*IV, V+AaTh 1875+
AaTh 1962 IV, V
" 1940 " " 192. AaTh 1962 IV, V
38. Katádfa 1935 1940 BERZE NAGY 3. k.
347. AaTh 1898* hiedelem
" " " " 2. k. 595. MNK 1940A*
" " " " 479. AaTh 1960K
39. Kisasszonyfa
1935 " " 477. AaTh 852 I, II (AaTh 1920A) III
40. Kisherend 1934 " " 340. MNK 19631*
41. Kisvaszar 1914-21 EA 889 47. MNK 1935A*
42. Mekényes 1952 EA 2734 128. MNK 1961H*
42a (Lésped, Moldva, R.) 129. AaTh 1965
43. Mohács 1958 EA 12.713 22. MNK 1889K1I-III (MNK 18861I-III el-
tér)
" 1967 BOSNYÁK 97. MNK 1891C*
" " " 98. MNK 1894A*
" 1940 BERZE NAGY 2. k. 479. MNK 1891D*+AaTh 1889B+MNK 1891A1*+
MNK 1894A*
" " " 480. AaTh 1896
" " " 3. k. 132. AaTh 1935
" " " 2. k. 595. MNK 1940A*
44. Pécsarányos " " " 2. k. 595. MNK 1940A*
45. Siklós 1959 EA 12.884 78. AaTh 1408 (AaTh 1876)+AaTh 1739
" " " 54. AaTh 1962II, IV+AaTh 1882+MNK 18861
" " " 10. MNK 1889K1I-III
" " " 85. "
" " " 98. AaTh 19501
" " " 76. AaTh 1965

46. Vásárosdombó 1940 BERZE NAGY 2. k.
1934 " " 278. AaTh 710+AaTh 1961B1*
" 1935 " " 484. AaTh 1961B1*
- /v/BARANYA m. Ju.
47. Kopács 1942 1972 KATONA 332. AaTh 1962 (AaTh 1882A-AaTh 1889E
" 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.
1960-70 158. AaTh 1950
" 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.
1960-70 90. MNK 1960G**+MNK 1961K* mesei remi-
niscenciája igaz történet
" 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.
1960-70 132. AaTh 1961B*+AaTh 653
" 1942k 1984 PENAVIN ÜMNGy XIX.
389. MNK 1960G**+AaTh 1525A+AaTh 804B
+AaTh 1062+AaTh 1072
48. Várdaróc 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.
1960-70 169. MNK 1960G**+MNK 2100F**
AaTh 312D+AaTh 531+AaTh 315
49. Vörösmart 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.
1960-70 266. AaTh 1962+AaTh 1882A
- BARS m.
50. Léva 1889 Nyr. 18. évf. 189. MNK 1962B*
- BÉKKÉS m.
51. Orosháza 1872 ARANY MNGy I. 82. MNK 1962B*
130. AaTh 1961B*VI, II, IV
52. Pusztaföldvár 1878 KÁLMÁNY 2. 213. AaTh 852I, II/AaTh 1889K/III
214. AaTh 1898*-AaTh 449
53. H. n. 1854-58 1914 IPOLYI MNGy XIII.
462. AaTh 1920C I, II (MNK 1960M8+
AaTh 1889P+AaTh 1961B*III+
AaTh 1889K) III
- BÉREG m.
54. Rákos 1905 Ethn. 16. évf. 308. AaTh 1961B*II, I, IV, VII
55. Tiszahát 1890k MTAK Kézirat.
Ir. 4-r. 367/I. 79v AaTh 1961B*II
56. Vásárosnamény 1912 1951 MNT I. 120. MNK 1962B*
- BESZTERCE-NASZÓD m. R.
57. Árpástó 1961 1969 VÖÖ 145. AaTh 1920A1
58. Zselyk 1956 1956 HUNYADI 82. AaTh 1950
- BIHAR m.
59. Bihardiószeg 1878 Nyr. 7. évf. 285. MNK 1962B*+AaTh 1961B*I, III, IV

60. Biharugra 1941 1944 VEGH 90. AaTh 1920CI,II(X+X+X)III
 61. Magyarhomorog " " 58. AaTh 1962II+MNK 18862+MNK 1960M7-
 AaTh 1889K(MNK 1960M7)+MNK 1880A*I
 +AaTh 1882A+AaTh 1962V-VI
 " " " " 59. AaTh 1961B*I,-VI
 62. Mindszent /?/ 1872 ARANY MNGy I. 72. AaTh 1935(töredék)
 " " " " 73. MNK 1962C2*
 63. Nagyszalonta 1919 EA 4652 42. AaTh 1930
 " 1862 ARANY 41. AaTh 313+AaTh 1961A*
 " 1914-15 EA 616 204. AaTh 1882A-AaTh 1881+AaTh 1535 V+
 AaTh 1875
 " " " " 160. AaTh 852 I,II(AaTh 1960L+
 AaTh 1920A1 (romlott)-MNK 1920J*
 I-III(eltér)+AaTh 2014A)III
 " " " " 174. MNK 1920K*I-III
 " " " " 209. MNK 1920K*I-II(AaTh 563)III
 " " " " 206. AaTh 1961B*I,II,VI,VII
 " " " " 207. AaTh 1961B*I,IV,II,V-VII
 " " EA 501 54. AaTh 1961B*I,II
 " " EA 1878 85. AaTh 1961C*I(vö. AaTh 1882A)II-V+
 MNK 1961F2*+AaTh 1875
 " " " " 82. AaTh 852 I,II(MNK 1920J*I-III)III
 " 1914 Nyr. 43. évf. 214. MNK 1930z
 " " " " 215. MNK 1930z
 " " " " 213. AaTh 1961B*I,IV
 " 1915 1924 SZENDREY MNGy XIV. 183. AaTh 313C+AaTh 940+MNK 1923*(elt)
 " " " " 172. AaTh 1961B*I,IV
 " " " " 212. AaTh 1961D*
 " " EA 463 89. MNK 1961E*
 64. Székelyhid 1876 Nyr. 5. évf. 226. MNK 1889E1
 65. H.n. 1872 ARANY-GYULAI MNGy I 459. MNK 1961E*I(eltér)III,II+
 AaTh 1960L+MNK 1923*+AaTh 1961A*
- BORSOD (-ABAUJ-ZEMPLEN) m.**
 66. Bodrogkeresztur
 1960 EA 7206 (EAP 131?) 67. AaTh 1962I,II(eltér)III+MNK 18862+
 MNK 1889E1+MNK 1879*
 67. Bodrogsára 1958 Néprajzi Közlemények III.1-2.
 1943 175. AaTh 1898*-AaTh 449

67. Bodrogsára 1958 Néprajzi Közlemények III.1-2.
 1943 182. AaTh 1898*-AaTh 449
 " " " " 187. AaTh 1898*-AaTh 449
 " " 1945 DÉGH 70. MNK 1961A5*
 " 1944 1945 DÉGH 12. MNK 1960G**+MNK 2100F**+AaTh 1961B*
 +MNK 2100A2*(A*)+MNK 2100D*+
 MNK 552A**+MNK 400C**+AaTh 300A**+
 AaTh 556F**+MNK 300A**+MNK 1961A2*
 +MNK 2100G*
 " 1951 " " " 187. AaTh 1898*-AaTh 449
 " 1943 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 3. k. 896. AaTh 1961D**+MNK 2360**+AaTh 1961B*
 II-IV+MNK 2360
 68. Bóta 1909 1963 ISTVÁNFY 112. MNK 1962B*
 69. Hangony 1989 DOBOSY 108. AaTh 1935
 70. Karcsa 1964 1985 NAGY G. 2. k. 814. AaTh 1961B*I,II,IV-VII
 " 1960 1963 BALASSA ÜMNGy XI. 272. MNK 1889D1 hiedelemmonda
 " " " " 268. AaTh 1898* hiedelemmonda
 " " " " 270. AaTh 1898* hiedelemmonda
 " 1958 " " 473. AaTh 1898*
 " 1850k MTAK Kézirat. Ir. 4-r. 99v AaTh 1935
 365/I
 71. Királd 1909 1963 ISTVÁNFY 215. AaTh 1961B*I,II,IV+AaTh 1962 II,
 III(bövebb)+MNK 1880A*I,II-
 MNK 1889E1+AaTh 1882A-AaTh 1962
 IV-VI(MNK 1879*)VII (eltér)
 72. Mercse 1911 Ethn. 22. évf. 368. MNK 1960M4
 73. Ónod 1913-14 EA 898 143. MNK 1930zb
 " " " " 146. AaTh 1935
 " 1914 " " 229. MNK 1940A*
 74. Sajó völgye 1862 MERÉNYI 1. k. 169. AaTh 1920A
 " " " " 1. k. 1. MNK 1960G** (MNK 319*)+AaTh 1961A*
 AaTh 1961B*III
 " " " " 2. k. 173. AaTh 1525A(AaTh 1740+AaTh 1737)
 -AaTh 1535+AaTh 1962(AaTh 1882A)
 75. Sály 1972 MRT Ifjusági Osztálya pályázata 127.
 MNK 1962B*
 76. Sárospatak 1914 EA 498 345. MNK 1940B*
 77. Sata 1912 1963 ISTVÁNFY 45. MNK 1930zb
 " 1909 " " 112. MNK 1962B*

78. Sátoraljaujhely 1888 Nyr. 17. évf.
278. AaTh 1961A*
79. Barkóság 1965k 1968 PALÁDI-KOVÁCS
187. MNK 1940A*
- BRASSÓ m.**
80. Krizba 1973 1984 SERES 45. AaTh 650A(AaTh 1567B*+AaTh 1961C*)
" 1974 " " 53. AaTh 1875
81. Pürkerec 1906 1908 HORGER MNGy X.
35. AaTh 650A+AaTh 1000+AaTh 1725+
MNK 1961A1*(MNK 1923A*)
" 1890k " " 45. AaTh 883A+MNK 1961A1*(MNK 1923A*)
" " " " 85. AaTh 471+AaTh 361*+MNK 1961A1*
82. Tatrang
1898-1906 1908 HORGER MNGy X. 369. AaTh 1962I(MNK 18861 I-III)II-III
(AaTh 1920B*)IV(AaTh 1882A)V-VI
(MNK 1961E*III-IV)+
MNK 1961F1b*+AaTh 1355C
" " " 333. AaTh 707+MNK 1923A*
" " " 227. MNK 751A1+AaTh 779A*+AaTh 403A
+AaTh 510A+AaTh 510B+AaTh 1961A4*
83. Zajzon 1876 Nyr. 6. évf. AaTh 1935+AaTh 1960Z+AaTh 1960M5
- BURGENLAND Au.**
84. Alsóőr 1962
(Unterwart) 1988 GAÁL K. 343. AaTh 1920+AaTh 1920A+AaTh 1960A
" 1962 " " 364. AaTh 1920A+AaTh 1960J+AaTh 1960L
85. Középpulya 1962
(Mitterpullendorf) 1988 GAÁL K. 279. AaTh 1950
- CSANÁD m.**
86. Battonya 1878 KÁLMÁNY 2.k. 210. AaTh 1962II(eltér)III+AaTh 1889P-
MNK 1889D1-AaTh 1889K+AaTh 1882+
AaTh 1882A+MNK 1684*(romlott)
" " 215. AaTh 1920H I-II(AaTh 1962I+
MNK 1889K1+AaTh 1882+MNK 19633*
+AaTh 1962II,III(befejezetlen)
" EA 4535 1243. MNK 1961K*+AaTh 2251
87. Csanádapáca " " 169. MNK 19301
- CSÍK m. R.**
88. Ajnád 1940-60 EAP 260/1961 47. MNK 1940A*
89. Csikmenaság 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 3.k.
1942 284. AaTh 952+AaTh 1961A1*

90. Csikszentdomokos
1944 NIFA 131-132. 145. AaTh 1962II+AaTh 1889K+AaTh 1882
+AaTh 1882A+MNK 1889K1 III
" 1943 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 3.k.
884. AaTh 1962 I,II(bővebb),III,IV
AaTh 1882A+(AaTh 1889E)+
AaTh 1961B*I,II+AaTh 1930+
MNK 18861I,II(eltér)III
" " " " 1.k. 381. MNK 1961H*+AaTh 328A*+AaTh 556F*+
MNK 300A*+AaTh 313
91. Csikszentkirály
1879k 1879 Nyr. 8. évf. 190. AaTh 1935(MNK 1960M6)
" 1880 Nyr. 9. évf. 426. AaTh 1935
92. Gyergyószentmiklós
1910 1921 BARTÓK-KODÁLY
133. MNK 1960M6
93. Karcfalva 1940-60 EA 13.002
55. MNK 1940A*
94. Rákos " " 47. MNK 1940A*
95. H.n. 1877 Nyr. 6. évf. 90. AaTh 1935+MNK 1960M6
- CSONGRÁD m.**
96. Hódmezővásárhely
1872 ARANY MNGy I. 463. AaTh 1962I+AaTh 1961B*I-V(bővebb)+
AaTh 1962 III,IV(AaTh 1882A-
MNK 19633*)V+AaTh 18801
" 1927 Ethn. 38. évf. 263. MNK 1940B*
97. Makó 1878 KÁLMÁNY 2.k. 81. MNK 1935A*
98. Szeged 1870k 1951 MNT I. 226. MNK 19304
1872k 1872 Nyr. 1. évf. 376. MNK 1961G*+AaTh 326A*
" 1881 KÁLMÁNY 1.k. 71. AaTh 1935
"-Madarásztó " " 1.k. 159. MNK 1960G**
" " " 1.k. 158. MNK 1961G*
" " " 1.k. 178. AaTh 1920A
" 1914 " 1.k. 178. AaTh 1920A1(AaTh 1920G)
" " " 1.k. 177. MNK 1920K*I-III
" EA 2771 515. AaTh 1950
" 1932k 1935 Ethn. 46. évf. 87. AaTh 1930
" 1966 1975 BÁLINT ÜMNGy XVII.
519. AaTh 1960D+AaTh 1875+
AaTh 1960B+AaTh 1889G

98. Szeged 1965 1975 BÁLINT ÜMNGy XVII.
531. AaTh 1960D+AaTh 653
99. Szentés 1914 KÁLMÁNY 1.k. 118. AaTh 1876 az AaTh 1408 keretében
100. Újkigyós 1875 Nyr. 4.évf. 231. MNK 2101D*+AaTh 303-AaTh 300+
AaTh 1961A*
101. H.n. 1872 TÖRÖK MNGy II. 456. AaTh 852 I,II(MNK 1920J*I-III)III
H.n. " " 327. MNK 1935A*+MNK 1930za
H.n. " " 330. AaTh 1932
H.n. " " 332. AaTh 1935
H.n. " " 331. AaTh 1935(töredék)
H.n. " " 375. AaTh 361*+AaTh 1961A*
H.n. " " 389. MNK 2100A*+AaTh 653+AaTh 1961A2*
H.n. " " 326. MNK 1962B*
- FKHÉR m. R. (v. KISKÜKÜLLŐ vm.)**
102. Magyarpéterfalva
1958 1969 VÖÖ 242. MNK 1920K*I-III
- FEJÉR m.**
103. Csurgó 1881 Nyr. 10.évf. 94. MNK 1962B*
104. Nagysáp 1885-87 1891 KISS 41. MNK 1962B*
" " " " 42. MNK 1962B*
105. Pázmánd KRESZ M. gyűjteménye MNK 1962B*
/v/ GÖMÖR-KISHONT m. Cs.
106. Jablonca 1978-80 1988. PALÁDI-KOVÁCS
165. MNK 1940A*
107. Kecő 1978-80 1988. PALÁDI-KOVÁCS
165. MNK 1940A*
108. Körtvélyes 1978-80 1988. PALÁDI-KOVÁCS
165. MNK 1940A*
109. Kövecses EA 898 145. AaTh 1930
" " " " 144. MNK 1930₁
110. Runya 1890 Nyr. 19.évf. 523. MNK 1961G*+MNK 978*+MNK 1961A2*+
MNK 2101A1*
111. Szalóc 1978-80 1988. PALÁDI-KOVÁCS
165. MNK 1940A*
112. H.n. 1984 ÚJVÁRY Múzeumi Kurir 46.
63. MNK 1940A*
- GYÖR (-SOPRON) m.**
113. Bácsa 1907 NyF 38. MNK 1940A*
" 1901 Ethn. 12.évf. 129. MNK 1960M4
114. Bezi 1967 1971 MRT pályázat 13.
7. MNK 1940A*

114. Bezi 1968 1968 MRT pályázat 13.
35. MNK 1940A*
115. Écs 1911 Nyr. 40.évf. 92. AaTh 1935+AaTh 1930-AaTh 1882A+
AaTh 1889E+AaTh 1962 VI
116. Györszentmárton 1907 Nyr. 36.évf.
239. MNK 1940A*
117. Nagybajcs 1907 NyF 38. MNK 1940A*
118. N.Győr 1903-4 1905 NyF 17. 55. MNK 1940B*
119. Vitnyéd 1961 MRT pályázat 123. MNK 1930₂
" " " 88. MNK 1930₂
" " " 88. MNK 1940A*
" " " 127. MNK 1930₂
120. Rábaköz 1886k. 1886 Nyr. 15.évf. 377. AaTh 1935
" " 1890 Nyr. 19.évf. 44. MNK 1962B*
" " " 140. AaTh 1965
121. H.n. 1915 Nyr. 44.évf. 191. MNK 1940A*
H.n. ERDÉLYI MTAK Kézirat Ir. 8-r. 206/138
16. MNK 1960M4
- HAJDU-BIHAR m.**
122. Debrecen 1872 ARANY MNGy I. 23. MNK 1920L*(AaTh 1935/részlet/
AaTh 1961B*/részletek/
" 1874 Nyr. 3.évf. 280. AaTh 1961B*I,II,IV
" 1906 NyF 26. 52. AaTh 1961B* I,II,IV
123. Hajdusámson 1876 Nyr. 5.évf. 179. AaTh 1961B*I-IV,VI,VII
124. Hajduszoboszló 1885 Nyr. 14.évf. 381. MNK 1962B*
125. Hajduszovát EA 1276 2. AaTh 1961B*I,II,IV-VI
126. Mikepércs 1931 N. BARTHA 14. MNK 1960M4
- HARGITA m. R.**
127. Gyimesközéplek 1974 JAGAMAS-FARAGÓ
419. MNK 1960M6
128. Korond 1974 JAGAMAS-FARAGÓ 226. AaTh 1930
- HÁROMSZÉK m. R.**
129. Árkos 1911 KRIZA MNGy XII. 131. AaTh 1962I-IV(AaTh 1882A+
1860k AaTh 1889E)V,VI+AaTh 1961 B* I,II
+MNK 1886₁I,II(eltér)III+
AaTh 1962VII
130. Bölon 1947 1957 KONSZA-FARAGÓ
177. MNK 1961E*Ib(MNK 1961F_{1b}*)III+
AaTh 1875.
131. Eresztevény 1957 KONSZA-FARAGÓ
1948 174. AaTh 852 I,II(MNK 1920J*I-III)III

131. Eresztevény " " 126. AaTh 1950z
132. Kézdivásárhely 1940-60 EA 13.002
89. MNK 1940A*
- Kézdivásárhely 1940-60 EA 13.002
89. MNK 1940A*
133. Maksa 1933 1957 KONSZA-FARAGÓ 173. AaTh 1920C I,II, (AaTh 1960Z+
MNK 19631*)III
134. Nagyajta 1948 1957 KONSZA-FARAGÓ
175. MNK 1920K*I,II (MNK 1920J*I,II)III
135. Szörcse
1948 1957 KONSZA-FARAGÓ 176. AaTh 1962 I-V,VII(eltér)
- " " " " 145. AaTh 1567B(AaTh 1961C*II-IV)
136. Uzon 1943 1957 KONSZA-FARAGÓ 359. AaTh 1961B*II
137. Zalán 1948 " " 179. MNK 1961E*Ib+AaTh 1525H4+AaTh 1875
MNK 1961E*III,Vb
138. H.n. 1940-60 EA 13.002 89. MNK 1940A*
- H.n. 1940-60 EA 13.002 89. MNK 1940A*
- HKVKS m.
139. Besenyőtelek 1907 BERZE NAGY MNGy IX.
1904 558. MNK 1961F1a*+AaTh 1875
- " 1903 " " 550. AaTh 1962II-VI+AaTh 1892*+
AaTh 1889K+MNK 1880A*I
- " 1903 " " 138. AaTh 313C+MNK 1961A2*
- " " " " 317. MNK 2100A+AaTh 1961G*+AaTh 303A+
AaTh 327B+AaTh 328+AaTh 531+
MNK 1961A6*
- " " " " 133. AaTh 361*+MNK 1961A6*
- " " " " 45. MNK 2100A+AaTh 317+AaTh 300A*+R222
mot.+AaTh 556F*+MNK 300A***
MNK 1961A3*(A5*)
- " " " " 538. AaTh 1961B*I,II,IV
- " 1904 " " 358. MNK 1961G*+AaTh 567+MNK 2101A1*
140. Eger 1904 1907 BERZE NAGY MNGy IX.
522. AaTh 1920C(AaTh 1960D-AaTh 1889P-
MNK 1889D1-AaTh 1889K)
- " " " " 23. AaTh 312D+AaTh 307+MNK 1961A2*
141. Erdőtelek, Feldebrő
1912 EA 457 32. MNK 2019A*+MNK 19303a
- " " " " 34. MNK 1940B*
142. Erk 1921 EA 877 12. MNK 1889K1I-III-AaTh 1962 II-III
+MNK 18861I-III

143. Gyöngyös
1890k 1935 Ethn. 46.évf. 88. AaTh 1932
144. Mátraballa 1938 Ethn. 49.évf. 433. AaTh 1961D*+AaTh 1961B*II,IV+
AaTh 1962II-V+AaTh 1889K
145. Parád 1894 Ethn. 5.évf. 185. MNK 1940A*
- " " Nyr. 23.évf. 141. MNK 1962B*
- JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK m.
146. Abádszalók 1891 KISS 406. MNK 1962C2*
147. Jászsalsószentgyörgy EA 2569
1906-7 511. MNK 1961G*+MNK 1961J*+MNK 301A1
148. Jászdózsa 1927 Ethn. 38.évf. 55. MNK 1961G*+MNK 2013C*+MNK 1961J*
+AaTh 2030E
149. Kisújszállás 1954 EA 9466 4. AaTh 1408(AaTh 1876)
- " " " " 31. AaTh 1960Z
- " 1950 EA 9296 248. MNK 1920F*
- " " " " 256. AaTh 1960M7+MNK 1920K*I-III
- " " " " 248. MNK 1940B*
- " " " " 340. AaTh 1960L
- " " " " 341. AaTh 1960L
- " " " " 342. MNK 19634*
- " " " " 259. MNK 19634*
150. Túrkeve 1914 IPOLYI MNGy XIII.
1843 82. rablótörténet+MNK 12281+AaTh 1875
AaTh 955+AaTh 311
- " KRESZ M.gyűjteménye MNK 1962B*
- KOLOZS m. R.
151. Kettesd 1941 1943 KOVÁCS 1.k. 266. AaTh 1920A1
- " 1941-42 " " 124. AaTh 1920H I,II(AaTh 1962I-III
/AaTh 1920B*/)III
- " " " " 83. AaTh 313A+MNK 1923*(A*)
- " " " " 266. AaTh 1920A1
- " " " " 266. AaTh 1960G
- " " " " 267. MNK 19632*
- " 1941 " " 2.k. 19. AaTh 1961C* I-V + AaTh 1875+
AaTh 1889E+AaTh 1961B* II+
AaTh 1962 II-VI
- " " " " 93. AaTh 1961C*(vö. AaTh 1882A)+
AaTh 1875
- " 1941 " " " 94. AaTh 1962 I,III,IV(AaTh 1889E)V,VI
+AaTh 1910
- " 1940-42 " " 90. AaTh 1960G

151. Ketesd 1942 1943 KOVÁCS 1.k. 41. AaTh 852 I, III (MNK 1963₁*)
 " 1942 EA 3912 117. MNK 1961E*Ia, III, IV, II+
 AaTh 1653A+MNK 1923A*+MNK 1961E*V
 " 1941 " 165. AaTh 1961C*I, II (AaTh 1016) III, IV+
 MNK 1275A*
 " 1941 " 138. MNK 1961E*I, III, IV, V
 " 1941 " 151. MNK 1961E*
 " 1942 " 624. MNK 1961E*
 151h. Kolozsvár 1860k MTAK Kézirat Ir.4-r 397/II.
 114. AaTh 1961B*II+AaTh 1962I, II+
 MNK 1886z+AaTh 1962IV (AaTh 1882A
 -MNK 1963z*)V, VI+MNK 1889E1+
 MNK 1880A*I, II
 " 1862 MTAK Kézirat.917/II. 27. AaTh 1898*-AaTh 449
 " Ir.4-r.365/II.28v AaTh 1898*-AaTh 449
 152. Mezőköbölkut 1958 NAGY O. 114. AaTh 1920C/AaTh 1962I+AaTh 1961B*II
 +AaTh 1962III, IV (AaTh 1882A) II+
 MNK 1886₁I-III (AaTh 1960D)+
 AaTh 1962 VII (eltér)+AaTh 1889K
 (MNK 1879*)/
 " 1945 1953 FARAGÓ 85. MNK 2100A*+AaTh 502 (AaTh 531)+
 MNK 1961A₂*
 153. Nyárszó 1941 EA 4435 4069. MNK 1962C₁*
 154. Szék 1960 1976 NAGY O. 449. AaTh 1920A
 " 1959 1981 VÖÖ 366. AaTh 1920A (AaTh 1920A₁)
 155. Mezőség 1958 NAGY O. 188. AaTh 1876 az AaTh 1408 keretében
 " 1940-60 EA 13.002 139. MNK 1940A*
KOMÁROM m.
 156. Naszvad 1939-43 1951 MNT I. 42. MNK 1962B*
 " (Cs.) 1971 MRTV pályázat 116. MNK 1962B*
 157. Rév-Komárom EA 5271 13. MNK 1962B*
MÁRAMAROS m.
 158. Máramarossziget ERDÉLYI MTAK Kézirat Ir.8-r. 206/169
 1847 9. AaTh 510A+AaTh 1961A*
MAROS-TORDA m.
 159. Bere 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.
 371. AaTh 703*+MNK 1961A₅*
 160. Bözöd 1942 1942 BÖZÖDI 74. AaTh 1920A
 " " 1958 " 74. MNK 2100A*+MNK 569A*+MNK 1961A₃*
 161. Gernyeszeg 1977 SZABÓ 69. MNK 1961H*+AaTh 317+AaTh 1961A*
 1967

162. Görgényüvegcsür
 1965 1969 VÖÖ 134. AaTh 1875+AaTh 1961C*
 " " " " 97. AaTh 1882A+MNK 1886₁+MNK 1886z
 " " " " 212. AaTh 1889B
 " " 1974 NAGY-VÖÖ 349. MNK 1961G*+AaTh 550+AaTh 725+
 +AaTh 650+AaTh 707
 " " " " 247. MNK 1961H*+AaTh 650A+
 AaTh 328*+AaTh 300A
 " " " " 107. MNK 1961H*+AaTh 312D-AaTh 300A
 -AaTh 301B
 163. Ilencfalva 1939 MAKKAI-NAGY
 110. AaTh 1935 (töredék)
 " " " " 115. MNK 1962C₃*
 164. Kibéd 1901k 1901 Nyr.30.évf.605. AaTh 1962 (AaTh 1882A)+MNK 1886₁
 I, III+AaTh 1961B*IV, II
 165. Magyaró 1954 1969 FARAGÓ 211. AaTh 1950z
 166. Magyarózd 1948 1971 HORVÁTH 278. AaTh 1962/AaTh 1889K (AaTh 1960L)
 +AaTh 1882A/
 " " " " 272. AaTh 1920H (eltér)
 " 1943 " " 188. MNK 1961G*+AaTh 303A* (AaTh 518+
 +AaTh 554-AaTh 531)
 167. Mikháza 1901-3 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 1.k.
 374. MNK 2100C*+AaTh 328A*+
 AaTh 300A+MNK 1961A₇*
 168. Sóvárad 1907 EA 1944 713. AaTh 1962 I-III+MNK 1886₁I-III+
 AaTh 1961B*II+AaTh 1962 V (elt.) IV
 (bővebb)+MNK 1879*+AaTh 1962VII
 169. Székelycsóka 1939 MAKKAI-NAGY 146. AaTh 1930+AaTh 1935
 169h Székelykeresztur
 1939 MAKKAI-NAGY 196. MNK 1962C₃*
 170. Szováta 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.
 543. MNK 1960G*+AaTh 1539
 Szováta 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.
 511. MNK 1960G*+MNK 2100F*+AaTh 710+
 MNK 1961A₅*
 " " " " 379. AaTh 707 (AaTh 532*+AaTh 554-
 AaTh 451)+MNK 1961A₁*
 " " " " 430. AaTh 451+MNK 1961A₁*
 " " " " 435. AaTh 312D+AaTh 409B*+MNK 400C*
 +AaTh 300A*+griff epizód+
 MNK 300A*+MNK 1961A₁*

170. Szováta 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.

467. AaTh 452A*+MNK 400B*+MNK 400A*
+AaTh 401A+MNK 1961A₅*(A₃*)

" " " " 413. MNK 2100A₃*+AaTh 328-AaTh 882+
MNK 1961A₅*

" " " " 489. MNK **301A+AaTh 301A+AaTh 321+
MNK 1961A₃*

171. H.n. 1875 Nyr 4. évf. 564. MNK 1962B*

MÁTYSFÖLD

172. H.n. 1939-43 1953 BAKOS ÜMNGy VII.

94. MNK 1962B*

MOLDVA R.

173. Szabófalva 1901 Nyr. 30. évf. 230. AaTh 1932

174. H.n. 1974 JAGAMAS-FARAGÓ 419. AaTh 1930

MURAVIDÉK Ju.

175. Szalafő 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.

1960-70 580. AaTh 1932+AaTh 1245

176. Szecsőszentlászló 1971a PENAVIN ÜMNGy XVI.

1960-70 579. AaTh 1950

NÓGRÁD m.

177. Buják 1937 Ethn. 48. évf. 348. AaTh 311+AaTh 1961A*

178. Füleek 1876 Nyr. 5. évf. 33. AaTh 1567B(AaTh 1961C*II-III)+
MNK 1961F_{1a}*+AaTh 1875

179. Tolmács 1886 Nyr. 15. évf.

326-330.; 373. MNK 1961G**+AaTh 563+AaTh 314A
(AaTh 314)+MNK 1923*

180. Palócföld 1865 PAP 75. AaTh 303A-AaTh 531+MNK 1923A*

" " " " 101. MNK 1960G**+MNK 425A*

181. Zabar 1982 1989 VILLÁNYI 83. MNK 1960G**+MNK 312E*

" 1981 " " 116. AaTh 450+MNK 1961A₂*(AaTh 1961 A*)

" 1984 " " 104. MNK 1961G**+AaTh 365

182. Zagyva vidék 1894 Nyr. 23. évf. 237. MNK 1935A*

NYITRA m.

183. Alsódobok 1937 1951 MNT I. 25. MNK 1962B*

184. Andód 1939-43 1951 MNT I. 43. MNK 1962B*

185. Család 1844 1846 ERDÉLYI 1. k.

111. AaTh 1935

186. Magyarsók 1939-43 1953 BAKOS ÜMNGy VII.

46. MNK 1940A*

187. Tardoskedd 1939-43 1953 BAKOS ÜMNGy VII.

64. MNK 1962B*

PEST-PILIS-SOLT-KISKUN m.

188. Bag 1940-42 1942 DÉGH ÜMNGy III.

182. AaTh 532*-AaTh 300+MNK 1923*

Bag 1940-42 1942 DÉGH ÜMNGy IV.

67. MNK 365C*(AaTh 468+AaTh 1898*)

189. Bogyiszló 1943 Ethn. 54. évf. 190. MNK 1894A**+AaTh 1881

190. MNK 1891A**+AaTh 1891

190. MNK 1891A₁*

190. Foktő 1903 Nyr. 32. évf. 456. AaTh 1961B*I+MNK 1889K₁I+MNK 1886₁

I-III(eltér)+AaTh 1882A+AaTh 1881

-AaTh 1889K+AaTh 1962VI

191. Kecskemét 1881-83 EA 2279 50. MNK 1962B*

192. Kisoroszi 1885-87 1891 KISS 14. MNK 1960M₄

193. Tóalmás 1913-14 EA 633 15g MNK 1962B*

Tóalmás 1913-14 EA 633 2. MNK 1962B*

194. Vác 1903 Nyr. 10. évf. 56. MNK 1962B*

195. H.n. 1869k KISFALUDY Társ. Népmesegyűjt. MTAK Kézirat.

Ms 10.020/VIII.19. X+AaTh 1962 IV-VI

POZSONY m.

196. Alsószelei 1939-43 1953 BAKOS ÜMNGy VII.

46. MNK 1940A*

197. Nagylég 1932 DÖMÖTÖR 5. AaTh 1932

SOMOgy m.

198. Edde 1880-99 1905 VIKÁR MNGy VI.

269. MNK 1962B*

199. Kisbajom

1953-59 1962 DOBOS ÜMNGy X. 358. AaTh 1962I-IV(AaTh 1882A)V,VI

" " " " 449. AaTh 1962I-IV(AaTh 1882A)V,VI

" " " " 478. AaTh 1962I-IV(AaTh 1882A)V,VI

200. Nemespátró 1906 SEBESTYÉN MNGy VIII.

471. AaTh 1961B*I

201. Nagyatád 1933 1937 Ethn. 48. évf. 46. AaTh 1932

202. Szentmárton 1905 VIKÁR MNGy VI.

1880-99 307. AaTh 1898*-AaTh 449

203. Szentmihályhegy EA 7258 214. AaTh 1408(AaTh 1387_m+AaTh 1876)
+AaTh 1681

SZABOLCS-SZATMÁR m.

204. Ajak 1955 EA 9918 127. MNK 1920K*I-III+AaTh 1626+

AaTh 1525N+AaTh 1539+AaTh 1654

205. Baktalórántháza 1956

- 205a. (Gálócs, Ung m.) 1968 ERDÉSZ-HALMOS-KOVÁCS
85. AaTh 1882A+AaTh 1962IV-V+
AaTh 1882+AaTh 1960L+MNK 1923*
- " " " " 110. AaTh 1898*-AaTh 449
- " " " " 208. MNK 1920K*I-III
- " " " " 211. AaTh 1932
- " " " " 29. MNK 1960G**
- " " " " 221. MNK 1961E*I(eltér), III, II(eltér)
IV, V(eltér)
- " " " " 203. MNK 1961G*
- " EA 7651 103. AaTh 1930
206. Bátorliget 1940 ORTUTAY 301. AaTh 1898*+hiedelem
1936-38
207. Csenger 1929 EA 924 21. AaTh 1875 tündérmese keretében
- " 1932 EA 627 56. MNK 1930_{3b}
- " 1932 1935 Ethn. 46. évf. 88. AaTh 1932
208. Gégény 1950 1957 Néprajzi Közlemények II. 3-4.
197. AaTh 1898*-AaTh 449
- " 1958 EAP 77/1958 6. AaTh 1898*-AaTh 449
209. Gelénes 1971 MRT pályázat 15. MNK 1940A*
210. Kék 1957 Néprajzi Közlemények II. 3-4.
174. AaTh 665+MNK 1961A2*
- " 1923/24 Ethn. 34-35. évf. 111. MNK 1962B*
211. Kisvárd 1907 Nyr. 36. évf. 287. MNK 1930₁
212. Komoró 1954 EA 9918 252. AaTh 1962I+AaTh 1886+AaTh 1962 IV-
VI+AaTh 1889K+MNK 1880A*I, II+
+MNK 1923*+AaTh 1961A*
213. Lövöpetri 1912 EA 941 15. MNK 19634*+AaTh 1932
214. Nagyar 1948 EA 2197 159. MNK 1930₁
215. Nagyhalász 1936 EA 2336 26. AaTh 1935
216. Nyírbátor 1914 IPOLYI MNGy XIII.
1850k 202. MNK 2100A+AaTh 518(bővebb)+
AaTh 314+AaTh 306+D1470.1.16 mot.
+AaTh 1961A*
217. Nyíregyháza 1937 Ethn. 48. évf. 475. MNK 304A** -AaTh 1920H I-II
/AaTh 1962I-II-AaTh 1249+AaTh 1886+
AaTh 1889P-AaTh 1889K(AaTh 1960L)+
AaTh 1962IV-V+AaTh 1882+
AaTh 1962VII/III
218. Nyírtura 1960 NIFA 16/1 71. MNK 1875+AaTh 1962 IV-V.

219. Paszab 1950 EA 2336 18. MNK 1940B*
220. Pátroha 1958 EA 10.137 132. AaTh 1525H4+AaTh 1875
221. Ramocsaháza 1959 EA 7272 129. AaTh 1898*-AaTh 449
222. Rozsály 1950 1967 BÉRES ÜMNGy XII.
379. AaTh 1960A
- " " " " 309. MNK 1960G** -MNK 2100F**+
+AaTh 1133(AaTh 1130)
- " " " " 425. MNK 1961E*I(bővebb)+MNK 1961F3**+X
+MNK 1961E*IV(eltér)
- " " " " 380. AaTh 1962VII
- " " " " 382. AaTh 1962 I
- " " EA 4137 110. MNK 1960G**
223. Szamoszeg
- 1959 1968 ERDÉSZ 3.k. 446. AaTh 1930
- " " " " 449. AaTh 1950
- " " " " 450. AaTh 1960D
- " " JAMA 202. 1695. MNK 1920K*I-III(eltér)
224. Tiszabercel
- 1934 1935 ORTUTAY 171. AaTh 1898*-AaTh 449
225. Tiszalók
- 1949-52 EA 4877 51. AaTh 1930
- " " " " 50. AaTh 1962 V, IV, VI
- " " " " 50. AaTh 1962 V, IV, VI
226. Tyukod 1956 EA 7120 28. AaTh 1962I(MNK 1960M7)-AaTh 1889K
(AaTh 1960L)+MNK 1880A*(eltér)+
AaTh 1962II, IV, V
- " " 1956 Ethn. 67. évf. 287. AaTh 365C*-AaTh 1898*-AaTh 449
227. Vasmegyer 1931 GULYÁS 54. AaTh 852 I, II(AaTh 1920A1+
AaTh 1960L)III
- SZATMÁR m.**
228. Krassó 1886 Nyr. 15. évf. 184. AaTh 1961B*I, II, IV
229. Nagybánya 1872 ARANY MNGy I. 61. AaTh 1935(részlet)
230. Tiszabecse 1927 Ethn. 38. évf. 242. MNK 1962C1*
231. Szatmár vidéke 1889 Nyr. 18. évf.
379. MNK 1930_{3a}
232. H.n. 1928 Ethn. 39. évf. 28. MNK 1960G**+MNK 1961G**+MNK 1961J*
- H.n. 1889 Nyr. 18. évf. 141. MNK 1960M4 (bővebb)
- SZÉKELYFÖLD**
233. H.n. 1882 KRIZA-ORBÁN-BENEDEK-SEBESI MNGY III.
332. AaTh 502+AaTh 850+MNK 1923A*
- " " " " 263. MNK 1940A*

233. H.n. 1884k. 1888 BENEDEK 56. MNK 2100A*+AaTh 306+ AaTh
1961B1*
- H.n. 1890k 1955 FARAGÓ 110. AaTh 1415+AaTh 1961B1*
- H.n. 1890k " " 33. MNK 590A*+MNK 1961A1*+
AaTh 1961B1*+MNK 2101G*+
MNK 2101F*
- H.n. 1894-96⁶ BENEDEK 1/2 112. AaTh 1960Z+MNK 1960M+MNK 1889D1*
- H.n. " " 108. MNK 1960G**+MNK 2100F*+AaTh 532*
- H.n. 1896 TÖRÖK 13. AaTh 1960L
- H.n. 1902 Nyr. 31. évf. 47. AaTh 1932
- H.n. 1940-60 EA 13.002 128. MNK 1896A*
- H.n. 1940-60 EA 13.002 47. MNK 1940A*
- H.n. 1944 1944 SZENTMÁRTONI 108. MNK 1960G**+MNK 2100F*+AaTh 511A
+AaTh 301B+MNK *301B+MNK 1961A3*
+MNK 1961A1*+AaTh 1961B1*-
MNK 2100F*
- H.n. 1943 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 3.k.
268. MNK 1961H*+AaTh 950
- /v/ SZILÁGY m.R.
234. Bogdánd 1943 EA 8170 1. AaTh 1920B*+AaTh 1920G
- " " " 260. AaTh 1961B*I
- " " " 183. MNK 1961E*I(eltér), IV(AaTh 1355C*)
III, V(eltér)
- " " 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 2.k.
22. MNK 1923*
- " " " 1.k. 562. AaTh 402+MNK 1961A2*
235. Ráton 1872k MTAK Kézirat Ir. 4-r.
397/II. 116. AaTh 1962 II-IV(AaTh 1889K+
AaTh 1960L+AaTh 1882A)V, VI
236. Zilah 1850k MTAK Kézirat. Ir. 4-r.
397/I. 5. MNK 304A**+AaTh 1920H I, II
(AaTh 1960L-AaTh 1889K-AaTh 1962
V-VI) III
- " 1899 Nyr. 28. évf. 418. MNK 1960G** (MNK 2100F*)+MNK 400A*
AaTh 401A+MNK 1923*
- " " " 472. MNK 1962B*
- SZLAVÓNIA, Ju.
237. Kórógy 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
1960-70 585. AaTh 561+MNK 1960G**
- " 1984 PENAVIN ÚMNGy XIX.
1971-77 402. AaTh 1875

238. Szentlászló 1971a PENAVIN ÚMNGy XVI.
1960-70 598. MNK 1962B*
- " 1973 Tanulmányok 6.
102. MNK 1962B*
- SZOLNOK-DOBOKA m.
239. Almásfalom 1939 MAKKAI-NAGY 175. AaTh 1935
- TEMES m. R.
240. Magyarszentmárton
1967 1969 VÖÖ 213. AaTh 1882A+AaTh 1962IV(részlet)
- TOLNA m.
241. Aparhant 1986 SEBESTYÉN 4.k. 8. MNK 1961H*+AaTh 317(AaTh 302A*)
241a. (Andrásfalva, Bukovina, R.) 1972
" 1972 " " 11. MNK 1961H*+AaTh 858
242. Hidas 1981 SEBESTYÉN 2.k. 359. igaztörténet+hm+(AaTh 1313)
1973 (AaTh 1876)
243. Kakasd
241a. (Andrásfalva, Bukovina, R.)
" 1950 1955 DÉGH 1.k. 349. MNK 1960G**+MNK 2100F*+
AaTh 900+MNK 1961A4*
- " 1950 1955 DÉGH 1.k. 429. MNK 1960G**+MNK 2100F*+
AaTh 1536A+MNK 1961A4*
- " " " " 137. MNK 1960G** (AaTh 425A)
- " 1948 1960 ORTUTAY-DÉGH-KOVÁCS 3.k.
40. MNK 1960G**+MNK 2100A*+AaTh 854
- 1972-77 1979 SEBESTYÉN 1.k. 196. AaTh 1882A+AaTh 1877*+AaTh 1961C*
+AaTh 1875
- " 1972-77 " " 44. AaTh 1920A
- " 1972 1981 SEBESTYÉN 2.k. 311. AaTh 1962
- " 1972 " " 305. MNK 2100A*+AaTh 1882A(eltér)+
AaTh 1877*+AaTh 1875+AaTh 593
- " 1972 " " 279. AaTh 1313(AaTh 1876)+AaTh 1696+
AaTh 1681+AaTh 1387+AaTh 1218
- " " " 359. igaztört+hm+(AaTh 1313)(AaTh 1876)
- " 1972 " " 303. AaTh 1930
- " " " " 302. AaTh 1935
- " 1974 " " 74. AaTh 1960L
- " 1974 " " 245. AaTh 1960L
- " 1970-71 1983 SEBESTYÉN 3.k.
5. AaTh 852(MNK 1920J*)
244. Majos 1982 1986 SEBESTYÉN 4.k. 380. AaTh 1889B
244a. (Istensegits, Bukovina, R.)

245. Nagyvejke 1957 EA 13.502
 244a. (Istensegits, Bukovina, R.) 112. AaTh 1313-AaTh 1876
 " 1961 EA 13.502 136. AaTh 1962I-III+AaTh 1961B*I,II+
 MNK 1886iI,II(eltér)III+AaTh 1962
 III-IV(AaTh 1882A+AaTh 1889E)VII
 " " " 106. AaTh 1950
 " " " 139. AaTh 1965

TORDA-ARANYOS m.

246. Torda 1891 KISS 203. MNK 1962B*
 247. H.n. 1893 JANKÓ 278. AaTh 1961B*II,I,III,IV

TORONTÁL m.

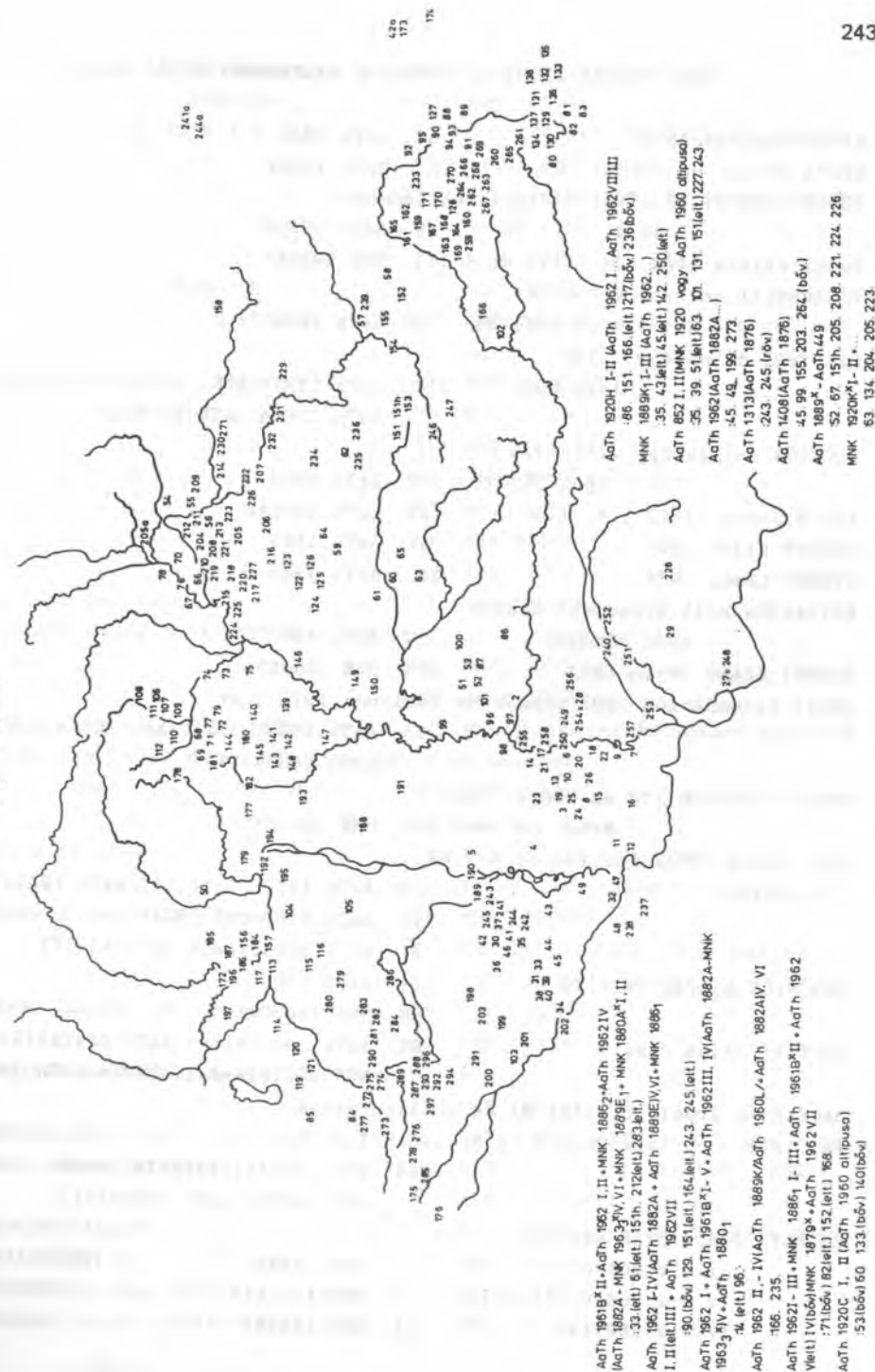
248. Hertelendyfalva
 1887 1960 BERZE NAGY 223. MNK 1961E*Ib,III+MNK 1961F1a*+
 AaTh 1875+MNK 1961F3*
 " " 1960 BERZE NAGY 117. AaTh 1965
 249. Jázova 1882 KÁLMÁNY 2.k. 153. AaTh 1961B*I-III,V,IV
 250. Lőrincfalva EA 2801 491. MNK 1889K1I-III(MNK 1886i elhomá-
 1882-1891 lyosult)
 1891 KÁLMÁNY 3.k. 83. AaTh 1932
 " " " 81. MNK 1940A*
 " " " 273. MNK 1940B*
 251. Magyar Ittebe 1876 Nyr. 5.évf. 283. MNK 2019A*(MNK 1960M4)
 252. Magyarszentmárton
 1914 1914 KÁLMÁNY 1.k. 60. MNK 365C*(BN 335, AaTh 1898*)
 " " " " 1. AaTh 463A*+AaTh 301B+MNK *302+
 MNK *302A*+MNK 1961A1*(A5*)
 " 1910k EA 2801 312a AaTh 1961B*I(MNK 1959*)II-VII
 " " " 382. AaTh 113(AaTh 210+AaTh 1965+
 AaTh 577)
 253. Nagybecskerek 1876 Nyr. 5.évf. 469. MNK 1961G*+AaTh 366
 254. Szaján 1914 1882 KÁLMÁNY 2.k. 73. MNK 19302+MNK 19303a
 " " " 153. AaTh 1961B*+MNK 1960G**
 " " " 115. AaTh 301B+AaTh 1961A*
 255. Szöreg 1891 " 3.k. 81. MNK 1935A*
 " " " 186. AaTh 1960D
 256. Tiszahegyes 1882 KÁLMÁNY 2.k. 203. MNK 1962B*
 257. Törökbecse EA 2771 220. MNK 1930i
 " 1914 KÁLMÁNY 2.k. 164. AaTh 552A+MNK 400C*+AaTh 300A*+
 MNK 300A**+AaTh 1961A*
 258. Törökkanizsa 1891 KÁLMÁNY 3.k. 267. MNK 19303c

UDVARHELY m.

259. Bordos 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.
 252. MNK 1962C2*
 260. Homoród 1880 Nyr. 9.évf. 38. AaTh 1935(AaTh 1930)
 261. Kisbacon 1882 KRIZA-ORBÁN-BENEDEK-SEBESI MNGy III.
 223. AaTh 1932
 262. Martonos 1901-3 1905 MAILAND MNGy VII.
 524. MNK 1961H*+AaTh 1137+AaTh 361*
 263. Nagyalambfalva EA 1944 707. AaTh 1920A1+AaTh 1920G (eltér)+ X
 264. Óczfalva 1908 EA 1944 700. AaTh 1961C*+AaTh 1681+AaTh 1387m
 +AaTh 1242*+AaTh 1408+AaTh 1876
 +AaTh 1313
 265. Olasztelek 1885 Nyr. 14.évf. 283. MNK 1962C2*
 266. Oroszhegy 1878 Nyr. 7.évf. 186. AaTh 1935
 267. Székelykeresztur 1956 KRIZA 2.k.
 1860k 286. MNK 725A*+MNK 1961A1*
 " " " " 347. AaTh 875+MNK 1961A1*+
 AaTh 1961B1*(csonka)
 " 1939 MAKKAI-NAGY 196. MNK 1962C3*
 268. Szenttamás 1903 EA 3631 106. AaTh 1204*+AaTh 1932
 269. Zetelaka 1940-60 EA 13.002 127. MNK 1940A*
 " 1873 Nyr. 2.évf. 88. AaTh 1960A
 270. H.n. 1863-72 KRIZA MTAK Kézirat.
 Ir. 4-r. 409/I. 77b AaTh 1962 II-IV(AaTh 1882A)VI+
 MNK 1879*+AaTh 2018
 H.n. 1863 1863 KRIZA 89. AaTh 1960L+MNK 1940A*
 H.n. 1940-60 EA 13.002 128. MNK 1896A*
 H.n. " " 107. MNK 1940A*
 H.n. 1940-60 EA 13.002 111. MNK 1940A*
 H.n. 1940-60 EA 13.002 125. MNK 1940A*
- UGOCSA m.**
271. Tamásvárpalja 1885 Nyr. 14.évf. 375. AaTh 552A+AaTh 1961A*
- VAS m.**
272. Bük 1954 DÖMÖTÖR S. 49. AaTh 1875 rablótörténet, hm kere-
 tében
 273. Csákánydoroszló 1955 KUNTÁR 87. AaTh 1962II-IV,VI+AaTh 1961B*II+
 1955k AaTh 1882A
 274. Kemenesalja 1906 NyF 33. 37. MNK 1940A*
 275. Nagysitke 1912 Nyr. 41.évf. 246. AaTh 1961B*I-IV
 276. Öriszentpéter 1951 EA 2446 24. MNK 1940A*
 277. Szombathely 1891 KISS 43. MNK 1962B*

278. Órség 1902 Nyr. 31. évf. 55. MNK 1940A*
- VESZPRÉM m.**
279. Csetény 1897. Nyr. 26. évf. 235. MNK 400A*+AaTh 518+AaTh 1961A*
- " 1888. Nyr. 17. évf. 471. AaTh 1961B*I, II
280. Lovászpataka 1906 HORVÁTH 147. MNK 1960M4
- " " " 150. MNK 1962B*
- " " " 150. MNK 1962B*
- " " " 147. MNK 1962C3*
281. Nyárad 1926 Ethn. 37. évf. 197. MNK 1961F1a*+AaTh 1875
282. Tapolcafi 1891 KISS 43. MNK 1962B*
- " " " 43. MNK 1962B*
283. Bakony vidék 1876 Nyr. 5. évf. 87. MNK 1960G**+MNK 2100A*+AaTh 1962I
-III(MNK 18862)IV+(AaTh 1882A)V
- " 1873 Nyr. 2. évf. 469. MNK 1960G**
284. H.n. 1877 Nyr. 6. évf. 528. AaTh 1932
- H.n. 1892 Nyr. 21. évf. 476. MNK 1962B*
- ZALA m.**
285. Alsólendva 1896k EA 122G 46. AaTh 1935+AaTh 1962II-IV
(AaTh 1882A)VI
286. Balatonkövesd
1913-14 EA 125 77. AaTh 1930
- " " " 95. AaTh 1935
287. Bocföldre 1948 GÖNCZI 323. MNK 1889E1(MNK 1959*-AaTh 1882A)
+MNK 1880A*(elhomályosult)
- 1895-1905
288. Bókaháza 1885 Nyr. 14. évf. 570. AaTh 1962II-IV(AaTh 1882A)V+
AaTh 1960L+AaTh 1886(eltér)
289. Csácsbozsók EA 211 14. AaTh 1962II-IV, VI(eltér)+
AaTh 1935
290. Dergecs EA 2801 292. MNK 1961G*+MNK 1961K*+AaTh 1961B*
I(AaTh 1935)II
291. Kiskomárom 1925 1951 MNT I. 166. MNK 1962B*
292. Kislengyel 1943 EA 8780 886. AaTh 1920C I-III
293. Milej 1941 EA 8780 265. AaTh 1965
294. Pölöskefő 1885 Nyr. 14. évf. 43. AaTh 1961B*II, IV, I
295. Vargaszeg 1943 EA 8780 778. AaTh 1962 I(MNK 1920J*)II-VI+
AaTh 1961B*II+AaTh 1962VII(eltér)
- " " " 781. MNK 1940A*
296. Zalabesnyő 1948 GÖNCZI 41. MNK 1962B*
- 1895-1905
297. Göcsej 1895-1905 1948 GÖNCZI 108. MNK 1940A*
- " " 1914 " 133. MNK 1940A*

A leggyakoribb típusoszelelékek (AaTh 1875 1955)
földrajzi elterjedése

RÉGI MAGYAR IRODALMI FORRÁSOK HELYMEGHATÁROZÁS NÉLKÜL

VALKAI András 1573	ad. AaTh 1930	
GESTA Romanorum (1695) 1900	283. AaTh 1950z	
TÚRÓCZI-TROSTLER (XVII.századi iskoladráma)		
1942	9. AaTh 1920G	
THALY Kálmán 1864 2.k.(XVII.sz.)	171. MNK 1935A*	
VÁSÁRHELYI daloskönyv 1672k		
1932 DÖMÖTÖR	3. AaTh 1932	
SZENTSEI daloskönyv 1704		
1943 BUDA	160. AaTh 1935+(MNK 1960M _s +AaTh1960B+	
	AaTh 1960A+AaTh 1960L)	
BOCSKOR daloskönyv 1716-1739		
1932 DÖMÖTÖR	3. AaTh 1932	
KÓNYI János (1782 1.k.)1981	34. AaTh 1920A ₁	
GYÖRGY Lajos 1932	47. AaTh 1889	
GYÖRGY Lajos 1938	310. AaTh 1950	
KUTYASZÖR koll.M,Nemzeti Múzeum		
1932 DÖMÖTÖR	4. AaTh 1932	
BARÓTI SZABÓ Dávid 1803	173. MNK 1890C*	
BUDAI Kalendárium 1807 Népünk és Nyelvünk 1929.1.évf.		
	303. AaTh 1920C I,II(AaTh 1960A+	
	AaTh 1889K)III	
MÉSZÖLY Gedeon (19.sz eleje) 1928		
Ethn. 39. évf.222.	MNK 1890C*	
GAAL György MTAK Kézirat Ir.4-r.66.		
1812-1822	24v AaTh 1920C I,II,III(AaTh 1960G)	
	115. AaTh 516B+MNK 1923*	
" " "	37. AaTh 1962I+AaTh 1961B*I-III	
DUGONICS András 1820. 2.k.	224. AaTh 1950	
" " 1.k.	106. MNK 1962C ₃ *	
ERDÉLYI János 1855	183. AaTh 1961C*I(vö.AaTh 1882A)II-V+	
	MNK 1961F ₂ *+AaTh 1877*+AaTh 1875	
MAGYAR és Erdély Országai Uj és ó Kalendárium		
Vác 1829 In:1929 Népünk és Nyelvünk I.		
	304. MNK 1920K*I,II(AaTh 1960G+	
	MNK 1960A ₁ -AaTh 1892*)III	
ERDÉLYI János MTAK Kézirat.		
Ir.8-r.206/5	V. AaTh 1935	
" Ir.8-r.206/90 (Alföld)	2. MNK 1935A*	
" Ir.8-r.206/184	26. MNK 1940A*	

ERDÉLYI János MTAK Kézirat.		
Ir.8-r.206/184	127. MNK 1960M ₄	
ERDÉLYI János 1846 1.k.	459. MNK 1960G**+MNK 2100A*(AaTh 303	
	/AaTh 300/)	
" 1847 2.k.	354. MNK 1961G**+MNK 1961K**+AaTh 327A	
	+AaTh 510A	
	AaTh 327A+AaTh 510A	
" 1848 3.k.	180. MNK 1962C ₃ *	
BALLAGI Mór 1850 II.4540.sz.	262. MNK 1890C* szólásmondás magyará-	
	zata	
" I.2017.	117. MNK 1962C ₃ *	
ERDÉLYI János 1851	73. MNK 1920F*	
" " 2425.	121. MNK 1962C ₃ *	
JÓKAI Mór 1856	96. AaTh 1876-AaTh 1313	
"	179. AaTh 1889	
"	104. MNK 1935A*	
"	25. AaTh 1950	
VAS Gereben 1856	187. MNK 1890C*	
HEGEDÜS Lajos 1857 1929 Ethn.40.évf.		
" " "	135. AaTh 1932	
" " "	133. AaTh 1960E	
KOMÁROMI kalendárium 1861	MNK 1920L*(eltér:igazat hazudnak)	
KISFALUDY Társ. Népmesegyűjteménye MTAK Kézirat.		
1860k Ms 10.020/VIII.	126. AaTh 1920C I,II(AaTh 1920A ₁	
	+AaTh 1889K)III	
ARANY László 1867	184. AaTh 1962I(AaTh 1961B*I-III,V)III,	
	IV(vö.AaTh 1882A-MNK 1963 ₃ *)	
HEGEDÜS Lajos 1870	31. MNK 1889R*	
"	23. MNK 1920L*/AaTh 1935 részlet/	
	AaTh 1961B* részlet	
ARANY László 1872 MNGy I.	347. MNK 1960M ₄	
"	349. MNK 1962B*	
STEINER (SIMONYI) Zsigmond 1872 Nyr.1.évf.		
	187. MNK 1960M ₄	
BUCSÁNSZKY Alajos 1873 OSzK 45/87	AaTh 1889G,AaTh 1889C,AaTh 1159	
SASS János 1873 Nyr.	176. AaTh 1962II,III,VI+AaTh 1882A+	
	AaTh 1961B*II	
KÁPLÁNY József ifj.1874 Nyr.3.évf.227.	MNK 1961G**+MNK 1961J**+AaTh 670	
ZSILINSZKY E. 1874 Nyr.3.évf.284.	MNK 1962B*	
SONNENFELD Mór 1875 Nyr.4.évf.	238. AaTh 1935	
KÁLMÁNY Lajos (1879-1919)EA 2801 503.	MNK 1961F _{1a} **+AaTh 1875	

KÁLMÁNY Lajos (1879-1919)EA 2801	379.	AaTh 1313(AaTh 1876)
MIKSZÁTH Kálmán 1879 Ö.M.54.	297.	AaTh 1932
LIMBAY Elemér 1881-85 2.k.	295.	MNK 1930 ₂
" 3.k.	9.	MNK 1960M ₄
" 5.k.	143.	MNK 1935A*
CSALÁDI naptár 1883	1.	AaTh 1950
CSALÁDI naptár 1886	107.	AaTh 1920A ₁
URAM Bátyám 1889	425.	MNK 1890C*
SIRISAKA Andor 1891	254.	MNK 1962C ₃ *
KISS Áron 1891	42.	MNK 1962B*
"	42.	MNK 1962B*
"	42.	MNK 1962B*
"	42.	MNK 1962B*
"	42.	MNK 1962B*
"	43.	MNK 1962B*
"	43.	MNK 1962B*
BENEDEK Elek 1894-96 ⁴ IV/1.	162.	AaTh 1965
TÓTH Béla 1898-1906 I.	136.	AaTh 1950
TÓTH Béla 1898-1906 II.	150.	MNK 1891A ₁ *
PERÉNYI Adolf 1901 Ethn.12.évf.	263.	MNK 1935A*
DÖMÖTÖR Sándor 1929 Népünk és Nyelvünk	304.	MNK 1920L* (eltér:igazat hazudnak)
" 1932	5.	AaTh 1932
KOVÁCS Ágnes 1966 (JÓKAI Mór 1912)	18.	MNK 1935A*
BALOGH Jenő 1913 Nyr.42.évf.	94.	MNK 1940A*
NAGY Gábor, O. 1966. k1809	390.	MNK 1890C*

TALES OF LYING

SUMMARY

AaTh 1875 The Boy on the Wolf' s Tail /23/

Little boy/servant lad happens to find his way to the dwelling place of rascals. The rascals feed him well and then lock him up in an empty barrel to hinder him from betraying them.

After they leave the place, a wolf/fox finds the bones scattered there, its tale slides in through a hole in the barrel, the boy grasps it and, frightened, the wolf runs away pulling the barrel after it.

a/ It carries the boy home, the barrel hits one of the pillars of the portico and falls apart (closing motive)

b/ The barrel hits a tree in the wood and falls apart. (It usually occurs within the framework of types AaTh 1961C^x or MNK 1961E^x)

AaTh 1876 The Geese on the Line (11)

A man entrusted with looking after small turkeys binds them together with a rope so that none of them could be stolen by the hawk. The hawk steals all of them. (It is not an independent tale. It is usually connected to AaTh 1313 and/or occurs within the framework of AaTh 1408)

AaTh 1877^x The Boy in the Hollow Tree (3)

Woodcutters want to fell a hollow tree. The boy starts shouting. Frightened, the woodcutters run away, leaving their instruments behind. (Tale fragment)

MNK 1879^X Boy Gets Angry with Titmouse (5)

A boy angry with a titmouse hits it with his axe. The feathers/blood of the bird cover(s) the neighbourhood. The boy looking for his axe puts the feathers on fire. In the fire the iron of the axe burns to ashes but its stick survives. (Tale fragment within the framework of AaTh 1962)

The Boy has a Hat of Butter (Closing motive)MNK 1880A^X Boy Makes Hat from Ashes (7)

I. From high above/the sky a boy falls onto a heystack. As a consequence of his fall, his bottom or the hey, or both are set on fire.

II. He makes a hat/hats from the ashes and sells it/them on the market. (Usually the continuation of AaTh 1889E, MNK 1889E₁, AaTh 1889K, MNK 1889K₁)

AaTh 1881 The Man Carried through the Air by Geese (3)
(Also see AaTh 1962.IV.)AaTh 1882 The Man who Fell out of a Balloon (7)

The man falls from high above and penetrates the ground. He goes home to fetch a spade and digs himself out. (Usually the continuation of AaTh 1881 or AaTh 1889K; see also within the framework of MNK 1889K₁ and AaTh 1962.)

AaTh 1882A Man Caught in Log (cleft tree) Goes Home to Get Axe (33)

The boy hears birds chirruping in the hollow of a tall tree. He is unable to reach into it with his hand, only his head or body

fits into it. He climbs in but is unable to come out. He runs home to fetch the axe. (See also within the framework of AaTh 1961C^X I and AaTh 1962; frequently connected to type MNK 1963₃^X; its continuation is usually AaTh 1881.)

AaTh 1886 Man Drinks from own Skull (4)

In the summer a man is crossing the icy surface of the River Tisza. He gets thirsty, takes his skull off his head and drinks from it. He forgets to take it with him. By the time he goes back, two mallards have laid eggs into it. He puts two ice fragments together, fries the eggs and eats them. (Usually within the framework of type AaTh 1962.)

MNK 1886₁ In the Summer Man Breaks Ice with his Skull to Be Able to Drink (13)

I. The boy breaking the ice with his skull leaves his head on the ice.

II. He beholds people threshing on top of a tree. The eye remains on top of the tree, the straw falls off. He is amazed at what he sees. Why are you amazed at us when you do not even have a head? - ask the people who are threshing cereals on top of the tree.

III. The boy runs back for his head. In the meantime his head has made hands, legs out of reed/straw for himself and is skating on the ice. He is unable to coax it from the ice, makes a dog from clay and sends it off to fetch his head. He puts back his head on his neck (his face turned backwards) and walks away. (Usually within the framework of MNK 1889K₁ and AaTh 1962.)

MNK 1886₂ Man Uses His Head as a Stick to Pound With (6)

A man fails to find his stick he uses for pounding the sacks filled with flour and uses his head for that purpose. Then, by accident, he sticks his head to his bottom. (Usually within the framework of AaTh 1962.)

AaTh 1889 Münchhausen Tales (2)

See also AaTh 513A, 1880, 1881, 1890, 1894, 1896, 1910, 1930.

AaTh 1889B Hunter Turns Animal Inside Out (4)

A brave man pokes his hand through the throat of an animal, catches its tail and turns it inside out.

MNK 1889D₁ Tree Grows Out Of a Horse/Deer and Reaches the Sky (4)

(Its antecedent is usually AaTh 1889P, its continuation is usually AaTh 1889K.)

AaTh 1889E Descent from Sky on Rope of Sand (7)

(See also within the framework of AaTh 1889K and AaTh 1962.IV.) A boy is unable to descend from a high place, he runs home to fetch some bran, makes a rope out of it but by accident he twines a mouse into it which chews the rope and it gets torn. He falls off. (The continuation of AaTh 1882 or AaTh 1962.VI.)

MNK 1889E₁ Climbing to the Sky on a Bran Rope (5)

A boy twines a rope from bran with a hook at the end, he throws it to the sky and tries to climb up on it. The rope gets torn (because he twined a mouse into the bran which chewed it or for some other reason) and the boy falls off. (Cp. AaTh 1889E, 1889K and MNK 1889K₁)

AaTh 1889G Man Swallowed by Fish (1)AaTh 1889K A Cord Made of Chaff (19)

The hero climbs to the sky on a tree reaching the sky (a straw) a cabbage pole, etc. and experiences extraordinary things there. In the meantime the tree is felled (the straw is burnt) the pole is eaten by a goat, etc. and he is forced to come down on a cord twined from bran/chaff. He falls off. (Usually the continuation of AaTh 1882 or AaTh 1962.V.)

MNK 1889K₁ Going to Heaven for Godfather (Godmother) (10)

I. When a boy's father/grandfather is born he is already a grown up man (=AaTh 1962.I.)

II. The midwife/his grandmother sends him to fetch some holy water, (a Christian name) a Godmother from heaven. He gets to heaven with the help of a ladder made from stalks/a branch of a tree reaching the sky/by riding a rooster/by climbing a bran rope and receives holy water from Saint Peter.

III. He comes down on a bran rope. A mouse chews the rope which gets torn (it does not come all the way down) and he falls off. He penetrates into the ground up to his waist. He runs home to fetch a spade and digs himself out (=AaTh 1882). He finally arrives with the holy water/Christian name, etc.

AaTh 1889P Horse Repaired (4)

A man's horse is torn into two pieces. He nails it together with wooden nails/connects the two parts with twigs/sticks the two parts together with wooden pecks and continues his journey. (Its continuation is usually MNK 1889D₁ - AaTh 1889K).

MNK 1889R^X Man Pulls Himself Out of Water by His Hair (1)

AaTh 1890-1909 Hunting tales

MNK 1890C^X Hitting the Deer's Nail and Ear (3)

A lord who is a liar has a clever footman. In company the lord is boasting of having hit the ear and the nail of a deer by one shot. When the company is surprised the footman puts in: "Gentlemen, it was just scratching its ear with its nail".

AaTh 1891 The Great Rabbit-Catch (1)

Strong light makes rabbits cry. Their tears get frozen and, consequently, their feet freeze to the ground as well. This enables the hunter to collect them with ease. (Its antecedent is AaTh 1891A^X)

AaTh 1891A^X Lighted Candle (1)

A hunter makes a lamp out of pumpkin and surrounds it with cabbages. The smell of the cabbages collect the rabbits, they fill their bellies with cabbage and then they stare at the light only. (Its continuation is AaTh 1891)

MNK 1891A₁^X Catching Wild Ducks with a Lamp Made from Pumpkin (3)

A hunter makes a lamp from pumpkin. He scatters pumpkin seed on top of it and puts it on his head and dips into the water up to his neck. The ducks are attracted by the pumpkin/pumpkin seed and start eating. When there are many wild ducks around him, the hunter selects the fattest one, catches it and takes it home.

MNK 1891C^X Catching Rabbits in Winter (1)

In winter men dig a ditch, drive a stick in its middle and hang

cabbages on it. The edge of the ditch is made steep and water is poured onto it until it gets frozen. When the cabbages attract rabbits, they slide into the ditch and they can be caught in the morning since they are unable to come out.

MNK 1891D^X Catching Rabbits with Burweed (1)

In old times people hunted rabbits by hitting them with burweed, the rabbits poked their noses into it and got stuck in it. They were turning round in circles. Then people took them onto their arms and took them home as if they were wreaths.

AaTh 1892^X Wolf Made into Cheese (2)

A wolf falls into milk and it is processed into cheese. (Cp. MNK 1306^X IV.) When the cheese is cut, it springs out, its tail gets entangled in a scythe and mows the meadow.

MNK 1894A^X Ducks Hanging from a Cord (3)

A hunter/fisherman places/ties a piece of baconfat/cow's lungs at the end of a strong cord/on a hook. A wild duck gulps the bait but shits it out immediately, then a second, third, etc. one gulps it. When the cord comes to an end, the man picks it up and takes home the ducks hanging on the cord.

AaTh 1896 The Man Nails the Tail of the Wolf to the Tree (1)

The animal runs out of its skin (Cp. AaTh 1898^X)

MNK 1896A^X Catching a Bear with a Pin (1)

In Csik county there are many bears. In order to save the oxen pulling the cart, the edge of the pin is covered with fat.

If a bear plods over to the cart, the pin covered with fat attracts it to the back of the cart. The bear licks it greedily and gulps it so that the end of the pin comes out through the asshole of the bear. Then the Sekler of Csik runs to the ass of the bear and closes the hole with a nail, thereby captivating the bear feasting greedily. (Cp. AaTh 327C)

AaTh 1898^x The Fox /Rabbit/Deer Shot/Skinned/Baked Runs Away^x (19)

The rabbit sits on its hind legs, twines its moustache and threatens the hunter with its foreleg and talks to him. (The introduction of AaTh 449; within the framework of MNK 365C^x or legends of beliefs)

AaTh 1910 The Bear (Wolf) Harnessed (1)

AaTh 1920 Contest in Lying (2)

AaTh 1920A The Sea Burns. The Lier and the Man Telling the Truth^x (8)

I. Two rascals agree to make a living by lying. They set off on a tour of wandering.

II.a) They meet the village judge. He asks them what's new in Pest. The liar answers that he saw a huge bird above the city, its wings covered both Pest and Buda. The village judge has him beaten with twenty-five hits for his having lied to him. Then the man telling the truth appears and threatens to lodge a complaint against him to the king for having had a man beaten unjustly and at the same time states that he saw in Pest a huge egg which could hardly be lifted by 300 men. The village judge gives him a large sum of money because he believes that the huge egg was laid by the huge bird. (Cp. AaTh 1960J)

b) They meet the bailiff. The liar tells him that the Danube was put on fire and its water was burnt all the way to its bed. The bailiff has him beaten with twenty-five hits too. The man telling the truth threatens him too and states that there are so many baked fish in Pest that the people find it hard to bring them all home. The bailiff gives him money to avoid being betrayed to the king.

c) They meet the town judge. The liar tells him that Christ died. He is beaten again. The one telling the truth threatens him and states that he saw angels clad in black flying above Pest. They receive money here too. (Cp. MNK 1963₁^x)

III. They return home with their booty. (Versions: the same person dressed differently)

AaTh 1920A₁ The Big Cabbage and the Huge Cauldron (11)

In a faraway country a man /soldier saw a huge cabbage in whose shade there was a whole herd of sheep/ regiment of soldiers hiding from the heat of the sun. (Cp. AaTh 1960D)

Another man saw such a huge cauldron that the men working on it did not hear the noise made by each other's hammer. (Cp. AaTh 1960F)

- What was that huge cauldron good for?
- To cook that big cabbage of yours.

AaTh 1920C The Master and the Peasant: The Great Ox (9)

I. A rich man/priest promises a great reward to the one who tells him something which he would not believe.

II. An ex-soldier (student) gypsy tells him all kinds of outrageous lies. The man believes everything.

III. Finally, he is forced to say: "That's a lie!" (Usually by the statement of the man's having met his father in heaven or hell where he was a swineherd or something similar; cp. AaTh 852, 1920H, MNK 1920K^X)

AaTh 1920G The Great Bee and the Small Beehive (4)

A liar states that in a country the bees are as big as the horses/sheep elsewhere. - And what about the beehives? - They are as big as ours. - And how can the bees get into them? - I don't know because I was gone by then.

AaTh 1920H Buying Fire by Story-telling (6)

I. Three brothers (shepherd, hunter, woodcutter) come home unfrequently. Their wives steal the steel, flint, touchwood from them to force them to come home.

II. One evening they arrive at the house of a giant who is only willing to give them fire if they tell him a tale which he refuses to believe. (Cp. AaTh 852, 1920C and MNK 1920K^X). If they fail to do so, he will cut a strap for boots from their backs (Cp. AaTh 1000) or kill/eat them or destroy them in some other way.

III. Finally, the two elder brothers fall victim to the giant, the youngest one tells him all sorts of lies and he manages to escape (cp. AaTh 1137).

AaTh 1920B^X Big Strawberries (2) (see also within the framework of AaTh 1962. III.)

MNK 1920F^X Fast Horses (2)

A man is telling about a horse which drew the cart so fast that the rider caught a cold at its behind; another horse, driven by his brother-in-law, was so fast that it could only be seen by God too when it had already reached the top of the hill; the back part of a third cart was hit by the rain but its front part was not for the horse was so fast.

MNK 1920J^X The Mistake of the Men Carrying Manure (7)

I. A lad who likes to talk big tells that the other day he and his two brothers carried the manure to the land of the neighbour by accident. When they noticed their mistake, together with their father they took the four corners of the land in their hands and dumped all the manure on their own land.

II. They planted the land with grass seed. A huge forest grew on the land.

III. Their father bought a herd of swines and employed the king's father to herd the swines. (Usually within the framework of AaTh 852 or MNK 1920K^X)

MNK 1920K^X The Dream of the Gypsy and the Soldier (10)

I. A soldier/student on leave and the gypsy are travelling together. They find a bag of money/other valuables. They agree that it will belong to the one who is able to dream (cp. AaTh 1626) or say something which the other one does not believe.

II. The gypsy brags about his father's richness.

III. The soldier/student tells about a horse of his father's which gives birth to a pony this year and to a gypsy the

following year. The gypsy loses his temper and also the bet. (Cp. AaTh 852, 1920C, 1920H).

MNK 1920L^x Who Can Tell a Bigger Lie? (2)

The participants tell their adventures, one of which is more incredible than the other.

MNK 1923^x The Wax/Straw Stallion (10)

A man has a horse whose waist is made from wax, its tail is made from hemp, and its ears are made from pancakes or something similar. As it is galloping home its horseshoes generate sparks which put its tail on fire, its waist melts, the man falls on the ground and eats the pancake ears in his grief.

(Ending the tale)

MNK 1923A^x A Bagful of Soup and the Big Bone (7)

At the wedding dinner the story-teller receives a bagful of soup and a big bone with marrow in it. On his way home he meets two students who ask him to give them something from the wedding dinner. He pours a spoonful of soup on the head of one of them, he has been bald ever since, and throws the bone at the other who has been lame ever since. (Ending the tale)

AaTh 1925 Wishing Contests

AaTh 1930 Schlaraffenland (14)

It is a country whose houses have baconfat walls, their roofs are made from pancakes, their fences are built from sausages, in the rivulets milk and honey flow, roast hens and piglets run about the streets, knives and forks stick out from their

backs, roast pigeons are flying in the air, etc. (Cp. AaTh 1932)

MNK 1930₁ The Bag of Tobacco Has Already Said Good-bye (5)

The bag of tobacco has already said good-bye,
The mouthpiece, the steel, the flint, the touchwood
As well as the stars have mounted their cart drawn by horses.
For three days on end they were coming and going all the night,
That is how they hit upon the bag of tobacco by accident.
They also found the mouthpiece, the steel, the flint, the touchwood,
- Come back to me my dear little mouthpiece,
From now on I'll take a better care of you.
The master too employed a few musicians,
He held a party for three days on end.
That is where the bag of tobacco, the mouthpiece,
The steel, the flint and the touchwood were made to dance.

MNK 1930₂ "The Oven Has Run Away..." (7)

The oven has run away
Filled up with fine salty scones,
It was followed by the master
As well as all his students.
The oven ran straight into
The bottomless lake,
Followed by the master and his students
And they have been there ever since
(Cp. The sow has run away and hid
Together with all its nine piglets.
Followed by the swineherd
Carrying his empty bag on his shoulder.
Hey you dirty pig, leave the wheat but right now,
Do not eat the wheat

For the wheat is not all that cheap,
It costs a hundred forints a bagful of it.)

MNK 1930_{3a} "The Dumpling Is Dancing Merrily" (4)

The dumpling is dancing merrily,
Wearing greasy pants and a greasy shirt.
So is the porridge, wearing
Pants embroidered richly.
Followed by the freshly baked pastry,
With a great big hat on its head.

MNK 1930_{3b} "When I Happen to Enter the Bean soup Inn ..." (6)

When I enter the bean soup inn
There I find potato soup drinking all by itself.
Lentil soup is playing its favourite song,
Beetroot soup clicks its heels,
Porridge bounces from this side of the plate to the other,
Marrow cabbage hold yourself straight,
Meat with red pepper has no match anywhere.

MNK 1930_{3c} The Wonderful Company on the Excursion (2)

1. Pinching, pinching, hey, hey, ho,
Pinching, pinching hey, hey, ho,
The lace climbed up the tall tree,
That's exactly what it did.
2. Linching, linching, hey, hey, ho,
Linching, linching, hey, hey, ho,
The cheeky chick has hid its head in the hairy horse,
That's exactly what it did.

3. The baggy, baggy bag, hey, hey, ho,
The baggy, baggy bag, hey, hey, ho,
Climbed into the lacey pair of pants,
That's exactly what it did.
4. Crimping, crimping, hey, hey, ho,
Crimping, crimping, hey, hey, ho,
The cheeky chick has poked its head into the hairy
kerchief,
That's exactly what it did.
5. Dumpling, dumpling, hey, hey, ho,
Dumpling, dumpling, hey, hey, ho,
Dumpling dumpy walking walked down the slope,
That's exactly what it did.

MNK 1930₄ "Under the Bank..." (2)

/: Under the bank:/ three crows are cutting hey/
/: It is collected by the fox:/ /:the stacks are made by the
mosquito:/
/: The flea jumps:/ /:throwing them on the cart:/
/: There goes the cart:/ /:arriving at the mill:/
/: In the mill:/ /:there are three tabby cats:/
/: One is sieving, the other is selecting:/ /:the third one is
cutting the stones:/
/: The cow is kneading the dough:/ /: the bear is pulling water:/
"While singing these verses, the singer moves his limbs
in accordance with the text, i.e. trying to express
action with his limbs."

AaTh 1932 Church Built of Cheese (20)

The walls of the gypsy's church are made from bacon
fat, the roof is made from cakes filled with cottage

cheese, the rope of the bell is made from sausages.
The saints are fattened pigs, the priest is a one-pint
bottle. They are all eaten. (Cp. AaTh 1930)

AaTh 1935 Topsy-Turvy Land (32)

A verse of funny greetings consisting of several
stanzas, begging the listeners to give all sorts of things, in
which the singer tells his incredible experiences of faraway
countries contrary to reality, entertaining the master and his
guests. (For its independent motives see AaTh 1960A-Z and MNK₁₋₃^x)

MNK 1935A^x Strange Geography (12)

The songs of the Gothamites in verse form. For the individual
lines see the releveant type numbers.

"We know the world from geography,
We gaze at all the earthly things with wondering eyes,
There is nothing stranger than that I've learnt of Hungary,
Although I went through rare papers with great care."

/2/ In Pest a pound of meat is sold for ten forints
Where the -----
In Gotham the pocketwatch was beaten to pulp,
In Debrecen skunks were shot while flying.

/3/ In Kecskemét the barrel filled with flour was tapped,
In Körös chicken meat was cooked with cabbage,
In Koka lentils were eaten but twice one after the other,
But those in Gyöngyös envied even that.

/4/ Crows are panting in the neighbourhood of Jazygia and
Cumenia,
On the church of Jászberény sparrows receive horseshoes,

Bones are milled in Apati and Kis-Ér,
In Tass and Hide the cobblers sharpen coats on grinding
machines.

/22/ In the old Kurucz world there was an old midwife
Whose hollow was invaded by piercing little worms,
Three monks placed their ---- into her nostrils,
If you won't believe that, go hide in her dirty -ss.

MNK 1940A^x Village Liners (42)

"The beggar begged but he was not given anything. In Kislengyel
his pants were all filled up. In Pajzsszeg they barked at him. In
Kustánszeg he had to leave the houses empty-handed. In Parasza he
fell into a hole in his great sorrow."

MNK 1940B^x Mocking Verse on Rich Farmers (7)

"The priest of Dorog had a good shit, Mrs. Beat beat him, Mr.
Stutterer stuttered, Mr. Fleaman hunted the fleas, Mr. Mechanic
started up the machine, Mr. Releaser released it, Mr. Cryman cried,
Mr. Cracker cracked, Mr. Scratcher scratched, Mr. Waiter waited,
Mr. Shrieker shrieked, Mrs. Mazie was amazed, Mr. Reaper reaped,
Mr. Reeder read, Mr. Preacher preached, Mr. Siever sieved, Mr.
Block blocked, Mr. Cover covered, Mr. Hanger hanged, Mrs. Slipper
slipped, Mr. Little belittled, Mr. Rover roved, Mr. Crab crabbed,
Mr. Stacker stacked, Mrs. Fat fattened, the old Mr. Regret regretted
it so much!"

AaTh 1950 The Three Lazy Ones (11)

King Matthias collects the three laziest men in his kingdom and
gives them a house. The house is put on fire and one of the lazy

men says that they ought to leave, the other answers that if the king needs them he will have them rescued, the third one believes, it is no use wearing themselves out by speaking. All the three burn in the house.

(For tales on King Mathias see AaTh 160A^X, MNK 725A^X, AaTh 726, 875, 889, 921, MNK 921^X, AaTh 922, 951A, 952, 1370A^X, 1533, 1548, 1557, 1587, 1610, 1689A, 1736A etc. as well as their indexed figures)

AaTh 1950₁ A Contest in Laziness (1)

King Mathias proclaims to give a hundred gold florints to the laziest man. Three lazy men are taken to him who lie down in the shade. The first one refuses to answer the king because he does not want to wear himself out by talking, the second refuses the invitation to the king's lunch saying that he will only eat when he is so hungry that he cannot see straight, and the third one refuses even to answer and is only willing to accept the gold florints when they are stuck into his pockets. He receives the reward.

AaTh 1950₂ The Three Lazy Princes (3)

On his deathbed a king promises to bequeath his kingdom to that son of his who is the laziest among the three. The eldest son says: I am entitled to the crown because I am so lazy that if I was seated in front of the fire I would not move even if the fire burnt my feet. The middle one says: I am entitled to the crown because if I were to be hanged and a sword were to be placed in my hand I would not cut the rope but let myself be hanged instead. The youngest one says: I am entitled to the crown because, if lying on my back, water were dripping into my eyes I would not move my head but let myself go blind instead. The king leaves his country to his youngest son.

MNK 1959^X Small Animals, Plants or Objects (2)

AaTh 1960 The Great Animal or Great Object

AaTh 1960A The Great Ox (5)

MNK 1960A₁ The Good Milking Cow (1)

The good milking cow gives so much milk that it must be milked into a trench. (The Milky Way was milked from it.)

AaTh 1960B The Great Fish (2)

AaTh 1960D The Great Vegetable (6)

AaTh 1960E The Great Farmhouse (2)

AaTh 1960F The Great Kettle (see AaTh 1920A₁)

AaTh 1960G The Great Tree (5) (see AaTh 317, 555, 1889K, 1962)

MNK 1960G^{XX} The Tall Poplar (27)

Once upon a time

There was a seventy-seven year old poplar.

On the seventy-seventh branch of the seventy-seven

Year old poplar there was a seventy-seven year old skirt.

In the seventy-seventh crease

Of the seventy-seven year old skirt

There was a seventy-seven year old little book.

On the seventy-seventh page

Of the seventy-seven year old book there was this

Little tale which I am about to tell you.

(A formula starting a tale or a tale with a surprising ending; for the skirt with many greases as an independent motive see MNK 1961K^X)

AaTh 1960J The Great Bird (1)

AaTh 1960K The Great Loaf of Bread; the Great Cake (1)

AaTh 1960L The Great Egg (19)

A boy's pocketknife (axe) falls into a huge watermelon and he jumps after it. Within the melon he meets a hussar (horseman) regiment of soldiers having been

searching their horses for a long time. With their help he finds (fails to find his pocketknife) axe and somehow manages to find his way out of the egg/water-melon. (See also within the framework of AaTh 1889K)

MNK 1960L₁ The Great Pumpkin (1)

MNK 1960M₄ The Huge Amount of Fat of the Giant Mosquito (12)

I once had a mosquito
Which was larger than a horse,
I fried the fat of the bacon
Amounting to a hundred barrels or more.
Those who are ready to believe this
Are crazier than the horse.

MNK 1960M₅ The Bone of the Huge Mosquito as the Danube Bridge (2)

A nobleman shoots a mosquito and has his coat lined with it.

"In his joy he was pondering

About how to use its bones.

There was no other use of it

But to make a bridge over the River Danube.

He made two of its legs into the pillars of the bridge,

And used the other two legs for constructing beams.

Onto them he placed the ribs of the mosquito,

It was an expensive bridge he made out of the animal.

If you refuse to believe it go travel up to Buda,

If you have a lot of money you can make a bargain.

There is plenty of fat that you can purchase there,

Which you can put to good use greasing all your cartwheels."

MNK 1960M₆ The Flea with a Huge Nose (3)

There was a flea with a huge nose

It really got accustomed to us,

Whenever we had lunch or dinner

It was always with us.

But its eyes were so huge

Whenever it opened them

It lit up all the house.

But its belly was so enormous

That all the water of the River Danube

Could be poured into it and some more.

MNK 1960M₇ The Huge Spider (4)

The huge spider has its two legs on the ground, two in the sky, and is licking its .ss. The hairs on its legs stand erect like poles. The hero uses them as the sticks of a ladder and climbs up to heaven. (Usually the antecedent of AaTh 1889K)

MNK 1960M₈ The Huge Bee (1)

The only huge bee of a poor man provides him and his adolescent son with honey. Once the bee vanishes. The boy searching for it finds the bee next to an ox ploughing the field. The neck of the bee is hurt by the harness therefore the boy heals the wound with a strawberry leaf. A strawberry tree grows from the bee's neck which reaches the sky. (Cp. AaTh 1889D₁)

AaTh 1960Z Other Stories of Great Objects and the Like (6)

AaTh 1961A^X Rivers in a Bag (17)

There is a wedding dinner going strong. At the corner of the door there are the Tisza, Duna, Dráva, Száva Rivers locked up in a huge sack. While dancing, the Story-teller's spur cuts the bag open and the people

participating in the wedding dinner are drifted away by the water. In his fright, the story-teller grabs the tale of a dog which produces a long sausage of hard shit, the man makes a hook out of it, inserts it into the nostrils of one of the participants just about to drown and saves him. "If you don't believe it go check the two holes in his nostrils!" (Ending a tale)

MNK 1961A₁^x A Drop of Soup (12)

There were enough dishes and plates,
There were but a few bread loaves and rolles,
It was a man favoured by God
Who managed to get but a drop of soup.
(Ending a tale)

MNK 1961A₂^x Yellow Liquid (8)

Such a huge wedding party was organized that the yellow liquid flowed from Incida to Boncida. (Ending a tale)

MNK 1961A₃^x Consecrated by the Priest, Broomed by the Henchman (6)

A wedding dinner was arranged over the whole country. At the front the married couple were consecrated by the priest, at the back they were broomed by the henchman. (Ending a tale)

MNK 1961A₄^x Let Them Be Your Guests Tomorrow! (1)

The young couple is still alive unless they have died. Let them be your guests tomorrow! (Ending a tale)

MNK 1961A₅^x Princes, Counts (7)

I wandered through seventeen countries and seventeen

worlds to collect princes, counts and selected gypsies to the wedding dinner. (Ending a tale)

MNK 1961A₆^x Porridge (2)

Such a wedding party was held that it covered seven countries, there was everything on the tables, maybe even porridge. (Ending a tale)

MNK 1961A₇^x Seven Bands of Gypsies and the Wailing of Dogs (1)

A wedding feast was held with seven bands of gypsies, wailing of dogs, chicken and soft loaves of bread. (Ending a tale)

AaTh 1961B^x Boat from Walnut (52)

I. Good fire, good water

I had a fine drink and got warmed up nicely.
I lay down,
Placing my horse beneath my head,
Tied the saddle to the tree,
Woke up around midnight,
Hey, little horse of mine,
Where's the saddle, has the wolf eaten it?

II. I went to a large forest shaped like circle,

Shook the strawberry tree,
Walnuts, hazelnuts fell from the tree,
The stick of the ax almost hit me dead.
I grabbed it but strong,
Jumped up onto the cucumber tree,
Auntie Katie ran out, shouting:
- I did not sow raddish, carrots, spinage
To let others eat the cucumber!

III. I reached into my ass (or pocket)

I took out a hazelnut,
 Bit it in two,
 Made an oar from one half,
 And a boat from another.
 I sailed across the River Tisza,
 Paddling through nine circles and spins.

IV. There was the place where
 The best stuffed cabbage was cooked,
 They fed me so excellently
 That even my belly protruded.

IV. in a more complete version:
 On the bank of the Tisza
 There was a little house,
 They cooked and baked all kinds not goodies there,
 They invited me as well,
 They fed me so well with stuffed cabbage
 That my head is aching from the marrow seeds
 Even today.

V. Priests, Serbians,
 Students with extra large feet,
 Ploughed the River Tisza,
 And sowed a fox-dog drum into it.

VI. His name was carnation, and a humble one,
 He had a little daughter
 Who had a pair of shoes
 With seven and two buttons on them.

VI. in a more complete version:
 The man with the drum had a daughter
 Whose shoes were made from donkey skin

And the skin was taken from the hindmost part
 Of the donkey's ass.

VII. If you can repeat this after hearing but once,
 Your reward will be a whole barrel of wine.

AaTh 1961B₁^x They Got into a Nutshell and Descended
 along the River Tisza (7)

Following the wedding party, the young couple got into a nutshell
 and descended along the River Tisza.
 (Let them be your guests tomorrow!) (Ending a tale)

AaTh 1961C^x The Four-horse Coach (11)

I. In his childhood, the story-teller does something
 he should not do. Scared of being beaten, he
 escapes from home (is chased away by his father)
 mother, and is hired by a man (Cp. MNK 1961E₁b^x)

II. The man orders him to crease the cart. The boy
 greases the whole cart and not only the axes.
 (Cp. AaTh 1017 and 1273B^x). The man scolds him
 and explains him what he should have done.

III. The man tells the boy to bind two horses to the
 front of the cart and two to the back of it.
 The boy ties two horses to the pole and two to
 the axis. The man scolds him and does the job
 himself.

IV. They board the cart. The man tells the boy not to
 say a word. (Cp. AaTh 1562) The boy notices that
 one of the wheels is just about to fall out
 because he did not fix it properly with the nail.

He does not say a word. One of the back wheels is lost and later on the other one too. Now the man notices the problem too and sends the boy on horseback to fetch the lost wheels. The boy hangs the wheel around the horse's neck and it breaks the horse's leg.

- V. He does not dare to return to the man's house. He leaves the horse and the wheels where they are, runs home or is chased away by the man.

AaTh 1961D^x Which Pig Belongs to Which Sow? (5)

Once upon a time there was a carpenter who became such an expert on the craft of the locksmith that he became such a good cobbler who could make such lovely shoes as the fine crooked comb carved by this wheelmaker into the turning machine. Once he made himself such a fine pair of boots that not even through a flute not a tune more beautiful could have been blown. He was such a clever man that once a year did he go to the stud-farm and even then he could tell which sow gives birth to which ox.

MNK 1961E^x "When I Went to the Market..." (13)

Ia The story-teller goes to the market. On the way he "steps on the wrong track" (loses his way) and has several adventures.

Ib AaTh 1961C^xI

II. He flees into a mill from the rain. Thieves go to the same place to eat their booty, a calf. The skin of the calf is thrown into the hopper where the story-teller is hiding. He emerges

from the hopper clad in the calfskin. The thieves believe that the calf has been resurrected and run away. The story-teller continues his way.
(Cp. AaTh 1875)

III. The story-teller asks and finds refuge at an unknown house. His drunken host forces him to eat so much that he hides the rest into his shirt. Then he is forced to dance. In the heat of the dance the food is scattered away. The host believes that his guest makes a mess and turns him out.

IV. The story-teller finds refuge in the hole of a heystack where the wench, mistaking him for her lover, offers him good food and drinks. The story-teller, afraid of what is to follow, escapes to the top of the heystack and, unintentionally, becomes witness to a love scene. At the end the wench asks: "And if there is a child, who will look after it?" "The one above!" The story-teller is scared that they want him to look after the child and escapes from there too.
(Cp. AaTh 1355C^x)

Va He arrives at the town and tells his adventures to his friends. He proves the validity of his story with leftover foods.

Vb Following different adventures, he manages to get home.

MNK 1961F₁^x The Servant/Boy Grazes a Horse (7)

a) His horses, animals escape, he sets out to find them.

b) His horses/animals are eaten by the wolves or they escape home. His master puts shackles on him so that he too would be eaten by the wolves/so that the horse would not be able to escape from him.

MNK 1961F₂^X The Servant/Boy as a Goatherd (2)

He puts the pen on fire and escapes (a motive within the framework of AaTh 1961C^X)

MNK 1961F₃ Spinning Rope (2)

On his way, the hero knocks into a house and asks to be put up for the night. The landlady makes him spin a rope, forces him to step outside the door, shuts the door all of a sudden and the boy is left outside. (AaTh 1961c^X or MNK 1961E^X)

MNK 1961G^X A Tumbled-down Oven (17)

"Once upon a time there was a tumbled-down oven with no side wall to it, still so many scones could be baked in it that they could not be carried by six carts of a lord even. A naked gypsy boy happened to run in that direction and stole all the scones."
(Starting a tale or a tale of surprise)

MNK 1961H^X The Flea with Horseshoes (8)

"Once upon a time there was a flea which was supplied with horseshoes in order that none of the people seeing it should be offended by its sight ..." (Starting a tale)

MNK 1961J^X Tales Tied to the Trough (4)

I'm going to your lawsuit,
I'm going to the front of the tales,
There I find them tied to the trough,
When they caught sight of me, they started to run away,
There was a lame one among them,
I grabbed it saying, you'll be the one I will tell a story."

MNK 1961K^X The Skirt with Many Creases (6)

"Once upon a time there was a ragged inn. In that inn there was

a peg with a 77 year old skirt, and from the 77th crease of that skirt have I taken this beautiful tale."
(Starting a tale) (See MNK 1960G^{XX} too)

AaTh 1962 My Father's Baptism (Wedding) (64)

- I. The boy is no kid any more when his father has his wedding feast.
- II. He is sent to fetch some flour. He harnesses six oxen, places six sacks of wheat on the cart but the oxen are unable to move the cart. He unties them, places them on the cart and harnesses the sacks instead. The sacks of wheat carry the cart with the oxen to the mill in no time.
- III. The mill is not at home, it went to the woods to collect some strawberries. The boy pokes his whip into the ground and goes to find the mill. When finding it, he chases it home. (Frequently inserted into AaTh 1920B^X)
- IV. When he is after the mill, a poplar grows from the stick of his whip which reaches the sky and sky-larks lay their eggs among the branches of the tree. The boy climbs the tree and fills his shirt with small birds. (Frequently inserted into AaTh 1882A and MNK 1963₃^X) The small birds grow long feathers in the boy's shirt and fly him away. (Cp. AaTh 1881)
- V. They come to a river (lake) pond where there are women washing clothes in the water. When the women catch sight of him, they cry out: "Jesus!" The boy believes that they want him to untie the string holding his pants. The small skylarks fly out and he falls on the ground. (Frequently the continuation of AaTh 1882)

VI. He falls into the water. His fall causes so many fish to fly to the bank that the people of the village carry it home for three weeks and they are unable to finish it. Finally, a naked gypsy boy throws the fish into his shirt and runs away with it. (Cp. MNK 1961G^X)

VII. The boy takes the flour home, dances the bride's dance with his mother and two years later he is born as the legitimate child of his parents. (Cp. AaTh 1935)

MNK 1962B^X The War of Magpies (Cp. AaTh 91C The Death of the Gnat) (87)

"In an endless forest
there were magpies fighting,
Their mate the crow heard what was going on,
Whipping its sword from its sheath, it
Cut the leg of a mosquito,
The owl was sent to fetch the doctor,
While the owl was plodding to get him
The leg of the mosquito was frozen off."

MNK 1962C^X Funny Poems (Independent motives from AaTh 1935;
see also AaTh 1960A-2)

MNK 1962C₁^X The Burial of the Louse (2)

"I confess you, Madam, I walked along the road,
A louse jumped on me from a beggar of Gut,
It was the only louse that I had ever had,
And it did die of starvation on my head.
More than seven thousand came to its burial,
They came and remained close to my big furcoat.
They failed to stay in my loose pants,
They fell onto the road on my way home.

With their wooden axes they hit me in the back but strong,
I spent a whole year in my warm little bed
To somehow get rid of all the pains torturing me."
(Part of Christmas greetings)

MNK 1962C₂ Fiqth with the Huge Flea (4)

"Once when I was a child
I sat in the warm corner of my room.
I caught a huge flea just by accident
When searching in my pants' crease.
I caught it by the leg,
Threw it out on the snow,
You see you stupid flea
You are no longer hidden in the crease of my pants,
Neither are you among the students
Of that great big school over there."

MNK 1962C₃^X Wit Locked up in a Bag (7)

Your brother Peter casts his beard
Just on one side of his head,
And all the little wit he had
He tied up in a small bag.
The bag happened to be greasy,
It was eaten by a dog.
That is the way your poor brother Peter
Lost all the wit he had spared through the years.

MNK 1963^X Other Lies and Incredible Things

MNK 1963₁^X "God has Died!" (As an independent motive of
AaTh 1920A IIc) (3)

This is the sentence with which the liar forces his
opponent party to say: "That's a lie!"

MNK 1963₂^x The Wonderful Baby (2)

A man tells the following story: in the village where he was a soldier a woman gave birth to a child who was born with an umbrella and a stick/beard and moustache. When the child was born, he turned to his father and greeted him: Good morning!. When he was three months old he became minister.

MNK 1963₃^x The Axe Gives Birth to Offsprings (4)

(Usually within the framework of AaTh 1882A)
The axis gets broken. The hero asks woodcutters to lend him their axe. They are reluctant to do so since the axe is pregnant. After some arguing the woodcutters give the hero the axe. He repairs his cart and the axe gives birth to six offsprings.

MNK 1963₄^x The Gypsy's Birth (3)

"When you were being woven, spun, the veil got broken
While in your mother the smoke found solid land.
When you came to this world
You were given a fiddle and a stick to play with
Right away.
Hey, gypsy, come on, play!"

AaTh 1965 The Deaf, the Blind and the Bald (9)

A deaf man, a blind man and a bald man made friends.
As they were walking, the deaf man said: "Listen to
What I hear!". The blind man said: "I can see something!"
The bald man said: "Let us run to make our hair fly
in the air!"

CONTENTS

INTRODUCTION		9
KATALIN BENEDEK: Topsy-Turvy Land		
LITERATURE		37
INDEX OF TYPES	AaTh 1875 - 1999	41
TALES OF LYING	AaTh 1875 -	47
MÜNCHHAUSEN TALES	AaTh 1889 -	69
HUNTING TALES	AaTh 1890 -	79
CONTEST IN LYING	AaTh 1920 -	88
THE GREAT ANIMAL OR THE GREAT OBJECT	AaTh 1960 -	127
OTHER LIES AND INCREDIBLE THINGS	AaTh 1963 -	196
BIBLIOGRAPHY		201
LIST OF ABBREVIATIONS		218
GEOGRAPHICAL INDEX		220
TALES OF LYING - SUMMARY		247

MAGYAR NÉPMESEKATALÓGUS

Szerkesztőség: MTA NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT
1250 BUDAPEST, Pf. 29. MAGYARORSZÁG
Sorozatszerkesztő: KOVÁCS ÁGNES

- No. 1. 1987 KOVÁCS Ágnes—BENEDEK Katalin:
A magyar állatmesék katalógusa (AaTh 1—299)
2. javított, bővített kiadás.
- No. 2. 1988 DÖMÖTÖR Ákos:
A magyar tündérmesék katalógusa (AaTh 300—749)
- No. 3. 1982 BERNÁT László:
A magyar legendamesék típusai (AaTh 750—849)
- No. 4. 1984 BENEDEK Katalin:
A magyar novellamesék típusai (AaTh 850—999)
- No. 5. 1985 SÜVEGH Veronika:
A magyar rászedett ördög-mesék típusai (AaTh 1030—1199)
- No. 5A SÜVEGH Veronika: (előkészületben)
A magyar János szolga-mesék típusai (AaTh 1000—1029, 1120, 1132)
- No. 6. KOVÁCS Ágnes (előkészületben):
A rátótiadák típusmutatója. A magyar falucsúfolók típusai
(AaTh 1200—1349) 2. javított, bővített kiadás.
- No. 7A 1986 VÖÖ Gabriella—VEHMAS Marja:
A magyar népmesék tréfakatalógusa (AaTh 1350—1429)
- No. 7B 1988 VEHMAS Marja—BENEDEK Katalin:
A magyar népmesék trufa- és anekdotakatalógusa (AaTh 1430—1639*)
- No. 7C 1989 VEHMAS Marja — BENEDEK Katalin:
A magyar népmesék trufa- és anekdotakatalógusa (AaTh 1640—1874)
- No. 8. 1989 KOVÁCS Ágnes—BENEDEK Katalin:
A magyar hazugságmesék katalógusa (AaTh 1875—1999)
- No. 9. KOVÁCS Ágnes—BENEDEK Katalin (előkészületben)
A magyar formulamesék katalógusa (AaTh 2000—2399)
- No. 10. KOVÁCS Ágnes—BARABÁS Györgyi (előkészületben):
A magyar népmese-katalógus bibliográfiája

A kötetek beszerezhetők tudományos publikációkért cserében, vagy megvásárolhatók:

MTA Néprajzi Kutató Csoport
1014 Budapest I., Országház u. 30.
1250 Budapest, Pf. 29.

Terjeszti: MAGISZTER Könyvesbolt
1052 Budapest V., Városház u. 8.